

63587

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

KÂNÎ DÎVÂNÎ ÜZERİNE BİR İNCELEME

BİLÂL ELBİR

DANIŞMAN
YRD. DOÇ. DR. İLHAN GENÇ

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

İZMİR, 1997

ÖZET

18. yüzyılda Türk Edebiyatı, Osmanlı'nın gerilemesine rağmen hâlâ zirvedeydi. Biz, bu çalışmamızda 18. yüzyıl şâir ve yazarlarından olan Ebu Bekir Kânî'nin Dîvânı'nı transkribe ettik. Ayrıca, Giriş Bölümü'nde 18. yüzyılın siyasî ve edebî durumu ile ilgili bilgiler verdik. Şâirimizin hayatı, edebî kişiliği ve eserleri hakkında da tezkirelerden ve şiirlerinden yararlanarak tesbitler yaptık.

Ebu Bekir Kânî Efendi, 1712 yılında Tokat'ta doğmuştur. Memleketinde şâirliği ile ün salmıştır. Mevlevî tarikatine mensuptur. Kânî, 40 yaşına kadar Tokat'ta yaşamıştır. Daha sonra Hekimoğlu Ali Paşa vasıtasıyla İstanbul'a gelmiştir. Kânî, İstanbul'a uyum sağlayamaz. Hezeliyyâta meyleder. Çok saf olduğundan insanlarla arasındaki mesafeyi ayarlayamaz. Sürgün hayatı da yaşayan Kânî, 1791 yılında vefat eder. Mezarı Eyyüp'tedir.

Kânî, Dîvân'ında çok içten bir dil kullanmıştır. Dîvân'ı içerisinde peygamberimize ve din büyüklerine yazılmış çok içten na'tler ve sitayişnameler vardır. Edebiyat tarihçileri, Kânî'yi hezeliyyâta meyl etmesinden dolayı şâir olarak görmezler.

Biz, bu çalışmayla Kânî'nin Dîvânı'nın metnini oluşturmuş olduk. Bundan sonraki çalışmalar şâirin edebî kişiliği ile ilgili olacaktır. Edebiyat Tarihimize bir katkı yapabildiysek ne mutlu.

ABSTRACT

In the 18 th century, despite the decline of the Ottoman Empire, Turkish literature was experiencing its most powerful era. In our study, we rewrote the Divan by Ebu Bekir Kânî in latin characters. Also in the introductory part we provided some valuable information about the political and literary situation in that century. By making use of the poems and works on literary history, the life of the poet, his personal details and works have been fully presented and commented on.

Ebu Bekir Kânî was born in Tokat in 1712. He was one of the most praised poets in his hometown. He was a member of the Mevlevî Sect. He lived in Tokat until he was 40 years old. Later in his life, he moved to İstanbul by the help of Hekimoğlu Ali Pasha. He had some difficulty in adopting to the life in İstanbul. In his poems, he tended to make use of witty expressions and style. As he was so sincere and free from any self preference, he couldn't have a good contact with other people. Kânî, who had been in exile for some time, died in 1791. His Grave is in Eyyüp, in İstanbul.

In his Dîvân, he used a very informal style, and there. We find sincere praise and satirism about our prophet and some well - known religious figures. Literary historians do not consider Kânî as a poet just because he widely used informal style in his works.

With this study, we have completed the text of the Dîvân by Kânî. Our forthcoming studies will focus on the poet's literary personality. We will be very pleased if we made any contributions to our literary history.

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “**Kâfî Dîvânı Üzerine Bir İnceleme**” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

30.06/ 1997

Bilal ELBİR

TUTANAK

Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünün 7.4/1997 tarih ve 7 sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 9. maddesine göre Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Bilal Elbir'in Kâfî Dîvânı Üzerine Bir İnceleme konulu tezi incelenmiş ve aday 18.7.1997 tarihinde, saat 11.00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra 60 dakikalık süre içinde gerek tezin konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından jüri üyelerince sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin başarılı olduğuna oy birliği ile karar verildi.

BAŞKAN

Doç. Dr. Kemal Yüce

ÜYE

Y. Doç. Dr. İlhan Genç

ÜYE

N. Öztekin

ÖNSÖZ

Kültür ve medeniyetlerin nesilden nesile intikâlini sağlayan en önemli unsurlardan birisi de edebî eserlerdir. Geçmiş dönemlerin daha iyi anlaşılabilmesi için o medeniyeti ve kültürü tanımak gerekir. Dîvân edebiyatımız altı yüzyılı aşan ömrü ile bizim kültürümüzün önemli bir halkasını oluşturmaktadır. Milletimiz tarih boyunca bir çok âlim, edip ve şâir yetiştirmiştir. Bu insanlar, kütüphaneler dolusu eserler vermişlerdir. Ancak, günümüzde bir çok insan kendi kültür değerlerine ulaşamamaktadır.

Millî kültürümüz ve edebiyatımız açısından önemli gördüğümüz bu metin çalışması kendi kültürümüz ve insanımız arasında bir köprü kurma düşüncesinin ürünüdür. Bir sanatçı hakkında hüküm verebilmek için onun eserlerini incelemek gereklidir. Üniversitelerimizde dîvân edebiyatı ile ilgili yapılan çalışmaların bir çoğu edisyon-kritik ve metin çalışması alanında yoğunlaşmıştır. Böylelikle her araştırmacı bir taş, bir tuğla koyarak bu binanın eksiklerini tamamlamış olmaktadır.

Biz, bu çalışmamızda 18.yüzyıl Türk edebiyatının nâsir ve şâirlerinden olan Ebu Bekir Kânî Efendi'nin Dîvânı'nı iki nüshayı karşılaştırarak kurduk. Çalışmamız bir metin çalışması olmakla birlikte şâirimizin hayatı, edebî kişiliği ve eserleri hakkında da kısa bir inceleme yaparak, eser ile yazar arasında bir bağlantı kurulabilmesinin teminine çalıştık.

Bugüne kadar dîvânı üzerinde bir çalışma yapılmayan Kânî Dîvânı'nın kurulmasında iki nüsha esas alınmıştır. Zamanımızın kısıtlı olması sebebiyle diğer nüshaları çalışmamıza dahil etmemiz mümkün olmamıştır.

Çalışmamızın Giriş Bölümü'nde 18.yüzyılın siyasi ve sosyal durumu hakkında bilgi verilmiştir. Bu devir Türk edebiyatının özellikleri ve önemli gelişmeler yine Giriş Bölümü'nde ele alınmıştır. I.Bölüm'de Kânî'nin hayatı, edebî kişiliği ve eserleri hakkında bilgi verilmiştir. II. Bölüm'de ise; nüshaların tavsifleri yapılmış ve dîvân metni verilmiştir. Metin farklılıkları sayfanın altında belirtilmiştir. Sonuç Bölümü'nde kısa bir değerlendirme

yapılmıştır. Yararlandığımız kaynakların bibliyografyası ise Sonuç Bölümü'nden sonra düzenlenmiştir.

Son olarak böyle bir çalışmayı Yüksek Lisans tez konusu olarak seçmemde, araştırmalarımın tamamlanmasında ilminden yararlandığım, daima teşvik ve yardımlarını gördüğüm, değerli hocam Yrd. Doç. Dr. İlhan Genç'e teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

BİLAL ELBİR

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	1
GİRİŞ.....	3
BİRİNCİ BÖLÜM	
HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ	
1- HAYATI.....	12
2- EDEBİ KİŞİLİĞİ.....	14
3- ESERLERİ.....	22
İKİNCİ BÖLÜM	
METİN KURULUŞUNDA KARŞILAŞTIRILAN YAZMALAR.....	24
TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ	29
DİVAN METNİ.....	30
MUKADDİME.....	31
KASİDELER.....	33
TERCÜME-İ KASİDE-İ MÜNFERİCE.....	59
MUSAMMATLAR.....	137
TARİHLER	156
MESNEVÎ	180
TERKİB-İ BEND.....	189
GAZELLER	190
KİTALAR	327
EBYAT.....	354
MASÂRİ	367
SONUÇ.....	370
BİBLİYOGRAFYA	371

KISALTMALAR

İ.Ü. : İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi

T : Topkapı Kütüphanesi

R.A. : Radiyallahu Anh

Çev : Çeviren

Haz :Hazırlayan

a.g.e. : Adı Geçen Eser

C. :Cilt

s. : Sayfa

Mad. : Madde, Maddesi.

GİRİŞ

Çalışmamızın konusu, XVIII. yüzyılda yaşamış olan Ebu Bekir Kânî'nin Dîvânı'nın metninin incelenmesidir. Dîvân'ın anlaşılmasını kolaylaştırmak ve Kânî'nin Türk edebiyatı içerisindeki yerini tesbit edebilmek için XVIII. yüzyılın siyasî ve sosyal durumu ve XVIII. yüzyıl Türk edebiyatının genel görüntüsü hakkında bilgi vermeyi uygun gördük.

Ebu Bekir Kânî Efendi, Tokatlı olmasına rağmen Osmanlı coğrafyasında bir çok yer dolaşmıştır. İstanbul'dan Silistre'ye, Bükreş'ten Limni'ye kadar geniş bir alanda idâme-i hayat etmiştir.

Yaşadığı dönemde devlet erkânı ile de yakınlığı bulunan Kânî, değişik bir mizaca sahiptir. Kırk yaşına kadar Mevlevî dergahına bağlı kalan Kânî, İstanbul'a geldiği zaman hezeliyyâta meyl etmiştir. Bir kayıt altında bulunmayı kesinlik kabul etmeyen bir mizaca sahiptir. Çok dağınıktır.

XVIII. yüzyılda Osmanlı Devleti zayıflarken, Türk edebiyatı atılımlar yaparak Şeyh Galip'le zirveye ulaşmıştır. Kânî'nin şairliği hakkında tezkire yazarları olumsuz kanaat bildirirken, iyi bir nâsir olduğu hakkını teslim ederler.

Ebu Bekir Kânî'nin hayatına geçmeden önce XVIII. yüzyılın siyasî, sosyal, edebî seyrine bir göz atmanın faydalı olacağı kanaatindeyiz.

A- XVIII. YÜZYILIN SİYASÎ VE SOSYAL DURUMU

B- XVIII. YÜZYIL TÜRK EDEBİYATI

A- XVIII. YÜZYILIN SİYASÎ VE SOSYAL DURUMU

1699'da Karlofça Anlaşması'ndan sonra Vezir-i A'zam Amca-zâde Hüseyin Paşa, bozulmuş olan idarî, adlî, mâlî, askerî durumu düzeltmeye çalışmış ve elinden geldiğince düzenlemiştir. Amca-zâde Hüseyin Paşa, Köprülü Mehmed Paşa'nın kardeşinin oğludur.¹

¹ Komisyon, Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi, Konya, 1994, C:11 s.104.

XVIII.yüzyıl, Osmanlı'da artık çözülmenin başladığı, heyecanın kaybedildiği bir dönemdir. Bunun etkisi tabii olarak fetihlerde ve insan davranışlarında ortaya çıkacaktır.Fâtih zamanında İtalya'nın Otranto şehrine kadar dayanan Osmanlı 'Kızıl Elması', bu dönemde git gide unutulmaktadır. 'Kızıl Elma'dan söz edenler onu Bağdat'tan gelme al yanak elma ile karıştırmaktadırlar.²

Osmanlı devleti 1711'de Azak Kalesi'ni, yine 1714'te Mora'yı Rus ve Venediklilerden almakla Karlofça Anlaşması'nın vermiş olduğu zâiyatı bir nebze telâfi etmiştir. Elden çıkmış olan Belgrad ve Budin'in tekrar ele geçirilmesi ile birlikte Rumeli'ye güven tekrar gelmiştir. (1739)

Amca-zâde'den sonra gelen Vezir-i A'zamlar arasında Şehit Ali Paşa, sadâreti esnasında devlet adamlarının nasıl hareket etmeleri, ahlakî olarak ne gibi vasıflara sahip olmaları gerektiğini, devleti yıkan rüşvetten uzak kalınmasını bir talimatnâme ile duyurmuştur.

Damat Nevşehirli İbrahim Paşa, sadrazam olunca devletin düzeltilmesi için bir takım teşebbüsler yapılır. Anadolu ve Rumeli'deki âsâyişsizlik bertaraf ve levendlik ilgâ edilir. Para ayarı düzeltilir, hudut kaleleri ve bilhassa Avusturya sınırında olan Niş Kalesi yapılır. Kapıkulu Ocakları düzeltilir. Vezirlik sayısı sınırlandırılır ve ehil insanlara verilmesine dikkat edilir.³

Damat İbrahim Paşa döneminde, inşaat faaaliyetleri, padişah kasırları, cami, medrese, çeşme ve saraylar yapılır. İstanbul'un îmarına önem verilir. Kağıthâne'ye "Sâdabâd" ismi verilir. "Sâdabâd" o dönemde bir eğlence ve sefahat merkezi olur. Ama Lale Devri'ni sadece eğlence dönemi olarak adlandırmak yanlıştır. Matbaanın Türkçe eserler basmak için faaliyete geçirilmesi, Paris'e 28 Çelebi Mehmed Efendi'nin elçi olarak gönderilmesi, kumaş fabrikalarının açılması, çini fabrikasının kurulması hep bu dönemde yapılan faaliyetlerdendir.

1718-1730 arası "Lale Devri" diye adlandırılan bu dönem, 1730 yılında halkın memnuniyetsizliğinin giderek artması sonucu, Patrona Halil adındaki bir şahsın önyak olması ile başlayan bir isyanla sona ermiştir.

III. Ahmed'den sonra tahta çıkan I. Mahmud, önce isyancıları tepeler, daha sonra İran seferine devam kararı alır. Anadolu'da âyânlık iddiasında bulunanları ortadan kaldırır.

² Komisyon, Büyük Türk Klasikleri (Osmanlı'ya Bakış Bölümü) İstanbul, 1989, C:6 s.157.

³ Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, Osmanlı Tarihi, Ankara, 1959, C:4 s. 31.

Askerî teşkilatta reform çalışmaları yapar, fakat yeniçerilerin itirazları üzerine bu faaliyet durdurulur. 1754 yılında I.Mahmud'un vefatı üzerine tahta III. Osman çıkar.

III. Osman döneminde, fazla bir hadise olmamıştır. Belgrad Anlaşması (1739) ile başlayan barış dönemi devam etmiştir. "III. Osman, dönemindeki devlet adamlarını sık sık değiştirmiştir."⁴ Böylelikle rüşveti önlemeye çalışır. 30 Ekim 1757'de vefatı üzerine tahta III. Mustafa geçer.

III. Mustafa, zamanını okuyup öğrenmekle geçiren olgun bir insandır. Tahta çıktığından itibaren ıslahat çalışmalarına başlar. Sultan Mustafa, Vezir-i A'zam Koca Ragıp Paşa ile birlikte askerî teşkilatta, yeniçeri ocağında ıslahat yapılması gerektiğini hissetmişlerdir. "Koca Ragıp Paşa, devleti zarar gelebilecek anlaşmazlıkların içine sokmaktan kaçınır. Kadılara tanınan daha büyük yetkiler sayesinde taşrada âyânla idare görevlilerinin görevlerini kötüye kullanmaları önlenir. Adaletli, halkı koruyan kanunlar çıkarılarak adalet güçlendirilir."⁵

Osmanlı devleti, devamlı sulhçu bir politika takip etmesine rağmen Rusya ile daima ihtilaf içinde olmuştur. Ruslar karşısında kısmen gerilemeler olmasına rağmen 6-7 Temmuz 1770'te Çeşme'de donanmamızın yakılması moralimizi oldukça bozmuştur. "II. Katerina, Osmanlı donanmasını yakan Aleksey Orlov'a Çeşme Kontu (Graf Çeşmenskiy) ünvanını vermiştir."⁶

III. Mustafa, başlattığı ıslahat çalışmaları ile, III. Selim ve II. Mahmud'a örnek teşkil eder. Âlimleri, şâirleri himâye eden bir padişah olan III. Mustafa, 21 Ocak 1774'te hayata gözlerini yumar.

III. Mustafa'dan sonra tahta I. Abdülhamid (49 yaşında) geçer. I. Abdülhamid döneminde Osmanlı, en buhranlı dönemlerini yaşamaktadır. Padişah, bu dönemi en az zararlar kapatma telaşı içerisinde. "1774' te tahta çıkıp Küçük Kaynarca Anlaşması'nı kabullenmek zorunda kalan Padişah I. Abdülhamid"⁷ toprak kaybını önleyememiştir. I. Abdülhamid, şehzadeliğinde kapalı bir hayat yaşamış olduğu için kendisinden pek önemli iş beklenemezdi. Dirayetli bir vezir bulamamıştır. 1789 yılında Allah'ın rahmetine kavuşur. Daha sonra tahta 7 Nisan 1789 yılında III. Selim geçer. Bu esnada Avrupa'da Fransız

⁴ Yücel, Yaşar - Ali Sevim, Türkiye Tarihi, Ankara, 1991, C:4 s.33.

⁵ Mantran, Robert, (çev: Server Tanili), Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, İstanbul, 1995, C:1, s. 340-341.

⁶ Tekirdağ, M. Şehabettin, İslam Ansiklopedisi "Çeşme Maddesi", İstanbul, 1967, C:3, s.386.

⁷ Akşin, Sina, Türkiye Tarihi, İstanbul, 1993, C:3, s.66.

İhtilâli olur. Osmanlı İmparatorluğu, 1789'da Fransız İhtilâli başladığında, diğer Avrupa devletlerinde olduğu gibi ihtilali Fransa'nın bir iç meselesi olarak ele alır.

III. Selim, devrinde bir çok ıslahatlar yapar. Mevcut asker ocaklarının düzenlenmesi, savaş sanayii kuruluşlarının yeniden düzenlenmesi gibi. Modern Avrupa yöntemi ile bir ordu kurulmasına başlangıçtan beri önem veren III. Selim, Nizâm-ı Cedit adlı orduyu kurmuştur. III. Selim, 1807 yılında yenilik karşıtlarının çıkardığı bir isyan sonucu tahttan indirilir. "XVIII. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu, eski gücünü kaybetmiş olmakla birlikte gerek topraklarının büyüklüğü, gerekse siyasi yönden devletler arası dengede önemli yeri olan büyük bir devlettir." ⁸

XVII. yüzyıl boyunca Osmanlı devleti, devleti ayakta tutan her alanda gerilediği bir sırada, Osmanlı aydınları, kurtuluşu Kânûnî dönemi kanun ve nizamlarının yeniden iyi bir şekilde uygulanmasında bulmuşlardır. Batıdan, Avrupa'dan herhangi bir şekilde örnek alma gereğini duymamışlardır. "Bu tutum kuşkusuz Osmanlı yönetici ve aydınlarının hâlâ kendilerini her alanda Avrupalılardan üstün saymalarının bir sonucu idi." ⁹

Soğuma dönemi içersinde halk daha muhafazakârdır. Geleneklerine sıkı sıkıya bağlanır. Halk gelişme ve yükselme dönemlerinde olduğu gibi değişmeye açık değildir. "Batı'ya Osmanlı'ya yönlendiren güç bir iman hareketi değildir; rûhî kırıklık, gizli bir korku, belirsiz bir ümit kendine karşı duyduğu şüphe ve kendine karşı giderek güvensizliktir." ¹⁰ Osmanlı'nın merkezi otoritesinin git gide zayıflaması sonucu oluşan âyânlık gerçeği vardır. XVII. asrın sonlarına doğru devletin zayıflaması sonucu âyânların ağırlığı artar. XVIII. asırda ise zirveye ulaşır. Bunlar, nüfuzlarını kötüye kullanarak halkı ezmeye başlarlar. Daha sonra 1785 tarihli bir fermanla âyânlık sözü kaldırılarak 'Şehir Kethüdalığı' adı verilir.

Kısaca, XVIII. yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu'nda metafizik gerilimin kaybedildiği, bundan dolayı atılımların yapılamadığı bir yüzyıldır. Askerî alanda bir takım ıslahatlara girişilse de başarılı olmaz. Çünkü ruh gücü zayıflamıştır. Ayrıca Osmanlı görmüştür ki, Avrupa öyle küçümsenip geçilecek bir güç değildir. Osmanlı'nın her alanda üstün olduğu inancı böylelikle zedelenir. Halk bir tepki olarak biraz daha, geleneklere, göreneklere, şekle sarılır.

⁸ Komisyon, Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi, C:11., s.203.

⁹ Akşin, Sina, a.g.e, s.275.

¹⁰ Komisyon, Büyük Türk Klasikleri, a.g.e., s.163.

B- XVIII. YÜZYIL TÜRK EDEBİYATI

XVIII. asırda Osmanlı, siyasi gücünü iyiden iyiye kaybetmesine, mâlî, iktisâdî türlü sıkıntılar içinde zor bir devir geçirmesine karşın şiir ve nesir sahasında geçen yüzyılların devamı olarak gelişmesini sürdürmüştür. “Osmanlı şiiri, hemen tamamen İran tesirinden kurtulup kendi çerçevesi içinde kemâle doğru yürümeye ve hece vezni ile dîvân edebiyatında yer almağa başlamıştır.”¹¹

XVIII. yüzyılın başlarında Nâbî'nin şiirdeki egemenliği sürmektedir. “Hikemî” tarz şâirler arasında oldukça yaygın bir hâl almıştı. Sâbit, Kâmi, Seyyid Vehbî, Fitnat Hanım gibi şairler hep “Hikemî” tarzda şiir söylemeye devam etmişlerdir. Şâirler örnek aldıkları İran edebiyatına benzer ve onu aşmış eserler meydana getirirler. Yenilik gösterme ihtiyacı duyarlar. Yüzyılın başında Nedim, şahsî dehası ile üzümtüden uzak, neşeli, coşkum şiirler söylemeye başlar. Şâirler arasında kendini kabul ettirir. Böylelikle “Nedim Tarzı” dediğimiz bir tarz ortaya çıkar. Şâirler Nedim’i taklit etmeye başlarlar.

Yüzyılın sonunda Gâlib, kendine has bir şiir tarzı oluşturarak ortaya çıkar. XVIII. yüzyılın edebî manzarası şöyle idi: Nazım, yâni şiir zirveye ulaşmıştı. İşlenen konular çoğalıyordu. Mahallî hayat şiirde daha çok işlenir hale gelmişti. Çok ince ve girift hayeller esasına dayanan, zihnî bir şiir tarzı olan ve Hind’de geliştiği için Sebk-i Hindî adını alan bu akım, Şeyh Gâlib ile zirveye çıkıyordu. “Şeyh Gâlib’in sanatının en orijinal tarafı, bağlı olduğu Sebk-i Hindî akımının icabı husûsî bir üslûp sahibi olmasıdır.”¹²

Bu yüzyıl içinde devrin saygı duyulan şairi Hoca Neş’et, İran şiiri etkisinin artmasına sebep olmuştur. “XVII. yüzyıl sonunda Nâbî ve Sâbit’le başlayan edebiyatta yerli unsurların, âdet ve ananelerin girmeye başlaması hareketi, XVIII. yüzyılda daha da hızlanmış özellikle “Lale Devri” şairlerinin Boğaz’ı ve yeni yapılan binaları, buradaki eğlenceleri anlatmaları yerlileştirme çabalarının başlangıcı olmuştur.”¹³ Mahallîleşme akımı ile birlikte edebî eserlerde halkın kullanmış olduğu atasözleri, deyimler çokça yer almaya başlamıştır. Mesnevîlerde, fârihlerde, münşeâtlarda halk söyleyişleri göze çarpar olmuştur. Dîvân şâirleri arasında Tâci-zâde Câfer Çelebi, Taşlıcalı Yahya, Nev’i-zâde Atâi ve Sâbit gibi geçmiş dönemlerde eserlerinde halk söyleyişlerine, atasözleri ve deyimlere yer veren

¹¹ Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, Osmanlı Tarihi, İstanbul, 1959, C:4, s.541.

¹² Alparaslan, Ali, Şeyh Galip, Ankara, 1988, s.18.

¹³ İpekten, Haluk - Mustafa İsen, “18.Yüzyıl Divan Edebiyatı”, Türk Dünyası El Kitabı, Ankara, 1992, C:3,s.190.

şâirler bulunmaktadır. Halk ve Dîvân edebiyatı, farklı sanat görüşlerine sahip olmakla birlikte ikisi de bu toplumun içinden çıktığı için kültür olarak ortaktırlar. Her iki edebiyatın bazı uç örnekleri olmakla birlikte XVII. yüzyıldan itibaren aradaki uçurum kapanmaya başlamıştır. Bazı saz şâirlerinin aruz kalıbının etkisiyle semâîler söylemeleri, bazı dîvân şâirlerinin de hece ile şiirler yazmaları yakınlaşmayı daha da arttırmıştır.

“Mahallîleşme Cereyânı, Türk dilinin ve Türk edebiyatının kendi içinden olgunlaşması ve millîleşmesi manasında yerli ve halk tesirinde bir harekettir.”¹⁴ Millî bir nazım şekli olarak Şarkî'nın bu yüzyılda çok çok kullanıldığını ve gazel türü ile bir yarış içine girdiği görülür. Şeyh Gâlib ve Nedim'in hece vezni ile birer türkû söylemeleri Dîvân edebiyatı içinde önemli bir değişikliktir. “XVIII. asrın ilk yarısında edebiyatımızın umûmî tekâmülünde günlük hayatın tahassüslerini terennüm etmek, konularda daha çok mahallîleşmek, halk zevkine yaklaşmak, dilde nisbî bir sadelik, tabii Türkçe'nin ve konuşma dili sentaksının nazma daha çok girmesi gibi husûsiyetlerin önceki asırlara nisbetle şiirlerimizde daha çok kendini hissettirdiği görülür.”¹⁵

XVII. yüzyıl içinde Naifî, Fehim, İsmetî, Şeyhülislâm Yahya Efendi gibi şâirler tarafından kullanılan Sebki Hindî, XVIII. yüzyılda Hoca Neş'et ve Şeyh Gâlib'in şiirlerindeki üslûbun belirgin özelliği olarak yer almıştır. Bu yüzyıl içinde yeni binaların yapımı, şehzâdelerin doğumları, sünnetleri, savaşta kazanılan başarılar ziyafetler vb. bir çok olaya manzum tarihler düştürülmüştür. Âdeta dîvânlar târihlerle dolmuştur. En çok târih söyleyen şâirler şunlardır: Haşmet (18), Fitnat Hanım (51), Sünbül-zâde Vehbî (33), Enderunlu Fâzıl (32), Şeyh Gâlib (68).¹⁶

XVIII. yüzyıl Türk edebiyatının dili geçen yüzyıllar ile mukayese edildiğinde daha sadedir. Bilhassa Sebki Hindî akımının etkisi ile oluşan o ağdalı dil bu yüzyılda yerini Türkçe kelimelere bırakmaya başlamıştır. Aruz veznini kullanarak, sadece Türkçe kelimelerle şiir yazmak akımı olan “Türki-i Basit” diye adlandırılan bu hareketin ilk temsilcisi XV. yüzyılın sonunda yaşayan Aydınî Visâfî'dir. Fakat bu şâirin şiirleri bize ulaşmamıştır. “Türki-i Basit ancak XVI. yüzyılda iki temsilci ile kendinden söz ettirir olmuştur.”¹⁷ XVII. yüzyılda bilhassa nesir sahasında Veysî ve Nergisî gibi iki nâsirin

¹⁴ Banarlı, Nihad Sami, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, İstanbul, 1987, C:2, s.745.

¹⁵ Mazıoğlu, Hasibe, Nedim'in Divan Şiirine Getirdiği Yenilik, Ankara, 1992, s.8.

¹⁶ İpekten, Haluk - Mustafa İsen, “18. Yüzyıl Divan Edebiyatı”, Türk Dünyası El Kitabı, Ankara, 1992, C:3, s.192.

¹⁷ Öksüz, Yusuf Ziya, Türkçenin Sadeleşme Tarihi, Genç Kalemler ve Yeni Lisan Hareketi, Ankara, 1995, s.8.

ağdalı dille, kimsenin bilmediği yabancı kelimelerle yapılan tamlamaların kullanıldığı görülmektedir. Nâbî buna dayanamaz ve şu beyti ile yapılanların yanlışlığını dile getirir:

Ey şî'r meyânında satan lafz-ı garibi

Dîvân-ı gazel nûsha-i kâmus değildir

“Aynı asırda Reis-i Şâirân seçilen Osman-zâde Tâib, eserlerinde sade lisan kullanmış ve Mûnşeât’ının önsözünde yazının bilinen kelimelerle yazılmasındaki ehemmiyeti belirtmiştir.”¹⁸ XVIII. yüzyıl Türk edebiyatı, asrın büyük şâirlerinin şiirlerinde halk sözlerine, deyimlere yer vermesi ile dil açısından halka doğru olan gidiş hızlanmıştır. Tabi ki birden bire Farsça tamlamaların, yabancı kelimelerin Türkçeleşmesi de beklenemezdi.

Bu yüzyılda ortaya çıkan sefaretnâmelerin diline baktığımızda nesirde de sadeleşmenin emârelerini görürüz. Yüzyılın sonunda edebiyat tarihimiz açısından önemli bir yeri olan “Muhayyelât-ı Aziz Efendi”nin dilinin oldukça sade olması, sade Türkçe’nin yaygın hâle gelmeye başladığının belirtisidir.

XVIII. yüzyılda Osmanlı padişahlarının çok mûnevver, sanatkâr, kültüre hizmet eden insanlar olduğunu görürüz. III. Ahmed, “Necib” mahlası ile şiirler yazan, aynı zamanda hat sanatıyla da eserler veren bir kişidir. Ayrıca devrin şâirlerinden Osman-zâde Tâib’e “Sultanu’ş -Şu’arâ” ünvanını veren yine III. Ahmed’dir. Sultan III. Selim “İlhâmî” mahlası le şiirler söylemiş, bu şiirlerini bir dîvânda toplamıştır. Hat sanatıyla da ilgilenen III. Selim, musıkî sahasında “Sûz-ı Dilârâ, Evcârâ, Şevk-Efzâ” makamlarını îcat ederek bu alandaki istidâdını ortaya koymuştur.

XVIII. yüzyılda kasîde ve gazel sahasında da çok güzel eserler meydana getirilmiştir. Dîvânı henüz ele geçmeyen, “Reis-i Şâirân” ilan edilen Osman-zâde Tâib devrin şairleri hakkında fikirlerini bir kaside ile dile getirmiştir. Kâmi, bu yüzyılda tasavvufî ve hikemî tarzda, Nâbî ekolünü devam ettiren bir şâirdir. Bu yüzyılın ilk yarısında kendine has bir üslupla ortaya çıkan Nedim, rindâne, şen, şûh gazel ve şarkıları ile silinmez bir iz bırakmıştır. Mehmed Nesib Dede, Dürri Yekçeşm, Selim, Bağdatlı Rûhî’nin Terkiib-i Bendi’ne nazîre söyleyen Sâmi, Şeyhülislâm İshak Efendi, Mustafa Sakıb Dede, Seyyid Vehbî, Râşid gazel ve kasîde sahasında eserler vermiş şahsiyetlerdir.

¹⁸ Banarlı, Nihad Sami, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, a.g.e., C:2, s.746.

Yüzyılın ikinci yarısında yaşamış olan, gurbet hayatında çektiği sıkıntıları kasîde ve hicivleri ile anlatan Nevres-i Kadim önemli şairlerdendir. Akovalı-zâde Hatem, Mehmed Emin Belig, Şeyh Rızâ, Zâî, Koca Ragıp Paşa gibi fazla meşhur olmayan, devrinde tutulmayan şairlerin de kasîde ve gazelleri bulunmaktadır. Ünlü “Mârifetnâme” sahibi Erzurumlu İbrahim Hakkı da tasavvufî şiirleri ile meşhurdur. Şiirlerini “İlahinâme” adını verdiği divânında toplamıştır.

Ebubekir Kânî Efendi’nin mürettep bir divânı bulunmasına rağmen daha çok münşeâtı ve latîfeleri ile tanınmıştır. Tezkire sahibi Esrar Dede’nin tasavvufî ağırlıklı olarak yazmış olduğu şiirlerde Şeyh Gâlib etkisi görülür. Şiirimizde Fars etkisinin tekrar artmasına sebep olan Hoca Neş’et gazelde fazla bir ustalık göstermemiştir. Sünbül-zâde Vehbî ise, hüzün dolu ve korkulu şiirleri ile gazel ve kasîde sahasında eserler vermiştir. Enderunlu Fâzıl, “Nedimâne” şiirleri ile tanınan bir şâirdir. Gazelleri edebî açıdan bir değer taşımaz.

Divân şiirinin en büyük şâirleri arasında yer alan Şeyh Gâlib klasik şiirin bütün imkânlarını zorlamış, hayalin derinliklerine inmiştir. 24 yaşında tertiplemediği divânında 26 kasîde, 7 müseddes, 33 gazel ve diğer şiirler bulunmaktadır. Gâlib’den sonra divân şiirinde büyük şâir yetişmemiştir.

Mesnevî vâdisinde bu yüzyılda fazla bir gelişme olmamıştır. Nahîfî Dede’nin, Mevlânâ’nın mesnevîsini aynı vezinde Türkçe’ye çevirmesi önemli bir çalışmadır. Şeyh Gâlib’in tasavvufî terimleri kişileştirerek yazdığı “Hüsûn ü Aşk” adlı mesnevîsi belki XVIII. yüzyılın en önemli çalışmasıdır. Sünbül-zâde Vehbî’nin, Nâbî’nin “Hayriye”sine nazîre olarak yazdığı “Lütfiye” adlı mesnevîsi oğlu Lutfullah’a verdiği ahlakî öğütleri içermektedir. Enderunlu Fâzıl “Hubabnâme” ve “Zenannâme” adlı mesnevîlerinde parlak hayaller ve güzel beyitler bulunmakla birlikte âdî sözlerin yoğunluğundan dolayı, edebî kıymete hâiz değildirler.

XVIII. asırda tezkirecilik diğer yüzyıllara nazaran oldukça ilerlemiştir. Gerek tezkirelerin tertibi, gerekse çalışmaların düzeni açısından oldukça verimli bir yüzyıldır. 1640-1720 yılları arasında yetişen 476 şâire yer verilen “Safâyî Tezkiresi” önemli bir tezkiredir. 1688-1722 yılına kadar olan devreyi içine alan Mirza-zâde Sâlim’in tezkiresi 437 şâiri içine almıştır. Bursalı Belig’in “Nuhbetü’l- Âsâr Li Zeyli Zübdeti’l- Eş’âr” adlı tezkiresi Fâizî’nin tezkiresine zeyldir. Esrar Dede’nin “Tezkire-i Şu’arâ-yı Mevleviye”si Mevlânâ’dan başlayarak 217 şâir hakkında bilgi vermiştir. Bu eserin şiir örnekleri Şeyh

Gâlib tarafından toplanmıştır. Rızâ, Râmiz ve Şeyhî yine bu yüzyılda tezkire yazan isimler arasındadır.

XVIII. yüzyıl tarihçiler açısından da bir bolluğun ve güzelliğin yaşandığı bir yüzyıldır. Tarihimizi objektif olarak aktarmaya çalışan Nâimâ Efendi'nin 5 ciltlik "Nâimâ Târihi" bu yüzyılda yazılmış ve 5 kez basılmıştır. Ayrıca Lale Devri'ndeki bütün olayları anlatan Âsım da "Âsım Târihi"ni yazmıştır. Fındıklı Mehmed Ağa'nın, Kâtip Çelebi'nin "Fezlekesi"ni devam ettiren ve "Silahatâr Târihi" diye anılan eseri bu yüzyılda yazılmıştır.

Osmanlı devletinin yabancı ülkelere elçi göndermesi ile birlikte yeni bir gelenek başlamıştır. Sefaretnâme Geleneği. Bu türün ilk ve en güzel örnekleri bu yüzyıl içerisinde verilmiştir. Bunlardan Dürri Yekçeşm'in "İran Sefaretnâmesi", 28 Çelebi Mehmed'in Paris'e elçi olarak gittiği zaman yazdığı "Sefaretnâme-i Fransa" başlıcalarındadır. Ayrıca Ahmed Resmî Efendi'nin "Viyana Sefaretnâmesi", Vâsıf Ahmed Efendi'nin "İspanya Sefaretnâmesi" kayda değer eserlerdendir.

XVIII. yüzyıl Türk edebiyatı, her açıdan bir çok güzellikleri, çeşitlilikleri içerisinde barındıran bir yüzyıldır.

LBÖLÖM

HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

1-HAYATI:

Nazım ve nesir sahasında eserler vermiş olan Ebu Bekir Kânî, 1712 yılında Tokat'ta doğmuştur. Mehmed Süreyyâ da "Sicill-i Osmânî"sinde "Tokâdîdir"¹⁹ diyerek Tokatlı olduğunu belirtmiştir. Gençliği hakkında pek bilgi olmamakla birlikte nazım ve nesir sahasında çevresinde ün kazandığını yazılan tezkirelerden çıkarabiliyoruz. Muallim Nâci Esâmî'inde "Çok genç iken vatanında şiir yoluyla meşhur olmuştu."²⁰ diyerek gençlik dönemi ile ilgili bu ifadeyi aktarır. Kânî Efendi, Mevlevî tarikatına mensup olup, Tokat Mevlevîhânesi şeyhine hizmetle ömrünü geçirmiştir. Kânî'nin ömrünün kırk yaşına kadar olan kısmı bir sükûn devresidir. 1754 yılında üçüncü defa sadrazamlık mevkiine getirilen Hekimoğlu Ali Paşa, Trabzon'dan İstanbul'a giderken Tokat'a uğradığında Kânî, kendisine bir kasîde takdim eder ve hayatı değişir. "Târih -i Edip"te bu olay şöyle anlatılır: "Şeyhü'l Vezrû'l -Hekim Başî-zâde Ali Paşa merhum, Trabzon'dan üçüncü defa Sadâret-i İzâmeye med'ûven gelürken Tokad'a uğradıkda kasîde ve târih sunup, müşârün-ileyh kadrini ârif olmağın izn-i şeyh ile dâirelerine alup, âsitâneye götürmüşler idi."²¹ Ali Paşa tarafından Dîvân-ı Hümâyûn kalemine yerleştirilen Kânî, çok kısa zamanda "Hâcegân-ı Dîvân-ı Hümâyûn" rütbesini alır. Fakat sarayın gösterişli hayatına ısınmaz.²²

İstanbul'un taşra mahallerinde, dîvân kitâbetinde gezinir durur. "Tab'ı bir vâdide sâbit kadem ve bir suretle hem dem olmayup ülfete ve la'û bâli meşreb olmağla tarîk-i hâcegân Dîvân-ı Hümâyûn'a idhâl olunmuş iken o makûle kayûdât-ı sureti kendüye pay-bend ta'alluk olmayup gâh dîvân kitâbetleriyle taşra mahallerde geşt ü güzâr iderdi."²³

¹⁹ Mehmed Süreyyâ, Sicill-i Osmânî, İstanbul, 1358, C:4, s.74

²⁰ Muallim Nâci, Esâmî, İstanbul, 1358, s.261.

²¹ Vak'a - Nüvis Mehmed Efendi, Târih-i Edip, İstanbul, 1358, s.116a.

²² Tansel, Fevziye- Abdullah, (T.H.), İslam Ansiklopedisi (Kânî Maddesi), İstanbul, 1967, C:8, s.158.

²³ Vak'a - Nüvis Mehmed Efendi, Târih-i Edip, İstanbul, 1358, s.116a.

Kendisini koruyan Ali Paşa'nın sadâret mevkiinden ayrılmasını fırsat bilen Kânî, Silistre Valiliği'ne atanan birinin divân kâtibi olarak İstanbul'dan kendi istegiyle uzaklaşır. Kânî, Silistre'yi kendisi için bir kurtuluş yeri olarak niteler. Zamanın ileri gelenlerinin ve sadrazam olan Yeğen Mehmed Paşa'nın divân kâtipliğinde bulunur. Bükreş'te Ulah beylerinden Kazıklı Vovvada Alexandre'nin yanında, ara ile iki defa husûsî kâtip olarak çalışmıştır. Sevgi ve dostluğunu kazandığı Vovvada Alexsandre ile yapılan portresi Sinaia müzesindedir.²⁴ Ayrıca Ebu Bekir Kânî'nin Bükreş'te bulunduğu sıralarda bir Romen güzeline âşık olduğu ve sevgilisi Hristiyanlık dinine girmesini isteyince bütün halk arasında yaygın olarak kullanılan "Kırk yıllık Kânî, olur mu Yani" sözünü söylemiş olduğu rivayet edilir.

Yeğen Mehmed Paşa'nın tekrar sadâret mevkiine getirilmesiyle Kânî, İstanbul'a çağrılır. Yeğen Mehmed Paşa'ya senli benli davranmaya çalışan Kânî, protokole pek riâyet etmez. Paşa ile yapmış olduğu sohbetlerinde öğrendiği sırlarını, açığa vurması yüzünden idam cezasına çarptırılır. Reisü'l-Küttâb Hayri Efendi'nin araya girmesi ile idamdan kurtulmuş, kalebent olarak "Limni Adası"na sürülmüştür. Ayrıca bütün mallarına da el konulmuştur. Limni'de çok büyük bir sıkıntı içerisinde yaşayan Kânî, dostlarından birine yazmış olduğu mektupta nargileye bile hasret kaldığını belirtir. Bağışlanarak İstanbul'a döndüyse de sıkıntıları son bulmaz. Kânî, yaşının ilerlemesi ile birlikte tekrar tarikat yoluna girer. "Ancak mûmâileyhin her ne kadar miktar ba'z evkât vü ezmânı o suretde güzâr etmiş ise de muahhiren kendüni tarikât-ı âliye yoluna intisâb ile tasfiye -i kalb itmiş ve cem'i mekâreten vü isyânını şâyân-ı afv vü mağfiret eylemiştir."²⁵

Muallim Nâci, "Esâmîsi"nde Kânî'nin hayatının son dönemleriyle ilgili şu bilgiyi veriyor: Ömrünün kısm-ı küllisini son derecede bir la'u bâlik aleminde ifnâ ettikten sonra bir ket-i tarîk ile semt-i salâha ric'at ve ihtiyâr-ı uzlet eylemiştir."²⁶ Kânî, seksen yaşında 1206 (kanun II/ Şubat 1792) yılında vefat etmiştir. Eyüp'te Köçek Emir Efendi kurbunda medfundur.

Kânî Efendi, çok şakacı, hayatı latifelerle dolu bir insandır. Hastalığı esnasında kendisini ziyarete gelen insanlara "benim mezar taşıma el-fâtiha yazmayın. Ben fâtiha dilencisi değilim."²⁷ dediği rivayet edilir.

²⁴ Tansel, Fevziye-Abdullah (T.H.), İslam Ansiklopedisi (Kânî Maddesi), İstanbul, 1967, C:8, s.158.

²⁵ Fatih, Davud, Tezkire, İstanbul - 1271, s.353.

²⁶ Muallim Nâci, a.g.e, s.263.

²⁷ Muallim Nâci, a.g.e., s.263.

Şuarâ-yı Asr'dan olan Vehbî Efendi Kânî'nin vefatı için şu tarihi düşmüştür:

"Gitdi gevher idi gûyâ o ma'ârif-i Kânî"

Surûrî de;

"Her sözü ma'den-i cevher idi gitdi Kânî"

şeklinde tarih düşmüştür.

2.EDEBÎ KİŞİLİĞİ

Ebu Bekir Kânî, 18. asır Türk edebiyatı içerisinde nazım ve nesir sahasında eserler vermiş bir edebiyatçıdır. Hayatının kırk yıllık kısmını Tokat'ta geçiren Kânî, İstanbul'a Hekimoğlu Ali Paşa vasıtasıyla gelmiştir.

Devrinin tezkirecileri ve daha sonraki yüzyıllarda yaşayan tezkireciler, Kânî hakkında âdeta anlaşmışcasına şu hükmü vermişlerdir: "Kânî, Türk edebiyatında bir şâir olarak değil, bir münşî olarak iz bırakmıştır."

Ebu Bekir Kânî Efendi'ye tezkiresinde çok az bir yer ayıran "Sicill-i Osmânî" sahibi Mehmed Süreyyâ, Kânî hakkında "la'û bâli meşreb ve hezeliyyâta mâil idi. Evliyaullâha nazâir ve tahmisleri vardır." dedikten sonra, şu hükmü verir: "Münşeâtı eş'ârına gâlib idi."

28

Nümûne-i Edebiyât-ı Osmâniye'de Ebuzziyâ Tevfik, yukarıda belirttiğimiz ortak kanaati biraz yumuşatarak da olsa aynen tekrar etmiştir. "İtikâdımızca Kânî mübtelâ-yı hezl ü mizâc olmasaymış, asrında emsâli bulunmayacak ve târih -i edebiyâtımızda yegâne sayılacak bir münşîimiz olacak imiş. Bununla beraber en muğlak ibareli bir mektubunda seve seve okunacak garip teşbihler mahsûsatından olan tehaff-i tâbirlerden çekilmez." dedikten sonra asıl hükmünü ortaya koyar: "Hâsılı Kânî, Üdebâ-yı Osmâniye içinde nev'i şahsına münhasır tabiriyle ta'rife seza bir münşîimizdir." ²⁹

"Târih-i Edib"in yazarı, Vak'a -nûvis Mehmed Efendi eserinde, Kânî Efendi'nin evliyaullâha yazdığı nazireleri ve tahmisleri olduğunu, daha bir çok güzel şiiri bulunduğunu belirtir. Fakat hezeliyyâta meyl etmesinden dolayı, hezeliyyâtının diğer eserlerinden çok

²⁸ Mehmed Süreyyâ, a.g.e., s.74.

²⁹ Ebuzziyâ Tevfik, Nümûne-i Edebiyât-ı Osmâniye, İstanbul, 1352, s.53-54.

olduğunu ifade eder. Kânî Efendi'ye ayırdığı bölümün sonunda ise, kendi açısından hükmünü verir: "Münşeâtı eş'ârına gâlibdir."³⁰

Muallim Nâci, "Esâmî"sinde Kânî'nin Dîvânı'nın içerisinde buhman türlerden bahsettikten sonra şöyle devam eder: "Kânî'nin şiirce o kadar ehemmiyeti olamaz. Fakat, mizac - amiz olarak yazdığı mektubâta atf-ı nazar olunursa, inşâca bir sâhib-i vâdi olduğu teslim idilir."³¹

"Hâtimet ü'l-Eş'âr"da ise Fatin, Kânî'nin edebî kişiliği ile ilgili görüş belirtmemekle birlikte hezeliyyâtlarını, latîfelerini anlatarak âdeta diğer tezkirelerde verilen hükme katılmaktadır.³²

Ebu Bekir Kânî Efendi ile ilgili tezkire yazarlarının vermiş olduğu hükümler çok büyük bir farklılık arzetmemekte, konunun girişinde belirttiğimiz ortak hükmü destekler mâhiyettir. Kânî, yaradılış itibarıyla şakacı bir kişiliğe sahiptir. Hatta Muallim Nâci "Esâmî"sinde hasta iken ziyâretine gelmiş olan ahlâbına "benim mezar taşıma el-fâtiha yazmayın. Ben fâtiha dilencisi değilim"³³ dediğini rivayet eder.

Biz de, çalışmamız esnasında Kânî'nin bu yaradılış özelliğinin eserine yansıdığı yerlerle sık sık karşılaştık. Ebu Bekir Kânî'nin edebî kişiliği ile ilgili belirtmiş olduğumuz fikirler, sadece Dîvân'ı incelenerek ortaya konulmuştur. Münşeâtı çalışmamız içine dâhil olmadığı için tarafımızdan incelenme fırsatı bulunamamıştır.

18. yüzyıl Türk edebiyatı, diğer yüzyıllara göre bir değişim içindedir. Bilhassa 16. yüzyılda başlatılan "Türki-i Basit" hareketinin bu yüzyılda mahallileşme şeklinde revaçta olduğu görülmüştür. Dilde geçmiş yüzyıllara göre bir sadeleşme ve halka doğru gidiş ön plandadır. Nedim'le birlikte bu gidiş biraz daha hızlanmıştır. Kânî Efendi, şiir yazmaya başladığı esnada böyle bir ortam içinde bulunduğundan eserleri de bu etkilerle doludur. Dîvân'ı, Mukaddime ile başlayıp, besmele hakkında bir manzume, na'atlar, medhiyeler, kasîdeler, mersiyeler, târihler, tahmisler, hasbihâl, terkib-i bend, gazel ve mukattaât şeklinde bir düzen içerisinde bulunmaktadır.

Kânî'nin şiiri, çok ince hayallerle örülü, anlaşılması güç bir şiir değildir. Besmele-i Şerîf ile ilgili yazdığı manzumelerde, na'atlerinde, medhiyelerinde, samîmiyet ile birlikte derin bir İslamî kültüre sâhib olduğunu görmek mümkündür.

³⁰ Vak'a-Nüvis Mehmed Efendi, a.g.e., s.116a.

³¹ Muallim Nâci, a.g.e., s.23.

³² Fatin, Davud, a.g.e., s.352-353.

³³ Muallim Nâci, a.g.e., s.263.

“Boyun eğdi görünce nahl-i Tûbâ rıf’at ü şânıñ

Didi “Tûbâ lek” ey şâh ı cihan gerdân -ı bismi’llâh” (Kasideler:1,5. Beyit)

Edebiyatımızda, Peygamber Efendimiz’i övmek amacıyla yazılmış olan na’tlar geniş bir yer işgal eder. Dîvânlarda klasik tertibe göre, mukaddime, tevhid ve münâcâttan sonra na’t bölümü yer alır. Şâirlerimizi na’t yazmaya yönelten sebepler arasında dîvânların tertîbi etkili olmakla birlikte, asıl gâye şefaât talebidir. Na’t türü, sevgiyi ifade etmeye çok müsait olduğundan, şâirler hem Allâh’ın, hem de insanların sevgilisi olan Peygamber’e sevgilerini ortaya koyarlar.³⁴ Ebu Bekir Kânî de na’tlarında aynı geleneği devam ettirir.

“Ümîd eyler cihân senden inâyet ya Rasûla’llâh

Unutma bende-i hâsuñ şefâ’at ya Rasula’llâh” (Na’t-1 Şerif 9, 1.beyit)

Na’t-1 şeriflerinde Hz. Muhammed (S.A.V.)’e derin bir sevgi bulunmaktadır. Na’tlarının dili oldukça sadedir. İçten geldiği gibi yazıldığı için Peygamberimizle konuşuyormuşcasına duygular dile getirilmiştir. Yer yer enteresan benzetmelere rastlamak da mümkündür.

“Cebîñtün sûre -i “ve’ş-şems” sineñ matla’-ı “ve’l-fecr”

Saçın “ve’l-leyl” yüzün “ve’d-duhâ”dır yâ Resula’llâh” (Na’t-1 Şerif:4,2. Beyit)

Bununla birlikte na’t gibi ciddi bir tür içinde bile Kânî’nin latîfe yaptığı görülür. Kendisinin çok günahı olduğunu ve sevabının hiç olmadığını, dolayısıyla Resula’llâh’ın şefaâtına muhtaç olduğunu esprili bir şekilde ifade eder.

“O denlü mücrimüm zerre sevâbum varsa defterde

Ya sehv-i katibân ya iftirâdur yâ Resula’llâh” (Na’t-1 Şerif:4,7. Beyit)

Ebu Bekir Kânî, kırk yaşına kadar mevlevî tekkesi içinde ömür sürdüğünden çok iyi Arapça ve Farsça bilgisine sahiptir. Şiirlerinden bazısını bu dillerde yazmıştır. Ayrıca yazdığı şiirlerinin bazen bir beytini Türkçe diğerini Arapça veya Farsça şeklinde de yazmıştır.

Ebu Bekir Kânî, Peygamber Efendimiz’e 18 adet na’t yazmıştır. Bu sayı, diğer şâirlerle mukâyese edildiğinde oldukça fazladır. Na’tlarından birisi tesdis şeklinde, birisi de tahmis şeklindedir. Na’tını tahmis ettiği şâir 16. asırda yaşayan Dede Ömer Rûşenî’dir. Ayrıca Mevlânâ’ya yazmış olduğu medhiyesinde sesleniş tarzı oldukça samîmidir.

³⁴ Yeniterzi, Emine, Dîvân Şiirinde Na’t, Ankara , 1993, s. 38-39.

“Dervîşine sâhib çık yâ Hazret-i Mevlânâ

İsterse yap ister yık yâ Hazret-i Mevlânâ” (Kasideler: 22, 1.Beyit)

Din büyüklerinden olan Hacı Bektaş-ı Veli, Mısri, Abdülkadir Geylânî’ye ithâfen “sitayiş-nâme”ler yazmıştır. Kendisi mevlevî dergâhında yetişmiş olmasına rağmen Nakş-bendîlik ile ilgili yazmış olduğu sitayişnâmede “Nakş-bendî”liği över ve renk renk akan bir ırmağa benzetir.

“Yokdur tarîk-i has o şeh-râhda Kânî

Hep renk renkdir reme cüyân-ı Nakş-bend” (Kasideler: 24, 8. Beyit)

Kânî’nin dili oldukça sadedir. Kullanmış olduğu kelimeler bazen bizi şaşırtmaktadır.

17. yüzyılda Sebk-i Hîndî akımında etkisiyle şâirler, Farsça ve Arapça kelimeleri yoğunlukla kullanırlar. 18. yüzyıla gelindiğinde örnek olarak alınan İran edebiyatı artık Türk şâirleri tarafından aşıldığı için, şâirler yeni arayışlar içerisine girerler. Bunlardan birisi de Türkçe kelime ve deyimleri kullanma çabasıdır.

Kânî’nin Dîvânı’ndaki dile baktığımızda oldukça sade olduğunu görülür. Dîvân’ındaki 27. kaside olan “Tercüme-i Kasîde-i Münferice”de Kânî, Arapça olan beyitleri Türkçemiz’e aktarmaktadır. Bu kasîde, Kânî’nin Dîvân’ı içerisinde bulunan en sade bölümlerden birisidir. Muhtevâ olarak müslümanlara doğru yolu gösteren, Kur’an okumayı, takvâ yoluna girmelerini, gece namazını tavsiye eden nasihatleri kapsar. Bugün bile anlaşılabilirlik düzeyi oldukça yüksektir. Ayrıca, dil açısından 12. ve 13. yüzyılların Türkçesini hatırlatan bölümler bulunmaktadır.

“Takvâ ile sen olgıl ki bugün

Yarın olasın memduh olıcı” (Kasideler:27, 44.Beyit)

Kânî’nin dili, kasîdelerinde, na’tler ve gazellerine göre ağırdır denebilir. Bunun sebeplerinden biri, kasîdenin yazıldığı alan iken, diğeri de kanaatimizce kasîdenin sunulacağı kişinin takdîrini kazanma amacına yöneliktir. Sunulan kişinin takdîrini kazanabilmek için daha şatafatlı, daha seçkin kelimeler seçimine gidilmiştir. Buna örnek olarak:

“Nuhistin fersah-ı tayyâr-ı istihali olmağla

Didi servan-ı iskandil-i “umk-ı lücce-i ferdâ” (Kasideler:30, 37.Beyit)

Kânî, kasîdelerinde nesib, girizgâh, medih, tegazzül, fahriye, duâ gibi bölümleri ihmâl etmemiştir. Yazmış olduğu 10 kasîdenin çoğunda bu bölümleri görmemiz mümkündür. Dîvân şâirlerinden bazıları bu geleneğe riâyet etmemişlerdir. Nedim, nesib ve

mümkündür. Dîvân şâirlerinden bazıları bu geleneğe riâyet etmemişlerdir. Nedim, nesib ve girizgâh bölümlerini atlayarak doğrudan medih bölümüne geçerek kasîdede kendince bir yenilik başlatmıştır.

“Târih”lerinde ise Kânî, târih yazacağı olayın, kişinin veya yerin durumuna göre değişik anlatım tarzları benimser. Eğer, bir yerin târihini yazıyorsa konu ile ilgili bilgi aktarır. Târihi düşünülen bir tahta oturma töreni ise, olay anlatılır ve başarılı olması temennîsini dile getirir. Anlatılan bir velâdet ise, babası övülür, daha evlât ihsan etmesi Allah’tan niyâz edilir. “Târih”lerindeki dil, kasîdedeki dil ile mukâyese edildiğinde o kadar ağır değildir.

Tahmis geleneği edebiyatımızda oldukça yaygındır. “Şâirler devlet büyüklerinin ya da beğendikleri şâirlerin gazellerine bazen de kendi gazellerine tahmis söylemişlerdir.”³⁵ Kânî Dîvân’ında, birisi na’t tahmisi olmak üzere, sekiz tahmis bulunmaktadır. Şiirlerini tahmis ettiği şâirler şunlardır: Rûşenî (1), III.Selim (1), Nûri Beg (1), Bâkî (3), Âlî (1), Hayâlî (1). Bâkî’nin “Saf Saf” redifli gazelini iki defa tahmis etmiştir.

Kânî, şiirin hangi türü olursa olsun latîfeciliğini elden bırakmamıştır. Bu konuyu “Osmanlı Şâirleri” adlı kitabında Muallim Nâci şu şekilde dile getirir: “Şiir ve inşâda tuhaflığı elden bırakamaz. Meselâ, Reis’ü l - Kütûb Mehmed Râşid Efendi medhinde tanzim ettiği kasîdenin teşbibine bakılsa, tebsstüm ettiren bir çok beyitler görüleceği gibi:

“Tıfl-ı dilin dilin kes amân el - amân yetiş

Ey hâl-i dil siyah biberin yok mudur senin”³⁶

Ebu Bekir Kânî Efendi, 211 tane gazel yazmıştır. Kânî’nin yazmış olduğu bu gazeller letâfet ve incelik açısından pek kayda değer bulunmamıştır. Ama, yer yer üslub ve incelik açısından da mükemmel gazellere rastlamak mümkündür. Gazellerinde işlediği konular, Dîvân edebiyatının bütününde gazellerde işlenen konularla aynıdır: Aşk, ayrılık, acı, sevgilinin vasıfları, Allah aşkı....

Kânî’nin hayatında tek düzelik olmadığı gibi, şiirlerinde de tek düzelik yoktur. Bir gazelinde Allâh’ı unutmamayı, görevlerimizi yerine getirmeyi tavsiye ederken, diğer gazelinde sevgilisinin dudaklarını emme arzusunu ortaya koyar.

1. “Yâ Hak beni Hazret-i Allâh’ı unutma

Kulsun kul isen kulluk idüb Şâhı unutma

³⁵ İpekten, Haluk, Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz, İstanbul, 1994, s.88.

³⁶ Muallim Nâci, Osmanlı Şâirleri, İstanbul, 1995, s.217.

2. Râhi olacaksın o yola birgün olacak

Evvel ola gör râhi o şeh-râhi unutma

3. Cehd it dime bir gün iderüm belki tedârik

Gâhi anub ol padişehi gâhi unutma” (161.Gazel)

diyen Kânî, başka bir gazelde,

“Emsem ‘aceb emsem ola mı la’lünü didim

Bir şive ile söyledi ki em em içinde.” (2. Gazel, 7.Beyit)

sevgilisinin dudağını öpme isteğini dile getirir.

Bazı şiirlerinde âdetâ Nedim’i hatırlatır. Bazen de hikemî tarzı benimseyerek bize nasihat eder. Bu, Kânî’nin mevlevî tekkesinden ayrılıp, İstanbul’a geldikten sonra hezeliyyâta meylettği, fakat içerisinde de bu durumu tam benimseyemediği şeklinde bir sonuca bizi ulaştırabilir.

Kânî, gazellerinde tasavvufu bir amaç olarak kullanmaz. Araç olarak kullanması da şiirde geçmişten beri kullanılan mazmunların ve telmihlerin kullanılması şeklindedir. Ayrıca, gazeller içerisinde bir çok ayetin yerleştirildiği görülmektedir. Dîvân edebiyatımızda sıkça kullanılan bir tem olan zâhid - ârif çelişkisi yine Kânî tarafından işlenen konular arasındadır.

“Sofî geçintür zâhid-i har mezhebi bilmez

Rindân-ı mukallid gibi kim meşrebi bilmez.” (67. Gazel, 1. Beyit)

“Zâhid hele tesbih ü revâ hiç çekilmez

İzlâl ile taklîd -i hüdâ hiç çekilmez” (69.Gazel, 2.Beyit)

Kânî, gazellerinde bolca redif kullanmıştır. Hatta bol redif kullanmasından dolayı, bazı rediflerde tekrara düşmüştür. (Hep, gözler, çıkmaz, olur muyuz) Bununla birlikte Kânî’nin kullandığı rediflerin çoğunu Türkçe kelimelerden seçmesi sanatının diğer bir yönüdür. Kânî, gazellerinde teşbih, mübalağa, telmih, istiâre, hüsn ü ta’lil gibi bir çok edebî sanatı kullanmıştır. Mübalağa örneği:

“Kanım yolunu sulamağa hazır iken hiç

Boş yerlere sular gibi akmak ne revâdur” (44. Gazel, 3.Beyit)

Kânî’nin Dîvânı’nda 18. asır Türkçesinin kelime ve deyimlerine rastlamak mümkündür. Hatta bazı kelimelerin Kânî Dîvânı’nda yer alması şaşırtıcıdır. 18. asırda,

Sâbit ile başlayan şiirde Türkçe kelimeler ve deyimler kullanma merakı Nedim ile zirveye ulaşır. Mahallîleşme akımının etkisiyle bazı şâirler, şiirlerinde Türkçe kelime ve deyimler kullanımını arttırmaya, bazıları da daha ileriye giderek hece vezni ile eserler vermeye başlamışlardır.

Kâni'nin şiirlerinde geçen kelimelerden bir kaç örnek:

Uçmağ: Cennet demektir Türklerin müşlûman olmadan önceki dönemlerinden beri kullanılan bir kelimedir.

“Uçmağa irer tâ’atle kişi

Hûrin güzelin olur kokıcı” (27.Kaside, 42. Beyit)

Dirlik: Düzen anlamına gelmektedir.

“Şol bû-yı hayat gönülde olur

Yol âtide ol dirlik bulıcı” (27.Kaside, 1.Beyit)

Yanık: Mecaz anlamda kullanılır. Sevdalı tutkun anlamlarındadır.

“Gerek ‘ud gerek ‘anber senûn yanuklarındanur.” (Na’t-ı Şerif: 6, Beyit)

Gencelmek: Gençleşmek manasındadır.

“Ne idi pîr iken ol şevkle genceldiğün günler.”

Yaykar: Yıkamak, temizlemek manasındadır.

“Ruhsârımı çün eşk-i nedâmet yaykar

Esrârımı hep hûy-ı hacâlet yaykar.” (55.Gazel, 1.Beyit)

Depretmeyecek: Can acısıyla çırpınmak manasına gelir.

“Sar sar-ı ‘âtiye depretmeyecek hâneleri

Bir nermce sıcak ah-ı sihr-gâh yapar” (50. Gazel, 3.Beyit)

Yitürmek: Kaybetmek manasına gelir.

“Bir hayli dîr ol yâri yitürdüm bulamam hiç

Ârâm-ı dil-i zârı yitürdüm bulamam hiç” (15.Gazel, 1.Beyit)

Düzedür: Düzeltmek manasına gelir.

“Gel otur bunda işûn Hak düzedür.” (Mesnevi, 90.Beyit)

Ohşamak, yağşamak:

“Şahs-ı sabık safalan ohşayarak” (Mesnevi, 113.Beyit)

Hezeyân eyleyerek yağşayarak”

Döğünmek: Olay tamamlandıktan sonra aşırı derece kayıblardan dolayı hayıflanmak manasına gelir.

“Döğündüm taşlarla pîş-i kasr-ı âb-gûnunda

Görüp güldi rakib-i bi- şerm-i kah kah tıydun mu” (187.Gazel, 11.Beyit)

Bu beyitte Kânî, bir sahneyi gözümüzün önünde canlandırıyor. Kendisine gülüp geçen rakibin gülüşünü (kah kah) şiirin içine güzel bir şekilde yerleştirmiştir.

Kânî'nin Dîvân'ı Türkçemiz'e canlılık veren, renk katan örneklerle doludur. (Başa kakmak, gönül almak, ayağın tozuna yüz sürmek, kuruyup kalmak, kulak asmak...) Ayrıca Kânî'nin dîvânının içerisinde bir çok atasözlerine ve veciz ifadelere rastlamak mümkündür.

Konuk umduğunu değil bulduğunu yer.

“Kim Konuk buldığın umdığın yimez dirler kim.” (35.Kaside, 131.Beyit)

Kanbersiz düğün olmaz.

“Kanbersiz ebed kûy-ı vefâda düğün olmaz.” (117.Gazel, 3.Beyit)

Yavru kuşun yuvasını Allâh yapar.

“Yavru kuşın yuvasını Allâh yapar kuzum.” (11.Gazel, 9.Beyit)

İt ürmüş, kervan geçmiş.

“Geçerken sîm -tenler âh ü feryâd eylemiş ağyâr

Bu bir darb ı meseldür kim, it ürmüş kar-bân geçmiş.” (90.Gazel, 4.Beyit)

Kânî'nin Dîvân'ında şekil mükemmelliği olmamakla birlikte, temiz bir Türkçe vardır. Mazmunlar inceden inceye düşünülerek söylenmemiştir. Kullanılan ifadeler bazen çok kaba kalmakta, hoşla gitmemektedir. Şiirlerini aruzun bilinen kalıplarıyla yazmıştır. Bazı vezin hatalarına rastlanmakla birlikte, şâirin kelime bulmakta zorlanmadığı, zengin bir kelime hazinesine sahip olduğu görülmektedir. Kânî, dîvânında 17 çeşit vezin kullanmıştır. “Dîvân şiirine baktığımızda şairlerimizin ortalama olarak 15-20 kalıpla şiir söyledikleri görülmektedir. (Ahmed Paşa 18, Ahmed-i Dâ'i 17, Zâtî 19, Fuzûlî 17, Esrar Dede 19, Sümbül-zâde Vehbî 15).³⁷

Kânî Efendi'nin şiirlerinden bazılarını okurken, Nedim'in tesiri hissedilir. Fakat, bu özellik sadece aynı konuyu işleme ve duygularını dile getiriş tarzı bakımındandır. Şiirlerindeki hayallerin inceliği, işleniş bakımından Ebu Bekir Kânî, Nedim'in gerisinde kalmaktadır. Kânî Dîvânı'nda bazı orjinal kullanımlarına rastlamakda mümkündür.

³⁷ İpekten, Haluk, Eski Türk Edebiyatı Nazmı Şekilleri ve Aruz, İstanbul, 1994, s.276.

“ ‘Aklımı mihr virüp dıht-ı zeri ‘akd itdüm

Ki helâlüm de disem ‘ayb degül malumdur” (49.Gazel, 15.Beyit)

Fakat Kânî'nin mizacı latife yapmayı ve hiç bir kayıt tanımamayı gerektirdiğinden şiirleri çirkin sözlerle, estetik güzelliği olmayan kelimelerle dolmuştur. Tezkirelerin hepsi Kânî'nin bu özelliğini daha iyi şiirler yazmasını etkilediği konusunda ittifak içindedir.

“Yatursun sen eşekler gibi adun ise insandur

Hele sahraya bak bir kalkmışlar otlar öküzler” (27.Gazel, 5.Beyit)

18. yüzyıl şairlerinden olan Ebu Bekir Kânî Efendi'nin şiirleri, Nef'i, Nâbî ve aynı asırda yaşadığı Nedim'le mukayese edildiğinde oldukça sönük kalır. Kânî, mahallîleşme akımının etkilerini üzerinde taşıyan bir şâirdir. Dîvânı'nda :

“Kara kedi geçti aradan yine

Mevc-i gamum aşdı karadan yine” (Ebyat.56)

örneğinde olduğu gibi temiz Türkçe örnekleri oldukça çoktur. Fakat, şiirleri hayallerin inceliği, işleniş, düşüncelerin planlı bir şekilde dile getirilişi açısından zayıftır. Bir şâir olarak değil, bir münşî olarak anılmaktadır.

“ Gitdi Gevher idi güyâ o ma'ârif-i Kânî.”

3. ESERLERİ

1. Dîvân: Ebu Bekir Kânî'nin Dîvânı, vefatından sonra Mehmed Râşid Efendi'nin teşviki ile Nûri tarafından tertip edilmiş ve basılmıştır. Dîvân'ı tertipleyen Nûri tarafından yazılan “Mukaddime”de belirtildiği üzere, Kânî'nin bütün yazdıkları toplansa “Külliyât-ı Nâbî kadar devâvin-i müteaddide tertibini mümkün iken” eserlerinin toplanmasına itibar etmediğinden dolayı çoğu telef olup gitmiştir.

Kânî Dîvânı'nda 41 tane kasîde vardır. Üç tanesi Besmele-i Şerîf hakkında yazılmıştır. Peygamberimiz hakkında on sekiz tane na't yazılmıştır. Ayrıca, Mevlânâ, Abdülkadir Geylânî, Hacı Bektaş-ı Velî, Hazret-i Mısırî, Nakş-bendiyye tarikatı ile ilgili yazılmış medhiyeler vardır. İki tane arapça yazılmış kasîde vardır. 1 Kapudan Hasan Paşa, 1 Mustafa Âşir Efendi, 1 Yusuf Ağa, 1 Veliyü'd-din-zâde Mehmed Emin Efendi, 1 Serdar Osman Efendi, 1 Mâbeyince Mustafa Beg, 1 Mehmed Râşid Efendi ile ilgili yazılmış

kasîdeler bulunmaktadır. Ayrıca “Tercüme-i Kasîde-i Münferice” başlıklı kasîdesi, bir Arapça arkasından Türkçe açıklama şeklindedir.

3 tane mersiye yazmıştır. (1 Hazret-i Hüseyin (R.A.), 1 Mehmed Hayri fendi, 1 Veled-i Manevîleri Yusuf Nâm-ı Gulâma) Sultan Selim’in, Bâkî’nin, Nûrî’nin, Âlî’nin, Hayâlî’nin gazellerine tahmisler yapmıştır. Kânî, dokuz tane târih yazmıştır. (III. Selim’in Tahta Çıkışı, Abdülhamit’in Doğumu, II. Bölük Ağa Kapusunun Binasının Târihi, Târih-i Kapudan Şeden, Melek Mehmed Paşa, Târih-i Çeşme, Yegen Mehmed Paşa Der - Şumnu, Kethüdâ Şeden Mustafa Beg Efendi, Kethüdâ Şeden Mustafa Râşid Efendi, Aydın Sarayı’nın Ta’mîr ve Genişletilmesi, Ahmed Necib’in Doğumu)

Ayrıca Dîvân’da 1 mesnevi, 1 terkiib-i bend bulunmaktadır. Dîvân’da daha sonra gazeliyyât bölümü gelmektedir. Kânî, 211 adet gazel yazmıştır. 102 Mukattaât, 88 Ebyât’la devam eden dîvân Masâiri’ bölümündeki 24 mısra ile son bulur.

2. MÜNŞEÂT: Kânî’nin 120 civarında mektubu vardır. Kânî’nin mektupları, bazen dîvânın bitiminde ikinci bir bölüm açılarak, bir çatı altında toplanmış; bazen de ayrı bir kitap olarak basılmıştır. Kânî, şâirliğinden ziyâde nâsirliği övülen bir ediptir. Münşeâtında kendine has tabirler yanında ayrıca halk tabirlerine de büyük ölçüde yer vermekle yazı diline geniş imkanlar sağlamıştır. Mektuplarında cidd ile hezl, umulmadık bir âhenk içinde birbiri ile kaynaşır. Mektupları içerisinde uykuya düşkün bir dostuna yazdığı, başla ilgili deyimler ve atasözleri ile dolu olanı, bir kedinin ağzından yazılmış Hurrenâme’si ünlüdür. “Tekir binti Pamuk” adıyla imzalanan mektup, Ebuzziyâ’nın kitabına da alınmıştır.

3. BENÂM-I HAVÂRIYYÛN-I BÛRÛC-I FÛNÛN: Eflak Voyvodası İskerletzâde Kostantin Bey’in yanında çalışırken Kostantin Bey’in isteği üzerine yeğeni Aleksandre için Türkçe öğrenme ve konuşma kitabı olarak yazılmıştır. Bu eser Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Emanet Hazinesi No: 1158’ de kayıtlıdır.

II. BÖLÜM: DÎVÂN METNİ

METİN KURULUŞUNDA KARŞILAŞTIRILAN YAZMALAR

I - TOPKAPI SARAYI MÜZESİ TÜRKÇE YAZMALAR KATALOĞU

2567 Y. 1762

Aharlı kağıt. 220 mm. boy ve 160 mm. eninde 94 yaprak. Sahifede talikle 104 mm. uzunluğunda 21 satır. Başlık yaldızlı, cetveller kırmızı. Kırmızı lak cilt.

DÎVÂN-I KÂÎ

Ebu Bekir Kânî Tokat'ta (1124)'de doğdu. Memleketinde edip ve şair olarak şöhret kazandı. (1168) Hekimoğlu Ali Paşa'yla İstanbul'a geldi. Dîvân-ı Hümâyun Kalemine girdi. (1206)'da sürgün bulunduğu Limni adasında öldü.

Başı :

بعد که خداوندت نبی اشبو

İçinde: Y: 3a da Besmele hakkında bir manzume; Y: 4a Na'tler, Y:8b'de Mevlânâ Celaleddin Rûmî, Abdülkâdir Geylânî ve evliyâ için medhiyeler; Y:10'da Tercüme-i Kasîde-i Münferice, Y:12a Reisü'l Küttâb Râşid Efendi için Arapça Kasîde ile başkaları için dokuz adet Türkçe Kaisde; Y:32b'de bir Takriz, Y:33b'de Mersiyeler; Y:37a, Tarihler; Y: 43a Tahmisler; Y: 46b Hasbihâl ve Terkiib -i Bendler; Y: 50a'da Gazeller; Y:82a Mukattaat vardır.

II - İST. ÜNİVER. KTB. T. 5527 / I

Yk. 88

Bu nüshada 1 besmele manzumesi, 4 na't, 1 tesdis, 5 tahmis, 6 medhiye, 10 kaside, 3 mersiye, 9 tarih, 191 gazel, 101 kıt'a, 86 beyit, 12 mısra yazılıdır.

Baş : علم فالديرسه بر يردن لجن سلطان بسم الله اولور لا هوتيان آرايش ديوان بسم الله

Son : .. مشهور مثلدركه بو يوق كوزلويه كيزلو

İst. th : 15 Ramazan 1208 - 16 Nisan 1894. Yzn: Ahmed Yüsri b. Mehmed Nazif.

İst. kd : اتمام یافت این کلیات پر مانی ابو بکر کافی بقلم شکسته رقم فقیر الضعیف احمد بیری ابن محمد
نظیف در اواسط رمضان شریف غفران ردیف از شهر سنه ثمان و مائتین والف من هجرة من له
المر والشرف

Md. ta : 88 yk, 225 x 137 - 160 x 75 ölç, talik yz, 21 st, abadi taklidi kt, 1, 37, 89 ncu yapraklar nakışlı ve tezhipli, kırmızı szb, yaldız cl, içi ve dışı lake ct, şemseli, selbekli.

Başta kütüphanenin resmi mührü basılıdır.

209 yapraktan müteşekkil olan bu mecmuanın,

89-20 uncu yapraklarında Kânî münşeâtı yazılıdır.

Çalışmamız esnasında zaman darlığından dolayı iki nüsha karşılaştırılması yapılmıştır. Seçilen nüshalar, diğerleriyle mukayese edilerek seçilmiştir. Kalan nüsha tavsifleri ise araştırmacılara kaynak olması açısından aşağıda verilmiştir.

III - ASİM BEY (Köpülü Ktb.) 35/1

Yk. 106

Bu nüshada dīvânı tertib eden Nâilî Abdullah Paşa torunu Nûri Halil Ef.'nin mensur bir mukaddimesi, 3 Besmele Manzumesi, 15 na't, 5 medhiye, 14 kaside, 1 hasbihâl, Kasîde - i münfericenin manzum tercümesi, eksik 1 terki-i bend, 1 kıt'a -i kebire, 2 mersiye, 10 tarih, 7 tahmis, biri müstezâdlı 223 gazel, 95 kıt'a, 92 beyit, 24 mısra vardır.

Baş : علم فالديرسه بر يردہ تجن سلطان بسم الله اولور لا هوتيان آرايش ديوان بسم الله
Son : مشهور مثلدر که بر يوني کوزلويہ کيزلو

İst. th : H. 1219 - 1804. Yzn: Mehmed Nedim.

İst. kd : عن يد اضعف الكتاب محمد نديم بن حسين ... لسنة تسع عشرة ومائتين

Md. ta : 106 yk, 235 x 166 - 170 x 110 ölç, rika yz, 21 st, sarımtarak avrupa kt, nakışlı ve tezhipli bk, kırmızı szb, yaldızlı cl, kahverengi meşin, kenar sulu mahfazalı ct.

Başta iki temellük kaydıyle üç hususi mühür basılıdır.

Bu eser, içinde bulunduğu mecmuanın 1 nci yaprağından başlar.

291 yapraktan müteşekkil olan bu mecmuanın, 107 - 291 nci yapraklarında Kânî'nin münşeâtı yazılıdır.

IV - İST. ÜNİVER. KTB. T. 2810 / 1

Yk. 90

Bu nüshada divanı tertip eden Nâilî Abdullah Paşa-zâde Feyzullah Şakir beyin oğlu Nûrî Halil Ef.'nin mensur 1 mukaddimesi, 3 besmele manzumesi, 18 na't, 5 medhiye, 12 kaside, 3 mersiye, 9 tarih, 7 tahmis, biri müstezad olmak üzere 192 gazel, 97 nazım ve kıt'a, 5 beyit, 24 mısra vardır.

Baş : علم فالديرسه بر يردہ تجن سلطان بسم الله اولور لا هوتيان آرايش ديوان بسم الله

Son : ... مشهور مثلدر که یو یوق کوزلویه کیزلو

İst. th : Cemâziyelevvel 1222 - Temmuz 1807. Yzn: Çorumlu İsmail.

İst. kd : تم کتبه القیر اسماعیل چوروی فی جا سنه ۱۲۲۲

Md. ta : 90 yk, 240 x 145 ölç, talik yz, 21 st, abadi taklidi kt, kırmızı szb, kahverengi meşin, zencirekli, miklepli ct.

Başta kütüphanenin resmi mührü basılıdır.

Bu eser, içinde bulunduğu mecmuanın 1 nci yaprağından başlar.

23 yapraktan müteşekkil olan bu mecmuanın,

91 - 239 uncu yapraklarında Kâfî'nin münşeati yazılıdır.

V - ALİ EMİRİ EF., MANZUM ESERLER (Millet Ktb.) 377

Bu nüshada mensur 1 dibace, besmele hakkında 1 manzume, 17 na't, 5 medhiye, Kasîde-i münfericenin manzum tercümesi, 9 kaside, 7 tahmis, 91 kıt'a, 206 gazel, 21 müfred, 24 mısra vardır.

Baş : علم قالدیرسه بر یرده قن سلطانم بسم الله اولور لاهوتیان آرایش دیوان بسم الله

Son : بیوده ایمش چون کورون کویه فلاغوز مشهور مثلدر بوکه یوق کوزلویه کیزلو

Md. ta : 94 yk, 204 x 152 ölç, nesih gibi yz, 21 st, abadi taklidi kt, kırmızı szb, siyah meşin ct. Başta Ali Emîri Ef.'nin vakıf mühriyle kütüphanenin resmi mühür ve damgası basılı ve 1 ilaç tarifesi ve 94 üncü yaprakta Fuzûlî'nin 2, Sururî'nin ve Kâfî'nin de birer gazeli yazılıdır.

Bazı yapraklar lekeli ve bazı sayfalardaki şiirler eğri olarak yazılmış olduğu gibi, bazı sayfa kenarlarında da gazeller vardır.

VI - ALİ EMİRİ EF., MANZUM ESERLER (Millet Ktb.) 378

Bu nüshada mensur 1 dibace, besmele hakkında 1 manzume, 16 na't, tarikler hakkında 5 medhiye, Kasîde-i münfericenin tercümesi, 13 kaside, 1 hasbihal, 3 mersiye, 8 tarih, 7 tahmis, 91 kıt'a, biri müstezad 201 gazel, 91 müfred, 27 mısra vardır.

Baş : علم قالدیرسه بر یرده قن سلطانم بسم الله اولور لاهوتیان آرایش دیوان بسم الله

Son : ... کرمايه وصلتده بایلدق او برینک کانی بیشرا طوبیایلم طاس طراغی

Md. ta : 86 yk, 210 x 125 ölç, talik yz, 25 st, abadi taklidi kt, kırmızı szb, siyah meşin ct. Başta Ali Emîri Ef.'nin vakıf mühriyle kütüphanenin resmi mühür ve damgası basılı ve bazı gazeller sayfa kenarlarında yazılmıştır.

VII - ALİ EMİRİ EF., MANZUM ESERLER (Millet) 1125/1

Yk. 144

Bu nüsha Kânî'nin manzum ve mensur hazeliyatını havidir.

Baş : باصماز آياغنى لب بام اوليان یره اولازسه دام دامه بهم بسته فق قده
Son : ... اصحاب حقایقندن بمضیلری مؤلف موی الیک بو منالردن قطعا خبری وفکر فاسدند...

Md ta : 144 yk, 213 x 14 ölç, talik yz, 19 st, sarımtarak avrupa kt, arkası meşin üstü kağıt kaplı, miklepli ct.

Başta Ali Emirî Ef.'nin vakıf mühriyle kütüphanenin resmi mühür ve damgası basılı ve İşkodralı Şerifi Mustafa Paşa-zâde Hasan Hakkı adına temellük kaydı yazılıdır.

Bu eser, içinde bulunduğu mecmuanın 1 inci yaprağından başlar.

153 - 202 nci yapraklarında *Hezliyat -ı Surûrî* yazılıdır.

VIII - İST. ÜNİVER. KTB. T. 1517 / 1

Yk. 104

Bu nüshada mensur 1 mukaddime, 3 besmele manzumesi, 17 na't, Kaside -i münfericenin manzum tercümesi, 5 medhiye, 13 kaside, 1 hasbihâl, 3 mersiye, târih, tahmis, 219 gazel, 1 müstezâd, 93 kıt'a ve nazım, 2 beyit, 24 mısra vardır.

Başta : علم قالدیرسه بر پرده قن سلطان بسم الله اولور لا هوتیان آرایش دیوان بسم الله
Son : ... مشهور مثلدرکه بو یوق کوزلویه کیزلو

Md. ta : 104 yk, 295 x 190 ölç, nesih yz., 21 st, abadi taklidi kt, kırmızı szb, etrafı meşin, üstü kumaş kaplı, zencirekli ct.

Başta kütüphanenin resmi mührü basılı ve Lebid isminde bir şairin Kani için söylediği vefat tarihi yazılıdır ki, son beyti şudur:

Bu duâdır güher tûrihi

Kân-ı gufrûn ide Bu Bekri Rab

Bu eser, içinde bulunduğu mecmuanın 1 nci yaprağından başlar.

257 yapraktan müteşekkil olan bu mecmuanın,

105 - 257 nci yapraklarında Kânî'nin münşeâtı yazılıdır.

IX - İST. ÜNİVER. KTB. T. 5604 / 1

Yk. 96

Manzm ve mensur hazeliyâtan ibaret olan bu nüshanın manzum kısmında her türlü nazım şeklinde olmak üzere 1800 den fazla beyit yazılıdır.

Baş : باصماز آياغنى لب بام اوليان یره اولازسه دام دامه بهم بسته فق قده

Son : .. بلورسزدر یوزی آستاری بو چشور مقشورک

Md ta : 96 yk, 229 x 154 - 162 x 95 yk, nesih yz, 15 st, abadi taklidi kt, adi yaldız bk, kırmızı szb, ilk çift sayfa yaldız ct, diğerleri kırmızı, kahverengi meşin, zencirekli ct.

Başta kütüphanenin resmi mührü basılı ve Hekimbaşı Behçet Ef. ile kardeşi Abdülhak Molla'nın temellük kayıtları yazılıdır.

Bu eser, içinde bulunduğu mevmuanın 1 nci yaprağından başlar.

187 yapraktan müteşekkil olan bu mecmuanın,

97 - 187 nci yapraklarında tevliyet beratı, latifeler, tezkere, mektup, beyit şerhi, fıkra, vakfiye, temessük gibi başlıklarla müteaddit makaleler yazılıdır.

X - ASIM BEY (Köprülü Ktb.) 422 / 2

Yk. 51 - 79

Bu nüshada 110 parça hezliye vardır.

Baş : اوغلاغن تازه چیقان بوینوزیدر یا مصیقل حاجی بکتاش توزیدر

Son : ... آه الم دکه قتال بن صلامی اوزلهمشم سلام ایچون کچرم بن بو قتادن غیری

Md. ta : 29 yk, 217 x 148 ölç, rik'a yz, 19 st, avrupa kt, açık vişne rengi meşin, şemseli, zencirekli selbekli, miklepli ct.

Mecmuanın başında Kırtasi Mehmed ve Ahmed Rifat adlarına temellük kayıtları ve dört mühür basılıdır.

Bu eser, içinde bulunduğu mecmuanın 51 nci yaprağından başlar.

185 yapraktan müteşekkil olan bu mecmuanın,

1 - 50 nci yapraklarında *Havâyî* hezliyâtı,

80 - 104 ncü yapraklarında Sünbül-zâde Vehbî'nin *Şevkengiz*'i

111 - 185 nci yapraklarında Endurunlu Fazıl'ın *Hubabnâme*, *Zenannâme* ve *Çenginâmesi* yazılıdır.

TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

‘, A, E	Â B P T Ş C Ç H H D Z R Z J
ء ا ا ب پ ت ث ج چ ح خ د ذ ر ز ج	
S Ş Ş Z, D T Z ‘ Ğ F K K G N L M	
س ش ش ض ط ظ ع غ ف ق ك گ ن ل م	
N V, O, Ö, U, Ü, H, E, A Y, I, İ	
ن و ه ی	

Farsça kelimelerdeki “vâv-ı ma’dûle”, „v„ olarak gösterilmiştir.

TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

‘, A, E	Â B P T Ş C Ç H H D Z R Z J
S Ş Ş Z, D T Z ‘ Ğ F K K G N L M	
N V, O, Ö, U, Ü, H, E, A Y, I, İ	

Farsça kelimelerdeki “vâv-ı ma’dûle”, “h’â” olarak gösterilmiştir.

DİVÂN METNİ

(1b)1 BİSMİ'LLÂHİ'R-RAHMÂNİR'-RAHİM

2 Ebû Bekr Kânî Efendi

3 Dîvânıdur. (x)

(4)Ba'd hamd-ı hudâ ve na'c-ı nebî işbu dîvânçe cem'iniñ sebebi
oldur ki elyevm manzûme-i ahlâk-ı (5) hamîdesi vird-i zebân âfâk u
tertîb-i Dîvân du'â-yı 'ömr-i devletinde 'âlem u 'âlemiyân (6)
şîrâze-bend-i vîfâk olan hâlâ mesned-ârâyi-ı rıyâset ve zînet-efzâ-yı
ser- şadr-ı menkabet (7) Ebu'l-Mehâsin ve'l-mehâmid devletlû
'inâyetlû Mehmed Râşid Efendimiz Hazretleriniñ fi'l-aşl meftûr (8)
oldukları şemâil-i hüsne ve mehâil-i mustahsine muktezâsınca
'inâyet-i şâmile ve mürüvvet-i kâmileleri (9) her ne kadar cümle
hakkında nev-be-nev meşhûd ve h'ân-ı bî-imtinân birru ihsânları
'âmme-i mute'âkıb (10) olur ise dañi zûmre-i aşhâb-ı dirâyet ve
ma'ârif olan meyl-i der-gûn ve incizâb-ı (11) derûnları sâ'ire gâlib ve
bu haşlet-pesendide kendülere mücerred 'atiyye-i cenâb-ı Hudâ-yı
(12) Zü-mevâhib olmağla adını mertebe-i kesb-i bezâ'at-ı müzcât
idenler be-her hâl hisse-yâb-ı (13) rakd ü nevâllerî olduğından başka
güzeşteğân-ı erbâb-ı fazl ü kemâlden dañi nice- (14)-lerüñ ihyâ-yı
'izâm remîme-i nâm ü şânlarına muvaffak olmak mehâsin-i
cemîlelerinden bir nev' (15) haşîşa-i zât-ı mekârim-i iştimâlları
(2a) olduğına binâ'en 'ahd-i karîbde zamânını idrâk (16) itdiğimiz
aşhâb-ı ma'ârifden âvâze-i gûş-ı iştihârı tanîn-endâz-ı mesâmi'ci
cihânıyân ve elsine-i (17) selâsede irticâlen bilâ tekellûf nazm ü
inşası muhayyer 'ukûl-ı kehân ve mihân olan Ebû Bekr Kânî (18)

(x) Mukaddime sadece Topkapı Nushası'nda mevcuttur.

Efendi ki fî'l-hakîka cevher-i ma'ârifuñ kânı ve şunûf-ı kemâlât-ı Şettānuñ mekânı (19) idi egerçi cümle āşār-ı yerā'a-ı bāhiru'l-yerā'idesi zabt olunmak iktizā itse bir kaç (20) külliyyāt-ı Nābī kadar devāvīn-ı müte'addide tertibini mümkin iken kendüsi hāl-i hayâtında āşarı (21) cem'ine aşla imāle-i nikāh itibar itmedigünden ekseri zāyî' ve telef mevcūd olanlardan (22) dahî çoğu muharref ve muhtelef olmağla şimdi merhūmuñ bu kadar dāniş ü 'irfānla pesmānde-ı (23) tak-çe-ı nısyān ve bī-nām ü nişān tenhā-nişīn-ı zāviye-ı hāmuşān olması müşārün-ileyh (24) efendimizuñ bir vechle revādāste-ı tab'ı 'ārifet-i iktirānları olmayup binānen-'aleyh (25) merhūmı ez ser nev ihyā ve ilā āhırü'z-zamān şahıfe-ı 'ālemde nāmını ibkā irāde-ı hayriyyet (26) ifādesine mebnī el-hāl āşār-ı müteferrikasından der-dest olanlarınıñ cem' ve tertibi (27) işbu çāker-dırīneleri Nūri bendelerine emr ü ihāle buyurmaları hasebiyle mehmā-emken (28) ele geçen āşāruñ bu vechle tertibine mübāşeret ve bī'avnihi-Te'ālā karīn-ı hüsni hitām (29) olmağla huzūr-ı devletlerine takdīme mücāseret kılınmışdur.

(30) **Me** Billāhi't-tevfīk ve 'aleyhi't tekelān

KAŞİDELER

-1-

DER-VAŞF-I BESMELE-İ ŞERİF (x)

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1 °Alem kaldırsa bir yerde kaçan Sultān-ı bismi'llāh
Olur lāhūtiyān ārayış-ı dīvān-ı bismi'llāh

2-Olur Tāvūs-ı kudsī evvelīn menzilde bal efşān
Ne rütbe murtefi'dür āşiyān-ı şān-ı bismi'llāh

3-Hezārān sidre zīr-ı sāyesinde buldılar rifat
Anıñçün lā-mekān oldu serā bostān-ı bismi'llāh

4-Degil mi gülşen-ı nazm-ı mubīnün serv-āzādı
Haṭ-ı āzādi olduysa n'ola °ünvān-ı bismi'llāh

5-Boyun eğdi görince naḥl-ı Tūbā rifat ü şānın
Didi "tūbā lek" ey şāh-ı cihān-gerdān-ı bismi'llāh

2b 6-Şırāt-ı mustakīmi añla haṭṭ-ı istivāsından
Varur Allāh'a toğrı minhec-i āsān-ı bismi'llāh

7-Gör anda nukte-i "lā takneṭū min rahmeti'llāhi
Nice nezdīkdir Allāh'a bak rahmān-ı bismi'llāh

8-Raḥīmīn lūṭfuna mazhar olur dāmen tutan āḥır
Raḥīm ile muṭarrız oldu çün dāmān-ı bismi'llāh

(x) Başlık: - İ.Ü. (T.2.a, İ.Ü. 1b)

1- T.2a, İ.Ü., 1b.

3 (b) serā: sırār T

5 (b) "Tūbā lek" "Müjdeler olsun" Muhtarü'l-Ahadis s:94

7 (a) "La taknetu min rahmeti'llahi" Allah'ın rahmetinden ye'se düşmeyiniz Zümer
53 cüzi 24

9-İder hürşîdî zerre zerreyî hürşîd-i ʿâlem-tâb
Nikâb- endâz-ı nâz oldukça hüsn ü ân-ı bismi'llâh

10-Bırak berk tâz-i ʿaklı yarî yolda kor dâ'im
ʿÎnân-ı himmete ʿaşk eylese yek-rân-ı bismi'llâh

11-Żiyâ-yı şemʿ-i vahdet meşʿal-i râh-ı hidâyetdur
Ser-â-pâ nûrdur âyîne-i rahşân-ı bismi'llâh

12-Degîldur munķatıʿ ummîdimiz Allâh'dan Kânî
Olaldan kenz-i lâ-yüfnâ-yı rahmet kân-ı bismi'llâh

EYẖAN - 2

Mefâʿîlün Mefâʿîlün Mefâʿîlün Mefâʿîlün

1-Ṭulûʿ itdi derûna çün meh-i tâbân-ı bismi'llâh
Ana ʿaks itdi zîrâ pertev-i rahşân-ı bismi'llâh

2-Olurdu an-be-an ekvân ġarîk-i lûcce-i envâr
Eger çehre-nümâ olsaydı hüsn ü ân-ı bismi'llâh

3-Ne rûknesin rûkûn itsek gerek erkânsız böyle
Ṭururken sedd-i İskender ġibi erkân-ı bismi'llâh

4-O bir şândur ki memlûdur heme ġül-ķand-ı rahmetle
Hele ġâyetle ʿâle'l-ʿâl ʿuluvv-i şân-ı bismi'llâh

5-Bulursun gevher-i nâ-yâb-ı ʿirfânı dî çok ânı
Geçerse destûne bir kerre Kânî kân-ı bismi'llâh

10-(b) Eylese: eyleye.T

(a) Vezin hatalı.

2-T.2b, İ.Ü.1b

^xEyẖanî-İ.Ü. (Bu ibare İ.Ü.'de diğerk şîirlerde de yok.)

4(b) ʿuluvv-i şân: uluvyî'ş-şân İ.Ü.

Eyzan 3

Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün

- 1-Cihānı kaplamışdur pertev-i envār-ı bismi'llāh
Kamaşdurmuş dü-günün dīdesün dīdār-ı bismi'llāh
- 2-Bilursün kemterin sırrın iki dünyāya şıgmazsın
Ki şıgmaz şafha-ı endişeye esrār-ı bismi'llāh
- 3-Fütühāt-ı zühūr ü bâtın andan feyz alur dā'im
Mübārek-bāddur her emr-i hayra kār-ı bismi'llāh
- 4-Haṭādan eylemişdür Hazret-i Hak anı vāreste
Hümāyundur ser-ā-pā ḥaṭṭ-ı 'anber yār-ı bismi'llāh
- 5-Değildür gayri Kānī olsa olsa mezheb-i Hakda
3a- Metā'-ı çin-i 'irfānda muḥakkak bār-ı bismi'llāh

-4-

NA'T-I ŞERİFHAZRET-İ SERVER-İ KÂ'İNÂT 'ALEYHİŞ- ŞALÂTÜ VE'T-TAHİYYÂT

Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün

- 1-Ğubārı ravzanuñ kehl-i cilādur yā Resūla'llāh
Gözümde ḥāk-i kūyuñ tütlyādur Yā Resūla'llāh
- 2-Cebīnün sūre-i "Veş-şems" sineñ maṭla'-ı "ve'l-fecr"
Şaçıñ "ve'l-leyl" yüzün "ve'd-duhādır" yā Resūla'llāh

3-T.2b, İ.Ü.2a.

4-T.3 a, İ.Ü. 2a

2 (a) sineñ: sine T

Şems 91, fecr 89 leyl 92, Duha 93.

- 3-Şeb-i mi'râcda na'î-i şerîfün nağşın almış çarh
Biri meh birisi mihr-i semâdur yâ Resûla'llâh
- 4-Şemîm-i çîn-i zülfün şemme sidür müşğ ile 'anber
Anıñçün müşge teşbîhihañadur yâ Resûla'llâh
- 5-Ne yüzle vârayum yüz vırmez iseñ bāb-ı rahmāna
Yüzümde rû-siyehlik rû-nümâdur yâ Resûla'llâh
- 6-Ğubārum rûzgār atmazsa semt-i ravza-i pāke
Dem-i maşşerde de işüm hevâdur yâ Resûla'llâh
- 7-O denlü mücrimüm zerre şevābum varsa defterde
Ya sehv-ı kâtibān ya iftirâdur yâ Resûla'llâh
- 8-Eğer çi dāmen-i "lā taknetū" der-destdür ammā
Yine her hâlde ümmîdim sañadur yâ Resûla'llâh
- 9-O deñlü lütfuñ ümmîdvārum havf olup ma'düm
Zebāna her gelen harf-i recâdur yâ Resûla'llâh
- 10-Derūnum zıkr ü fikr-i Hazrete bî-gānedür gerçi
Nice bî-hüde fikre āşinâdur yâ Resûla'llâh
- 11-Reh-i mescid de süst ü nā-tüvān iftānū hayzāndur
Tarîk-ı fışkda pek tîz-pâdur yâ Resûla'llâh
- 12-Eğer rûz-ı cezāda şāhib olmazsañ değıl cennet
Cehennemde baña nefret-nümâdur yâ Resûla'llâh
- 13-Şefā'at suçluya dırlar meşeldür söylenür dā'ım
Kuluñ Kānî de bir mücrim gedâdur yâ Resûla'llâh

4 (a) şemme şeydir: şemmesidir İ.Ü.

8(a) "Lā taknetū" (Ümidi kesmeyiniz) Zümer: 53 Ayet-i Kerime.

-5-

NA'ṬI ŞERİF**Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün**

1-Dü-gılsū nāfe-i zātü'l-erecdür yā Resūla'llāh
Maşūn ez-şīme-i cins-i harecdür yā Resūla'llāh

2-Senün zerrāc-ı rengīn-tāc-ı kūhistān-ı i'cāzuñ
Ser-i sīmurğdan 'ālī derecdür yā Resūla'llāh

3-Senün pāy-ı kuds-peymāñ vardığı yere ğayruñ
Seri varmaz ayağa zī-arecdür yā Resūla'llāh

4-Dü-çeşmüm merace'l-bahreyn kalbim mārıc-i min nār
Sırışküm hūn ile sehlü'l mericdür yā Resūla'llāh

3b 5-Neşirden nazm-ı inşā'dan cenīn-ı şī'r-ı Behzādum
Senün evşāfuñ için muhterecdür yā Resūla'llāh

6-Hevādan olmaduñ nātık-ı kūh mıdur ve māyuntık
Ki nuṭkuñ dahi ğayr-ı zī-ivecdür yā Resūla'llāh

7-Deründe çehre-sālık pāyesün ister kuluñ Kānī
Bilür "Eş-şabrü miftāhü'l ferec"dür yā Resūla'llāh

5-T.3a, İ.Ü. 2b

x Na'ṭ-ı Şerif: - İ.Ü. (Başlık eksik)

4 (a) Merace'l bahreyn: "O iki deniz birbirine salıverilmiştir": Ralman (55) 19.Ayet

-6-

NA'AT-I ŞERİF**Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn**

- 1-Ruḥuñdur şāhid-i esrāra peyker yā Resūla'llāh
Lebūñdür şūr-ı tā- rūḥ-ı muşavver yā Resūla'llāh
- 2-Ḥazīz-i şarkda cürm-i kamer zann itme kim düşdü
Görüp şānuñ senūñ mihr-i münevver yā Resūla'llāh
- 3-Sen ol remz- āşinā-yı fāş kû-yı sırt-ı 'irfānsın
Kı itmişdür Mesīhā na'tuñ ezber yā Resūla'llāh
- 4-Senūñ yoluñda ölmek gerçi ḥayli işidür ammā
Göñül ölmekden İse ḥidmet ister yā Resūla'llāh
- 5-Su'āl-i ḥaşr olup āmiḥte hevl-i kıyāmetle
Cevābın ehl-i cürmuñ başkaldur yā Resūla'llāh
- 6-Gerek 'ud gerek 'anber senūñ yanıklarūñdandır
Tenim berk-i hazān-asā ditirer yā Resūla'llāh
- 7-Nesīm-i lüṭfuñ olmazsa ferāḥ-baḥş ehl-i 'işyāna
Siyeh-kārāni yād-ı kahr-ı şar şar yā Resūla'llāh
- 8-Ucu ortası bulunmadığı çündür senūñ sırruñ
Kürü olduğu buña çarḥ-ı çenber yā Resūla'llāh
- 9-Saña bu sellimü ne pāye-i gerdün ise azdur
Gerekdür cāmi'inde ğayrı minber yā Resūla'llāh

6-T.3b, İ.Ü. 2b

Na't-ı Şerif: - İ.Ü.

7(a) Siyehkārāni: Sıhkārāni T.

8(a) Kürü: İmlalı yazılmış.

10-İki reşha lebünden şüret ü ma°nāya feyz olmuş
Birisī āb-ı hayvān biri kevser yā Resūla'llāh

11-Olaldan nāfe-riz-i dest-raḥmet zūlf-i perçinün
Günehkārānuñ oldu işi °anber yā Resūla'llāh

12-Bu Kānī bendeñi yok tesliyet billāh °ālemde
Anı ümmid-i feyz-i lūtfuñ egler yā Resūla'llāh

-7-

x NA°T'-I-ŞERİF

Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün

1-Lebün keşfü'r-rumüz-ı mā-sebaḳdur yā Resūla'llāh
Ki her bir ḥarfı biñ yıllık sebaḳdur yā Resūla'llāh

2-Sen ol mesned-fürüz-ı şādıkül-va°dül-emīnsin kim
Kelāmuñ cümle sırıra mā-şadaḳdur yā Resūla'llāh

4a 3-Tabaḳ-pirā-yı tabaḳ-hüsnvandur cevher-i zātuñ
Anıñçün nūr-ı rūy-ı teh-tabaḳdur yā Resūla'llāh

4-Görüp dendānlaruñ deryā ğarḳ-riz oldu ḥacletden
Şadef içre değıldür der- °ıraḳdur yā Resūla'llāh

5-Azād olsa °aceb mi kemterin çākerlerüñdendür
Kadīmi kullara i°tāk-ı ḥaḳdur yā Resūla'llāh

11 (a) dest: dest İ.Ü.

7-T.3b. İ.Ü.:3a

x Na°t-ı Şerif: - İ.Ü. (Başlık sadece T'de var).

4-(b) der: - İ.ü.

6-Şehīd-ı kerbelā şehzād-ı kân-ı hâşimîūn şāhā
Yüzü hurşīddür hūnī şafağdur yâ Resûla'llāh

7-Sen ol °ayn-ı hakikat gözü rūhu'l °ayn-ı manāsuñ
Ki nakş-ı na°lūñ envār-ı hadağdur yâ Resûla'llāh

8-Senūñ deryā-yı lūtfuñ ğark ıderdi cān-ı fir°avnı
Seni añsaydı ol hīnkim ğarağdur yâ Resûla'llāh

9-Senūñ esrāruñı fāş itdigiyçün halka bī-pervā
O tārıklar bütün Manşūra Hağdur yâ Resûla'llāh

10-Cemī°-ı enbiyā dergāhuña yüz sürmede hemvār
Senūñ aşhābuñ ile yek-nesāğdur yâ Resûla'llāh

11-Saña düşmen olan vallāh billāh Hağğa düşmendir
Mesā'il bu bahışde mütteflğdür yâ Resûla'llāh

12-Ben lāyık olduğum nāre bilürem eylemem inkār
Sana layık mı bendeñ nāre yağdur yâ Resûla'llāh

13-Senūñ na°tü şerīfūñ rûz ü şeb- hağğ-ı şarih midür
Kuluñ Kānī buhsāne ehağğdur yâ Resûla'llāh

-8-

x NA°T-I ŞERİF

Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün

1-Eşigūñ hākine ruhsāre sāyem yâ Resûla'llāh
N'ola reşk-ı hümā olduysa sāyem yâ Resûla'llāh

9 (b) Manşūra Hağdır: Mansur Hakdır. İ.Ü.

8-T.4a, İ.Ü. 3a

x Na°t-ı Şerif: - İ.Ü. (Başlık sadece T'de var)

2-Edeb m̄anī'dür ihtirā kerem mevsimlerin ḥaḳḳa
Velī-minnet ḥer-ı dest-ı du'āyem yā Resūla'llāh

3-Ner ü mādā zemīn ü āsūmānı farkdan kaldum
Ser-ı dil-bestigān-ı hūy ü hāyum yā Resūla'llāh

4-Elüm yüzüm ḳarasıdur ḳalan pāyine 'uṣṣāḳuñ
Bu emniyyeyle dā'im ḥāk-pāyüm yā Resūla'llāh

5-Ġam ālufte ḥüdā-yı perverān-ı baḥr āteṣdūr
Bu deryāda hele ben nā-ḥüdāyum yā Resūla'llāh

6-Tenümde cān- eṣer ibḳāsın itmez hiç istiḥsān
Bilür ki ben saña ez-cān-fedāyum yā Resūla'llāh

7-Ked ü berdūṣ ked bānū be-zānū mey-gededür dil
Berehne ten çün Kānī birgedāyum yā Resūla'llāh

-9-

^xNA^cT- I ŞERİF

(4b) Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1-Ümīd eyler cihān senden 'ināyet yā Resūla'llāh
Unutma bende-i ḥāṣuñ ṣefā'at yā Resūla'llāh

2-Düşüp ağladığım yollarda üftān olduğum dā'im
'Aceb mi ḳalmadı bende irādet yā Resūla'llāh

3-Vücūdum bir günehdür ki aña benzer günāh olmaz
İşüm, gücüm, günüm, ġicem ḳabāhat yā Resūla'llāh

4-Feresrān der mīyān-ı fārisānū'l-ḥayl her vādi
Dili bī'gāne-i fenn-i ferāset yā Resūla'llāh

9-T.4b, İ.Ü. 3b

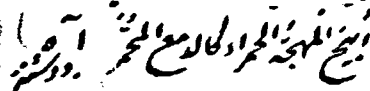
^xNa^ct-ı Şerif: - İ.Ü.

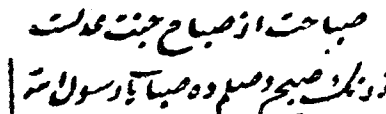
1 (b) ḥaṣuñ: ḥaṣın: İ.Ü.

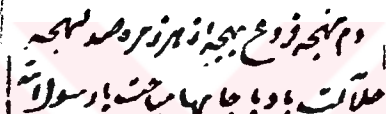
5-Müşeffî'dür cihân yekser çü zevceyn âferinîşdür
Şefâ'at Yâ Resûla'llâh şefâ'at yâ Resûla'llâh

6-Amân şad el-amân şaddur şad âh ey âhlar âhı
Meded ey şâhlar şâhı kerâmet yâ Resûla'llâh

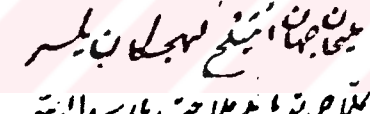
7-Kitâb-ı nev nüzül-ı midhatuñ biñ nüşa olmuşdı
Eğer ben itmesem sözden ferâgat yâ Resûla'llâh

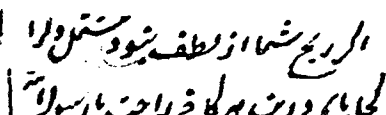
8- Yogiken dahî âsâr-ı ibâhet yâ Resûla'llâh

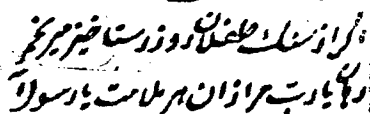
9-

10-

11-Şalâtiyla selâm ervâhı essün ravz-ı hâşuñda

12-

13-

14-

15-Hadīs-ı luṭfî gel itme dirîğ ey merḥamet Kānī
Hadīsler cümle bir ḥukm-ı ḥedāset yâ Resûla'llâh

11- dehr: ravz: İ.Ü. 3b

8-9-10-11- İçerisinde farsça bölümler var İ.Ü., T.

12. 13. 14. beyitler Farsça

-10-

^xNA^cT- I ŞERİF

Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün

1-Ğarīb-ı bī-kesüm dergāha geldüm yā Resūla'llāh
Gedāyum bī-nevāyum şāha geldüm yā Resūla'llāh

2-Yol azdırmışdı diyü nefis ammā şad hezārü-ı hamd
Kı el-ḥālete-ser şehrāha geldüm yā Resūla'llāh

3-Mişāl-ı Yūsuf-ı Ken^cān ümīd-ı şadr-ı izzetle
Bün-ı nā-ka^cr-yāb-ı cāha geldüm yā Resūla'llāh

5a 4-Ne deñlü rü-siyāhum ol kadar lā kayd ü bī-nākum
Neğam sen gibi şehinşāha geldüm yā Resūla'llāh

5-Uyutdum āleml āvāze-ı nānū-yı ğafletle
Eğerçi ḥ^vābdan enbāha geldüm yā Resūla'llāh

6-Sezā mı avdeti ihsāndan me'yūs Kānīnün
Cenāb-ı şāh-ı ālī cāha geldüm yā Resūla'llāh

-11-

^xNA^cT- I ŞERİF

Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün

1-Hırāmuñ şūret-ı rūḥ-ı revāndur yā Resūla'llāh
Kıyāmuñmeşlebet āḥır-zamāndur yā Resūla'llāh

10-T. 4b. İ.Ü. 4a

^xNa^ct-ı Şerīf: - İ.Ü. (Başlık (buradan itibaren na^ctların sıralaması değişiyor. İ.Ü. ve T'de farklı farklı)

11-T. 4a, İ.Ü. 4a.

2-Senûñ mâhiyyetûñ fehm itmeyen senden firâr eyler
Melek hûyun o kim bilmez remândur yâ Resûla'llâh

3-Elinden nesne gelmez °aşıyân-ı ümmetûñ âhîr
Gelen elden amân şad el-amândur yâ Resûla'llâh

4-Mukâbil düşdigiyçündür nişân-ı kâbe-kavseyne
Bir âdi da o ebrûnuñ kemândur yâ Resûla'llâh

5-Zülâl-i lütfuñ her kande olsa teşnedür Kânî
Ġarîbüñdür anı ihsâna kâdur yâ Resûla'llâh

-12-

°NA°T- I ŞERİF

Mefâ°ilün Mefâ°ilün Mefâ°ilün Mefâ°ilün

1-Sözünüñdür dañı Hâk âyet-be-âyet yâ Resûla'llâh
Hadîş-i °aşk hep senden rivâyet yâ Resûla'llâh

2-Bu cevâb-i huşk hâme vaşfuñ itmek hiç mümkün mü
Rehîñ-i °acz iken ehl-i dirâyet yâ Resûla'llâh

3-Olur elbette mâh-ı nev °ilm-i hurşîd zer-mebhûk
Ne yerde eyleseñ tañrîk-i râyet yâ Resûla'llâh

4-Senûñ dest-i cevâd-ı lütfuñ nisbetle el-kışşa
Hadîş-i bahr ü kân kuru hikâyet yâ Resûla'llâh

5-Va şâh-şû-yı kenâra ehl-i maşşer olmağa billâh
İder yek-katre-i lütfuñ kifâyet yâ Resûla'llâh

12- T.5a: İ.Ü. 3b

°Na°t-ı Şerîf: İ.Ü. (Başlık)

5(a) kenâra: günâh İ.Ü.

6-Olurlar sünbül ügül lâleveş mahrûm bu yâbı
Nesîm-i halkuñ itmezse sirâyet yâ Resûlallâh

7-Eğerçi cürmüme takdîr-i hadd ü gâye müşküldür
Senün de lütfuña yokdur nihâyet yâ Resûla'llâh

8-Olur pâ-mâl çeyş-i cürm ü 'işyân ehl-i maḥşer hep
Cünüd-i 'afvuñ itmezse ḥimâyet yâ Resûla'llâh

9-Daḥîl-i bârgāhuñ bir şefâat-h^vâha bendeñdür
Mükedderdür hele aḥvâli gâyet yâ Resûla'llâh

5b 10-Şu deñlü yekke-târz-ı 'arşa-ı 'işyāndur Kānî
Ki nefsi kendinden eyler şikâyet yâ Resûla'llâh

-13-

*NA^cT- I ŞERİF

Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün

1-Ğubâr-ı ravza-ı fahr dü 'âlem- kimyâdur hep
Ḥamîr-i mâye-ı seng-ı derî çün mû miyâdur hep

2-Amân yâ behçetü'l -'uşşāk meded yâ mehîce'l-müşṭāk
İrişdi gâyet eṣvāk-ı kārımsa riyâdur hep

3-Ziyâretcüyî-ı ḥāk-ı derüñle insilāḥ itsem
Gelen sūrāḥ-ı âteşlāḥ esmâ'a beyâdur hep

4-Senüñ meddāḥ-ı zât-ı şāh-ı şāhāneñ - 'adādından
Birāzı bendegānuñdur birāzı enbiyâdur hep

8 (a) māl: pāl İ.Ü.

13-T.5b, İ.Ü. 4b.

*Na^ct-ı Şerîf: - İ.Ü. (Başlık)

1 (a) Fahrden: fahr dü İ.Ü.

5-Şafā-yı şafvet-i şāfi şafātuñ vā şafā tenden
Birāzı evliyā-ullāh birāzı aşfiyādur hep

6-Olur rīzān be-vefķ-i a°del-i mīzān çün nısyān
Zülāl-i feyz sermed mā-ḥasalsa gūyiyādur hep

7-Senūñ bir nīm laḥza güle mülāḥız olmasa bir zāt
Ma°āzallāh zebānīlerde bakışlar kabādur hep

8-Senūñ meddāhuñ olmak feyz-i sārīdūr bu ekvāna
Anıñçün vā şifātuñ rūḥ-ı mānend ezkiyādur hep

9-Bu berg-i sebz-i dervīşāne ile kapuña geldüm
Kuluñ Kānī'ye her gül-bergi bir mihr-i kiyādur hep

-14-

^xNA°T-I ŞERİF

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

1-Mevce-i pīşin zuhūr-ı rüzgār-ı nūrsın
Rūz-ı sāz kısvet-i tār şeb-i deycūrsın

2-Feyz-envār iş°añ bī-niyāz kurb ü ba°d
Şūr-ı tā ez-māh tā māhı verādan dūrsın

3-Pertev-ı nūr-ı cebīnūñ °aksını gördi gül-sīm
Hem tecellī naḥlı hem nār-ı Kays hem Tūrsın

4-Sāye ki düşmez şanur hep gölge ardınca yelen
Māsıva'llāh sāye sen hep gün gibi meşhūrsın

14-T.5b, İ.Ü. 4b

^xNa°t-ı Şerif: - İ.Ü. (Başlık kısmı)

3(a) gördü: gördüm İ.Ü.

5-Fethi kurb-ı hâzrete mevķūf keşfi vuşlata
°Ayn-ı rahmet bir muṭalsam rahme-i mestürsın

6-Bārgāhuṇda Süleymān ber-hevā yerinde mūr
Sen nevāz-şikār dilhā-yı hāzīn-ı mürsın

7-Bu °ināyet bes bu bī-kes bende-i nāczüñe
6a Kāniyā ğam çekme kim meşfū°in-ı mağfursın

-15-

°NA°T-I ŞERİF

Fe°ilātūñ Fe°ilātūñ Fe°ilātūñ Fe°ilūñ

1-Bülbül-i bāĝ-ı belāĝ şalli vesellim °aleyh
Rāhber-ı heşt-i bāĝ şalli vesellim °aleyh

2-Matla°-ı mihr-i vücūd māh-ı sīpīhr-i vücūd
Şāhid-ı şehir-i vücūd şalli vesellim °aleyh

3-Perde-güşā-yı cemāl yerefe°u rū-yı celāl
Fahrsın her hāl ü kāl şalli vesellim °aleyh

4-Şirzime-i aşfıyā mahrem-i bezm-i şafā
Merci°-ı ehl-i vefā şalli vesellim °aleyh

5-Ol zübd her zübd ol gül-rū-yı sepīd
°Aşķına di tā ebed şalli vesellim °aleyh

6-Mefḥar-ı ins ü melek pā-be-ser nüh-felek
"Men yüteberri heleke" şalli vesellim °aleyh

15-T. 6a, İ.Ü. 4b.

°Na°t-ı Şerif: - 1.Ü. (Başlık)

6(b) "Kim ki benden uzaklaşırsa helak olur" Hadis-i Şerif.

7-Sāyesi °ulvī meniş cebhesi gün görmemiş
 Āb-rūyın bilmemiş şalli vesellim °aleyh

8-Ahķar-ı nev°-ı beşer bende-i işnā °aşer
 Hep disün üçer beşer şalli vesellim °aleyh

9-Öyle gerekdir giriş oña göredir dürtiş
 Dinmese müşkildür iş şalli vesellim °aleyh

10-Ser-ezel-i nūr-ı zāt mazhar ceml°-ı şıfat
 Melce°-ı cümle °ışāt şalli vesellim °aleyh

11-Leyli ve Mecnūnuna Yūnus zevālū'n-nūnuna
 °Āşık-ı meftūnuna şalli vesellim °aleyh

12-Ĥāk-ı reh-ı kūyuna lehçe-ı ĥāk-gūyına
 Her bün-i her mūyına şalli vesellim °aleyh

13-Kānde ki Kānī güle vırme zafer anuñla
 Bir dem an ser-ı güle şalli vesellim °aleyh

-16-

°NA°T-I ŞERİF

Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün

1-Ĥaķuñ pervānestydi çün o dürr-ı baķr-ı yektāyı
 Ne kim var ise bildürdi aña pinhān eķer peydā

2-

یتیم مهد ار آذش رضیع ندی ما اوصی

Behlın ma°sūm ĥ^vābānıde-ı nānū-yı istignā

12-ĥāk-gūnuna: ĥāk-gūyuna İ.Ü.

16-T.6a, İ.Ü. 5a

-17-

^xNA^cT-I ŞERİF

Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün

1-Ğubār-ı pāyuña almam cihānı Yā Resūla'llāh
Değişmem müyuña heft-āsümanı Yā Resūla'llāh

2-Dü pençe mağdem-i teşrîfîn âdem şûlb-i pâkinden
Değişdi habbeye bâğ-ı cinānı Yā Resūla'llāh

-18-

^xNA^cT-I ŞERİF

Mef^cülü Fā^cilātü Mefā^cilü Fe^cilün

1-Yā maşriku's-sa^câdet-i yâ matla^cü'l hedā
Senden münevver eyledi çeşm ü dili Hüdā

6b 2-Kānî gönülle gel bu gönülsüz yeri değil
Tā kim disün saña o Hüdāyi vü şân Hüdā

-19-

^xNA^cT-I ŞERİF

Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilātün Fā^cilün

1-Kim ki āyā sevdiğüm ihsanıña olsun sezā
Merhamet itmez misin ben bendeñe rûz-ı cezā

2-Zāde-i zād ü zevād ü aşkdur çün rûdres
Zada'llāh rāh-ı aşkuñ gibi vār mı şu fezā

17-İ.Ü. 5a. - T.

18-T. 6a, İ.ü.5a

^xNa^ct-ı Şerif: İ.Ü. (Başlık)

19-T. 6b, İ.ü.5a

^xNa^ct-ı Şerif: İ.Ü. (Başlık)

-20-

TESDİS-İ BEYT-İ MEŞHÜR DER NA'ÎT-I ŞERİF

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

I

- 1-Hüsrev-i gîti sitân-ı milket-i ikbâl ü câh
Dâver-i Dârâ sipâh-ı kışver-i feyz-i ilâh
- 2-Ahmed-i Muhtâr-ı maḥbûb-ı şeh vahdet-penâh
Toğmasa toğmazdı ḥurşîd ü meh nüh-bārgâh

- 3- یا عباد الله صلوا وافتقوا اثر الهدی
که سارا امت خود خواند محبوب خدا

II

- 4-Āsitân-ı bâb-ı raḥmāni onuñ dergāhıdur
Heft-ıklîm-i cihân-ı i'tinānıñ şāhıdur
- 5-Evc-i ḥüsnüñ rû-yı mihrıdır cebîni māhıdur
Ḥak rızası zāhır ü bâtın anuñ dil-h^vāhıdur

- 6- یا عباد الله صلوا وافتقوا اثر الهدی
که سارا امت خود خواند محبوب خدا

III

- 7-Ḥāk-i gülbāk ser-i kūy-ı latîfi müşg-i çîn
Kālîb-i pür-nûruna zāhır heme rûhü'l-emîn
- 8-"Heze min cennetü'l firdevs kaşrû'l-hâldîn
Kāle merselnāke illā raḥmeten li'l-^eālemîn"

- 9- یا عباد الله صلوا وافتقوا اثر الهدی
که سارا امت خود خواند محبوب خدا

20-T. 6b. İ.ü.5a

3 (a) hedy: hedā İ.Ü.

6(a)hedy:hedā İ.ü.

7(a) gülbāk: gal-nāk İ.Ü.

(b)lātîfi:lūtîfi İ.Ü.

8-Arapça.

9-hedy: hedā İ.Ü.

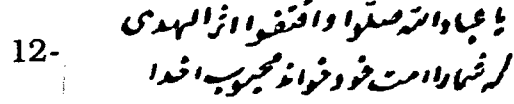
IV

10-Eyledünse ger sükkān dergehine intisāb

Iftah ʿaynuñ saña aldı her cihetden feth-i bāb

11-Zerresinüñ zerresinüñ zerresidür aftāb

ʿĀşıkān ey ʿāşıkān ey "men lehüm hüsnu'l-meʿāb"

12-

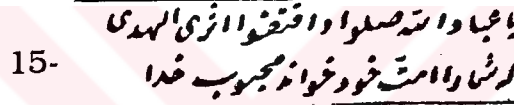
V

7a 13-Bendegānuñ cismi rūḥ ü rūḥı nūru'n-nūr olur

Bende-i hāşuñ gamuñla dā'imā mesrūr olur

14-Tā cirān-ı ʿaşḳ ne medhūr u ne me'cūr olur

Budur ümmīdim ki bu Kānī dahi mağfūr olur

15-

-21-

TAHMİS-İ NAʿT-I RÜŞENÎ

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

I

1-Bir mehiñ bendesiyem sāye dahi olmaz eşi

2-Nūrunuñ zerresi olmaz bu cihānuñ güneşi

3-Çapladı pertev-i envār-ı rūḥuñ çār ü şeşi

4-Çün toğup tıtdı cihān nūrunu hüsnuñ güneşi

5-Kim ola sevmeye bu vechle sen māh-veşi

11b) "Güzel varlıcak bir yer" manasına geliyor. Kur'anda sad (38) 45 ayette geçiyor.

12-hedy: hedā İ.Ü.

15(a) hedy:hedā İ.Ü.

21-T.7a, İ.Ü. 6a

3 (b)Vechle:hüsne İ.Ü.

II

- 1-O kadar boldı şuyın mu'cize'-i fahr-i cihān
- 2-O kadar āb 'atā itdi cihāna ceryān
- 3 -Hep hayātından elin yummuşiken leşkerbān
- 4- Parmağundan akıdup āb-ı revān-bahşı revān
- 5-Nice yüz blñ kışiden ref' idlser sen 'atşı

III

- 1- Toldı āvāze-i l'cāzuñ ile çarh-i kühen
- 2-Bildiler şānuñi aşhāb-ı Buḥāra vü Yemen
- 3-Değilem vaşfuñ iden mülk-i fenāda bir ben
- 4-Türk ü Kürd ü 'Acem ü Hind bilür bunu ki sen
- 5-Hāşimīsin 'Arabīsin medenīsin Kureyşī

IV

- 1-Ne kadar 'āsi vü mücrim ne kadar müfter ise
- 2-Ne kadar fāsık ü fācir ne kadar mükşir ise
- 3-Ne kadar ma'rifet-i Ḥazretüñi münkir ise
- 4- Sen emīre kul olan her ne kadar müdbir ise
- 5--Bende-i mukbil olur mışl-ı Bilāl-ı Habeşī

V

- 1-O zamān ki ḥarem-i 'izzete itdūñ seferi
- 2-Eyledün karyeñe Ḥazret-i Ḥakka güzeri
- 3-Virdi her zerre o demde saña bu hoş-ḥaberi
- 4-Sensin ol peşt ü penāh-ı mülk ü ins ü peri
- 5-Enbtyānuñ güzeli sevgilüsü ḥüb ü hoşu

VI

- 1-Gevher-i kenz-i hafâdan oña kim behre deđe
- 2- İşidüp bu haberi taşlar ile sîne döge
- 7b 3-Göge çıkardı anı çünki Hüdâ öge öge

- 4-Yerdeki da°veti fevt oldu diyü gıtdı göge
- 5-Beline bağladı ol nūr-ı bilā-sāye taşı

VII

- 1-Āteş-i °aşkla tabh oldu vücūduñ mutlak
- 2-Sifre-i kurb-ı ilāhiye olunca mülhak
- 3-Var mı bişmiş kıtarılmış saña beñzer el-Hak

- 4-Dik-i hikmetde bişürdi çü seni sevgili Hak
- 5-Cibril olsa n'ola matbahının hime-keşi

VIII

- 1-Pehlüvānlık eser-i mu°ciz-i peygamber olur
- 2-Geşt-girān-ı havāsāki nice hem-ser olur
- 3-Kim bu da°vāyı ider °akıbeti bed-ter olur
- 4-Üzülür ırkı Ebū Cehl gibi ebter olur
- 5-Sen Ebu'l-Kāsım ile her kim iderse güreşi

IX

- 1-Bülbül oldu kalem-i Kānī-ı bī-dil gülüne
- 2-Şemme-i feyzüñi bahş it n'olur ol bülbülüne
- 3-Yüz karalığını bağışla siyeh-fülfülüne
- 4-Ve'd-dühā vird ki ve'l-leyl okurum sünbülüne
- 5-Rüşenī-virdi budur küllü gadātin ve °aşı

-22-

**DER-NİYÂZ Ü İSTİMDÂD EZ-CENÂB-I MEVLÂNÂ
KADDESE SIRRIHÜ**

Mef'ûlû Mefâ'îlün Mef'ûlû Mefâ'îlün

- 1-Dervîşîne şâhîb çık Yâ Hazret-i Mevlânâ
İsterse yap ister yık Yâ Hazret-i Mevlânâ
- 2-Ğurbetzedde kânuñ gör dâğ-ı dile merhem sür
Hicrân nükebâtın dūr Yâ Hazret-i Mevlânâ
- 3-Sāyeñde himāyet kıl bî-ğālle velī kıl
Kıl himmetiñi teskīl yā Hazret-i Mevlânâ
- 4-Āyīn-şinās-ı aşk tā zūre-i ās-ı aşk
Oldum çü müdās-ı aşk Yâ Hazret-i Mevlânâ
- 5-Hāk-ı der-i dergāhuñ üftān-ı ser-i rāhuñ
İster dem-i nā-gāhuñ Yâ Hazret-i Mevlânâ
- 6-Geldim saña ey vallāh küstāh ü perīşān-rāh
Luṭf eyle baña her gāh Yâ Hazret-i Mevlânâ
- 7-Kānī seni ister hep sensin aña dīn mezheb
Kıl feyzīñi müstevhīb Yâ Hazret-i Mevlânâ

-23-

**DER-SİTÂYİŞ-I HAZRET-I °ABDÜ'L -KĀDİR GEYLĀNĪ KADDESE
SIRRUHU**

Fā'îlātün Fā'îlātün Fā'îlātün Fa'îlün

- 8a 1-Şāh-ı °irfān °Abdü'l-Kādir-i Geylānīdür
Māh-ı ekvān °Abdü'l-Kādir-i Geylānīdür

22-T.7b, İ.Ü.6b.

^x 4.5- beytler. İ.Ü.'de yer değıştirmiş.

23-T.7b, İ.Ü. 6b.

2-Evliyā zümresinüñ nūr-ı dīl ü dīdesīdür
Hān-ı Sultān °Abdü'l-Kādir-ı Geylānīdür

3-Tahtgāh-ı heme esrār-ı yed-ı hükümünde
Rabb-ı dīvān °Abdü'l Kādir-ı Geylānīdür

4-Murtezānuñ şeref ü dedesi sırr-ı hüsneyn
Şāh-ı serdān °Abdü'l-Kādir-ı Geylānīdür

5-°Älem-ı sırr-ı ezel çarhı müdürī oldur
Çarh-ı gerdān °Abdül-Kādir-ı Geylānīdür

6-Nūr-ı Aḥmed rūḥ-ı zibāsına virmişdür tāb
Rūh-ı ābdan °Abdül-Kādir-ı Geylānīdür

7-Heft-ıklīm-şifāta heme heft-edevāt
Şevket ü şān °Abdü'l-Kādir-ı Geylānīdür

8-Şāh-bender odur ol kāfileye ez-āzāl
Kār-ı kervān °Abdül-Kādir-ı Geylānīdür

9-Gerden-ı sırrına taḥmīl olunmuşdur feyz
Hāl-ı gerdān °Abdü'l Kādir-ı Geylānīdür

10-Ne kadar olsa da müşkil-keşīde dā'ı - °azāl
Derde dermān °Abdül Kādir-ı Geylānīdür

11-Gevher-ı sırrı ararsuñ yine ol yemmde ara
Aña hep kān °Abdü'l Kādir-ı Geylānīdür

4-İ.Ü.'de 5. beyitle yer değiştirmiş.

5-İ.Ü.'de 6. beyitle yer değiştirmiş.

6-İ.Ü.'de 4. beyitle yer değiştirmiş.

8-İ.Ü.'de 9. beyitle yer değiştirmiş.

9-İ.Ü.'de 10. beyitle yer değiştirmiş.

10-İ.Ü.'de 11. beyitle yer değiştirmiş.

11-İ.Ü.'de 12. beyitle yer değiştirmiş.

12-Kālīb-ı bî-eşer ü rûhdur ekvân cümle
Cân-ı cânân °Abdü'l Kâdir-ı Geylânîdür

13-Hüsn ü ahen her sere merdâne revîş varsa aña
Cân-ı cânân °Abdü'l Kâdir-ı Geylânîdür

14-Anı bunu arayup tarama umma bir feyz
În ü ân man °Abdü'l Kâdir-ı Geylânîdür

15-Arz-ı hālün vârtse var yed-ı ihsânına şun
Şâh-ı devrân °Abdü'l-Kâdir-ı Geylânîdür

16-İnanur sırrını ikrâr ider a°dâsı dağı
Nûr-ı İmân °Abdü'l-Kâdir-ı Geylânîdür

17-Ne kadar mebhas-ı müşkil vār ise °âlemde
Aña bürhân °Abdü'l-Kâdir-ı Geylânîdür

18-Bu serâ gülşen-ı tahkîkde Kânî arama
Kı hümâdan °Abdü'l-Kâdir-ı Geylânîdür

-24-

DER-SİTÂYİŞ-İ TARİKÂT-I NAKŞ-I BENDİYYE

Mefûlû Fa°ilâtü Mefâ°ilü Fâ°ilün

1-Nakş-ı vuşûldur heme °unvân-ı Nakş-bend
Beş °âşıkân-ı Hazrete sülvan-ı Nakş-bend

12-İ.Ü.'de 13. beyitle yer değiştirmiş.

13-İ.Ü.'de 14. beyitle yer değiştirmiş.

14-İ.Ü.'de 15. beyitle yer değiştirmiş.

15-T.

24-T.6a, İ.Ü. 7a.

2-Bu hākde vücūd virirsün °adīmdır
Başka zemīndedür der-ı eyvān-ı Naķş-bend

8b 3-Ṭarz-ı nev ü kühen aña yeksān sülükde
Zıkr-ı celī ḥafī dem-ı yeksān-ı Naķş-bend

4-Pāyān-kār-ı vuşlat-ı dīdār-ı yārdur
Pek zūd-res olur sere pāyān-ı Naķş-bend

5-Böyle virir ser-ı sūḥan-ı nazma zīb ü fer
Zerrīn-ı kılķ-ı ṭarz-ı sitāyān-ı Naķş-bend

6-Her bīr girīveden varılır şāh-ı rāhına
Yā bād-ı pūşt ü dest sitāyān-ı Naķş-bend

7-Her server-ı serīr-serā perde-ı vefā
Ḥoş ṭurur bütün sere ḥūbān-ı Naķş-bend

8-Yokdur ṭarīķ-ı ḥāş o şeh-rāhda Kānī
Hep renk renkdir reme cūyān-ı Naķş-bend

-25-

DER-SİTÂYİŞ-İ HACI BEKTÂŞ-I VELÎ

Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün

1-Ḥaṭṭ-ı pīşāne-ı erbāb-ı °ırfāndur Ḥacı Bektaş
Hele iḥsān-ı °ayn °ayne'l-iḥsāndur Ḥacı Bektaş

2-Der-ı hāk ile var tenvīr-ı iṣār eyle İmānum
°Azīzüm pertev-ı envār-ı İmāndur Ḥacı Bektaş

3-Siyādet zātına bl'l-hāşşa kālīb gibi uymuş
Se'ādetlu hümāyun bahtlu cāndur Hacı Bektaş

4-İlişmez pâyına dāmen ırışmez oña pīrāmen
Reh-ı Hākda katı pūr-cīde dāmāndur Hacı Bektaş

5-Riyāz-ı °Adnda çün serv-ı mūyun sebz-ı cāmeyle
Bahār-ı °aşk açılsa hūrāmāndur Hacı Bektaş

6-Bilur taş taş bu °aşkuñ kūh ü deştüñ huşk ü terin hep
Hele °ālemde Kānī özge bir kāndur Hacı Bektaş

-26-

DER-SİTĀYİŞ-İ HAZRET-İ MİŞRĪ KADDESE SIRRUHU

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

1-Būse demdir leb-ı °uşşāka Cenāb-ı Mışrī
Secdegehdır ser-ı eşvāka türāb-ı Mışrī

2-Perde-ı şeş-cihet-ı sāz-ı tesellī dendür
Şu°be-efzā dil-ı hazzāka rebāb-ı Mışrī

3-Zevk-ı gül-ķand mezāyā-yı tecellīdür hep
Ne şunarsa leb-ı ezvāka lebāb-ı Mışrī

4-Zevk-ı būs-ı leb-ı cānān gibi rūhānī şunar
Naql-ı kāmı fem-ı müştāka le°āb-ı Mışrī

5-İtse şehnāz ile mūsikīye tebdīl-ı maķām
Tokınur perde-ı °uşşāka hitāb-ı Mışrī

26-T. 8b, İ.Ü. 7b.

Kaddese sirruhu - İ.Ü.

1 (b) eşvak: eşvak T.

5 (b) hitab: hitab, T.

- 9a- 6- Hıfvet-i rûhî şâkile revîş-âmuz uşûl
Mûsikî öğredür Ishâka zübâb-ı Mısrî
- 7- Her ne şorsañ hükm-i evvel ü âhirden hep
Maşdağ-ı hikmet-i inâka cevâb-ı Mısrî
- 8- Şeref-i sâyiş-i hâk-i derin eylerse eger
Râyeğân-ı tîre ve tonbâka Cenâb-ı Mısrî
- 9- Tîrî iksir ide tonbâkı zeryâb Allâh
Hep metâ'ın dergeh-i esvâka cezzâb-ı Mısrî
- 10- Bir kanat açsa eğer üstüne her yerden açar
Kâniyâ heşt der-i cenneti bâb-ı Mısrî

-27-

TERCÜME-İ KAŞİDE-İ MÜNFERİCE

BİSMİ'LLÂHİ'R-RAHMÂNİR'-RÂHİM

Mef'ûlû Mefâ'ilün Fe'ûlün

- 1-
- 2- Lâ yedğam olur bir gün gidici
Gıce soñuna gündüz gelici
- 3-
- 4- Muzlim gicede yıldızlar olur
Soñunda güneş olur toğıcı

9-(a) yâb: tab İ.Ü.

(10) kanat kanad İ.Ü.

27- T.9a.

5- | فاذا جاد الالبان تجى |
| وسحاب الخيل لها مطر |

6- Hayırlı olur yağmurlı bulut
Vaktiyle vırır her şey gelici

7- | وفوانة موبيت جسر |
| اسرج الالفقش الهيج |

8- Çokdur ni'amı hakkuñ kim odur
Nefsüñ gönölün yolun uçıcı

9- | ولها ارج محي ابداء |
| فاقصد محيا ذاك الارج |

10- Şol bū-yı hayāt gönölde olur
Yol ātide ol dirlik bulıcı

11- | فدرية ما فاص الحيا |
| بجود المرح من الهمج الحيا |

12- Çok kerre taşar gönöl şuları
Deryālar olur feyẓin dökici

13- | والخلق جيع فى يده |
| فتزد واسعة وذو الارج |

9b 14- Kudret yedine münkād kāmūsı
Vüs'at bulıcı muhtāc olıcı

15- | ونزولهم وظلمو عهم |
| فعلى ورك على ورج |

16- Dünyā dilin alçağda olur
°Ukbā dilin yüce olıcı

17- | و معارضهم دعوا قبههم |
| يست في المشى على عرج |

18-Dünyā işi hem °ukbā işi hem
Eğrilükile olmaz olıcı

19- | علم نجات بيد علمت |
| ثم انقبت بالمتنج |

20-Toķundı nızām üzre bu cihān
Hikmet yedidür çün toķıycı

21- | فاذا انقصدت ثم انقربت |
| فبقصد و بمنعرج |

22-Luţf eylese yā kahr eylese ger
Kendü talebînle olur idici

23- | شهدت بيجي بها محج |
| قامت بلا برعلى المحج |

24-Hikmetlerine şāhid bu cihān
Emriyle gelür yıllar geçici

25- | ورضى بقضاء الله جحى |
| فعلى ركوزة خيىج |

26-Çü kazāya rızā °ākıl işidür
Ol merkeze gir olma çıkıcı

27- | فاذا انفتحت ابوابها |
| فاعجل الخزاينها ولى |

28-Feth olsa saña ebvāb-ı Hüdā
Gir gencine ol ta°cîl idici

26-(b) gır: - T (İ.Ü.'deki bir nüshadan okundu)
26(a) Vezin hatalıdır.

29- | وَاذْهَبْ نَهَايَهَا |
| فَاحْذَرِ اذْهَبْكَ مِنَ الْعُجْجِ |

30-Dırsen ireyim hikmet soñuna
Şakın ki aña yokdur ırıcı

31- | سَكُونِ مِنَ السَّيِّئِ اَوْ |
| مَا جِئْتَ اِلَى تِلْكَ الْفُجْجِ |

32-Öñdıl al kım çünkü olasız
Bu cā-yı rızā üzre tozıcı

33- | هُنَاكَ الْعِشْقُ مَبْجُتٌ |
| طَلِبْتُهُ وَلَمُنْبِتُهُ |

34-Takvā yolına rāhi oluna
Cennet aña mesken olıcı

10a 35- | فَهَجِ اِلَّا عَمَلِ اِذَا رَكِدَتْ |
| اِنَّا اِذَا مَا جِئْتَ اِذَا نَهَجِ |

36-Ṭursa sekilñ yürüt °amelüñ
Sürdükçe olur fevt bulıcı

37- | وَمَعَا صِي اَتَمَّ مَا جَنُّهَا |
| اِزْدَاوَلْدَى الْخَلْقِ السَّجْجِ |

38-İşyānı iden pek çirkin olur
Bed-ḥūya odur şöhret virici

39- | وَلَطِ عَتَّةً وَصَبَا حَقَّهَا |
| اِنُّوَارِ صَبَاحٍ مَبْتَلَحِ |

40-Ṭā°atde olan pek güzel olur
Ḥurşīd-i şubḥ oldur olıcı

41- | من نخطب حوز الخلد بها |
| ينظر به بخور و باغنج |

42-Uçmağa irer t̃ā'atle kış
Hūriñ güzelin olur kōkıcı

43- | فكن المرض لها نسبي |
| أرضه غداً تكون بحبي |

44-Takvā ile sen olğıl ki bugün
Yarın olasın memdūh olıcı

45- | وائل القوان بقب وى فون |
| وبصوب فيه شجى |

46-Ḳur'ān okı yānık dīl ile
Şavtuñ ola kim te'sīr idici

47- | فاذبب فيها لفهم وحي |
| وصلاة البس فيها |

48-Gīc eyle namāz takvā yolıdur
Gīt gel o yola ol feh̃m idici

49- | ونامها و معا بها |
| ثانی الفردوس و تفنخ |

50-Ma'c̃nālarını feh̃m it ki olasın
Fırdevse girüb mesrūr olıcı

51- | و اشرب شينم مفرها |
| لا مهنز جا و مهنزج |

52-Tesnīm meyini 'aynından içün
Her dürlüstini hem o içici

53- | مع العقل الانيه هي |
| وهو منول عنه هي |

54-Memduh-ı °akl toğrica gider
Mezmūmu olur yoldan şapıcı

55- | كتب الله ربنا منه |
| معقول الخلق بحدج |

10b 56-Kur'ānda cemi° eşyā yazılı
°Akla göredir ol aňladıcı

57- | ونجار الخلق و انهم |
| وسواهم من همهم |

58-Halkuñ eyüsü Hāk yola gider
Şol gayrısıdur رعبك هيس

59- | واذا انت المقدم قبل |
| نجزع في الحرب من التبع |

60-Çünkü olasin cenk-āver-i nefis
Tozdan kocinup olma kaçıcı

61- | واذا بعثت من ردي |
| فاعظروا فوق الشج |

62-Hādī saña ger gösterse °alem
Ol münferiden aña çıkıcı

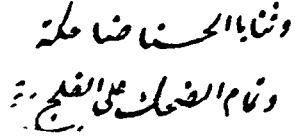
63- | واذا شئت نفسي وحيث |
| المبالشوق المعنيج |

Reh-ı Yeksan

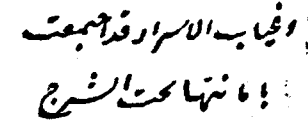
Nüşa

58 (b) رعبك هيس.. okunamadı.

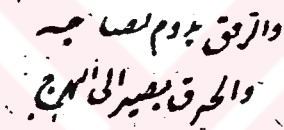
64-Bir şey'e nefis müştāk ola ger
Ol şevkle olur çok gam görici

65-

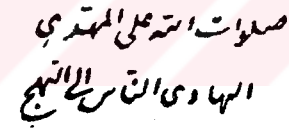
66-Maḥbūb yüziñe ger güle senūñ
Dışler görüne saña soñ uci

67-

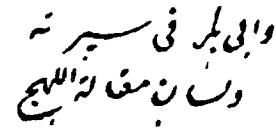
68-Esrār-ı Hüdā mestūr ü emīn
Gayri kim ola anı içici

69-

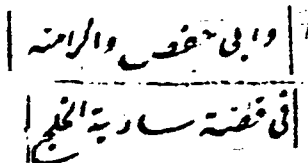
70-Rıfķ şāḥibini dā'im ider ol
Tab'ı tīz olan oldu yayıcı

71-

72-Haḫdan şalavāt ol Hādiye kim
Haḫka bizi odur vāşıl idici

73-

74-Hem Ebī Bekre olsun kim odur
Şıdkında kerāmet söyleyici

11a 75-

76-Daḫlī °Ömere ki oldur ceble
Yā Sāriyeyi Esmā° idici

77- | وَاِلٰى عَمْرٍو ذِي النُّورَيْنِ |
| الْمُسْتَحْيَ الْمُسْتَحْيَ الْبَهْجِ |

78-°Osman'a daḥl ki oldur o nākī
Haşletde ḥayā üssī olıcı

79- | وَاِلٰى حَسَنِ فِي الْعِلْمِ اِذَا |
| وَاِلٰى بِسْمَا شَبَّ الْخُلُجِ |

80-Daḥl °Aliye kim ol Veli'ye
°ilmi şuyına °ālem konıcı

81- | وَعَلَى السَّبْطَيْنِ وَآتَمَا |
| وَفَجَّعَ الْآلَ بَهْمِجِ |

82-Haseneynine hem Fāṭimā'ya
Hep āline tā beze gelici

83- | وَعَلَى الْأَصْحَابِ بِمَجْدِنِهِمْ |
| بِذُلُومِ الْمَوَالِ مَعَالِهِمْ |

84-Aşhābına hep olsun ki oldur
Hak yoluna māl hem cān virici

85- | لَسْمِهِمْ هُوَ الْكَذِبُ الْمُرِيدُ |
| وَعَجَلُ الْفَرَجِ الْفَرَجِ |

86-Ya Rabbi evladın hürmetlerine
Ta'cille vir naşr ü fereci

نصیحه دیگر در ستایش مشایخ

و خلوا سبیل قبل مسبلة الضرة نفا ظلم تلکد یعتلون علی الحتر یجز حب الذر من حب الذر ابالهدی تفنن بالنس المنة یسون و یدربن جفا بد یدر ن اعلی و لانس تکبری مغیر الذر نسویک فی الکفران باغوا بالهد فلما ابت الشیخ الوعد لالحمر بجذع نخال الالهة و لمضطر ولکن بغالی شراتا ربا التمر من الریح بشمو سها سورة الحمر ت اهل ملوب لیس هم مثل مغیر ولا تلکمی اذا باو بالضر هموم رجال فانهم شرف البر ولا فاجر یفخر بالعات السمر ب جدراين حانوت نصیب لکمر یناجی صف نیج افا لید الفتر مع الصم اعنی البیض تفرن الصفر منه لا غراه لمظلمة الکفسه هناو یة الزکوة صین عن الشکر علی الشکر تم الله اهلک بالکر	خذ و ابیدی باهج المہج الغبة وقاراه الذهر فابز و س الی ابن راح انزو عدلی آخاله ومن عتني ما یبغی شرف المنی رجال لهم مغفرة النسوة التي فنا جبة النفس الی متنر لی ولا نغضی عینک من بهج غذا ولکنت کایث الغاب حاله مجید افنی و هنزی هنز مریم و ابنها افنی تحت الغاف ت قوط زهر علی خیر ما من فوط لطمیة وارو ولا تخزنی و استغنی باب لکما ولا تلکمی حین یفترک لکنة ولا یستعینی برجال همومهم ولا تلکمی تنال لب باخل ولا تنف عری لمن ترهم کتر ولا تلکمی تحسم صف دق سوامها المحسن الی الحمر تم تر نقول ابا مالوب عدد بهره لا غراء قارون منی احوال لا دا سرده لره ابن عمران عمره
--	--

لأنک

لأنك لو لم تباد حقوقه فبيضتك كالقنطرة المعقاة في الجرا انما في الله وآياكم مدى ان فيا رب تغفر الحسن حريم حمى رجا وحوزتهم نحي رجا لا تزجبت حصولهم ريسهم وراسرناهم وعداؤهم دوام الدونة البحت واجب عفى الله عما سلفوا واعتنوا به ولما في ابولجينا دي بيا آلهما لربا فا هر متعاب بحرمة الصنعية او عيبه التهي	عدمت روادا الا ووجه البئر الصفر وصفوك كالاطباق يسيل من صفر زمان بمثل تلك من هلك الحر لجود سجي يا هم اغر من العمر قوا دم سعا تهم في ذر الفخر وقومته اقدامهم حالة الفخر وفظنا البحت بلكرة الفخر وابقاهم ابقاؤهم لكا الفطر وابام اعياء مفتحة النصير عزيزا على اعدائه بالطف والفهم ونتم شهيد لبا من بني فخر
---	--

و بعد حسين واجبه ذوجه
وانهما والحب والغاليل

Der-Sitāyış-ı Re'isül'l-Küttāb Me'ālī Elkāb

x Mehmed rāşid Efendi - 29

معيده در شايسته پير اليمان اينخت حادثه مردونه القدم الخي يعلو ولا يعلى عليه اذا واليمن في المرء يفضيه الى رغيه فالراحة العطر في لقياء ذوي بهم سارع الى صفوات بعيش لقي بها والابن لك اقبال الزمان لان وانرج مطايب وصايج ملا رحها الدور ضحك متي بسلي سحابه	المالي اليه سنده راشه انتهى والسعد ذات بد تقوى بها القدم لم يعلم سرج المعالي عنوة نعم في اليوم او في قديمه جنتهم اذ هم دون هم الخيل مستنزم منام العمران العر مختتم ان العبد يوجب النقد يبتسم لم حرة تبا لي العاوق البسم والشوك شوكه اعجب بختكم
---	---

فاندهر مرآت احوال الانام ولا من كيف شئت ولا تخص على بيع لا تحقن اديبا كان اذ به وسن قلبا كريما لو عثرت على وعظم الا عظم العظمى من فيه اذ صار منهم البوث الكاونات فلما ف كفوا الكرامات التي غيرت	كن ليس للغف مهمته مهم ان البديع اذا ابقىته ندم غدا لا يب لي وجيف الحيات القوم ما فيه من لوعات كنت تعظم والرم الكرام انهم لهم وسن شوتهم مستانزا لهم وعاف عمن جنى ما دنت خدعهم
--	---

وارحم عبيداً علت بغير ما نمت وقص الأربعة واجتنب اشراً فالغدر انهم عظيم غير مغفر واستغفر الله من جح الجحيم ولا واستقل الخير واستغفر الكاره واجعل الملك طين الخرم واشترورا عدواً بغير توان اذ غمت على ال لا تيف من حوجه الخ مبنياً واذن للفتية فماد في رجر لا تبتسب من محاد ورك ال والرحم اقرب زبائت لدى فطن والضحية الخاصة المرعي بين رجا لا سيما ضحية الملك اقرب ويستة الكرام والكيميا كذا	عليهم الوية العدو ان فانهموا جاءة منك فيما الله تختصم والظلم ظلمات يوم فيه تنقم تجسر على الله ان ذلك العظم واستبرأ اليهم كيداً يا ثم الا هم دمشعل النور يا من قببه فهم خيرات سعيها زبا بغير العظم ولكن لعاوية صيدا سورة التغم تحي صاكت اذا ما الدهر يتحسم لدود وان جوارك شبهه الرخم الله وفقه والنجى مستم لحقها نبت لاسيما فمهم بات واعظم نيبات اذا انتموا من سبات كنبية لهم مهم
--	--

الجنة

كتيبة القسم الاعلى اذا انتاب الشمر
 رئيسهم ليعطوا استمارة وعلما
 الله نور اوجه النجوم بَارِئُ
 رئيس خيل سلاطين المعارف
 وجوده الفصل المحفوظ بالمرم
 ففاض منهن سبل السمانه
 اقله السوء وتلخص جهر سنا
 والحيوانات غدت بليكن من سلف
 فمنذ استيقظ الفؤاد من اف
 على مناجاة رايات الصواب بل
 اضحى قوام رايح الامور لها
 الله ذرا صايغ الهففة
 فوحي الضعافه مجد وحي جواجر
 اجنبي غيبه الارواح رَجُلًا
 ابن اسمعيل اب البر وبين ثجا
 يدعوه لعله يثبت ربح صب
 ومارد خيل الخيل خالصا وديا
 الله يقيه والا ملاك يحفظه

كحصى الآيسم اليه يوشى الحرم
 على ذرى فلكت الاقبال محترم
 واد السعدوة منه كان زاهرا
 انث والادوب المحيى بالعلم
 ما لوف مذقة الاراضى العالم
 لكذرت صفوات فيه تفرم
 ومن تظنت بالليل فبينهم
 على هاتئة شنهين ناعنم
 لام لها جرة زهوها العلم
 على سناجق آيات لها حكم
 سواجدا زلفا لانتها قدوم
 تفعلو على ضحكات سينا القدم
 واد المكارم منه طابت الشيم
 يدعى خيال اخلاص لهم حرم
 رفيع كافي يحيى رقيه لهم
 وينشر الورود يحيى ويبتسم
 وغائب كاسب لغائب بهم
 والمكث برقيه او فاء له القيم

والناس بما فيه مسند عين مطهرهم
ما دام شرعهم وقانونهم كما القسم

-30-

KAŞİDE-İ DER-VASF-I KAPUDAN HASAN PÂŞA

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- 1-Göñül olduñ süvār-ı bād pāy-ı bahrı-ı deryā
Selāmet bād-ı bismi'llāh mecrlhā ve merslhā
- 2-Mübārek bād pāy-ı endāz-ı mā'ı atlas-ı emles
Müşerref-bād mevci şavf-ı simlñ tükme-ı hāzrā
- 3-Dümenci meymenet yelkenci Nuşret tā Hüdā tevflk
Kumanya ākıbet manka emān-ı Hāzret-ı Mevlā
- 4-Havādāruñ nesīm-ı luţf-ı Hāq yelkenleruñ puryān
Sütünüñ mahz-ı te'yld,ı sīmā āsmān āsā
- 5-Refıkuñ Hızr ü Elyās dest-ı yāruñ eşba'ı rahmān
Hafızuñ a'cyün-ı a'cyān mülk-ı ālem-ı bālā
- 6-Yanuñca şurta-ı tevflk olup bu yan şurtunca
Asup şavırmadan bilmekden ārām itmese aşla
- 7-Güle oynaya çün şāh-ı gül ü bād-ı seher Allāh
Peyām-ı avdetüñle eyleye hasret keşüñ ihyā
- 13b 8-Olup rūh āşnāyān-ı kadīme leb-be-leb tāfte
Kala bir leb-füsün-ı tercümān,ı hāmavü imlā
- 9-Eğer h'vāh-ı selāmet der-kenārestı yazup pürçeşm
Şuyñ bardakda keştinüñ darağda nakş el-hercā
- 10-Kenāregır olup tūfān-ı kūh-endāz-ı kesretten
Mışāl-ı H'vāce Naşr-üd-dīn yek-mevc idesın ihşā

- 11-Koyup tabı be-cây-ı âb-ı güftârı be-câydur
Gelürse dürr ü deryâ fikre oñlarla idüp ilhâ
- 12-O âbı ol der-i nânı yerine şarf idüb her bār
Ter ü taze tura çün âb-ı güher âb-ı rüyûñ tã
- 13-Kürek çekdirmeye ğam engininde bāl-i pür-kende
Ptyâde fırkate çatdırmaya Hâk bî-ser ü bî-pã
- 14-Geç ü meç olıñdan alarĝa ol limāna irken şal
İzinsiz çarmıha gerseler oynatma dest ü pây
- 15-Dögöndi virmeden başdan kafa olmazdan evvelce
Kemin-gırân-ı küh-ı mevcdāruñ itmeden yağma
- 16-Taşın bir sâhil-i pür-emne kim yüz bñ saña mñnend
Dañı bihter dañı kihter nice maĝdūrlar ħālã
- 17-O sâhil-sāye-i meh-pāresinde māhtāb eyler
Ne bīm-i mālîk-i yemm ne hirās-ı şaħne-i enhã
- 18-Nice āsūde olmazlar o sâhil-sāye-cüyānı
Kı şalmış sāye anda Hāzret-i Ġāzī Hāsan Pāşã
- 19-Nice Pāşã güher pāşã-yı baħr ü kãn-ı mülk-i cūd
Nice cūdāñ azı cūdi-i tūfān-suda reşk efzã
- 20-O baħr-i ħātım-i deryã-dehiñ tã'i degül tãyı
Ha bir Mekkî gedã hã ber-ma'an ise bî'ma'ñã
- 21-Degül mi mu'ciz ol küh-ı gırân-seng-i vekāruñ bu
Sebük rûha ne vaz'ı bād-ı nerm-ı nev-bahārāsã
- 22-Civāru'l-Münşe'ât kadr ü şanın şu şuda farz it
Degül şandal yanında fülke-i nüh-çenber-i mñnã

15-(a) başdan. - T

18 (a) ħübānı: cüyānı İ.Ü.

23-Celâdet mevce-zârı cılve-cây-ı cevher-i zâtı
Kemâl-i hîlmi ma^c-hezâ tenâküzlar ıder îmâ

24-Şemîm-i hüsni-ı halkı kıble eyle çîn ü Maçine
Haṭâ'en varsa halkı cümle aşhâb-ı yemînâsâ

25-Hemañ bir rûzgâr ile koyup gün toğrusın der-hîn
Kabayılcek şimâl ehlinden eylerlerdi vâveylâ

26-Düşerdi yıldızın eşnâm-ı ^culvîñüñ esüp yer yer
Kara yel yerine bād,ı şabâ ez-kible-i uhrâ

27-Nüfûzı ol kadar kim rûzgâr-ı nâ-müsâ^cidle
Nefes itse pupa yelken gider keşti-i âhem pā

28-Haremde ihtimâmı şöyle kim olsa eger Elyās
Dümenci lücce-i h^vâba yine talmazdı bî-pervâ

14a 29-Siyâsetde olan hâlâtı tatvîl eylesem ister
Yedüñleñ şad hezârân kankal-ı maḳtûl-ı müstevfâ

30-Anı bırak deñüz burcunda bir tersânedden yokla
Ne hûr ü hüsni ne kendide nefesler eyledi imhâ

31-Hele himmetde yarış rûzgâruñda degül kârı
Ki ol ğâlibde nâ-ehle bu hep ehle ıder i^câ

32-Şecâ^catde metânetde dilyânetde şadâḳatde
Odur ḍarbü'l-meşel bahreyn ü berreyn içre ser-tâ-pā

33-Ġazâsı zabt olunsa kâğıd-ı nüh-ṭâḳ-ı şeffâfa
Medâv ü bahr ü iklâm-ı şecerde yok oña yārâ

34-Cezâyır'de olañ cezr ü med-i mevc-i meġâzısı
Cihânı ğark-ı hayret eylemişdür bir zamân ammâ

35-Ser-ā-ser zabt ü teshīr eyledikten şoñra ol arzı
Telemsānuñ idüp kaşr-ı °ale'l māsında isti°lā

36-Fenār-ı °izz ü cāhı eyleyüp enbār-ı nūr ü şevķ
İmāret levn bārından atdı ıp-ı āsmān fersā

37-Nuñistīn fersah-ı tayyār-ı istihālī olmağla
Dıdı servān-ı isķandīl-ı °umķ-ı lücce-i ferdā

38-Dağı mersā-yı melsā-yı emel vāfirce meyl-perver
Hemān uyğunca eyyāma re'īs olmak imiş ūlā

39-İdince bağıt-ı yāri ihtiyār-ı nuşş ıder °ākıl
Bulur bir kaşrenūñ zımnında bağır-ı bī-bün ü bī-pā

40-Olup rehber-ğuceste bağıt-ı ferrūğ-fālī bā-tevfīķ
Ki itdi rütbesin ħākān-ı bağır ü ber dağı bālā

41-Hezārān sa°y-ı meşķūrı olup meşhūd-ı şāhāne
Seferlerde ħāzerlerde birūn ez-ğıta-i ħşā

42-Nice perde-birūnlar enderūn-ı ħāke gizlendi
Görüp cūş u ħurūş-ı dīl-güdāzın devrden ammā

43-Nice dīl-teşne-i tīg siyāsetde içüp geçdi
Anuñ temyūr-ı hindīsi şuyın bī-pāk ü bī-pervā

44-Hele Limni'deki Ħızrāne imdādın emedda'llāh
Sezā-kīlk ħadar elvāğ-ı °arş üzre ıder imlā

45-Ğomaz zātındaki farğ-ı mürüvvet yohsa söz vār mı
Esir mıdır dise Limni ahālisi bütün farzā

46-Cenāb-ı rūğ-ı tāb-ı Ħāzret-i Mışrī niçün itmez
O zātunı kendünü i°ķābını bir feyzle ħyā

47-Buñā hıç yok benüm şübhem ki āsyāb-ı yeğāniden
Biri ez-cümle Limni ġazvesidür der-ı Hakk dünyā

48-Bunuñla kânîc olmam ben dañi daʿvācıyum yāın
Kırāmen Kātībın defter-ğüşā oldukda bî-pervā

49-Eğer Limni ġazāsı yānına fermān-nüvīs-ı fazl
O zatuñ itmemişse şerh-ı mağfūretin-ı imlā

14b 50-Bu da tursun nedür söz bir cevāb-ı pākīñüz vār mı
Kim idi pāklyan tāhır-ı ʿömr murdārını ferdā

51-Ya ġavġā-yı mūra ez-derd-ı ser mı virdi dünyāya
Şuyın ol ispāduñ nerden eylerdi felek icrā

52-Eger ol dāver-ı davāvırūñ zımm olmasa re'yi
Araya ġirmese şemşir ü darb ü bendaki kaçʿa

53-Dañı vardır nice şāyeste-ı tañrır-ı āşarı
Velākin dil perīşān vaqt teng ey kahrāmān heyʿā

54-Biraz tārīhlerde Hamza-nāme yazdılar eslāf
Hele Şeh-nāme-yi Tūsı yalanlarda idüp imlā

55-Kiminūñ ādını Rüstem kiminūñ Kahrāmān dımiş
Birinūñ aşı ü ferʿından ġaber yok kimsede aşı

56-Efendüm Kahrāmān sensin ki kahrūñ düşmene ġördün
Bütün efsānedür ekşer bu ġalk içre gezen enbā

57-Degül ġaddüm senūñ meddāhuñ olmak ilk ben kendim
Senūñ medħūñle med ġıtmış ġibi bir şivedür ġuyā

52-(a) davāvırin: davrin İ.Ü.

53-(a) şāyeste: sāyeste İ.Ü.

55 (a) dımiş i koymuş İ.Ü.

58-Le'nin sellim Hüdā ilhām ider eyler tabī'at nazm
Kalem tahrīr ider nuṭṭ ü zebān halka ider ifşā

59-Bu Kāni arada kemter-kemīne bir kuluñdur kim
Fuzūli kendin eyler şā'ırān mecrāsına ücrā

60-Du'ādan ğayrı bir nesne degüldür hiç maqdūrı
Liyākat kursa nuṭṭa der-ġarīb-i ta'ne-i a'dā

61-Reflık Elyās ve nāzır Hızr ü rehber kā'id-i tevflık
Süleymānvār taht-ı bād ola dā'im saña me'vā

-31-

**KAŞİDE-İ DER-SİTAYİŞ-İ ŞADR-I RŪM CENĀB MUŞTAFĀ ĞĀŞİR
EFENDİ**

Mef'ulü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

1-Ol dil'ki rāzdan şıġar ü kibār olur
Kādi'l-ķuzāta maḥkeme-i rūzgār olur

2-Ol dil ki kıl-k-i nādire pervāza ḥükm ider
Ḥükmi meṭā'e-ı rāyl'i zerīn-i'etibār olur

3-Ol dil ki sırrı Ğālem-i ğayb armaġanıdır
Her nuṭṭı Ğāşnide leb-i la'l-i yār olur

4-Mışra'ı nazmı cem'ı cemi'den nişān virür
Esrār-ı fırķa fāsılası rū-yı kār olur

5-Her nokṭası işāret-i bir sırr-ı mübheme
Her nüktesi mühimme-i ğayba dūġār olur

60 (b) der ġarīb: derd-i ġurbet İ.Ü.

31-T.14b, İ.Ü. 11b.

4 (b) Rū-yı: Rū T

6-Ol sırr-ı mübhemün ki serā perde-i hayāl
Bîrûn-ı bâb-ı halvetine perde-dâr olur

7-Ol perde-i hayāl ki bî-gâne ma'niye
Her yüzden âşinâlığı şöhret-şî'âr olur

15a 8-Ol perde-i mümessik-i leyli-pesend kim
Leylāya çār vü Kaysa nîkâb-ı nîfâr olur

9-Ol perde-i muşanna'î şîrinün kim aña
Rûz-ı sepîd-i şevkle kerem intizâr olur

10-Ol ma'ni-i muhayyel-i nevdâda nâzdan
Kehvâre-i muraşsa'î zerrîn sitâr olur

11-Ol âşinâ lafızlara ebrû-yı yârveş
Bâlâ-yı çeşm-i ma'nîde cāy-ı karâr olur

12-Etfâl-ı nev-zebân-ı mezayâ-yı nazmuma
Tab'um gibi nedîm-i nevânîde-kâr olur

13-Tab'um o dem ki 'azm şükr-i h'vâ b-ı nâz ıder
Nânû-yı dāye-i melegi nakş ü kâr olur

14-Olsa çeşm-küşâ cihet-i nazm-ı tâzeve
Der-hîn firîşte-gân-ı hayāl âşikâr olur

15-Tertîb-i bezm-i hâş-ı me'ânîye her biri
Bir cîde dâmen-i şere intizâr olur

16-Her bir firîşte-i nüket-i nazm-ı dil-keşüm
Taḥsîn-i lafz ü ma'niye germ i'tibâr olur

17-Tab'um ıder melâ'ike-i fikri nâ müzd
Ol ḥidmet-i güzideye kim şad hezâr olur

18-Eyler birin mişâlü'l-yüfāza muntekid
Ol diğeri me'ânî için ḥirde-kâr olur

11(b) Bâlâ: Bâý: İ.Ü.

18 (a) yūfāza: İmlah

19-Cibrîl vahy-âver-i °aql-ı huceste rây
İ°dâd-ı cevher-ı sühane dest-yâr olur

20-Şûr-ı şuver-nümâsı serâfl-ı hâmemûn
Ervâh-ı ma°nîye sebep-ı iddikâr olur

21-Mîkâl feyz ebr-ı hayâlât-ı tâzededen
Gülşen-serâ-yı tab°uma nisyân-bâr olur

22-Hassâd nazm-ı tab°ıma teslîm-ı rûh ıder
Güyâ ki Azra'ıl sühane cân-fikâr olur

23-Elfâza ma°nî ma°nîye elfâz reşk ıder
Birî birinden ahsen-ı çendîn nigâr olur

24-Sâde kelâm-ı misket ü mevzûn degül hemîn
Cümle muhassenât-ı bedî° anda vâir olur

25-Tarşî°-ı dil-pesend ü tecânîs-ı rûh-mend
Tarz-ı tîbâk ol şecere berk ü bâr olur

26-Teşbîh ü tevriye sühane hüsn ü âp virür
Envâ°-ı isti°âra beyâna medâr olur

27-Âlâ-yı nazma cem°alığın geydirüp kalem
Âdâbla o dergehe çehre-güzâr olur

28-Dergâh-ı °Arşimesned-ı °Âşir Efendiye
Kim anda °aql-ı °âşire dil-ğıpta-kâr olur

15b 29-Ol °âşir-ı havâ-şıl-ı iklim-ı ma°rifet
Kim °aşîr-fazlı mâye-ı her iftihâr olur

30-Ol Kadi°-asker sene-ı °izz u câh kim
Seyyid ü rinde ez-dil ü cân perde-dâr olur

31-Şa'd olmasa derinde mübzzim olur ve-ey nahs
Rûh-ı ʿİşām bezmine hidmet-güzār olur

32-Sancak be-dest mahşer-i ʿİrfān zamāhşeri
Zîr-i livāsına yetişüp cān-sipār olur

33-Taḥrîr-i ḥāşı luṭfla aḥrār-ı bend iken
Nuṭk-ı harîriye leken-i inḥişār olur

34-İ'tāb-ı dār-ı fazlına ʿatbî eger yüzün
Ferş itmese muʿāteb-i ehl-i diyār olur

35-Tācü's-şerîʿa oña başında yer itmese
Halḥālî gibi süfli-i kem i'tibār olur

36-Şadrü's-şerîʿa itmese taşdîr zâtını
Şadri nişān-ı muzlîme-i rûzgār olur

37-Keşşāf şerḥ-ı āyet-i fazlında mukteşir
Keşf ecmeî-i meḥāmidîne ihtisār olur

38-Kāḍî o bir anuñ yed-i beyzâ-yı fazlını
Şadr-ı kadem mukaddimine ḥāk-sār olur

39-Rāzî cevāmîʿü'l kelāmın görse faḥr idüp
Şîrâz-ı mecmûʿ müʿellîfi şîrâzedār olur

40-Örfî şerîʿat-ı edebinde günāh-kār
Feyzî görüp maʿārifini şermsār olur

41-Nuʿmān Ebu Ḥanîfe eger şābit eylese
Fazlında şāfiʿî dahlî şefʿ-ı kītār olur

35.Bu beyit İ.Ü.'de 36. beyitle yer değiştirmiş.

36-Bu beyit İ.Ü.'de 35. beyitle yer değiştirmiş.

38 (b)kadem: kadim İ.Ü.

39 (b) Vezin hatalı

41 (a) Ebu Ḥanîfe: Bu Ḥanîfe İ.Ü.T.

- 42-el °avd-ı aḥmed oldu meşel ol i°ādesi
Kim vaşf-ı ḥulk-ı ḥāşı gırār ü mirār olur
- 43-Mālīk mūmellīk-ı der-ı efzālīdür ānuñ
Yūsuf muḥabbetiyle esef ḥ^vār ü zār olur
- 44-Taḥmīd-ı lutf-ı ṭab°ına ḥāş olsa ger sezā
Nazm-ı Muḥammedīye ki vaḥdet-şifār olur
- 45-Rāvi Ebu Hureyre-ı vaḳt olsa çok deĝil
Nazm-ı ḥadīs-ı vaşfına kim bī-kenār olur
- 46-İtse Ḥüseyn vā°ız eger vaşfın intikāl
Naḳd-ı güzīni meḥḥar-ı cīl-ı kibār olur
- 47-Ervāḥ-ı evliyā ider ānuñ ziyāretin
Her meclisi melā°ike içün mezār olur
- 48-Sāl-ı mübārek °aded-ı °ömr-ı nāzuñı
Vaḳf-ı fuşūl-ı erba°a-ı i°tibār olur
- 49-Şehr-ı şehīr sāl-çe-ı °ızz ü cāhına
İkbāl ü baḥt rūz ü şeb pāy-dār olur
- 16a 50-Eyyām-ı hefte-ı şaferül-ḥayr baḥtına
Meh cedvel-ı murażza° zerīn-ı nigār olur
- 51-Rūz ü şeb-ı güzışte-ı °ömr-ı şerīfinüñ
Sā°āt ü sāniyātı daḳāyık-şimār olur
- 53-Enfās-ı pāspās-ı ḥaḳāyık-şināsına
Mevc-ı dem-ı Mesīḥi rek-ı iştihār olur
- 54-Berḳ-ı cihetde-ı laḫzāt-ı vü kūrna
Ḥār ü ḥasen ḥitām düni ḥüşk ḥār olur

48 (b) fużūlī fuşūl: İ.Ü.

50 (b) murażza°ı muraşsa° İ.Ü.

55-Ey māye bahş ehl-i hüner halkuñ ısdüp
Vaşfuñda kıl-k-ı nev hevesüm bî-karâr olur

56-Gerçi senüñ gibi baña memdüh mün'adım
Ammā benüm gibi de medeh-ı h'ân şikâr olur

57-Zîrā medihüñi saña lâıık edā ile
Ta'bîre yok bu günde kavî iktidâr olur

58-Rüşen bu kim bediheyē benden eḫāk degül
Nûri vü Enverî olur İbn-i Menār olur

59-Faḫrıyye 'âdet-i şu'arâ-yı zamānedür
Ammā benüm katında dil ü tab'a yâr olur

60-Şarf iftihar mezhebimizde ḫarāmdur
Ammā teşekkür olsa murād i'tizâr olur

61-Faḫrıyye nıdügün bilemem lîk o deñlü kim
'âdet yerini bulsa süḫan şîve-kâr olur

62-Rûm-ı 'Arabda mülk-i 'Acem'de benüm gibi
Yokdur bu nazm ü nesre kavî iktidâr olur

63-Söz buldı rütbesin yeter itdik güzâf-ı lâf
Bu nağmeye du'â gibi yokdur karâr olur

64-Kānî muḫākem-i felekiyye zihām ile
Tā reşk-ı cılve-ḫāne-i cıl-i kibar olur

65-Allāh ḫālî itmeye dīvān-ḫānesin
Ol zümreden ki her birisi şad hezâr olur

-32-

**KAŞİDE-İ DER-SİTÂYİŞ-İ EMİN-İ DARBHANE-İ ÂMİRE YUSUF
AĞÂ**

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1-Zıl-hicce rûz-ı suht-ı sefid-i vişâldür
Kurbân mevsimi dem-i 'îd-i vişâldür

2-Gül-büse-i mu'âyede minnet mi istesün
Allâh bu rûz rûz-ı sa'îd-i vişâldür

3-Meclislerüñ şetâreti vār şöyle kim bütün
Destânlarda güft ü şinîd-i vişâldür

16b 4-Havf ü recâyı eyledi 'uşşâk ber-ţarâf
Âzâd-ı fıkr va'd ü va'îd-i vişâldür

5-Zîrâ bulundu lafzan ü ma'nen şafâ-yı rûh
Hep mazhar-ı karîb ü ba'îd-i vişâldür

6-Rû-yı şevâhid-i emele zîb ü fer viren
Tâb-ı kerih-nümâ-yı cu'îd-i vişâldür

7-Hep perdedür nevâşi-i hûbân,ı 'îd ki
Hep secdegeh adîm-ı şa'îd vişâldür

8-Bâ-hikmet-i muķābele-i mübdi vü mu'îd
Rûz-ı sa'îd-i 'îd mu'îd-i vişâldür

9-Mülhak memâlik-i 'ademe bir ka'îd-i hecr
El-âne berķ-i'îd-i ķa'îd-i vişâldür

32-T.16a, İ.Ü. 13a.

4(b) va'd ü va'îd: va'd-ı va'îd: İ.Ü.

8(b) mu'îd: ķa'îd: İ.Ü.

- 10-Ölmüş iken dirildi dirildi maşāṭiba
Sübḥān rab ki ḥalk-ı cedīd-i vişāldür
- 11-Bayrām-ı yār-ı rām leb-i sāğar-ı mey merām
Allāh bir dūçārsa °id-i vişāldür
- 12-Te'sir şöyle nāz ü niyāza ḳarīn kim
Her bir nigāh-ı germ müfid-i vişāldür.
- 13-Elde ayāğ mey dehenümde leb-i nigār
Allāhdan bu feyz-i °adīd-i vişāldür
- 14-Ağyār ḳurıyup ḳala yazdı miyānede
Başdırma anı bezme ḳadīd-i vişāldür
- 15-Her ḥarf her mu°āmele her şīve °idde
Yek-reng ü yek-mizāc nedīd-i vişāldür
- 16-Mā-dām-ı °id-i ekber-i vuşlatda °āşıkān
Leb-yār.....نیر..... Ka°be ḥamīd-i vişāldür
- 17-Ehl-i fesād kedd-i yemīn itmesün diger
Ol bābda hemīşe kedīd-i vişāldür
- 18-Dāğ-ı derūn ü dil raḳībāya bu °idde
Hep cevher-i ferinned ḥadīd-i vişāldür
- 19-Zāhır-fürüşlar seg-i ser-kūçe bend-i hecr
Ehl-i derūn gırye-i bīd-i vişāldür
- 20-Gül-būse ki bes endāḥfidi muḳaddema
Der-rūz-ı °id sırr-ı bedīd-i vişāldür
- 21-Rūşen-terin mecālis-i a°yād çok eger
Dıḳḳat olunsa şu°le-i şīd-i vişāldür
- 22-İllā o meclis-i şeref efzā ki dā' imā
Zānū-yı Yūsuf anda ḳa°id-i vişāldür

16 (b)نیر..... tarafımızdan okunamamıştır.

23-Yūsuf-sitāre Mısr-ı menāna °azīz-ı nefis
Dil-h^vāh-ı ümm-ı dīne velīd-ı vıṣāldür

24-Evṣāfi ṣāfi sīne-ı ṣāfi şıfat ṣafi
Kīm h^vānde-ı ğavāni-ı ğayd-ı vıṣāldür

17a 25-Memdüḥ her mediḥa vu meşķür her zebān
°Uşşāka luṭfi rū-yı sepīd-ı vıṣāldür

26-Yūsuf Ağa emīn-ı darb-ḥāne ki oña
İhrām tılsımı be-ümīd-ı vıṣāldür

27-Cūd ü sehā nedīm-ü muşāḥıb tebā°ına
Baḥl dü-nāme-ı tarz-ı tarīd-ı vıṣāldür

28-Derdin aña açar yine açarsa ehl-ı hāl
Leb-pestigān yanında lebīd-ı vıṣāldür

29-Şad menḳabe sikender-ı zü'l-ḳarn himmeti
Ye'cüc fıkra sedd-ı sedīd-ı vıṣāldür

30-Zıb-ı külāle bend-ı ser-ı baḥt-ı es°adı
Şehvār-kām dürr-ı tezīd-ı vıṣāldür

31-Şad sāle kām ü nām-ı nedīde.....
Teshīl baḥş-ı şadd-ı şedīd-ı vıṣāldür

32-Rū yok derinde ehl-ı °ulūm u ma°ārife
Hep rūḥlar o derde °abīd-ı vıṣāldür

33-Ervāḥ-ı ḳuds şīve-ı eşbāḥa öykünüp
Pişāni sāy ḥāk-ı vaşīd-ı vıṣāldür

23 (a) sitāre: sitāne. İ.Ü.

26- tā: yā. İ.Ü.

30 (b) kām: kārım T.

31 (a) iki nüshada da son kısım boş

34-Maḥsūl-ı mükremâtı طوقر ز cevmlle kaldırur
Çün dest-yâb-ı ḥubb-ı ḥaşîd-ı vişâldür

35-Dīvānçe-ı mehāmîdîne âferîdeden
Her blr ferîde ferd-ı ferîd-ı vişâldür

36-Ehl-ı kulûb semt-ı serâsına müncezib
Ez-cân ü dil kamûsı merîd-ı vişâldür

37-Sîmurğ-ı Kâf şöhreti meşhûr olan bu kim
Hem °aşıyân-ı °arş-ı mecîd-ı vişâldür

38-Tab°ım anı ne Şîde ne Cemşîd'e beñzedür
Zîrâ ki vaşf-ı ḥâşî neşîd-ı vişâldür

39-Şîd âsumâni toğışı her câyı bâ-zeval
Cemşîd-ı bâd-ı taht nemîd-ı vişâldür

40-Şîrîn hep çeşîde-ı ḥ^vân-ı °inâyeti
Gül-naķş-ı ḥandâni çeşîd-ı vişâldür

41-Naķl-ı mekârimi ki reşîdiyyedür müdâm
Sâķî-ı bezmi tıfl-ı reşîd-ı vişâldür

42-Devrân-ı pâydârdadur âslyâb-ı °ays
Âslyâb kâm ü nâm °atîd-ı vişâldür

43-Azâdi ḥ^vânı cümle-ı erbâb-ı ma°rifet
İkbâl ü câh ü baht °abîd-ı vişâldür

44-Kurbân mevsim-i şeref ü şânı olmağa
Kurbânlar zebîh-ı ümîd-ı vişâldür

34 (a) طوقر ز tarafımızdan okunamamıştır.

37 (a) bu: - T

44(a) olmağa olmağa T.

45-Bu şehir-i nîk mihr-i kamer çehre zühre veş
Der-hadd-i zât gâh şehîd-i vişâldür

17b 46-Uğıyyedür ki h^vân-ı kerem zîb ü ziveri
Helvâ-yı nâz-ı baht ʿasîd-i vişâldür

47-Allâhü Ekber Allâhü ekber ki bâlû-cûh
Mâlik nişâb-ı hulķ-ı hamîd-i vişâldür

48-Ye's eylemez serây-ı derinden edeb güzer
Ümmîd-i hasret-i dem-i vedîd vişâldür

49-Mânend-i hûn sıbt-ı şehîd eyler ictinâb
Âzâr-ı telhden ki Yezîd-i vişâldür

50-Dest-i nevâzişe alışık püşt-i ʿizzeti
Şadr-ı ʿadûsı cây-ı cerîd-i vişâldür

51-Zât-ı şerîfinüñ ki meḥâmid ʿabîdidür
Lütf ü semâh deyr ḥarîd-i vişâldür

52-Silk-i leâl-ı nazm-ı bedîʿ-i sitâyîşî
Hem-vâr-ı zînet-âver-i cîd-i vişâldür

53-Aḥbâbınuñ nevâsı şeker bârhâ-yı kurb
ʿadâsınuñ nevali şadîd-i vişâldür

54-ʿÖmr-i kaşîr-i ḥâsidi hem-çeşn-i devr-i gül
ʿîyşe medd-i medîd-i vişâldür

55-İkbâli şöyle çâbuk ü çâlâk kim hemân
Hemrâh-ı bād pây berîd-i vişâldür

(b) zebîh : debîh T.

47(a) cûd: cûh: T

54 (b) Bu beyittin eksik olan kısmı İ.Ü.'de ve T'de de yok.

55- - İ.Ü.

56-Ol aşını ki ta°m ü °itāsındadır bedid
Hem-eşni-ı mezāk serid-ı vişaldür

57-Hān-vāde-ı °adūsı hemiře harābe-zār
Piş-ı cinānı kaşr-ı meşid-ı vişaldür

58-Bed-h^vāhı yaklaşabilemez ev-ı cāhına
Her bir řasūdı diyü merid-ı viřaldür

59-Ercā-yı āsitāne-ı luşf āřiyānesi
Ercā-yı hāndānı meşid-ı vişaldür

60-Dest-ı nevāziři zu°afā-yı zemāneye
°Uřřāk-ı zāre dest-ı ümid-ı vişaldür

61-Her bir iřāret-ı ser-ı ebrūsı fi'l-meřel
Dīvān-ı feyze ferd ü vahid-ı vişaldür

62-Her mışra°-ı maķāle-ı nazmum miřālde
Cid-ı senāya şablü-verid-ı vişaldür

63-Gāh dökmede şırmen-ı iřsānını gören
H^vāhiř-nümā-yı şubbi şuveyd-ı vişaldür

64-Her bir řafā derinde şuran pāřbānlara
Her şubh şarfe başş-ı nüvid-ı vişaldür

65-Her nükte kim ziyād ola ma°nā-yı nazmdan
Mazmūn-ı řař řeker-ı mezid-ı viřaldür

66-şükr-ı Hüdā be-veşk-ı rizā-yı Cenāb-ı Hāķ
Sū-ı karin rū-yı yezid-ı viřaldür

57-(b) cinānı: cināyı T

62(b) h^vāhiř-nümā-yı: h^vāhiř-nümā İ.Ü.

66(b) yezid: nedid İ.Ü.

18a 67-Ḥamden fe-ḥamd šāhid-i ikbālī dā'imā
Mānend-i zāt-ı pākī verīd-i vīšāldür

68-Kānī yeter du'ā idelim söz tamāmdur
Zīrā merām-ı sözden ümīd-i vīšāldür

69-Vaşla muvaffak olduñ idindün biraz şafa
Ġayrı du'ā ḥitām-ı neşīd-i vīšāldür

70-Mā-dām-ı 'āşıkānla gül-gonca leblerün
Şeb dāstānı güftü şīnīd-i vīšāldür

71-Ehl ü 'ıyāl ü duhter-i ferzend ü dā'ireñ
Olsun o sözdeki vīšāldür

72-Hicrān yüzün gözün ıdı görmesün senün
Her ıştına^c sende vedīd-i vīšāldür

73-Allāh baht ü devletün eylesün füzün
Olsun günün o rüz kī 'īd-i vīšāldür

-33-

KAŞİDE-İ DİĞER DER-SİTĀYİŞ-İ MÜŞĀRÜN-İLEYH

Me'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

1-Ey Yūsuf-ı zamāne nazīrün senün 'adīm
Mişlün getürmedi yedi āyā Ḥüdā 'alīm

2-Ḥulķ-ı 'azīm Ḥāzret-i peygamber-i celīl
Olmuş saña resende-i ḥulķ-ı vefā resīm

71(b) T.'de İ.Ü.de eksik "Nāķışdır" şeklinde T.'de not düşülmüş.

72 (a) görmesün: görmesün T.

33-T.18a, İ.Ü. 15a.

1(b) yedi: - T

3-Tenhā aduñ degül senüñ ey Yūsuf-ı zamān
Zātuñ dahi müzāhır-ı sırr-ı dıl-ı selīm

4-Evsāf-ı zātuña senüñ itmiş ʿilāve Hāk
Hulk-ı kerīm ki kereminden Hüdā kerīm

5-Hürmet sitāre-i harem-i ʿizz ü cāhdur
Tevfık-ı pās-pān-ı serā perde-i harīm

6-Çekmez nedāmet encümenünde nedīm olan
Ser-vaqt-ı feyzüne ne ebr hem-ser ü ne dīm

7-Mānend-i sāye kāmētüne hem-rıkāb olan
Olmaz mişāl-ı sāye-i mīhr ezel-i ʿadīm

8-Çün zerr ü sīm nāşıye ki sıkke zen hedā
Çün sīmıyā ʿademle dıl-ı düşmenün desīm

9-Olmaz ne sīm ʿā'ık-ı cūduñ ne zer senüñ
Girmez harīm-ı ʿismetüne ğayr-ı ez-nesīm

10-İdām cünki nisbet-i cūduñla virdi nām
Mānende-i vücūd-ı haqıki olur kadīm

11-Tevfık-ı vefk hālī vesat dur tulū'ına
Te'yid-i eyd-i kudretüne mīhr-ı zer kadīm

12-Esbāb hep müsebbibe rām āşıyān be-kām
Burhān be-vefk-ı lāzime-i mihnet-i hasīm

18b 13-Āşyā çü āşıyān-ı ten-i sīmurğ şānuña
Esmā çü āsımān-ı şerefünle eyd ü sīm

14-Feyz ele sende tamām ʿizz ü şān be-nām
İnʿām-ı ʿām cūd ü kerem çün maţar ʿamīm

4 (b) kerīm ki: kerīmi İ.Ü.

13 (a) şānuña: şānına İ.Ü.

- 15-Mā-ı hamīm-ı düşmeninün āb ü dānesi
Hakdan pes ez şadak ne şadık işte ne hamīm
- 16-Cemmāyre senün reme-i himmetünde yok
Zīrā ğanīmet-i dü-cihān derd-let-i cemīm
- 17-Bir nīmesi medīha deger hep duā keder
Ben nazm ü neşrimi idebilsem eger dü-nīm
- 18-Dārü's-şıfā olur dil-i bīmāre dā'ireñ
Vırmez aña havādiş-i çarh-ı ketūd ü bīm
- 19-Taşhīh iderse hāme ter eşk-i sekāmetüm
Lemmāyeru °aleyye kekūli izen sakīm
- 20-El °uhdetü's - şahīha °ale'r-rāvi Hakk °alīm
Güyā dımlış latīfece şīr-ı Hüdā °alīm
- 21-İnna'n-nisā hulikne lenā li't-teşeytin
Der-nezd beyt-ı Hāzret-i müjde dīh-ı na°īm
- 22-Eşref-ter-i benāt-ı peyem-berden iken ol
İtdi şudūr şīr-ı Hüdādan bu nev rakīm
- 23-Dünyā-yı dūnki er tönına gırse de eger
İtmez vefā er oğlu ere ol zen-i°akīm
- 24-Allāh māşūn ide seni mekr zenāndan
Dünyā eger deđer eger enfūs-i zemīm
- 25-İkbālüne şeref şeref-i lā-yezāl olup
Tā āhır-ı °ömr-i haremünde ola muķīm
- 26-Çün eşhur-ı hurum ola darü's-şalāh ol
Māh-ı sefer gibi naḥs a°dālara zamīm

18 (b) ketūd: kebūd İ.Ü.

21 (b) beyt: bint İ.Ü.

- 27-Devrân-ı mu[°]âvin-i ser-i kâruñ behrâm
Gerdûn müdür-i dâ'ire-i devletüñ kadîm
- 28-İnsü'yü melek milâk-i umûruñla üns idüb
Cins-i ecinne murğ cenîne gele müstenîm
- 29-Sedd-i sedîd olub çü Sîkender her âfete
Ye'cüc-i ğamdan olmaya tab[°] ü dilin sedîm
- 30-Ta[°]zîm ide fehâmet-i şānuñ şu[°]un-ı dehr
Sāyeñde ola zāt-ı şerîfün gibi fahîm
- 31-Gülşen-sarây-ı cennet olub bâğ-ı behcetüñ
Gör hāne-i [°]adūñ ola düzeḥ gibi zaḥîm
- 32-Veche'l [°]adüvvü şehhema'llāh dā'imā
Pābūş-ı miḥrimān der-i güle ola heşîm
- 33-[°]Ayne'l-viṣātü beyyazallāh [°]ācilen
Engüst-i tîz fāhun-ı ğamla ola zaḥîm
- 19a 34-Her kim ki dā'ireñde teşeytîn ḥayāl ide
Mānend-i sāye-i şebeḥ-i dîv olā racîm
- 35-Hurşîd ola serc-i müzrekeş huyūlñe
Pür dîn ü kehkeşān-ı kıbārā-yı zer gecîm
- 36-Zerrāt olup kevākib-i ikbāle kevkebe
Çün nūr-ı āfītāb-ı eṣe[°]ān olā şehîm
- 37-Sehmü's-sa[°]ade kevkebūñe dest-yār olup
Kavs-i kuzeh le kençe-i h^vānçe-i dilîm
- 38-Sîmurğ peççe-i küh-i Kāf-ı veḳār ki
Uçmağa şahñ-ı [°]Adn ola üç çü-cesîm
- 39-İmhāl olunsa da bulur a[°]dañ lāyıkñ
Meşhûrdur meşel ğadabül-leyyin el-elîm
- 40-[°]İndüñde raḥm çün şîlā-ı raḥm deñlûdür
Mānend-i besmele heme āb-ı ten ez-raḥîm

- 41-Fakr ehlinün ki "naḥnū ḳasem nāsi"dur derk
Her fakr ehli muḳṣımün aḳṣāmına ḳasım
- 42-Hep ḥasım itdi anı ḥisām-ı ḥimāyetün
Hiç ḳalmadı emel ki kerem itmeye ḥasım
- 43-Hiç kesmedün kesem ḳomadun ḥüsn-ı himmete
Ki ḥake sīmgāh zer-i güle kesüb kesım
- 44-Bī-kes-i derkde bir kesem ile ider sükün
Kim kesmesine mihr virür tır-i māh sım
- 45-Ey nūr-ı dīde-i heme iḳbāliyān-ı ʿaṣr
Ey āb-ı rüy her şeref ü ḥaṭra-ı ʿazım
- 46-Ey māye sūz gülçe-i ibriz-i ḥāṣ cūd
Ey nāṣiye fūrüz sikek-i çün zer-i ḥamım
- 47-Ey dāye-i şevāhid-i iclālī āftāb
Lālā-yı mīr-zāde-i iḥsānı luṭfa hım
- 48-Ey darb-ḥāne-i ser-i desti ḳazā-yı ḥaṣm
Gū pāl-ḥārde-i leked naḥveti ḥaṣım
- 49-Şahib ʿiyār-ı cevher-i zer cevheri-i cūd
Kefçe-be- pūşt-i merd-i yetim devr-i yetim
- 50-Ressām luṭf emīn meḳārim yemīn-i şāh
Ṭuḡra-yı sikke-i himem imzā-yı naḳd ü sım
- 51-Nakş-ı nigīn ʿizzet ü cāh ü düni ü deyne
Çehre nūvīs-i tāze ʿarūs elf-i racım
- 52-Evşāfuṇa senün zerü sımü dürrü sımın
İtmez kifāyet olmaz o maʿnāca müstakım
- 53-Zıhnüm derest olsa da süst olmasa eger
Deryā-yı fikre ḡavş idebilsem ne ḡam ne bım

41 (a) "Naḥnū Ḳasemnā" Biz aralarında paylaştırdık...."zuhruf 53/32

45 (b) ḥaṭra: ḥaṭra İ.Ü.

48 (a) ḥaṣm: ḥaṣm T

(b) leked: lekedr T.

54-Hep lücce-i medîha ferâ'idlerin virüp
Şehdâne şāhvār ile tolsa dil-i dü-nîm

19b 55-Alsam o vakt ele nice zer-tār rişteler
Çeksem o rişteye çekebildiğim °an-şamîm

56-Bilse beni nefâys-i ervāh-ı kudsiyân
Var mı felekde neşr ü nazm bilse ben kimim

57-Ta gūş-ı dîk-i ebyaza irse hasîs-i dil
Çarh-ı hasîs dîk-i fesāda virüp fecîm

58-Reşkinden itse fitneye āgāz kaynadup
Dîk-i hasedde nice dem-i nā-hak-ı demîm

59-İnletse reşk āteşi ol sāl-hurdeyi
Çıkşa azîzi tā felek-i sābî'a kerîm

60-Âh ol günü görürmüyüm alup ele meyüm
Şevk ü ġarāmetüm ola her vaz°ına ġarîm

61-Vehbî olan tabî'ata kesbî uyar mı hiç
Nef'i Nedîmüm olmağa kâ'il riyā °adîm

62-Lâkin ne çāre cevri-i zamāne komaz beni
Bir vefk-ı h°āhiş eyleyeyüm medhüñ ey kerîm

63-Vaşf itdigüm kerimüñ idüp nāmını beyān
Celb-ı du°āya şarf ideyüm güher-i nazîm

64-Pişāni-i küşāde-i eyyām-ı rūh-ı °aşr
Darb-hāne nāzırı Yūsuf Ağāyı müstekîm

65-Rüşen-likā-yı şāhid-ı devlet ser-ı kibār
Dest-i yemîn-i saltanat-ı şāh hān-ı selîm

66-Rūhü 'l-emîn dā'ire-i vahdet-i vücūd
Yektā lāli-i sebahāt zerîn-i bezîm

62 (a) cevri çözümleri.

67-Ğarrā meh-i sıplır-ı sa'ādāt her dü-gün
Ra'nā gül serā leb-sitān-ı kerem-i kedīm

68-Allāh itmeye seni bu āsitāneden
Eflāk-ı tāke dā'ır ola hem-cū devr-i mīm

69-Yūsuf bün-i peyem-ber-i Ken'ān hürmeti
Mısr-ı sa'adet-i dü-serādan ebed harīm

70-Vırmışdı cā'ize keremün bendeñe peşin
Ammā ben itmemişdüm edā-yı hakk-ı kerīm

71-El-hāle heze itdi beni bu fıkır esir
Cāh-ı ğama bırakdı virüp sıklet-i elīm

72-Kim degmemişdi ğā'ile-i inticāsla
Bu hıdmetün edāsına pış-i azād elīm

73-İtdüm kazā kazādan ide Hakk maşūn seni
Her hıdmetün edāsını tevfiķ idüp kerīm

74-Nāmuñ mişāl-i Yūsuf-ı Ken'ān şehir olup
İkbālün ola hem-çü Züleyhā gül-i na'im

75-A'dañ hakkına heme cārī olup celāl
İde tevekkuf isem 'atā-perver-i halīm

20a 76-Āteş ola nevālesi her şubh her mesā
Mānende-i Semender ü hem kısvet-i zalīm

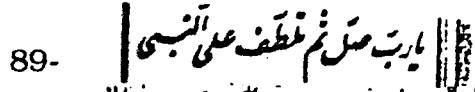
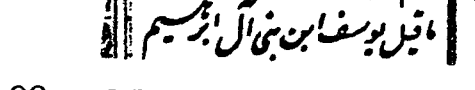
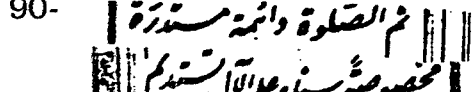
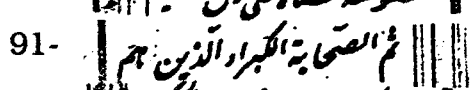
77-Rahmān ismine ola mazhar haylāyıkun
Miskinlere ola dil-i tab'ün ebed rahīm

78-°Anber senün sitāreñe mazhar düşerse ger
Yanmazdan evvel eyler idi şive-i şemīm

79-Gelmez tetimme-i sūhanum vezne yohsa nazm
Tetmīm-i na't ider.....پشماريېمن... temīm

74 (b) Züleyhā: züleyhār T

(79).....پشماريېمن.... tarafımızdan okunamamıştır.

- 80-Rûz-ı elest nâşlyeñ idüp nızâre zîb
İkbâl itmiş aşbî'âña pertevin refîm
- 81-Bilmez mekâdirüñ feleğın bu cehelleri
Metâ'ı hayr ʿuttel-u ʿutuvv âşınâ zenîm
- 82-Sen dest-gîr olmaz iseñ hûk-ı pâyiñe
Dest-i niyâz ü nâz yed-i emân ki zenîm
- 83-Gülşen-fürûz olan gül-i şadberk-ı midhatuñ
Destâre zîb-ı fahr iderüm istemem temîm
- 84-Câri olur kıyâmete dek çeşme-i devât
Ta şubh-ı mahşer olur elimde kalem Nedîm
- 85-Mümkün olaydı Hızır gibi ʿömr-i câvidân
Yazmazdı temmetüñ te'sini bu kalem nemîm
- 86-Gül gördüğüm yere inerim tamlarım hemân
Mâ-enderîn nemîn çemen ey gül çü şebnemüm
- 87-Taşdı' itmeyem diyüdü'r itdigim sükût
Fıkr-ı sünûh-ı câ'ize kim redd ü şadd kim
- 88-Mecbûrum itmege seni medh ey gül-i kemâl
Kim hasb-ı hâl ʿadd iderüm medhi Hakk ʿalîm
- 89-
- 90-
- 91-
- 92-
- 92-Kāñi kuluñ medāyihûñ ile öger sözün
Şanma seni öger bu kaşideyle ol sakîm

91(b) Testahküme: yestahküme: İ.Ü.

x89-90-91. beyitler Arapça olarak söylenmiş.

93-Allāh şıhḥat eyleye iḥsān vücūduña
Tab^c-ı sakīme de vire hep zıhn-ı müstakīm

94-Tā gevher-ı medāyihūn itsün mesā ü şubḥ
Zer tār-ı rişteye çü şu^cā^c mīhr-ı nazīm

-34-

KAŞİDE-İ DER-SİTÂYİŞ-İ ŞADR-İ RŪM VELİYYÜ'D-DİN

EFENDİ-ZÂDE MEHMED EMİN EFENDİ

Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün

20b 1-Zehī tevfiḳ kim şa^cdü's-su^cūd olmazsa hem-pāsı
Olur nuğride bālā-yı felekde baḡteten pāsı

2-İdāma'llāh ^caceb maşriḳ fūrūz-ı āsümān-ı baḡt
Olur kūrş-ı kamer şekl-ı gülefe lekke-i pāsı

3-Aṭalallāh ^cömre mişl-ı mā a^clāle emre
Ḥarīm-ı raḥmet-ı raḥmānuñ olanlar ḥarem pāsı

4-İrişmezdi ser-i dāmān raḥm idmānına bir dest
Hezārān olsa desti çün çenār-ı gül-sitān pāsı

5-
بگفتیم ارشرا کو بی عشق نان و نمک باسی ای

6-Çıkar dīk-ı ḥayāl-ı ḥāmı dilden dīk-ı ebyaz vār
Vebāle girme gül-i bāl dümekden sil is ü pāsı

7-Avāz-rık fām-ı nīli renk-i cāmeyle niçün bilmem
idersin dā^cima taḳlīd-i zemmi ḡammı ba-pāsı

34-T.20b, İ.ü.10b.

1(b)bālā-yı i bālā T

(2) fūrūz furūr T

5-Farsça

- 8-Ḳudūmuñ eyledi slrāb mey-h^vārānı çün cür^{ca}
Seni gördükde cümle cūşa geldi itdi tā-pāsı
- 9-Ḥasedden dūra tāb-āver degüldür asya yanān
Felek tāb-ı şlrār-ı reşkle itme tebāb-āsı
- 10-Şemīm-ı ıtr halkuñ itdi gök şuyı çemenlerde
Ḳonādıl-ı kebūd-ı sünbüll hem-tābnāk āsı
- 11-Nice hem-rütbelik da^vāsın eyler lüccede eşdāf
Ledü'l-inşāf olunsun mı efendim destle pāsı
- 12-Gözünde rık-ı kūyuñ tütüyāveş hıfz idersin hep
Karardup yüz sürersin göz ferāgat kıl bu kumpāsı
- 13-Saña tek mev^{id}-ı mergī der-ı dīvār-ı mesciddür
Saña kim didi zāhid kūy-ı yāre kaldırup bāsı
- 14-Eger lā-bı's ise h^vāhışker-ı vaşl olma uşşāka
Niçün ye'sāye ızd eyler beyānuñ sülbü lāyāsı
- 15-Felek inşāf-ı şāf evşāflık şāfi derūnlıkda
Getürmüş mi zemīnün ümmühātı çarhuñ ābāsı
- 16-Benüm memdūhumuñ yāḥud benüm mişlim tekellüf-nist
Saña ḥaḳ-gūylik icāb kalmaz hiç bir pāsı
- 17-Eğer zāt-ı naẓīrün aks-ı mır'at-ı zamīründe
Leḥāzmün'-nefs ebsār itse var mı mişl-ı āyāsı
- 18-Senün bu nāzikāne tāc ü tācuñ ki zātında
On iki terkdür zatü'l-burūcuñ tarḥ-ı zibāsı
- 19-Görenler molo mı zanneyler ammā sen ḥaḳıḳatde
Bu köhne ḥān-kāhuñ guyiyā Bektāşı babası

8(b) itdi: - T

15(a) şāfi: - T.

16 (b) kalmaz: kılmaz İ.Ü.

20-Bu reyḥānzārda mānend-i Ḥızr ihzār lebādeyle
Elinde zāl-i çarḥuñ pār pār yanmakda çapāsı

21-Düşerse burc-ı vālā-yı sıhipre sünbüle mānend
Olur gülgün-ı bahtuñ hūşe-i pervinden er pāsı

21a 22-Değüldür yek-ne saḡ bezi itdiğün °ālī cevā'izle
Ne deñlü müstefiz olsa şu gerdünün țaranpāsı

23-Amān dest-i nevāzışlerini tatyīb kıl zīrā
Şikest itdi ser-ā-pā mey gamūmuñ üstü rü-pāsı

24-Senüñ evşāf-ı cüz>-i zātuñ inşā hiç mümkün mü
Cihān °ırfāniyānı bir yere gelse ser-ā-pāsı

25-Binā° cüz'i kadarca vaşfuñ itsem rāziyum ammā
Yetişmez vaşfına °ālemlerüñ aḡbār ü enbāsı

26-Kerīmü'n nefis ḥarrü'l-aşl ḥallü'l-vaşl °uluv^vin'n-nesl
°Amīmü'l cūd ve'l-iḥsāndur eñ azı enbāsı

27-Eger nesl-i cevāduñ medḥe āğāz eylesem elbet
Kalur hemçün helāhıl berk-ı ḥurşīdün mürebbāsı

28-Zi-fiṭrat tā be-maḥşer yazsalar ser-nāme-i vaşfuñ
Cihānuñ şā°ırānı ehl-i °ırfānuñ elibbāsı

29-Devā-yı derd-i bī-dermān-ı dil derç-ı dehānımda
Kalur °aciz yanında heft eṭbānuñ eṭibbāsı

30-Oḡur a°ddāsı da hep nüşā-i aḡlākını ezber
Değüldür yalıñuz anuñ şenah^vānı aḡıbbāsı

31-Eğerci "Rabbi yesirden" dil āğāz eyledi vaşfuñ
Müyesser olma mümkün mi °aceb anuñ elif-bāsı

24 (b) yere: yerde T

26 (b) azı: az İ.Ü.

29 (b) hefti hep İ.Ü.

31 (a) "Rabbi Yesir"i Rabbim kolaylaştır.

32-Be Kānī sen kula fī küll ba-pā-pūş söz yeter ğayrı
Medihinden de takşīrāt °afvı olsa cabāsı

33-O da bir başka ihsāndur saña ğayrı du°ā eyle
Vellyyü'd-dīn Efendi - Zādenüñ olmak ahıbbāsı

34-Şehen-şāha ne nisbetden füzūnterdür baña nisbet
Bunı ikrār ider hep şu dīh ü şehrūñ elıbbāsı

35-Saña gül-ķand-ı luţfı nīş-ger dūr kām-ı tab°ında
Şeker ķutısına olmaz naẓīre zevķ-ı rebbāsı

36-Hemān sen bendesi ol kim bu ni°met saña vāfidür
Hemān sen hāstesi ol derdinüñ oldur etıbbāsı

37-İlāhī tā ala būse mevālidü cihār erkān
Bu şıḡhāne müdevvir ṭop-ı mer'etüñ reh-ı pāsı

38-Ola kendüsi evlād ü °ıyāl ü ḡāne-perverdi
Der-ihsānına āmed şūd iden cıl-ı ahıbbāsı

39-Hüdānuñ sāye-ı luţf-ı ilāhisi de rüz ü şeb
İde pūşide esrārın sıphırın köhne ger-pāsı

40-Cihān ḡurdukça vār olsun ḡasūd şad hezār olsun
Heme bī-i°tibār olsun yanında sīm ṭorbası

-35-

**DER-ḲAŞİDE DER-SİTĀYİŞ-İ DEFTERDĀR ME°ALİ SERDĀR °OS-
MĀN EFENDİ^x**

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

21b 1-Çīn-ı sıḡr pānuñ mübārek bād-ı neḡ-ı şūr olur
Biñ iķbāl-ı ebed °ālemlere mevfūr olur

2-Vefķ-ı tevḡķ üzre bir vefķ-ı muvāḡıķ ḡomadı baḡt
Ḳurş-ı zerr-ı mihr pāzū bendine olur

35- T. 21b, - İ.Ü.

2 (b) İ.Ü. ve T.'de son kısım eksik.

- 3-Şāh-ı Manşūrū'l-livā-yı şems zerrin şemseye
Hüşe-i bir dīn-i murassa^c sergoç olur
- 4-Şāh-rāh-ı maṭlaba meş^calkeş olmuşdur zaḥl
Hisbeye merriḥ-i cellādān gibi me'mūr olur
- 5-Kābil-i pend-i peder-reste ḡamūm-ı ḡammeden
Kābiliyyet hem-çü aḥ tevfiḳ-i bārī bor olur
- 6-Sa^cy-ı bī-tevfīḳ olmaz maşlaḥat ara hele
Olsa olsa hem 'inān bilmem ya 'ūr olur
- 7-Küfr ü küfrān cünḡası tekfīr-i 'iṣyān eylemez
Ser ü dil bu yāde olsa tab'ı çün kāfūr olur
- 8-Kāle-i aḡşīd olsa olsa āḡir maşlaḥat
Ḥakīm kāra kuş ile me'mūr bir kāfūr olur
- 9-İmtizāç itse arada bir emrde feyz-i Ḥak
Çeşme-sārī he-mizāc-ı çeşme-i kāfūr olur
- 10-İstemez ser kerem ülfet olsa da baḥt-ı sefid
Ser ü dil ser-dā'ire ḡāşīyyet-i kāfūr olur
- 11-Kimiyāyı kābilliyet olmasa cevherde ger
Bāy-ı kimyā himmet-i merdāneden kāfūr olur
- 12-'Aleml-i berzaḡda bir berzaḡdur ol bī-baḥt kim
Cāh-ı lecdī kabir-i nā-merde yakīn maḡzūr olur
- 13-Rūze sin hep hep nā-be-cā-ıden taleb bu sūkda
Üstüḡān-mār ḡorde bā-sek-i me'mūr olur
- 14-El amān şad el-amān dest-i nes'e-bürdan
Kim ricāl-i mübtelā çün ḡāk-ı nīsābor olur
- 15-Leşker-i feyzuñ azı çoḡı müsāvī görünür
Gāh olur ki nefis-i vāḡid nice bīn-ṭābur olur

3 (b) İ.Ü. ve T.'de okunamayan yerler eksik.

- 16-Ya haber aḥbār sırr-ı ḡaybdan feyyāz dur
Baḡmuñ eşcārıda ehl-i dilūñ ḡābūr olur
- 17-Küşdāre yok °avārızdan ḡirās bīm ü ye's
Sāz-ı ihlāsuñ heme bir kez kulaḡın bū olur
- 18-Hep mürettibdür yine tertīb-ı bezm-i ḡāş-ı şevk
Gerḡār-ı ṭānbūr olmaz kāse-i zanbūr olur
- 19-Gerçl kanbersiz düḡün olmaz bu dehşet-ḡānede
Līk yār-ı minnet-i ihvāndan kanbūr olur
- 20-Ḳavm-i zen-būr olduḡın bil eyler iseñ izdivāc
Zenberek ḡullan ki zen zanıtıdıḡuñ zanbūr olur
- 21-Heft-ḡ^vān-ı reşt mi şu hefte ḡarfı egdirür
Şeşdür şeşsū-yı ḡam ki şeşir şābūr olur
- 22a 22-Egilemez şu püre pīr-ı pā-resānuñ ḡālını
Līk būs-ı destde işler şābur olur
- 23-Eyleme nāse ḡaḡāretle nazar kim şer°de
Kīrūñ nā-pākde şaḡş-ı ṭahūru's-sūr olur
- 24-Cūd der-mīrās ḡaybü'l ḡayb tā-nihvārānına
Zümre-i mīrās-ḡ^vārān pek seflı ü °ūr olur
- 25-Ḡāz göre nān u nemek ḡaḡḡın ıder inkār ḡalk
Kör-i ma°nı nice şūretde şeyḡine kör olur
- 26-°Akıbet toprak ḡapar dersin kapādın ḡeçdüñ
Bu عبالرزبوروشی gör gör olur
- 27-Tesliyet-i nışf edebdür der-ṭarīḡ-ı °aşḡ ü şevk
Ta ki eşküfe şüküfe ḡūşe-i engūr olur
- 28-Ḥūşe-i engūr-ı ba°d ez-ḡūra mānend peren
Ba°de ḡurşīd-i sīmā-simiyā-yı şor olur

26 (b).....عبالرزبوروشی. tarafımızdan okunamamıştır.

- 29-Neş'eler Şûrişler ol sūzişler ol
Ol neşāt-ı nā-gehāniler ki hep ma'zūr olur
- 30-Rakşla cünhüşler ol giryān giryān yanmalar
Sākī-i sīmīn sāk ü sâ'id-i billūr olur
- 31-Ba'cd çendin sāl farṭ-ı şıḳlet-i hamyēzeden
Ser-girān sāmān sebūk çeşmān ise maḥmūr olur
- 32-Düşdiḡi sâ'at hemān pīr-i meyūn ayaḡına
Balsa kâse sū kışveren çârşū maḡmūr olur
- 33-Sākīyā tıldur sebūyu ol hemān bu çeşmeden
Kim yanında selsebil çeşme-i ḡor ḡor olur
- 34-Sākīyā muṭribliğe nitsün ol raḡt-ı cemīl
Kim o dūşīze niye mānende-i ḡor ḡor olur
- 35-Sūr ser-i meydāne gülgün-i meyin kim sākīyā
Kim süren meydāna anı server-i sūr sūr olur
- 36-Gayret āl bintü's-sıdkdan kim nice izzet bulur
Gerçi evṭān-ı kadīminden birāz der-dūr olur
- 37-Cāmeden olma sen olsun ceyb-ı cāmeñ ḡāmeden
Nāziş-i zībā peş-i tenevvüreden tenevvür olur
- 38-Bareka'llāh māh-ı rūza nūra āb-ı ten olup
Ehlinüñ daḡı derün-ı pīrden nūr olur
- 39-Nuru'llāh ʿuyūnen zāt-ı behcātın ızın
Kuvvet esbābı gönülden nā-gehānı dūr olur
- 40-Gel mesācidde şu'ā-ı zerrīn-i kandle gör
Her biri reşk-i meh ü pervīn ü cürm-ḡor olur
- 41-Rāste-i zahirīn ʿünvān-ı bāṭın bī-cerīr
Zāhiri bāṭın yerine elvirir sūtūr olur

37 (b) Vezin hatah.

2(a) Vezin hatalıdır.

42-Yüz dűrűr her huřk-leb yem de ğubār-ı cismeti
Gırye-ı rűřend lānden iř yine ĉāmur olur

22b 43-Bāy gedā bi'l-cűmle yaĝ dűksek yalanı maṭbaḥı
Niʿmet-i Hāk ḥākiyāne fil-mesel yaĝműr olur

44-Dűn Sűleymāniye'de bir műr-ı kem ḳadre řebīh
Bir mīḥarrā-cān ğordűm zevkine māműr olur

45-Bűyle bir māh-ı behīn raḥmet rehīn olsun mu hiĉ
Kemterīn iḥsānına mazḥar olan maĝfűr olur

46-Hāk ʿināyet eyleyűp cīl-i celīl-i ʿimāle
Her mekān cennet her ābı ĉeřme-i kāfűr olur

47-Sırr u dillűñ zāhir ű bāṭın cehennem nāridur
Bāṭını āteř bu vazʿiñ zāhiri kāfűr olur

48-Kāle-i her kāre istiʿdādına merhűndur
. aḥřīdde kāfűr olur

49-řīʿre dildāde olan bī behredűr.....
Siḥr ile űlfet iden űlfeteler meshűr olur

50-Tent-i zībāyı cenāb olmuş mey-i peymāne zīb
Ten tene tā deyr-i tene tana tene fi ḳar olur

51-Ferʿ-i ařluñ ařl-ı ferʿiñ fāřĝűy-ı sırrıdur
Tā ki kűya levle-i ser-ĉeřme-i engűr olur

52-Ehl-i keřmīr olduĝın andan tefezzan eyle kim
Keřmīriler nűr-ı ĉeřm kűce-i lāhűr olur

53-Niḳ ű yed mebde'-i etfāldűr muʿāde lā cűrm
Kűre baḳ nān ű nemek efsānesinden kűr olur

54-Bű-yı ḥűn ayrıcı istiřmām ile selemden
Seleme ḳā'il olamaz ehl taḥayyűr tűr olur

48 (b) Eksik bűlűm. (T.deki metinde)

49 (a) Eksik bűlűm (T'deki metinde)

55-Şaş ber-rîş virüp nefis-i bed-h^vāha racīm
Şaşma şaşılığla iş kör nefsi sen şaşur olur

56-Gû şimāl-ı bed saña lānı müfīd olmaz dime
Gûş ehl-ı kibrı sen behr-i tekebbür bür olur

57-°Av °avl *هنگام* hırsı eşfānıtıdır
°Avl işe ikinciye fırsat koma ur urā olur

58-Dıdıgūñ hep umdıgūñ nefis-i nılbāh efsaneden
Ah illā diyū olur

59-Nefs ey Vallāh ider mi eyler ammā bir hakīm
Anuñ ey vallāhını celbe kavī maqdūr olur

60-Ol zamān eyler kimine bend kāne ser-fūrū
Ol ki şīran şirretinle olur

61-Ya°nı bir meh-çehre pervīn-behre zūhre menkabet
Rūza nām-ı diğēr oruç dimeğın meşhūr olur

62-İşte ol māh-ı güzīnde eyle nefsi terbiye
Şık boğaz hırs-ı nefesi kim o soñra rüz olur

63-Rūza zīrā zā'ir-ı ser-küçe-ı dīdārdur
Didi Ruhū'llāha kim açlık çü nūrū'n-nūr olur

23a 64-Hem tecerrüd-vuşlat espāniden olmağın hemīn
Lafza-ı pākin-nücū° zeyline mesfūr olur

65-Āçlık görmek tecerrüd vāsıl olmağdur niçün
Bu beṭāletle °ibāda'llāh Hağdan dūr olur

66-Şevkden zu'l-maṭla°ın olsa kaşīdem °ayb-mı
Hem bu ṭāvūs-ı kudüsdür zū'l-cenāhı nūr olur

67-Çün kudüm-ı rūza ile dīdeler pūr-nūr olur
Şehr-i İstanbūl minārātı çü nahl-ı Tūr olur

58 (b) Metinde boş bırakılmış

60 (b) Metinde boş bırakılmış

68-Mey-gede dārāyī'd-derdā gibi beytū'l-ḥarām
Secde-geh cān ü dil mü'min gibi ma'mūr olur

69-Nîmet-i elvān mebzûl-h^vān ihsān münbit
Hānedānında gedā ü aḡniyānın sūr olur

70-Bir kıyāmetdür ki farṭ-ı intizār-ı şāmla
Güşlarda bāngler hem-çāşni-ı şūr olur

71-Tābiş-ı nimre güneş şūnide eyler cilveler
Sāz-ı sūzişde o zerrīn perdeler māh-rū olur

72-Şanma ṭur ṭur didikçe °unfla zühhād-ı serv
Baḥr-ı ḥayretde kemīne-mevcler der-dūr olur

73-Çün tilāvetle olur kaṭc-ı mesāfāt-ı şıyām
Dest-ı dilde şanma her bir saṭr pūr sātūr olur

74-Katı tolgun māliyān pervāz olan sengīn dilān
Deşme derdin katılar derd dili rençūr olur

75-Gel şümāt-ı rahmete yetmez yenūr bī-nev-şibād
Lokma-ı iftār-ı şūrı Nîşek-ı zenbūr olur

76-Zāhidā anbar senūndür ḡayretūñ ise şān
Gel buña dāne ḥurişden geçki insan ḥor olur

77-Çend her h^vān zānūyu ḥırşa medās oldu °aceb
Cebheden ḥub-dāneler bir dīn gibi menşūr olur

78-Cennetun endāyīş-ı cidrānı kaluzeç imiş
Bir rivāyetde muḥalleb ṭatlūsı mezkūr olur

79-Diş bilir teczebe ḥaytān-ı behişte yād-kār
Bu °aḳide sūkker olsa yenmez ol ma'sūr olur

80-Bilesin azūların ol arzu ile hemān
Cennetūñ dīvārını bile yesūn ma'zūr olur

81-Āh şad āh ol ne puhte şūfiyān-ı ḥāmiden
Kānlara nē puhtelik cızbız gibi ḥoş ḥor olur

82-Pestemâlde yek-dü-se burma çörek bir kaç simid
Burma vâdisinde pür hey'etiñe nâ-makdûr olur

83-Nesh olunmuşdur diyû ahkâm-ı âyât ü hân
Ol kadar bu yâd-hân şohbetleri menfûr olur

23b 84-Tarlalar büstânlar içre gırüp hûk ü gûzâr
..... tahrib itdiği meşhûr olur

85-Zâhidâ iftân ta'cîl eylemek mesnûndur
Şavmınuñ iftârını ırken iden mağfûr olur

86-Ayâ-sofiyâ civârunda çörekçi-i şehîn
Halka-i dâr aḥmer mübeyyîz turfe kursu'n-nûr olur

87-Fî'l meşel kavs-i kuzeh bir dest-i beste çâkeri
Hâle-i mâh-ı müdevvir bi'n-niseb mağrûr olur

88-Vârid oldı çün hadîs-i kudsi-ıs şavm-dili
Hâzret-i Peyğamberiden bu haber me'sûr olur

89-Kim ki aña ictisâr eyler yer anı aña
Kim ki şerbe kaşd ider 'âmden ebed me'sûr olur

90-Kim ki şabr eyler mukâsât-ı bet-i memdûduna
Kim ki hemmi himmete maksûr olur

91-Mess eydi-i zebâniden olup âzâde ser
Vechine târ dîn heft nev-maḥşûr olur

92-Tâb-ı maḥşer sûr-ı rûz rûzadan bir çeşm olan
Çeşm-ı bādâmi-i hûr-ı 'ayn veşin meşşûr olur

93-Şeb muşalli rûz-veşinde maḥalli ol bu mâh
Sâbıkîn çün sâbıkîn pesmânde-ter kâlur olur

84 (b) Metnin orjinalinde boş olarak bulunuyor.

91 (b) Metnin orjinalinde boş bulunuyor.

- 94-Bu ne sır ne lezzet ü ne çāşnı ne nāzdur
Kām-rū nehy hāzretüñ bir nehyı bir düstūr olur
- 95-Zevk-ı vicdāni dem-i rūḥāni ol cān ider
Kim lefā-yı tāze-i aḥbābdan mesrūr olur
- 96-Ya kırān-ı şeleşe-i akrāna istilā eyle
Dīde-i baḥt-ı saʿīdi rūşen ü maḥrūr olur
- 97-Ya bedīʿiyyāb-ı istihdāma maḥzar düşmegin
Kalıb-ı yed pūd-ı dil- nā-h^vāhımı hep maḥbūr olur
- 98-İsm-i ḳahhāra ola maḥzar o kem-fırşat kıl hep
Evliyā- nıʿmeti taḥte'l-ḳahr-ı mefhūr olur
- 99-Fı'l-meşel şol bī-ser ü bī-pāy bir taḳrīble
Ehl-i dil bir şu muḥabbete ḥādım-i mezmūr olur
- 100-Hıdmetin zāhırde ḥasbü'l-āde eyler iltizām
Līk şad-menzil heme dil-h^vāhlardan dūr olur
- 101-Şöyle nakıl eyler biri efsāne gūyānuñ biri
Ehl-i ʿirfāndan kıl tekye-gāh-ı nezd-ı sūr olur
- 102-Top ḳapūsı yā silivri ya Edirne ḳapūsı
Pīşe-gāhında şarāy-ı sırça-i meşhūr olur
- 103-Daʿvet iftār māh-ı rūzāda muʿannād olub
Dü-sitān iftār zevḳinden beşüşü's-şūr olur
- 104-Bu gıce iftāra aḥbāb-ı güzīnden falān
Hem felān ibn-i felān gelmekliğe mecbūr olur
- 24a 105-Aya Şofiyā civārında beş ḥalka çörek
Şehr-i İstanbül içinde gün gibi meşhūr olur
- 106-Halkası bedr-i temām endāmı ḥurşīd-i benām
Bir ʿaceb rengin müdevvir ḳurs-ı gülgül olur
- 107-İşte ol ḥalka çörekden aḥşama al gel miş
Yohsa zīb-ı sıfre-i iftārımız meksūr olur

108-Vaqt-ı iftāra yetiş zîrā hemān iftārdadur
Cilvesti yohsa çörek envā'ı nā-maḥşūr olur

109-Tîz gel sevündür heme hemşîreñ kadın incinmesün
Hidmet-i rûza cerîdeñ zeylinde meştūr olur

110-Sen çörek bende saña nān-pārecik yapdurayum
İn'-şā'-Allāh görünce sa'y sevî meşkūr olur

111-Gıtdi şar şar-veş baş şar şar şolur şarkar zevrāk

صوقوانور ضوئا مدن انبايى سور اولور -

112-Zann iderdik çār yek sâ'atde varur hem gelür
Yıldırım yetmez erişmek āh nā-maḥdūr olur

113-Vaqt-ı iftār oldu yok iftār tekmiñ oldu yok
Tā-be-vaqt-ı faḥmeti deycūr iş manzūr olur

114-Hacletinden şāḥib-ı hāne idüp tā veyller
Gāh dir oğlan tutuldu gāh dir rencūr olur

115-Gāh oruç keyfiyle yatdı oğlan gālībā
Gāhide vehmümbu pek bed-aşl ü bed-tāmūr olur

116-Gāh dir dükkān önünde müşteriler gāh gāh
Keyfe uymakla kimine müşteki temyūr olur

117-Gālība .. شوروشر .. شىغارا .. اشرا-شراه ..
Rûz rûza hem cidāl vaḥ'a-ı temyūr olur

118-Künc-ı genc-ı fitnede ḥ^vā'bīde mārı sesleme
Neylemez biryerde diyü nefis çün gencūr olur

119-Beyn-ı ezyāf 'iddet-ı mīzan-ı esvākü'l-kurş
Teştevlīm ba'd-ı tefvītü'l-kurş iş dūr olur

109 (a-b) Vezin hatalı.

111 (b) صوقوانور ضوئا مدن انبايى سور اولور

okunamamıştır.

117 (a) شوروشر .. شىغارا .. اشرا-شراه ..
tarafımızdan okunamamıştır.

120-Gelse de şimden gerü yok zevk-ı h^vâhiş-ker dirüm
İskele perverdesi hep böyle ibnū'z-zūr olur

121-Haşılū'l-ma^cnī peş ez-rîh ü 'inā ba^cdāz 'işāme
Geldi destinde murabba^c bir yürek manzūr olur

122-Sīne'd-dāra bu iş güç gelmegin oğlan saña
Tavk-ı gerden karta-ı gūş ser-ı pūr şūr olur

123-Nice güher farṭa-ı gūş itmedüm miydi saña
Kānī kād baḥr ü ber gūş itse feşāgūr olur

124-Semt ü sekīl hey'etin va^sf-ı muhibbātın tamām
İtmedüm mi çend kez tezkīr bu ḥad zor olur

125-Hādīmūn gūş-ı perīde hūşuna irdi bu söz
Başladı bi nā-mūnāsib ḡadre kim ma^czūr olur

24b 126-Gūş iden merd be-hoşuñ sem^ci belki cümleten
Cism ü çeşm gūş-ı hūş u dīdesi pūr şūr olur

127-Eyledi āvāzıd aḡaz tā saziyla bedā
Bir cevāb-ı nā-şavāba peşīden mahmūr olur

128-Şā^cir-ı şahbā-yı cennet olsa da nūş itdiḡi
Bāde gider bāde cām zer-keşi ber-gūr olur

129-Yāz idüp ḡār-ı dehānuñ mār-veş zehrīn saçup
Çerm-ı şeb ü batnpāpūşum görün kalbūr olur

130-Hiç mesmū^cuñ deḡül mi al eliyle mār top
Yāḥud ol darbu'l-meşel kim mīhr-ı sāl meşhūr olur

131-Kim konuḡ buldıḡın umdıḡın yimez dīrler kim
Bunuñ ortāsında delsek ḡalka-ı mezbūr olur

132-Baṇa bu tevbīh-ı kandan lāyık ibnūl-intiṭāf
Hiç dimezsın māh-ı rūza sekteler ma^czūr olur

133-Neş'e-ı şavm-ı mübārekle olub muḡtel dimāḡ
Kulaḡuñ işitmez aḡızdan çıkan şer şūr olur

- 134-Hasret-i bintü'l-ineble sen ağā rençürsün
Bu himānı def kılmazsın işin pek zor olur
- 135-Ehl-i keyfün zıkr-i kalb-ı naķş-bendisi virür
Aña bir hālet ki her bir itdiği ma'zūr olur
- 136-Bilmem ammā bu 'aķīdeyle varırsañ maķşerde
Çün 'aķīd-i sürh havfum bu femün memhūr olur
- 137-Herkesin cürmüne nisbetle idermiş Hāķ cezā
Korkarım tiryākilerle Hāzretün maķşūr olur
- 138-Sen velī nımetimsin ben senün kemter kuluñ
Bendesinün beķāyān-ı noķşānına me'cūr olur
- 139-Hāl bu itmeñ dakika kuvvet-i zühd- hāmda
Nehy-i ked-bānū ile her şām şūr-bā-şūr olur
- 140-Karışub bir yerine şurba - - - و کچینج ve nuḥūd
Mā ḥazār şurbā-yı ḥās mevsim-i 'āşūr olur
- 141-Huy döker farı-ı hicāb-ı nāzdan ol nāzenin
Kaṭre-i dürdāne-i sāy çeşme-i 'ur ğūr olur
- 142-Nehy idersin ger erezz-i mısrđan olsa bilād
Zıkr ider dersin şekemde şol bilād bulğūr olur
- 143-Her zevāzuñ az ile hırsından olmaz ken yine
Dıķ ü ferrāce kūşā-keşden niye ķalbūr olur
- 144-Olmasuñ baña nażar-ı pır idiyordı zenān
Şol yere bakdıķça vaz'uñdan belün ķanbūr olur
- 145-Bir çekā-çāk-ı çekāduñ güne vardur sende kim
Çāk çāk eyler ğırībān olur
- 146-Hırş meyve āteş-i efrūzsa şāh olmağın
Nāyler sāṭūr çākā-çākler sentūr olur

145 (b) Metnin orijinalinde boş bulunuyor.

25a 147-Sāz ü söze ben kulaḳ aṣmam dīr īken zāhīr
Gırze-nāk oldukça teller lerzeṣk- ṭanbūr olur

148-Diṣine ḥannā baḳarmış baʿz yuḥannā dīlī
Sen seṭūr ḥatt-ı yekāmak ṣīve-i neṣtūr olur

149-Gösterüp tarz-ı rıyā mescidde ṭāhīr bilenlere
Biline ki girdikçe şeyṭān fitneler mestūr olur

150-Saḥa mestūrāne taʿlīm eyleyen hep diyü nefis
Bī meded ṣāḳır diyenler çün şere mastūr olur

151-Birbirin ol ḳavm levm-engīz bī-ār ü edeb
Sevmez īken kimi sīlm-ırç kimisi nūr olur

152-Yoḳ ü sāzuñ gūşını bīñ kerre bürsuñ
Çoḳ burār şarar bu yuma-zāre ḳavm-i būr olur

153-Maḳbere ūzre diṣeñ el fātīḥā ücret umar
Zann ider hem bu fütūḥāt ola hem me'cūr olur

154-Gevher-i şeh-dāne-i bendi ızāʿat itme gel
Bend ol ḳavme sek-i pūr levme zer sāçūr olur

155-Dest-gāhın ile ḡayrı dāmen-i ḥayrū'l-ḥıyār
Gāh olur ḥayrū'l-ḥıyār añladığıñ ecūr olur

156-Düş der-i vātā-yı defter-dār ʿālī töhmete
Kāsım-ı zī'n-nüreynden pertev-peziir-i nūr olur

157-Aʿzam-ı eṣrāf ʿālī rütbe-i ʿOsmāniyān
Nezd-i ḥāşında Süleymān rütbetān ber mūr olur

158-Ol şerīfū'z-zāt müstevfi-i maḥmūdū'ş-şifāt
Her umūruñda ānın tevfiḳ-i ḥaḳ nāṭūr olur

159-Dāver-i dād-āver-i mülk-i himem ḥātem-i şeym
Maʿn-ı maʿnā-yı keremde-i felze-i mehcūr olur

160-Söz uzatdı el uzat dergāh-ı Ḥaḳḳa Kāniyā
Tā ki devrān-ı felek pūr ṣīve-i maḳdūr olur

- 161-Âlu şohbet ü izzet ü ihsân-ü insin Hüdâ
Eylesün mahfûz her âfetden mahzûr olur
- 162-Tâ ki hurşîd-i cihân-tâb-ı sipîhr-i ma'nevî
Hirmen-i envâr ü dürc'ül- cevher ü zûd-rûd olur
- 163-Tâ ki mâh-ı zulmet âbâd-ı şebistân-ı şıyâm
Ufk-ı la'lin تيفك gerdün üzre olur
- 164-Tâ ki şahbâ-yı şu'â-ı mîhr burc-ı devletün
Mezci rûh-ı sâgar-ı fagfûr-veş kâfûr olur
- 165-Tâ ki pervin hûşa sin âvîze-i tâk eyleyüp
Hoş-e-i lo lo gibi pür cîd ü dûş hor olur
- 166-Tâki encum plş ü pes-ender miyâne kehkeşân
Şâh-ı âvâzuñ birine leşker-i mevfûr olur
- 167-Tâ ki enfâs-ı şafâ inâs'ı yâd-ı zend ki
Kâlib-i fersûde meh neş'e-i de kâkûr olur
- 25b 168-Tâ ki sen bezl-i keremle müştehirîn nazmla
Neşr ile şîr-ı zebânı hâme hâ menşûr olur
- 169-Tâ ki kîlk-i cevheri-i's-silk müstevfî-i çarh
Vaqt-ı tenazzüm amânî-i kesân ʿûr olur
- 170-Ben senün evşâfınâ vakf eyleyüp güherlerim
Hazretün dest ü zebân lûflar mahtûr olur
- 171-Mâh-veş-i bedi ola gün gibi münevver sâz gün
Mîhr ü mâh çarh-ı ikbâlün ki nûrûn-nûr olur
- 172-Istemem eskilgün ikbâlün olsun bî-zevâl
Tâ ki Hakkun ni'meti ʿâlemlere mevfûr olur

-36-

**KAŞİDE DER-SİTAYİŞ-İ RE'İSÜ'L-KÜTTÂB MEHMET RÂŞİD
EFENDİ**

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1-Ey kadd-ı yâr şivelerün yok mudur senün
Ey nev-nihâl bir şemerün yok mudur senün
- 2-Ey bād,ı nīm-haber eserün yok mudur senün
Ey āh-ı bī-mecāl eşerün yok mudur senün
- 3-Semt-i vîşāle hiç eğilmez misin daħı
Ey pūşt-bān-ı nāz egerün yok mudur senün
- 4-Cān kılca kaldı çün seni gördü berehne-ten
Ey mū-miyān amān kemerün yok mudur senün
- 5-La'î-ı lebün ki cāna deger her lâ'îfesi
Ey cevher-i ḥasen degerün yok mudur senün
- 6-Ey rûz-ı rûza 'îd-gehün deyr-i resmîdür
Ey şeb-sitān-ı ğam şehirün yok mudur senün
- 7-Hāk-ı reh-ı niġāra nişār eylemez misin
Ey çeşm-i pūr-nemem güherün yok mudur senün
- 8-Yokdur yerim diyü yıme ğam-vār iken firāk
Ey ğam derün-ı dilde yerün yok mudur senün
- 9-Āyā ne dūr bu şafsata cısr-ı mecāzdan
Semt-i ḥaķīkate güzerün yok mudur senün
- 10-Nāzım çeker mi var diyü itme müjeñ giriħ
Ebrûların yāyın çekerün yok mudur senün

- 11-Ey dühe-i ümîd ne bu huşk-sâller
Sebz olmaduñ mı berk ü beruñ yok mıdur senüñ
- 12-Çeşm-i habâb sürmesiz olmak neden °aceb
Ey dilht-ı zer nic'oldu erüñ yok mıdur senüñ
- 13-Ser-menzili nişānlamamaktan °arz nedür
Ey tır-i āh rîşü perüñ yok mıdur senüñ
- 14-Āyā niçün şu düzeḥ-i hicrañ sevinmesun
°Aşık şuyında çeşm-i terüñ yok mıdur senüñ
- 15-Ey bād-bān-ı şevk açılmaz mısın yine
Müstağrak-ı ğamīm haberüñ yok mıdur senüñ
- 16-Şîrîn-mezāk-ı buse-i la'ı-ı leb olmadık
Şu ḥaḳḳa da °aceb şekerüñ yok mıdur senüñ
- 17-Çün dāne başuñ üzre deger min çü revl çarḥ
Devr içre bāşuñā dēñerüñ yok mıdur senüñ
- 18-Bir gül-°ızār semtine pervāz itseki
Ey °andelīb-ı cān yerüñ yok mıdur senüñ
- 19-Şāh-ı emel niçün kurısın eşk-vāḥ san
Ey çeşm ü dil yağar eserüñ yok mıdur senüñ
- 20-İtdüñ şahāyıl-ı kütübl köhne-ter bāşuñ
Levh-ı derūna hiç nazaruñ yok mıdur senüñ
- 21-Ḳaṭ'-ı mesāfe-i dili ihmāle vech ne
Mānend-i feyz rāhberüñ yok mıdur senüñ
- 22-Efsāne-i Nesīmi ve Manşūrı neyleyem
Bir bellu başlū dār ü derüñ yok mıdur senüñ
- 23-Üstünde yoğ ise yerüñ °arz-ı ḥaḳīkatüñ
Altında bāri hiç yerüñ yok mıdur senüñ
- 24-Kes kes dilüñ raḳīb-i meks itmesün hezl
Çün inkisār bir keserüñ yok mıdur senüñ

25-Añlat hayāl-i yār gelüp gıtdığın saña
Ol semte hiç gelür giderün yok mıdur senün

26-Bıldün mi mübtedāsı nedür müntehāsı ne
Aşl-ı me'adden haberün yok mıdur senün

27-Āyā niçün çekersin elem yol geri diyū
Dildār-ı şūh şivekerün yok mıdur senün

28-Tıfl-ı dilün dilin kes amān el amān yetiş
Ey hāl-ı dil siyeh büberün yok mıdur senün

29-Kalmaq niçün hemīşe tehī tır-keş gıblı
Ey sīne dilber-ı beyerün yok mıdur senün

30-Āşıklarun amānını kesdün ġarībdür
Cellād-ı çarhden hāzerün yok mıdur senün

31-Kūy-ı cefāya mı çıkacak hep güzer-gehün
Semt-i vefāya hiç güzerün yok mıdur senün

32-Sen şāh-ı hüsn iken ne bu ihmāl-i nā-be-ġāh
Tebdīl-i kevne bir güzerün yok mıdur senün

33-Billāhi sen başınla mı oynarsın ey gönül
Terkīb-i tende yohsa serün yok mıdur senün

34-Deryā-yı hayretün ötesin olmadık biri
Ey bahri-i sirışk berün yok mıdur senün

35-Bu tālī'-i siyehle niçün bulduñ iştiḥār
Ey ka'be-i emel ḥacerün yok mıdur senün

26a 36-Alduñ meşā'ır-ı şu'arānuñ şu'ūrını
Ey āhū-yı ḥasen güderün yok mıdur senün

37-Açmak gerek bu kündisini 'uḳde-i dilün
Fıkh-ı şu'ūrda dürerün yok mıdur senün

38-Ol rüy-ı zerdü eşk-i sefīd açġün neden
Kīs-i tengde sīm ü zerün yok mıdur senün

38(a) neden: nedir İ.Ü.

- 39-Yol virme hırşa kim keser āhır amānuñ
Düş-ı haremde bir beterün yok mıdur senün
- 40-Her nāvek-i ğama hedef olmak degül reva
Mānend-i teslīt-i siperün yok mıdur senün
- 41-Biz rāziyız ğam-ı mihene āhü'l- °ıyāz
Ey çarh-ı bed-menış beterün yok mıdur senün
- 42-Meyve-resān degülse nihāl-i sürür ü şevk
Ey şāh-sār-ı ğam biterün yok mıdur senün
- 43-Ey dil ne ğam-küşīdensin Allāh vār iken
İşün gücün görür iderün yok mıdur senün
- 44-Ġam-nāklik neden ne bu teşvīş el-cevāb
Allāh'dan da muntezaruñ yok mıdur senün
- 45-Yoḡsa der-ı dilli ni°meden mi dūrsın
Ol ḡāndan içre yerün yok mıdur senün
- 46-Me'yūsluk nedür ne bu endīşe-i dirāz
İmān-ı tām bi'l-kaderün yok mıdur senün
- 47-Var düş fenā-yı dāret-i devlet-medārına
Kalkınmağa heves iderün yok mıdur senün
- 48-Der yūze-i hemīm nereden eylesek dinür
Mānende-i re'īs-i derün yok mıdur senün
- 49-Rāşīd Efendi kim dise gūş-ı °itārda
Semt-i reşādete seferün yok mıdur senün
- 50-Der-ḡīn idüp devāt-ı zerīn-i zebūr mıyān
Deyr °abd-dest ber-kemerün yok mıdur senün
- 51-Sermāye-i sa°ādet-i kitāb-ı himmeti
Hep sāyesinde kerr ü ferün yok mıdur senün

52-Sen kaṅḡi çeşme-sārdan alsan gerekdi feyz
°Ayne'l-hayātdan haberüñ yok mıdur senüñ

53-Vār mı himemde tab°-ı cihān bahşına nazīr
Semt-i serā°ire nazaruñ yok mıdur senüñ

54-Gam-keştḡirini ebadā himmeti başar
Ey zu'l-başīr tem-i başaruñ yok mıdur senüñ

55-Gayra neden sezā ḡidemāt-ı kitābetüñ
Bır ben gibi kemīne-terüñ yok mıdur senüñ

56-Evşāfinuñ nihāyeti yok yohsa ḡāmemeñ
Çabuklığında bır nazaruñ yok mıdur senüñ

27a 57-Şimdengerü du°āsını vird-i zebān kıl
Kāñl vazife-i seherüñ yok mıdur senüñ

58-Mā-dām kim sipihr-i kebūduñ kulaḡına
Ehl-i derün diye ḡazerüñ yok mıdur senüñ

59-Mā-dām-ı āñtāb çıkup bām-ı çār-ı meh
Dir ey begüm serā kamerüñ yok mıdur senüñ

60-Tā serḡad-i ebed ki ezel semtine bakup
Eyler nıdā °aceb şaderüñ yok mıdur senüñ

61-Ta mümkināt-ı mümtenī°atı görüp diye
Yok olacak daḡl eserüñ yok mıdur senüñ

62-Zāt ü şıfātını ide Maḡrūs ez-ḡaḡar
Allāḡ didirmeye seyerüñ yok mıdur senüñ

63-Necī-i necībne de du°āya şerīk kıl
Āmin ve istecībū derüñ yok mıdur senüñ

58 (a) Mādām kim: Mādām ki İ.Ü.

-37-

**KAŞİDE DER-SİTÂYİŞ-İ KETHÜDÂ-YI RİKÂB MÂ-BEYNCİ
MUŞTAFÂ BEG EFENDİ**

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1-Mübârek bād-ı reft rûzâ âmed-i bayrām
Çü medd-i sāl medd-i mütteşil olsun med-i bayrām
- 2-Riyâset lâzım-ı ğayr-ı müfâriķ devlet ü iķbāl
Kapuñda çâkerdirîne müştâķ âmed-i bayrām
- 3-Şebûñ ķadr ide rûzuñ °id-i revnaķ-baķş rûz ü şeb
Saña meymûn ola her bār °avd-i aķmed-i bayrām
- 4-Gece mānend °id eyyām-ı üsbû°uñ meh ü sālûñ
Ola her bār devrûñde nedīde nā-med-i bayrām
- 5-Heme sâ°ātuñ olsun bir nümüne °id-i şādīden
Saña göstermesün Allāh hiç rû-yı bed-i bayrām
- 6-Oķunsun "Rabbi yesir" mübtedā-yı her umûruñda
Kader sīpāre-i baķtuñda yazsun ebced-i bayrām
- 7-Görüksün cām-ı şahbā-yı emel bezm-i neşātuñda
Olup sūd-ı siyādāte °ilāve suved-i bayrām
- 8-Heme töķm-ı neşāt olsun demīde gül-sitānuñda
Bīsāt-ı inbīsāt açsun neşāt-ı bī-ķad-i bayrām
- 9-Hemīşe müşķ çīñ-ı vesme behā ebrû-yı iķbāle
Olup rengīñ °izār-ı ğāze-i şādī ķad-i bayrām
- 10-Şikār-ı dāmġāh-ı sa°yuñ olsun mehķe-i ahrār
Saña dām-ı ķulûb olsun heme dām-ı dūd-i-bayrām

37- T. 27a, İ.Ü. 18b

4 (a) °id: - T

6 (a) "Rabbi Yesir" Allahım kolaylaştıır.

11-Ya'cîc-i fiten sedd-i sedîd sūdde ki pes dur
Muḥālîf semtini sed eylâsun dâ'im sed-i bayrâm

12-Şafâ hengâmı rûz-ı bā-neşât cāhuña munaẓzam
Vefâ f'vâ mı itsün baḥş-ı feyz mecîd-i bayrâm

27b 13-Derûnî behre-mend ol himmetinden Hacı Bayrâmuñ
Dinûlsün şâñuna evlâd-ı ḥaş-ı erşed-i bayrâm

14-Virür aġyâd-i eşrâfa hezârân şad hezâr eşrâf
Müvessî'dür 'ibâda rahmet-i şad der-şad-ı bayrâm

15-Egerçi defter-i tahmîne gencâ peşpezîr olmaz
Şafâ-yı bî-tenâhîdür dü-lây-ı ba'îd-i bayrâm

16-Velâkin Hâzret-i 'Alîm kâmuñ pertev-i lütfi
Sıphır-i 'âlem-i şevke çü necm es'ad-ı bayrâm

17-Şu'â efşân-ı feyz oldukda oldı cümleden evvel
Münevver sâz-ı çeşm-i rû-şenâ-yı suved-i bayrâm

18-Mişâl-i taht-ı keyvân kethüdâlık câb-gāhuñda
Olunca kevkeb-ı pür nûrî şâhib- mesned-i bayrâm

19-Gulûde eylesem her çend vaşf-ı zât-ı pâkinde
Gözlemez ḥakkü'l-inşâf ol edâ müsteb'ad-ı bayrâm

20-Behîştüñ sünbülü reyḥân nümâyışlı havâsından
Müferriḥ-ter görüldi hep 'işâyâ veġad-ı bayrâm

21-O deñlü vüs'at-ı ḥatır ider ihdâş kim dilde
Şıġışmaz 'arşa-ı heştîye ġayrı fed fed-i bayrâm

22-Şehâdet Yâ 'ibâda'llâh nışfet yâ ricâl'-ullâh
Ki aḳrabdur kabûl-ı bârgāha eşhed-i bayrâm

11 (a) Ta: Ya İ.Ü.

Pesdür: besdir İ.Ü.

21 (b) heştî: hestî: İ.Ü.

22 (b) Ki: Kim: İ.Ü.

23-Nikāt-ı nev sūtūh fakra-ı rengīn mezāyaya
Ya cespān olmasun mu şīve-i müsteşhed-i bayrām

24-Ki şehid-gāha kimse āşinā çıkmaz bu meşhedde
Meger olā müsā'id bu havāya meşhed-i bayrām

25-Ḳadd-i evşāfuña nisbetle yazşam 'id tebirigin
Ḳıyāmetden hezārān rütbe bālādur ḳad-i bayrām

26-Dökülse heft-i deryā cız dimez farṭ-ı harāretten
Sevinmez ḥaşre dek billāh nār-ı mevḳad-i bayrām

27-Nişānı nā-nümūde seng-i tārīḫi ḳazā bir de
'Aceb ḳaḅḡı mezārīstanda olsun merḳad-i bayrām

28-Gönül tāb-ı şu'ā-yı mihrüñi bir ferde işletmez
Yañarsa subḥ-gāh-ı ḥaşre dek müstevḳid-i bayrām

29-Şovır bayrāmdan seyrāndan 'uşşāḳ-ı maḥrūruñ
İşinmaz tā-ebed düzeḥde müstebriḍ-i bayrām

30-Olur bi'l-cümle te'kidāt sırr-ı 'aşḳa maḫḫar dil
Ḥusūsān remz-i pāk cümlehā-yı āked-i bayrām

31-Yine rūz-ı sefid mevsīm-i diğerden enverdür
Ne deñlu müşg-fām olursa leyl-i esved-i bayrām

32-Bulur erbābı rūz-ı 'idde semt,i mesāfātı
Keder-ḥayz olsa da virmez keder müstes'ad-i bayrām

33-Ḥuşūsan dergeh-i vālā cenāb-ı Kethüdāyı da
Kı dā'im ondadur deyr-āsītān ma'bed-i bayram

28a 34-O 'ālicāh-ı zāt-ı mekrümet mu'tād kim her şāl
Olur ḥüsn-i teveccühle derinde müstenid bayrām

35-O gül-ḳand āver-i bezm-i mürüvvet kim ḥuzūrunda
Olur pūsīde leb-hāmı her millet yed-i bayrām

- 36-O hırde-dān esrār-ı ledünnî-i sa'âdet kim
Hired hem-h^vābe-i şikāhîdür çün hired-i bayrām
- 37-Zürür-ı ğayr-ı meskūka nigāhı sıkke zen olsa
Olur rāylc-i zer nakış mişāl-i 'asced-i bayrām
- 38-Beşāşetle eger bir bıkır-ı maẓmūna nazar kılsa
Olur etfāl-i şādi dā'imā müstevled-i bayrām
- 39-Dü kâne mışra^c her beyt vaşf-ı dil-nişîninde
Olur maḳbūl-ı ḥās du^aām hemçün müfred-i bayrām
- 40-Aġāy yā ḥaseb-i vālā neseb 'ālî rüteb yaġnı
Cenāb-ı Muştafa pek nūr-ı necm-i es'ad-i bayrām
- 41-Hüdā her mesnede ik'ād idüp çeşmānını Kānî
Makā'id aña nisbetle ola hep mak'ad-i bayrām
- 42-Ola mā-dām-ı çarḥ köhne devrān iderek her sāl
Müzeyyen ḥacle-ġāh esātır-ı ez-mesned-i bayrām
- 43-İlāhî 'ömrini iḳbālını efzūn idüp dā'im
Şebn ḳadr ü berāt it rüzġārın meşhed-i bayrām
- 44-İkārible mevālid-i zevi'l-iḥsāb ile her bār
İlāhî eyle cāy-ı iḳti'ādın maḳ'ad-i bayrām

-38-

KAŞİDE DER-BEYÂN-I FIKDÂN-I ŞADĀKAT

Mef'ûlü Mefā'îlü Mefā'îlü Fe'ûlün

- 1-Meşḥ olmada sīmā-yı vefā an şadāḳat
Min ba'd olamam vāleh ü ḥayrān şadāḳat
- 2-İnsān-ı beyābān aña nisbetle melekdür
Cin çarpmışsa beñzeyor insān-ı şadāḳat

40 (a) neseb: nist T

38- T.28a, İ.Ü. 19b.

- 3-Ebkem gibi şimdi söz alınmaz deheninden
Kanı nerede nuṭḡ-ı şeker-sān-ı şadāḡat
- 4-Düş görmüşe dāndı dönücek devr-i revācı
Ḥayret getürür ādeme seyrān-ı şadāḡat
- 5-Bilmem bu devirlerde mi yohsa daḡı evvel
Hep bu mu idi şān-ı perīşān-ı şadāḡat
- 6-Ḥalkuñ yanına varmaḡa yokdur yüzü ḡayrı
Gözden düşeli merdūm-ı pinhān-ı şadāḡat
- 7-Turmaz bu yakınlarda ıder terk-i der ü dār
Ḡurbetle olur nā'ib-ı evtān-ı şadāḡat
- 8-Gitdiyse ḡaber almanuñ imkānını bulsaḡ
Bilsek neredür menzil-i miḡmān-ı şadāḡat
- 28b 9-Toḡrısın ararsañ anuñ imkānı bulunmaz
Turmaz bu havālide o sultān-ı şadāḡat
- 10-Belki bütün ekvānı idüp ṭayy ıder aḡfā
Kendın biremīn yerde niḡandān-ı şadāḡat
- 11-Bir ḡayli zamāndur ki yüzün gördiḡimiz yok
Ṭolmuş gibi peymāne-i peymān-ı şadāḡat
- 12-Zerrīne çelenk eylerüm iḡdā o °azīze
Dirse şu falān semtdür evtān-ı şadāḡat
- 13-Ammā söz arasında şadāḡatden olan baḡs
Bir vechle olmaz yine şāyān-ı şadāḡat
- 14-Zīrā anı kā'ilde bilür ki o riyādur
Ḥalk birbirin aldar ıder i°lān-ı şadāḡat
- 15-Aldatmanuñ adını şadāḡat ḡodı kā'il
Bir cāme deḡiştirdi o üryān-ı şadāḡat

9 (a) buı - İ.Ü.

13 (a) şadāḡatden: şadāḡatde: İ.Ü.

- 16-Zîrâ ki şadâkat gibi bir cürm-i ʿazîm yok
Ben sâkî ve sen pâkî virüp şân-ı şadâkat
- 17-Cem^e eyleyemez kendüyü ta ʿarşa-i maḥşer
Bir kez olan ʿâlemde perîşân-ı şadâkat
- 18-Hep ḥançal-i nâ-kâmı olur anda demîde
Pek şûre zemîndür hele büstân-ı şadâkat
- 19-Sıklet getürür meclis-i aşḥâb-ı ḡurûra
Ḥalt eylesün merd-i girâncân-ı şadâkat
- 20-İdmân-ı ḥamrden de beter derd-i ḥumârî
Her kim ki ider şıdḳla idmân-ı şadâkat
- 21-Çāk eyler idüm perde-i nâmus mişâli
Girse elime ceyb ü girîbân-ı şadâkat
- 22-Şîrâze tutar cüz'-ı nifāk olsa da köhne
Evrāk-ı perîşânîki dîvân-ı şadâkat
- 23-Bir ḥarf-ı nifāk ile olur ʿâlihâ sâ
Her çend kavî olsa da bünyân-ı şadâkat
- 24-Âğâz-ı nifāk âyine-i şûret-ı matḥab
Jengâr-ı ruḥ âyine pâyân-ı şadâkat
- 25-Hep rûḥ bulan nuṭḳidir eşbâḥ-ı nifākuñ
Rencide ider leblerini cân-ı şadâkat
- 26-Vüsʿat bulalı dâ'ire-i dıyk-ı teḥāsüd
Teng olmadadır sâḥa-ı sāmân-ı şadâkat
- 27-Gevher yerine ḥarc olunur şîşe-i kem ḳadr
Kem-nâm olalı nâ-ḳad-ı dükkân-ı şadâkat
- 28-Toprak yerine ḳullanılurdı eger ölse
Mebzûl bu ḥalka güher-i kân-ı şadâkat

27 (a) olunur: olur T.

29-Ya'ni bileler kadrını ta'zīm ideler hā
Vallāh bilinmez çelebim şān-ı şadākat

29a 30-Elmās-ı nifāk eyleyli mekrini i'cāl
Kān yutmadadur la'ī-ı bedehşān-ı şadākat

31-Dergāh-ı nifāk arı kovarı gibi işler
Şayyād-ı meks nāzır-ı dīvān-ı şadākat

32-İtdi galebe leşker-ı rûz āver-ı fırbe
Pür keşte olup devlet-ı sultān-ı şadākat

33-İrdi göge destār-ı ser-ı mefsed,ı nemmām
Düşdi yere tāt-ı ser-ı keyvān-ı şadākat

34-Tāt-ı ser-ı keyvān-ı felek pāy-ı temellük
Zīr-ı kadem-ı kād-ı zemīn rān-ı şadākat

35-Nāfız hayle mişāl hatt-ı tevcīh
Mensūr gāzel-irīk'a-ı fermān-ı şadākat

36-Burhān-ı dağal vāşıl-ı ser-menzil-ı tahkīk
Eşkeste kadem kaşid-ı pürhān-ı şadākat

37-Menşe-i güzīn nāme nüvisān-ı mefāsīd
Çün kātīb-ı bakḳāl-ı debīrān-ı şadākat

38-Mensūh tekādīm-ı kühen-nāme-ı 'iffet
Çün nusha-ı mecmu'a-ı 'irfān-ı şadākat

39-Bī-gā'ile-ı ger-ı şiyān-ı reme-ı hūk
Seyli hor rupāh-ı setr bān-ı şadākat

40-Hırdār-ı hiyānet tolı mānende-ı bevḡā
Çün çöz tehi havşıla enbān-ı şadākat

41-Hayret şeref-ı ehl-ı 'arz çāder-ı gerdūn
Çün çerke siyeh hayme-ı dīvān-ı şadākat

34 (b) Zīr: Rīz T.

35(a) Vezin hatalıdır.

42-Aşhāb-ı hayl nîmet-i eşrāfla dil-sîr
Acından ölür zümre-i ihvān-ı şadākat

43-Hatt-ı derk safsaṭa reşk haṭṭ-ı yâkut
Çün haṭṭ-ı zenān defter-i dīvān-ı şadākat

44-Şu gibi akar ister Hür-i peyker-i tezvîr
Nuğrîde ser-i cāhda yekrân-ı şadākat

45-Sıtl zer ile hariciyye-i ğadr iṣer ābı
Bir çömlege kâ'il şu küheylân-ı şadākat

46-Hükmün yürüdür sahte evrāk-ı hıyānet
Terkin olunaldan berü fermān-ı şadākat

47-Hem-çü ser-i şemşîr-i haṭīb eslaḥa-i şıdk
Hem-keşte kad-i nîze-i fersān-ı şadākat

48-Fermān-ı siyeh ṭālîc-i Kâbil mişâli
Maḳbûl deĝildür dem-i kurbân-ı şadākat

49-Zannım bu ḥarāb olmayacak künbed-i eflāk
Maḳdûr degül hey'et-i °ümrân-ı şadākat

50-Meydân-ı vefādan daḥi vahşetde füzûn-ter
Meydân-ı kıyāmet gibi meydân-ı şadākat

29b 51-Mektûb okur âdem bulamazdık şu cihānda
Mekteb yapılaydı yâ şu vîrân-ı şadākat

52-Çün pîre zen-i jeng gören nefret iderdi
Reşk āver-i hür olsa da çeşmān-ı şadākat

53-Pejmürde olup berk-i hazān-dîde mişâli
Yerlerede yatur taze nihālân-ı şadākat

54-Gülşen eger olsaydı şadākatle mest mi
Olmuş o kadar ḥalk hirāsān-ı şadākat

45 (a) anı: ābı: İ.Ü.

47 (a) ser: her T.

- 55-Hep gözlerine tûde-i âteş görünürdi
Rengîn kameriyyeyle hıyâbân-ı şadâkat
- 56-Reng-i varakî dağ-ı ʿalev jâlesi gırye
Gel gör nice dūr gonca-i handân-ı şadâkat
- 57-Bu böyle iken âdını aınmak nice mümkün
Olmuş tatalım nakle sezâ şân-ı şadâkat
- 58-Eyvân-ı ğadr şahneşînler gibi maʿmûr
Hıredâtuında hep şuffe ve şîrvân-ı şadâkat
- 59-Bir ben degûlüm ben gibi bir karyede biñ vār
Engüş-t-i be-leb cümle peşîmân-ı şadâkat
- 60-Küm oldu vefâ gitdi haqîkat hele ihlās
Aldı yolını dest-i bed-âmân-ı şadâkat
- 61-Ardınca pabuçlarını şokmuş beline hem
Dīvâne mürüvvet çağırur kân-ı şadâkat
- 62-Ardınca keremde rem-i âhû-yı hıtâ veş
Urküp ider endîşe-i ricʿân-ı şadâkat
- 63-Ġayret daħl sonra gider ammâ ne gider dir
Ah ey şeref-i vuşlat-ı sultân-ı şadâkat
- 64-Eñ sonra ʿilm cümleyi der pîş idüp itmiş
Hep bildiğini ʿarza-i dīvân-ı şadâkat
- 65-Mümkün mü maħâl olmayacak ħâl ola mevcûd
Nerde konacak murg-ı girizân-ı şadâkat
- 66-Bilmekden ise bilmemek aĥvâlini yegdür
Böyle olıcak ħâl-ı perîşân-ı şadâkat

60 (b) Aldı: oldu T.

62 -Bu beyit İ.Ü.'de 63'le yer deġiştirmiş.

63-Bu beyit İ.Ü.'de 62 beyitle yer deġiştirmiş.

67-Zîrâ ki hıyânet idenün dîdesi rûşen
Kân içre yatur dîde-i gıryân-ı şadâkat

68-Ol kimse ider râhatı kim ola hıyânet
Tâ rûz-ı kıyâm olmasa pürsân-ı şadâkat

69-Dendân-ı şubhda yoğ iken hûn-ı şefk hiç
Hûnîn-ter idi mihre-i dendân-ı şadâkat

70-Dendânı sikeste lebi âzerde olup hep
Bir dil ki ide bûs-ı leb-i nân-ı şadâkat

71-Toğrı söz acı oldığı şahid mi degüldür
Âlûde be-zehr olduğına h^vân-ı şadâkat

30a 72-Bâdi-i mezellet hele bir nesne degüldür
İllâ şu saña şe'n viren şân-ı şadâkat

73-Üstünde bulunmasun amân kendünî pākla
Tamgâ-yı siyeh lekke-i noğşân-ı şadâkat

74-Bûs itme yapışma dehen ü destüne acı
İstebrağ olursa dahı dāmân-ı şadâkat

75-Bu hâl ile hiç çânımı var eyleye Kânî
Bir kimse ser-i vuşlat-ı sultân-ı şadâkat

-39-

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

1-Gümüş pervâneler tutmuş cihânı
Felek kaldırmış altun şem'edânı

2-Hemân elmās ü zibâsın şoyunca
Hemîn hâkiye geldi kāmranı

67(b) dîde-ı : dîde T.

70 (a) âzûde: âzerde İ.Ü.

75 (a) eyleye: eylese T.

39- T.30a (İ.Ü.'de bu kasıde yok)

- 3-Bir altuna değişdi cümle vārın
Beyāza çıkdı pinhā ü °ıyānı
- 4-Yine ter oldu berk ü şah-ı eşār
İder ebr-ı bahārı bağbānı
- 5-Olup çiçekli bil sımın kemerler
Bugün tutdı gümüşden kār vānı
- 6-Yolun elmāsı buzlu şanma ābuñ
°Alūs-ı jāledür çün naķş-ı mānı
- 7-Beyāza çekdi tesvīd-ı bahārı
Nezāketle silevirdi hazānı
- 8-Hayāsından eridi sīm jāle
Taħassürden hareket tutdı anı
- 9-Çözüldü kīse-ı ebr-ı °ināyet
Tağıtdı cümle naķd-ı ihtirānı
- 10-Yeñi cān buldı mevtā-yı nebātān
Yürüdü gülşenüñ rüh-ı revānı
- 11-Olunca gerçi baħr ü bāğ-ı enhār
Şuyın buldı cihānuñ gül-sitānı
- 12-Nesīm oldu çiçekçi bāşı oldum
Çiçek gibi tonatdı bu sitānı
- 13-Meşamīn-ı müşğīn bū-yı şebbo
Virildi ğoncaya reng-ı civānı
- 14-Hezār oldu gül-ı şadberke °āşık
Fedā itdi yolına hānumānı
- 15-Süzer çeşmin bakup bu hāl Nergīs
İder pür-hayre çeşm-ı °āşıkānı

7 (b) hazān: kelime yanlış yazılmış

- 30a 16-Olunca tuğ-ı şâhi °anber efşân
Meşâme gelmede bû-yı amânî
- 17-Yedi viren olunca sebz-ı bülbül
Yedi kez okıdı seb°ül-meşânî
- 18-Katı çekdim degüldür urdığa dem
Büyükdür gülşeninün handânî
- 19-Amân açdırma ağzın göncanuñ sen
Dahî nevrestedür bilmez amânî
- 20-Kenâr-ı °ıyşe itdi °azm-cûlar
Habâbı bir bir açdı bād-bânî
- 21-Meger rüyûndan ala reng-i haclet
Gülüñ rengine yokdur reng-i şânî
- 22-Gelüp ok gibi girdi bād bağa
Kad-ı şimşadı itdi çün kemânî
- 23-Çenâr ile °aceb elleşdi bu şeb
Nesîm-i şubh idüb hoş pehlüvânî
- 24-Bulup neşv ü nemâyı cümle ezhâr
Donanmaya uzatdı bu sitânî
- 25-Çerāgan itdi lāle her taraftan
Kurup tente yüzünden sāyebânî
- 26-Tolu cām aldı lāle çünki deste
İçirür la°bde bāz ile anı
- 27-Urup fırkate rengîn yür ki gördüm
°Acem rakşına çıkdı hep civânî
- 28-Benefş curcuna ile virdi şöhrat
Hemîşe añlar ol şehzād-ı Kānî
- 29-Ele çār pāreler aldı direkden
Meyân-ı bāğda güller fisdânî

30-İdüp her gönçasın zırzob sevsin
Giyürdi şeb külâhı şād-mānı

31-Felekde zehre olunca nevâ-söz
Bırakdı bülbül oldum âşyānı

32-Olup h^vānende bülbül derd-i āluñ
Şafāsından açık kaldı dehānı

33-Hemān zerrīn kanādıl oldu zerrīn
Ne hubūb āvize reng-zagferānı

34-Ele çārub olub zeyn itdi sünbül
Koma zümrāt-ı dilde pāsu cānı

35-Gelüp ezhār reng-ā-renk açıldı
Kı gül-veş gelmenüñ geldi zamānı

36-Gül ocağı alay itdikde şāha
Karanfiller olur gerden keşānı

31a 37-Olup gül-şende sevsin dāl-ı hançer
Şanāsın ortanuñ şahib kırānı

38-Makām-ı hıdmete serv oldu kâyım
Yeşil kaftānı giydi dūd-ı mānı

39-Kavaķ yeli eser başında bīdūñ
Humār-ı aşkuñ olmuş ser-girānı

40-Geyüp ırķ-ı ızāmen dürr ü zibā
Ayağınageyindi āsumānı

41-Ayak nā'ibliği eyler çemende
Alur eşkūfeden bāç-ı kıyānı

42-Didi zerreye kandiliñde yok yağ
Yakup dökdi bu suçla bāğbānı

43-Şokuşuna didi kırbāñ küçükdür
Şuladı kırbasıyla bu sitānı

44-Dıdı sünbüllere gök şarmayuñ siz
Bilelüm kâfir ile Müslemâni

45-Kızıl dīvāne idi çünkü lāle
Kodı Darüş-şifā-yı bağa anı

46-Bırakdı şapkasın boşdan benefşe
°Aceb korkutdı cān-ı ser-keşāni

47-Güli taḥlīs itdi ḥār elinden
İdüp çok la°bet-ı behcet resāni

48-Şu pāy-ı gülbünü eksik getürdü
Kurup mīzān-ı °adl-ı saḥne Kānī

49-Dıdı kullukdan ayrılma şeb ü rüz
Geçince ḥükmüñüñ vaqt ü zamāni

50-Hitāma ırdı çün kim bu donanma
Tamāmen geçdi ruḥşat-ı zamāni

51-Ayak nā°ibleri elinde cümle
Bu gül-şenden de kaldırdı ṭabāni

52-Şukūfe bülbül ile el bir idüp
Bütün cem° itdiler şekvā yabāni

53-Terakḳi° itdiler dīvān-ı şehde
Beyāna geldi ezhāruñ zebāni

54-Alup başdan gülüñ °örf-ı °ızāmen
Güli itdirdi ḥabs-ı cāvidāni

55-Bahār-ı digere mevkūf itlāk
Sürür-ı āhire sakladı anı

56-Temādi-ı sürür olunca meşhūd
Tutunca pertev-ı behcet cihāni

57-Hüdā rüşen idüp şem°-ı münevver
Çerāğ itdi nice blñ ḥandāni

31b 58-Tulū^c itdıkde gördüm vākı^a ben
Serine koydu t̄ac-ı h̄üsrevānı

59-Bu t̄ac-ı ıbtih̄ac ile görünce
Dısün Kānı gelān şāh-ı cihānı

-40-

DER-VASF-I HANÇER HAZRET-I ŞEHRIYAR-I SULTAN SELİM HAN SELLEMA'LLAH

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1-Berķ mi yāhūd buçağ şāh-ı mīhr-ı efser mi bu
Çarh-ı ikbāle helāl ġarra-ı enver mi bu

2-Yohsa tīg-i bī-dirīg kabza-ı merrih mi
Hançer-i sultān-ı Selīm ma' delet güster mi bu

3-Böyle nāmlı tīg-ı ʿālem-ġiri görmüş vār mı hiç
Kabzaya almış cihānı ġamze-ı dilber mi bu

4-Meve meve āhen-i sīrābı ġarķāb eyledi
Sil-i tufān hayz-veş mevc-ı bilā perver mi bu

5-Bir bıçak oynar ki a' dāya oñulmaz yāresi
Kārd mı yā nış-ı pūr zehr-ı ķazā peyker mi bu

6-Eylese bir kez tehevur hiç amān bilmez hele
Düşmen-i dīne gelince ya amān dīnler mi bu

7-Kahramān-ı kudret-i Hāk destine şunmuş meger
Çekseler efsāne dīnler mi fesān ister mi bu

8-Dost hakkında çekilmez düşmene olsa ʿazīm
Şān-ı şihāb pūr-şerer yāhūd dem-i ejder mi bu

40-T.31b, İ.Ü. 21b

3 (a) ʿālemġiri: ʿālemġir T

9-Zâhîr egerçi buçağ çıksa gılâfindan eğer
Tig-ı perrân mı yâhud peykân mıdur hançer mi bu

10-Kör olur a'dâ şu'âından yanar cân ü teni
Bilmezem berğ-i kazâdan dañi efzûn-ter mi bu

11-Kâniyâ ol tigle ırkın kesüp düşmenleriñ
Bîm-i cânile diyeler kim 'aceb nîşter mi bu

-41-

BİR MECMU'A ZAHİRİNE TAHRİR İTDİKLERİ EBYÂTDUR

Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fa'lün

1-Yâ ilâhi bu nusşa-i pâki
Nüket-i ma'rifetle memlû kıl

2-Elifin ser ü bâğ-ı 'irfân it
Bâ'ların berğ yâ semen bû kıl

3-Tâ'ların tûde-i hubûb-ı nüket
Şâların Şakb-ı tavğ-ı tihû kıl

4-Cim'ini câmi'ü'l-keâm eyle
Hâların hem-çü gönca-i hoş-rû kıl

5-Hâların Tûti-i şeker-hâ veş
Bezm-i aşka nedîm-i pür-gû kıl

32a 6-Dâlını her laţîfeye it dâl
Zâlını cism-i zevke pehlû kıl

7-Râların râ'i ibn-i sînânuñ
Çehre-i igtinâyâ ebrû kıl

8-Zâların revh zâ çü meryem-i pâk
Sînini 'îsi-i sühân-gû kıl

9-Şinını şâne-i kelâle-i şevk
Şadını şayd-gâh-ı âhû kıl

10-Zâdını zıdd-ı kasvet-dânda
Tâların tûb-ı tab^c-ı hoş-hû kıl

11-Zâların sırr-ı zâhire mahrem
°Aynını °ayn-ı °aşka hem-rû kıl

12-°aynını °ayn derine sîli-i dürr
Fâların feyz-ı tûyı der-tû kıl

13-Kâfını kâf-ı nâz ü istîgnâ
Gül-şen-i kimyâya reh-cû kıl

14-Şûr-ı her şikâf-ı kafın anuñ
Güzelüñ rû-yı °anberîn mû kıl

15-Lâmını lâne-i dilber-i sahn
Mîminî deste cevâb-ı yâzu kıl

16-Nûnını nûne-i rû-ı °câb
Vâvını halka bend-i gîsû kıl

17-Her iki gözlü hâ-yı hû zeynî
Dîde-i nişfete terâzû kıl

18-Lâm elif şeklini anuñ kaṭ^ci
Ya^cnî makrâz-ı zûlf-ı hoş-bû kıl

19-Yâ'ların ebruvân-ı yâre bedel
Noktasın hâl-i °anberîn mû kıl

20-Cereyân-ı selâset-i lafzın
Zûd-hem-pâ-yı nehr-i âmû kıl

21-Mısrâ^cınuñ miyânesin meşelâ
Gül-sitân-ı belâgate cû kıl

22-Her iki satırnuñ nümāyişini
Cırm-ı kūrş-ı latīf tenezzū kıl

23-Haşn-ı h̄aş-ı metīn-i eşcāra
Levhasın cümle burc ü bārū kıl

24-Geçmesun dest-i h̄od- perestāne
Anı mahsūs-ı tabc-ı hak-cū kıl

25-Eyle her güne cevherin Kānī
Zib-i ecyād ü dest ü bāzū kıl

23 (a) h̄ās: h̄aş T.

MUSAMMATLAR

-1-

(32b) DER-MERŞİYE-İ HAZRET-İ HÜSEYN RADİYALLÂHU  ANHU

Mef  l  n F  il  t  n Mef  l  n Fa  l  n

- 1-Felek, felek, felek ey  asm  n  si  ahru  n
Felek, felek, felek ey n  geh  n  si zehr  n
- 2-Felek, felek, sen o mısın ki Kerbel   i re
Kes  p  am  n  nı  ehz  de-i vel  -behr  n
- 3-Elinde   h hel  k eyled  n o  ehz  deyi
Bir a lı nesli ned  neste-i sıyeh-  hr  n
- 4- ad  vet  n ne idi te  ne-leb hel  k itd  n
Esirged  n sıy  nı Kerbel  'daki nehr  n
- 5-Felek sen  n de  aceb ya  na  alur mı bu i 
Yah  d sitemle mi zehr  n  eker mısın dehr  n
- 6-Hev  -yı germ-ı tem  z-ı sitemle  oldurd  n
  k  fte g  llerin ol rav  -ı n  fec  'z-zehr  n
- 7-D    rd  n ol yere   h  -yı   n-ı ikb  l  n
Sek-i derindelerin b   ına d  h      hr  n
- 8-Kim ide bilse gerek  ar  suluk  la tedb  rin
Bu s  kn  k-ı dev  hi-i  a  m  'z-z  hr  n
- 9-Sen  n bu mu h  ner  n ki zeb  n idersin hep
A  lı destlerinde sel  let  'l-  hr  n
- 10-Bu i leri d    n  rm   sin ey sı  hr-ı gu  m
G  z  n yumulmaz idi d  'ımı idi sı  hr  n
- 11-Ne ser bu kim y  zi   zmaz utanmaz   r itmez
Yanında   afyesi bird  r bu sı  r ile   hr  n
- 12-O H  ned  na ne idi  ad  veti K  n  
Ne itdi idi o  a    hz  desi  ahru  n

-2-

**MERSİYE-İ DER-HAKK-I RE'İSÜL-KÜTTÂB MEHMED HAYRİ
EFENDİ**

-I -

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlüm

- 1-Felekâ süfle-nevâz-ı ebre bî-dâd gerâ
Bre zâlim bre gaddâr behey perde-dîrâ
- 2-Bre sersem bre ser-keşte-i nuğrîde kadem
Behey inşafsız âyâ ne bu ğayz-ı kübrâ
- 3-Behey âğuştâ niçün pençeli mazlûm-şiken
Behey âlûde be-zeh-râb ken-i sebz-i çerâ
- 4-Saňa şormak da °abesdür bunı ammâ bilseñ
Bu važ° ez-çi neden çün nîte niçün çerâ
- 5-Saňa netdi hele °ırfân-ı taleb-kârânı
Ne idebilse gerek atsa da kundaqla çerâ
- 6-Mâ-cerâ anlaşılar nesne degül itse dahı
Cümleten sa'ylerin sa'yimize zımm ücerâ
- 33a 7-Kimseden kimseye yok fâ'ide bu mebhâşde
Semt-i tefhîm meţâlîb çelebim pek ücerâ
- 8-Sende vār ise eger tâb ü beyân ü tefhîm
Zadekallâh Te°âlâ ve tebârek ecrâ
- 9-Yoğ ise sende benim gibi olursın mağdûr
Lev zebahnâlar °ayna's-semerâti's-şücerâ
- 10-Mâri°ı Hağ ahâlî'l- keremü'l-müstevfî
Dehr tâ ħin kaşednâhü komısnâ zacrâ
- 11-Âh min fırkate aĥbâb-ı Süleymî şad âh
Âh min ħırkate aşhâb-ı erîha şad âh

2-T. 32b, İ.Ü. 23a.

5(b) atsada: - T.

8 (b) Zadakallâh: zadellâh T

-II-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1-Ey felek sen bu kadar zālīm vü gaddār mısın
Ehl-i 'irfāna bu fānide dilā-zār mısın
- 2-Āh kim tā bu kadar ġayza sebep ne 'acebā
Yohsa esbāba rücū'unda da bī-zār mısın
- 3-Herkesün düşmeni de kendüye akrān gerek
Bir de magdūrlaruñ gör o kadar vār mısın
- 4-Hiç utanmağda mı gelmez saña peygamberden
Korkmak yok mı Hüdādan katı bī-'ār mısın
- 5-İztırāri mi idersin bu cefāyı halka
Yok mıdur cüz'i irādet yā ki muhtār mısın
- 6-Cebr-i maḥz ise o da mezheb-i Mansūr mıdur
Yohsa tefvīza da kā' il mi ya cebbār mısın
- 7-Seng-i ḥārā gibi saht ü sitem āver kalbün
Gül misin lāle-i pür dāğ mısın ḥār mısın
- 8-Niçün itmezsin ayā çarḥ-ı denī rū-cevāb
Büt misin deyr misin şüret-i dīvār mısın
- 9-Yok mı sende 'acebā merḥamet inşāf kerem
Hilḳatünden berū hep halka cefā-kār mısın
- 10-Ḥum mısın semm-i helā hille mi memlūsın sen
Yohsa bomboş kırı bir bī-hüde anbār mısın
- 11-İstemem tarz-ı hirāşende ki ben taklīdi
Gösterirdüm saña nıdığın iken taklīdi.

II- T, 33a, İ.Ü. 23a.

4. beyit İ.Ü.'de 5. beyitle yer değiştirmiş.

6.beyit İ.Ü.'de 7 beyit olarak yer alıyor.

8. - T, İ.Ü. 4. beyit

7. beyit İ.Ü.'de 8. beyit şeklinde bulunuyor.

9. beyit T.'de 8. beyitle yer değiştirmiş.

10. beyit T'de 9. beyitle yer değiştirmiş.

11.beyit T.'de 10. beyitle yer değiştirmiş.

-III-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1-Ben senün vaz'ına hayrân sen ise bir sersâm
Şurta-ı keşti-i dil şandığımız pek sersâm
- 2-Sen ne fağfurları eyledün işkeste çü cām
Cân fedâ-restüm ve yoluında komuşdur sersâm
- 3-Ben dirüm şıdk-ı derün ile °aleyküm bi's-şâm
Sen baña ley-yi lisan ile °aleykümbi's-sâm
- 4-Hep tehlüfde gezersin kanı tevfiķ-i sühan
من ادعى الظلم بمأذات ومن كان اسام
33b 5-Ben saña hiç teşekkürde kusûr eylemedüm
من يسأل ابيتن عنى يقول ما سام
- 6-Ne bırakduñ beni feyzâ-yı fenâ da iftân
Ser ü sāmân kanı bende nic'oldı mā-sam
- 7-Yazamaz nâme-i ahvālîmi şāhib-i °ıyyād
Kalem-i mânî vü behzād ile olsa ressâm
- 8-Böyledür kısmet-i rûz-ı ezel olmaz tağyîr
Hakîmün hiç yazabilsün mi hilafın kassâm
- 9-Gülşen-i dehre neden Jâle yerine yağa zehr
Türüş-ı rû-ğarlara dönmede derd-i bessâm
- 10-Kaldı eşbâh çü eşbâh-ı fer ü ten mände
Hâli ervâhdan oldu heme zarf-ı ecsâm
- 11-Kimsenün sâmi°ası yanmaya söz dağından
Kimsenün bâşırası sönmeye göz dağından

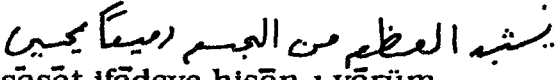
-IV-

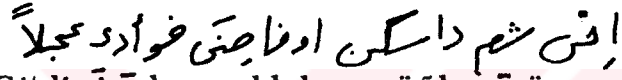
Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Facilün

1-Alduñ ey çarḥ-ı sitem-kār elümden yārüm
Büsbütün iken a zālīm beni koyduñ yarım

2-Beni benden bunu ki selb idüp itdüñ bī-mağz
Bilmezem kendime ağıyār mı yohsa yārüm

3-Sāḥıl-ı behre-ı eşkimde ğubār-ı cismüm
Şehnışın yāre göre bense yıkılmış yārüm

4-
Ber-ı şaşāt ifādeye ḥisān-ı yārüm

5
Gıtdı zīrā bu aralıkda senüñle yārüm

6-Hep senüñle bütün olmak şadrında inşāf
Ki senüñle bula şafvet güher-ı ma'yārum

7-Hele bī-dāda şakın pek de virilme kerem it
Felakā eyleme yārāne bedel ağıyārum

8-Beni bu ḥāle koduñ ki seçemem ḥayretten
Nev-bahārum ile dīmāhum ile āyārum

9-Ben de ḥırlı degülüm ey felek-ı bī-inşāf
Pek de aldanma ki ḥālimce degül 'ayyārum

10-Sen de ammā pek uçurduñ bu havālarda işi
Hep kuş uykusu ile ürküderek eṭyārum

11-Gel senüñle yeñiden kavı-ı bilā-ğavl idelüm
İşi vāreste-ı ta'vīze-ı lā ḥavl idelüm

-V-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fa'ilün

- 1-Gel biraz da reh-i nā-refte-i °ilme gidelüm
Ya'ni šehrāh-ı serā-ḥane-i ḥılme gidelüm
- 34a 2-Āştı semtine meyl it n'olur ey ḡālib-i nā-kām
Çünkü eş-şulḥ ḥayrdur reh-i seleme gidelüm
- 3-Yolı ben hep bilürem bir de baña oy sen de
Bil dili şorma gerekse yolu bilme gidelüm
- 4-Eyleşüp kalma hemān kaṭc-ı tarık eyleyelüm
İl ne dilerse disünler hele eyleme gidelüm
- 5-Bakma ağladığına leylī vü selmānuında
Gözlerinüñ yāşını sil yā ki silme gidelüm
- 6-Tān-ı ḥuşki dilelüm kārđ-ı himmetle yine
Dil elimde benüm ol vaḳt anı dilme gidelüm
- 7-Çek illşme ne kırışmeyle virirse sāķī
Mey-i şevķi çekelüm ḡayrı çekilme gidelüm
- 8-Pesrev-i duḡter ü ferzend ü zeni ekmeyelüm
Aḡlama ḥaddine vardıysada ḡılme gidelüm
- 9-Sözünü cāme-i selvetle tekellün ḡayrı
Sen de ey ḥasreti qarşımda dikilme gidelüm
- 10-Sen de ey bād-ı ser ilme ne bu bād ü bīde
Kendüñi divşir a ser sām serilme gidelüm
- 11-Gerçi biz de o yoluñ yolcısıyuz er yā ḡiç
°Acele eyledigüñ bunda bilür misin hiç

V-İ.Ü. 24a, T.33b

2 (a) ḡālib-i nā kām: ḡālib-i kām T

7(a) Sāķī: anı T

-VI-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1-Ey şikeste-kaḍeḥ-i zehr ü melāmet āveng
Ey kesiste kemer-i pīş-i gevher āvering
- 2-Ey ḥuceste-heves-i kāmımı menḥūs kılan
Ey ne beste ney-i şad bendüm iden bī-āheng
- 3-Beni ḡāyetle fer ü mānda bıraḫduñ yolda
Ḳomaduñ dilde ḳuvā tende şu'ūr-ı ferheng
- 4-Nereye varsa gerek ḡāyet-i rāhum bilemem
Ne beyābānda germ-pūy olacaḫ bu pāleng
- 5-Yāna yāna düşeyim rāh-ı cünün-ı ʿaşka
Urayım dāmenine dest-i ḡamuñ leylī-renk
- 6-Ṭoldırayum baḡl ü ceybime seng-i ḥāra
Baḡlayayum yüregüm üstüne bir sengin-seng
- 7-Gezeyüm ḥaşre de çıkarsa uci bu seferüñ
Dimeyem ki bu sefer hem-çü sefer şad ferseng
- 8-Ḳomayam reng-i te'allüḳden eser ḥātırdā
Ne temennī ne temellüḳ ü ne ʿār ü ne teng
- 9-Baḫmayam ḫehresine dehr-i denī ṭab'ūñ ḥiç
Ne ḳadar olsa da ḥūri gibi şen şuḫ şeng
- 10-İdeyüm kendimi ber-dār ser-i zülfünde
İdeyüm kendimi Manşūr mişālī āveng
- 11-Cām eşkeste sebū riḫte mey bī-neş'e
Bezm çün rezm-i ḫarīfān-zede ney bī-neş'e

VI-T, 34a, İ.Ü., 24a.

7 (b) ki: - T

10 (b) İdeyim: İde T

-VII-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1-Āh efendüm seni ben kande arāyum vārayum
H^vāhiş-i neş'e-i vaşluñla kime yalvārayum
- 2-Şāne-veş erre-i hasretle biçüp müy-be-müy
Nerelerde senün āşaruñ arāyum t̄arayum
- 3-Husemān dañi olursa baña bu yolda delil
Hep müdārā ideyüm hem vireyüm yalvārayum
- 4-Şorarak ser-ħad-i haşre de çıkarsa rāhum
Giyeyüm pāyima temyūr şemim şāl s̄arayum
- 5-Ālemi birbirine katayum ol maṭlabda
Korma katma ideyüm şerħalara k̄an karayum
- 6-Bir arar şorar olursa bozarup t̄urmayayum
Diyemem merd-i ġarībüm kati yüzi karayum
- 7-İtmeyem ħālını bilmezler ile āmızış
Vārayum kendüme bir yār-ı vefādār arayum
- 8-Allāh oñarmağa muḥtāç kışınün k̄aruñ
Ben kimim ki işimi kendicigüm oñarayum
- 9-Süreyim ħāk-ı darīḥine o māhuñ yüzimi
Felegün kāselerin dil gibi bir de yāreyüm
- 10-Bilemem ba'd-ezīn ʿömr eyleye mi baña vefā
Ki oña göre özüm otārayum kotārayum
- 11-Ağla ey merdüm şuride ki hasret gūnidür
Va'de-i vuşlat-ı dīdār kıyāmet gūnidür

VII-T, 34b, İ.Ü., 24b.

8(a) muḥtāc: muḥtāc İ.Ü.

11(a) gūnūdūr: görүнür İ.Ü.

(b) gūnūdūr: görүнür İ.Ü.

-VIII-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1-Ey felek sen beni gāyetle sıyeh-baht itdün
Yine tā rāc-ı ser-ā-pāy dil-i dıraht itdün

2-Rū-yı dille beni bir kerre nevāzış eyle
Saht dilikler ile rūyımı da saht itdün

3-Fıtratım katı nerm-hod vü mülāyım ter iken
Hılkat-ı tıynetimi senün gibi saht itdün

4-Cigerüm yāreledün sonra refv eylemedün
Kı hezār pāre iken cismimi yek-laht itdün

5-Taht-e-i meşka nümüne idüp endāmımı hep
Oturup şadr-ı dil-i suhtemi taht itdün

6-Hasb-i hālüm olarak her sahn-ı sāmī'āya söz
Virdimi kalime-i yā taht ola yā baht itdün

35a 8-Nice tezvīr ile işkence mi düzdün koşduñ
Saht şirretler ile nāmemi de saht itdün

9-Üstüme at sürerek derd ü ğama çiğnetdün
Tā ziyāne sitemi nāzları raht itdün

10-Ben didim cevır bilürseñ baña it sen de didiñ
"Ene mā dümtü muhibban leke ve'b-baht itdün

11-Cevr de her neye kim kādır iseñ eyle baña
İdebildiğini it mümkün ise neyle baña

49-T, 34b, İ.Ü., 25a.

1 (a) Felek: - İ.Ü.

3(b) Hılkat: Hılkat: İ.Ü.

5 (b) taht: saht İ.Ü.

6(a) sāmī'āya :sāmī'a İ.Ü.

-IX-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fē'ilün

- 1-Āh devletlū °ināyetlū °ütüfetlū begüm
Āh şafvetlū, mürüvvetlū, ḥakīkatlū begüm
- 2-Āh n'oldı ● dem ü °ālem ü zevk ü şevküñ
Yā nic'oldı o leṭāfetlū, nezāfetlū begüm
- 3-Nereye gıtdı o tertīb-i dem-i germā-germ
Niye mesh oldu şafā āh aşāetlū begüm
- 4-Cinne mi çarpdı se°ālī mi ṭakıldı bilemem
Bezm içindeydi nic'oldı o şetāretlu begüm
- 5-O şeh-i memleket-i şevk ü şetāret n'oldu
Ne için kaldı bu aḥbāb kaādetlū begüm
- 6-Saḥa maḥşūş iken °ālemde bedīhe-gūluḳ
Söz olurken temm-i feyzüñle selāsetlū begüm
- 7-Beni bī-çāre ü bī-rāḥat ü ārām ḳoduñ
Eyledüñ naḥse bedel sa°dī sqādetlū begüm
- 8-Sende mūmzā idi teblīḡ ü belāḡ ü bülḡa
Sen gibi vārmı idi hiç sa°ādetlū begüm
- 9-Berk-i sebz güle sepīd idi vüçūh-ı Kübrā
Ser-i sebzüñle idi baḥt nezāretlū begüm
- 10-Şen idi gülşen-i cūduñda ḳulūb-ı fuḳrā
Sen idüñ teslīt-i ḥalk a°nāyetlū begüm
- 11-Bu lekedler bu tekedler nedür āyā bilemem
Bize bu evked-i kedler nedür āyā bilemem

IX- T. 35a, İ.Ü. 25a.

4(b) içindeydi: içinde idi İ.Ü.

-X-

Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılün

- 1-Netdün ol pādīşah-ı memleket-i 'ırfānı
O süḥandan ḳavī şevket-i 'ālīşānı
- 2-Ḥāke ilkāya sebep neydi o vālā güheri
Derc ü iḳbāl ü sa'ādet iken anuñ kānı
- 3-İşinden hiç boğulmaz mıbu şuda şaddı
Cū-yı eşküñ olamaz mı sebep-i tuğyānı
- 4-Yüze şu nide bū-yı neş'e mi derd-ālūd
Neden olsun ḳadeḥ-ı sāmī'āya erzānı
- 35b 5-Boza yazdı yüzini şabr ü şekībūñ bu ḥaber
Yine tutduñ felekā niye reh-i 'ışyānı
- 6-Niçün olduñ yine ğaddārlara cānib-dār
Ne bahāne ile düşürdüñ bu havāya cānı
- 7-Oda yakdı sen idersin nice bīñ bī-hūde ḳān
Aḥmer-i ḳāniye döndürdi reh-i fevḳ-şānı
- 8-Merr-i sānı felegūñ virmedi te'sīre vüçūd
Ḳurıdı evdiye-i ḥārre ile ḳānı
- 9-Ḳanı ol dem ki tereḥḥümde iderdüñ gāhı
Luṭfe meyl eyledigüñ feyz vāqıtler ḳānı
- 10-Hele ḥall eyleyebilmez bu mu'ammāyı kes
Fıkr-ı bī-hūdeyi boş ḳo ḳuru da'vāyı kes

51-T, 35a, İ.Ü, 25b

2(b) anıñ: - T.

3(b) eşkiñ: eşk T

5(a) şekībīñ: şekīñ T

-3-

Meḥʿülü Meḥāʿilü Meḥāʿilü Feʿülün

**VELED-İ MAʿNEVİLERİ YUSUF NÂM-I GULÂMUŊ
VEFÂTINDA İNŞÂD EYLEDİĞİ MERSİYEDÜR**

1-Dil gıtdi ğam ü fırkat ü miḥnet saña kaldı

Lâzım olanı itdi a ğayret saña kaldı

2-Ben lâl ciğer-i sūḥte efserde dil-i cān

Ey āh-ı cihānsūz şikāyet saña kaldı

3,"-ʿAlemlere itdi seni ol şūḥ havādiş

Eyyām-ı ğam ü hicri rivāyet saña kaldı

4-Tenhā seni bu genc-i firāk içre bıraḳdı

Şimdengerü bu gūşe-i vaḥdet saña kaldı

5-Ol rāḥatını istedi rāḥat döşegüñde

Hep keşmekeş-i tāb ü ḥarāret saña kaldı

6-Ol buldı selāmet yerini dār-ı selāmda

Şimdi girü elām ü melāmet saña kaldı

7-Ol vaḥdet ilen boyladı gıtdi bu fenādan

Ey ğāfil-i şurīde bu keşret saña kaldı

8-Ol vāşıl-ı ser- dāmen-i dost oldu serīʿan

Ḳal fırkatle bundaki ḥasret saña kaldı

9-Ol daʿvet-i Ḥaḳḳı işidüp itdi icābet

Sen nevbetüñi bekle ki nevbet saña kaldı

10-"Yā eyyühen'-nefsi ilā rabbike ʿūdī"

İşitdi o ol daʿveti ʿavdet saña kaldı

11-Oldı dehene gül-şeker-i vaşlla şirīn

Zehrābe-i bī-çeşni-i ḥasret saña kaldı

3-T.35b, İ.Ü. 25b.

5(b) ü: - İ.Ü.

10(a) "Ey nefis rabbine dön" Fecir 89/27-28

12-Hayyât-ı kazâ degdi anuñ cāme-i cismīn
Sandūka-i hasretdeki kisvet saña kaldı

13-Bilmem ki senüñ başıña da ne gelecekdür
Soñduñ ki hemān künc-i selāmet saña kaldı

36a 14-Ol buldı yerin qurb ü civār-ı rahmetde
Fıkreyle ki hālün yine mihnet saña kaldı

15-Ol dār-ı selām-ı vaṭan-ı aşla irişdi
Ammā yine ʿālemde bu ğayret saña kaldı

16-Ol giydi kefinden yeni bir cāme-i esfīd
Şimdi bu kühen-hāne-i firkat saña kaldı

17-Yā Rabbi emīn it şerer-i nār-ı ğazabdan
Bu bābda elbette emānet saña kaldı

18-Sen zannī katında kulunuñ hāzır ü nāzır
Ey zann-ı ilāhī o şehādet saña kaldı

19-Biz acıdık ağladık aña kudretimüz vār
ʿAfv ü kerem ü luṭf ü ʿināyet saña kaldı

20-Şimdengerū gel eyle duʿā ğayrı ne çāre
Kānī hele inşāf ü mürüvvet saña kaldı

16 (b) kühen: künh T

18(a) kulunuñ: kuluñ T

TĀRİHLER

-1-

TĀRİH-İ BERĀY-I CŪLŪS-I HŪMĀYUN HĀZRET-İ SULTĀN SELİM HĀN-I ŠĀLİS SELEMA'LLĀHŪ

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1-Yine eyyāma virdi Hāk-Te'ālā revnāk-ı diğer
İrişdi mevsim-i 'ayş ü şafānuñ nev-bahārānı
- 2-Zamāne eyledi iqbāl,ı gül-geşt-i vefā-dārı
O eski şiveden döndürdü pīr-i çarh gerdānı
- 3-Kasun devrāna ta'ni zāhid-i kullāb kım şimdi
Sīpihrūñ vefk-ı me'mūl üzredür ābın-ı devrānı
- 4-Cihānı eyledi müstağrak-ı envār bi meh-rū
Çerāğ itsün yeter gayri felek hırşīd-i rahşānı
- 5-Neşāt- ābāde döndi şehir-i İstanbūluñ esvākı
Birer nūzhet-geh oldı her gürūhuñ pīş-i dükkānı
- 6-Nihālīstan cāmeyden nümüne oldı revzenler
Çıkardı hālk dilden h'vāhiş-i seyr-i gülīstānı
- 7-Dönüp darū's-sa'āde heşt-i bāğ-ı cennetü'l-hulde
Göründi bir muşavver muntazam sa'dī gülīstānı
- 8-Küşāde-rūlaruñ nūr'ün -'āle-nūr olmuş evşānı
'Abūsü'l-vech olanlar bağlamış sīmā-yı nūrānı
- 9-Cihān bir şūrete girmiş zamān bir hūsnvān olmuş
Ki 'aql-ı kül ider ızhār-ı 'aciz idrākden ānı
- 10-Nıgāh-ı bī-hūdāne vāz'-ı bī-hūşānımı gördüm
Ki geçmiş hālet-i hayret-fezā-yı beng-i hūrānı
- 11-Kıyās-ı 'aql ile buldum każıyye nıdığın ammā
Muvāfık düşmedi matlūbuma tertīb-i pürhānı

1-T.36a, İ.Ü. 26a.

9(a) olmuş: bulmuş İ.Ü.

12-Berīd-ı hoş-nüvīd ʿālem-i ilhāmdan şordum
Nedür bu vāz-ı nā-maʿhūduñ āyā sırr-ı pinhānı

36b 13-Dıdı bu sāʿat-ı ferrūh dem-i ferhunde ahterde
Müşerref kıldı şad taht-gāh-ı ʿadl-i ihsānı

14-Şeh-i āgāh-ı dıl sultān-ı ʿādıl dāver,ı muqbıl
Hudīv-ı bī muʿādıl Hanedān pīrā-yı ʿOsmānı

15-Gırānter hāşıl-ı kân-ı aşālet māye-i devlet
Yegāne güher-i nā-Yāb-ı şulb-ı Muştafā hānı

16-Şehen-şāh-ı güzīn sultān selīm bāhırü't-temkīn
Kı fark-ı tectīdūr şāyān dīhim-ı cihān-bānı

17-Cülūs-ı meymenet me'nūs itdi ʿālemi mesrūr
Kudūmü Kaşr-ı Yūsuf kıldı künc-ı beyt-ı aḥzānı

18-Zemīn-gīr oldı gül-bank-ı mübārek-bādi eflākuñ
Degül ʿaks-ı şadā-yı kürre nāy vü kūs-ı Hākānı

19-Sikender ol şeh-i dārā gulāmuñ görse dārā ten
Kıalur āyīne-āsā pūşt ber dīvār-ı ḥayrānı

20-Yedūñ çekmezdi perdiz eylese şebdizini ihdā
Degül şāyān,ı mülk-ı fers pīşinde at oḡlanı

21-Kef-i ihsānına teşbīhi ṭabʿuñ zīnnetindendür
Ne mümkün öyle güher-pāş olmak ebr-i Nīsānı

22-Ḳurʿān sikkestyle oldı beyneñ-nās zer-i maḥbūb
Beyān-ı ḥutbestyle buldı minber rifat-ı şānı

23-Cihānda mişlini vardur diyen vār ise aḥuldur
Bakılsa çeşm-i inşāf ile zīrā yokdur akrānı

24-Miyān-ı haşşekān-ı enderūnda eylesün seyrin
Var ise görmemiş ḥāver-sitānı mülk-ı hāmānı

13 (b) şad: şadr İ.Ü.

(b) ü: - T.

20(a) Yediñ: Yedi T

24 (b) hāmānı: māyānı T

- 25-O şālîşdür ki mîhr-ı ʿâlem- ârâdur aña râbî^c
O müfreddür ki nâ-mesmu^cdur ol şîgaya şânî
- 26-O hâkân-ı hüner-perver ki gül-ķand-ı ʿinâyâtı
Bîrer Tûtî-ı gûyâ itdi tab^c-ı nûkte subhânî
- 27-Huşûşân çend sâle ibtilâ-yı ʿillet-ı âbdan
Hayâtından idüp me'yûs bu pür-keşte sāmânî
- 28-Tabîʿat sahtî-ı meşt-ı dîreşt ğuşşadan mecrûh
Şeţâret lang-ı taʿrîzâtdan âzürde pîşânî
- 29-Şuʿûr efserde hûsn pejmürde rûh efşurde terr mürde
Kuvâ muhtel iken el-cümle cismânî der ü hânî
- 30-İşitdikde o şahuñ müjde-ı teşrîf-ı nâ-gâhuñ
Hulûl itdi hemân-dem kâlib-ı fersûdeye cânî
- 31-Egerçi peççe-ı bûlbûl ğibi elfâzı eşkeste
Dañi bir haşça vezin bulmamışdur tarz-ı elhânî
- 32-Dilî şâyeste-ı sem^c-ı kabûl-ı pâdeşah olsa
Olur ebkem yanında baĝ-ı nazmuñ ʿind-ı libânî
- 33-Degûlsın vâz^a kâdir sende yok cemʿiyyet-ı hâtır
Bilürsın bîz-zarûra nazma mani^cdür perîşânî
- 37a 34-Kef-ı ihlâşla kânî duʿâ güherlerin neşr it
Bulunmaz lücce-ı bañr-ı şenânuñ hadd ü pâyanî
- 35-Olup her maşlahat da müsteşârî melhem-ı ğaybî
Tarafdârî ola her kârda tevfiķ-ı rabbânî
- 36-Kurʿâna düşmen-ı rû-bâh-ı tîynet bulmaya fırsat
Ola çeşm-ı hüner bir ğâye-ı nuşret nîgeh-bânî
- 37-muti^c-ı emr ü fermânî olup maʿmûre-ı ʿâlem
Mübârek eyleye Allâh taht ü tâc ü dîvânî
- 38-Nice şeh-zâdegân saʿd ihter mâh-peykerle
Karîben eyleye mesrûr o sultân-ı zî-şânî
- 39-Bu târiķ-ı mücevherle olundukça cihân tebşîr
Selim-ı şālîş oldu kâʿid-ı cây-ı Selîmânî

33 (a) vâz^a : vaş^a T.

-2-

**TĀRĪH-İ VELĀDET-İ ŞEHZĀDE SULTĀN MAHMŪD BİN SULTĀN
ABDŪ'L-HAMĪD HĀNİ**

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1-Şeh-1 şāhān heft-ıklīm ebā'an Ced püser-dihim
Ki ferş pā-yı tahtı bāc olur tāt-ı kıyāniden
- 2-Ebü'l-İhsān ya'ni Hāzret-ı 'Abdü'l-Hamīd Hān kim
İsā'etler zamānında dem ursun len terāniden
- 3-O şāhen-şāh-ı 'ālicāh kim çarh eyleye inşāf
Füzündür rütbe-ı vālāsı hākānī vü hāniden
- 4-Hurūf-ı 'āliye sırında mevdu'dur o sultānuñ
Nişān virse sezādur şülbü hallāk-ı hāniden
- 5-Muvakkıfdur beķā-yı nev'-ı hāşa tab'-ı feyyāzı
Bī-hamdillāh vüfūr-ı nesl ile kām aldı fāniden
- 6-Sa'ādetle yine bir şehzāde oldu pā-der mehd
Nigeh-dārı ola Allāh zahm-ı çeşm-ı şāniden
- 7-Daḥi çok şāh-zāde eyleye ihsān aña Allāh
Budur dā'im ricām ol bār-gāh-ı bī-medāniden
- 8-O mahmūdüş-seym çün āyuñ on dördi gibi çıktı
Şikāf-ı ebr-ı rahmet göster-i sırr-ı nihāniden
- 9-Didiler āyet'ün men āyetü'llah vaşf-ı pākinde
Olanlar dāye-mend esrār daḥi āsumāniden
- 10-Kamāt izz ü istiğnāya piçide kılındıkda
Harīm-ı hāş olup reşk-ı cenān-ı şādimāniden
- 11-Ülü'l-ebşāra meşhūd aldı āyāt-ı yemn güyā
Şeb-ı mīlādda darü's-sürūr-ı ümmühāniden

2-T. 37a, İ.Ü. 27a.

4- (a) sultānuñ : sultān T

(b) hāniden: me'āniden İ.Ü.

12-Şehen-şāh-ı cihānuñ sāye-i şevket me'ābından
Tarāvet-yāb olup te'sīr-i āb-ı zinde-gāniden

13-Açısun gün gibi günden güne ruḥsār-ı zībāsı
Kıpansun çeşm-ı bed-ḥ^vāhı kazā-yı nā-gehāniden

37b14-Birer takrīb ile tebrīk kaşdın itdiler cümle
Olanlar bende-i bāyı e'ālī ü edāniden

15-Bu da āşār-ı yūmn-i ṭālī^cindendür ki ben ḥāke
Degülken ḥāşıl ol emniyye farṭ-ı ḥad-nedāniden

16-Ne deñlü sāde-rū da olsa elfāz ü me'ānīsı
Bu mıkḍārında me'mūl eylemezken ṭab^c-ı Kāniden

17-Temennā eyledıkde mışra^c-ı tārīḥ-ı mīlādın
°Atā-yı Ḥāzret-i cevher-fürüş-ı feyz āniden

18-Mi'et-i cevheriden düşdi bir tārīḥ-ı müsteşnā
Cihān ṭoldı şerefle ṭal^cat-ı Maḥmūd-ı sñniden

-3-

TĀRĪḤ-İ BİNĀ-YI İKİNCİ BÖLÜK DER - AĞA KAPÜSİ

Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılātün Fa'lün

1-Şāh-ı şāhān-ı sikender der-i dārā derbān
Māh-ı istār ü sipāh-ı felek °ālemün-nūr

2-Server-i pāk-ı nazar dāver-i leşker-i perver
Ḥasr ü ḥūb seyr-i pādeşeh-i bī-maḥzūr

3-Kutb-ı ekṭāb-ı zamān °Abdü'l-Ḥamīd Ḥān ki tutar
Ḥızr yoldaşlığını meymenet Elyās uğur

4-O miyāne revī şehrah-ı °adl ki çekemem
Olsa da Nūşirevān oña yamalıkla faḥūr

5-Āsitāne yazalar diyü esāmīlerini
Mıhr ü meh rüz-ı şeb olmazlar eşğinden dūr

3-İ.Ü.27b, T.37b.

1 (b) U : - İ.Ü.

5 (b) olmazlar: olmaz T

- 6-Necm ü müdārī bir adını kara koluğçısının
Bend-i zānūsuna teşbīh ider isem ma'zūr
- 7-Ota başılığa kâ'ıl idī dāruğa -i mihr
Olsa hāşān,ı hümāyūnda nāmı mestūr
- 8-Cümleden mäh-ı taḳarrübde baş eski geçinüp
Mäh ü sāl itdi fener-keşlik ile vakti mürūr
- 9-Şimdi her hafta bir engüş-ter-i nīm 'arz eyler
Hidmet-i der-kühene maṭlabı itmiş mah şūr
- 10-Mū şikāfāne tedābīr yine serbeste olup
Bir kıl ile yedilür kolları bī-zaḫmet ü zor
- 11-Dest-i deryā güfte maşraf-ı yekrūza degül
Künc-i medfün-ı zemīn mā-ḫaşal-ı ceyb-be-ḫor
- 12-°Akḍ-i pervīni şatar çarḫ kühen glyse eger
Olsa bir kaştı mevācīden edāya me'mūr
- 13-Dil-i āgāhı ider kuvvet-i kudsiyye ile
Ser-i a'ḍāsını müstağnī-i sell-i sātūr
- 14-Nāfızü'l-ḫükm o kadar kim eger eylerse murād
Şerer-i āteş ider kaṭre-i ābı maḫhūr
- 38b 15-Lik āteşde olan ḫiffet ü ser-keşlikden
Ez-kaḫā eyledi çün vak'a-i iḫrāk zuhūr
- 16-Ḥacletinden kızarup oldı nemed-pūş rimād
Kürre-i nāre kadar gitdi melūm ü medhūr
- 17-Bir kığılcım birağup dest-i kaḫā ortalığa
Oldı pāşide zemīne şerer-i şūr ü şurūr
- 18-Ḳaşdı ḫāvırdı sitanbūlı o rütbe āteş
Herkesün bāşına teng oldı o gün dāḫıl-i sūr
- 19-Şu'lesi şeyb-ü ḡarāb şebi itdi āşyāb
Tütünü beyza-i sīmurg sipihri mestūr

10(b) zor: rüz T

19 (a) ü : - T

20-Āb-ı huşk idi Tulumhada yahūd āteş-ter
İtmedi zerre kadar āteşe ĩrāş-ı fütūr

21-Döndi taş^cid olunan āb-ı hevā-yı feşke
Katreler dāne-ı bārut-veş oldu menşūr

22-Birbirin bilmez idi halk perīşānlıktan
Zāhır olmuşıdı o gün vākı'a-ı yevm nüşūr

23-Eyledi Hazret-i Hākān-ı Sıkender °ünvān
Birden etfāsı huşūşunda nişār-ı zerd zor

24-Bahre °azm itmişıdı vehm ile mahī-ı zemīn
Yer değışmişler idi yām-ı sıpıhr üzre nesūr

25-Mürğ-ı ārām kebāb olmuşıdı dillerde
Belki dīvārda taşvır alınan naķş-ı tuyūr

26-Dāmen-ı ebri kurutmuşdı hevā-yı pürtāb
Mağz-ı gabrābı ter itmişıdı sırışk-ı mahrūr

27-Oldı hāşıyyet-ı noķt ābda çün kim zāhır
İtmedi men^c kadr-ı bī-hūde şarf-ı makdūr

28-Yandı tā ol yere dek kim ser-ı kıl-ı taķdīr
Aña tā rüz-ı ezel çekmişıdı haţţ-ı sūtūr

29-O yanık yüzli kōmür gözli büt-ı āteş-hū
Yanmadın yānına yaklaşmağa bir kimse mi ķor

30-İctikādım bu ki insān degül olmuşıdı
Şekl-ı sekķāya temesşülde semender mecbūr

31-Nā-gehān rūḡ-ı revān gibi o Hākān-ı zamān
Şekl-ı tebdīlde o semtden itdikte °ubūr

32-İtdi bu °arşa sıyeh-cāme-ı mātemle hemān
Hālını °arzına şāhen-şeh bir habīs şu^cūr

33-Gördi yanmış hücerāt dīl-ı °uşşāk gibi hep
O zīr-ı hāne-ı seyrān-ı şeķā^cat meftūr

32 (b) habīs : habīs T.

34-Ḥāk ü ḥākister ü engüş-t şikeste āḥir
Kır kevn-i levḥ ü sûtün rıhte ye cām-ı billūr

35-Ma°dā cümle telef-gerde-i iḥrāk olmuş
Bunca kâşâne-i mīnaveş ü şāhâne kūsūr

38b 36-Matbaḥ-ı köhne-i deyr āteşde āsā olmuş
Kışlanuñ her biri hey'etde bir efserde tenūr

37-Nār'ı ḡayretle kül olmuş Hacı Bektāş ocaḡı
Zāyī° ortada nişān ferḥ-ı direnk sürūr

38-Tāb-ı āteşle gül °işleri fersūde
Dil-i maḥzūnları ve meserrede-i ḡamla rencūr

39-Dest-i ḡayretle girībānları çāk ender çāk
Tāḡun-ı ḡayret ile sīneleri pūr nāsūr

40-Der-°akab sur°at ile eyledi i°mārını emr
Dil-i vīrānı ola kullarınun tā ma°mūr

41-Ḥamdullāḥ ḡitāma irişüp āyinesi
Şöyle kīm görse eger düşmen-ı dil kevr-i küfūr

42-Heybetinden ten-i bā pākı olur ḡayruñ müzāb
Ḥasedinden düşer endāmına teb-lerze vū şūr

43-Vaz°-ı şīrīn nevāhisini görse pervīz
Kaşr-ı deyrīne-i şīrīne ider °azd-i kuşūr

44-Kendin endāḡte eylerdi leb-i bāmından
Tarḡ-ı nādīdesini görse sinimmār-ı zarūr

45-Daḡ urur lāle-i taşvīri dil-i behzāda
Na°l açar güllerinüñ şevkine māni-i faḡūr

46-Gül-i gül-meyḡ deri zebūr-ı destār-ı mülk
Gül-i ḡoş-bū-yı teri ḡāze-i ruḡsāre-i ḡor

42 (a) Heybetinden: hey'etinden İ.Ü.

43. beyit. İ.Ü.'de 44.beyitle yer deḡiştirmiş.

44 (b) görse: gör İ.Ü.

47-Seng-i şaykal-zedesī āyīne-i feth-i zafer
Levh-i pūr dāhtesi ta'ne zen-i şafv-i bilūr

48-Mücm̄er-i tehniyeti itmede çarha iş'ād
Bedel-i bū-yı bahār bed-i ihrāk-ı nücūr

49-Sıdre sedd-i reh-i dergāha icābet olamaz
O du'āya ki ide kalbe huzūr ile hutūr

50-Hüsn ü ta'bir ü muvaffık olamaz eylemeyen
O şehūn medh ü senāsm güher-i silk-i suṭūr

51-Tā ser-i levha-i hayrāt ola tāriḥe maḥal
Ola Tuğra-keş-i bālā-yı münāşır-i umūr

52-Zıver-i şūret-i insān ola tā merdüm-ı çeşm
Çeşm-i a'dāsı ola dīde-i şūret gibi kör

53-İki tāriḥ-i mücevher didi bir beyt içre
Bendesī Kānī-i bī-māye-i eşkeste şu'ūr

54-Himem-i şāh-ı rezin zāy kavī şevket ile
Oldı ikinci bölük aḡa kapūsı ma'cūr

-4-

TĀRİḤ-İ KAPUDAN ŞEDEN MELEK MEHMED PĀŞĀ
Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

39a1-Bāreka'llāh zehl şurṭa-i tevḥik oña
Ki olur zevrāk-ı ümmīde muvāfıḡca havā

2-Ne havā yelken kalyon neşāt-ı cāvid
Ne havā bād-ı sebük cünbüş-i mürḡān-ı şafā

3-Ne havā māye-i āsāyış-i zevrakçe-i dil
Ne havā merḡale pīrā-yı kazā-yı deryā

4-Bu havālarda havalansa n'ola felege dil
Ki olur bād-ı havā sāḡil-i maḡşūda resā

54(a) zāy: rā'i i.ü.

4-T.38b, i.ü. 39a.

4 (b) maḡşūda: maḡşūd T

2(•) Vezin hatalıdır.

- 5-Rüzgār oldu müsā'id felek oldu yāver
Şuyını buldı yine keşte-ı şād-āb ıtā
- 6-Ya'ni da'vet olunup şavb-ı şehen-şāhiden
Kāpudanlıkla be-kām oldu Mehemmed Paşā
- 7-Mevce-ı baħr-ı kerem güher-ı eşdāf hımem
Āb-ı rūy ü zerā maẓhar-ı lūtf-ı mevlā
- 8-Yemn ü ikbāl ü sa'ādetle idince teşrīf
Şemme-ı feyz gelüp cūşa mişāl-ı deryā
- 9-Felek iclālī virüp yelken-ı ikbāle küşād
Nā-Ĥüdā olsa oña ĥ^vāce-ı tevfiķ Ĥüdā
- 10-Çekdirüp semt-ı merāma yine çekdirmelerin
Oldı müstağrak-ı envā^c-ı nevāzış ümerā
- 11-Fıkr-ı tārīḥe düşüp şevkle erbāb-ı hüner
Nice maẓmūn-ı 'amīk eyledi herkes ücrā
- 12-Bendesı Kānī-ı peymāye daḥı bā-ta'zīm
Böyle bır mısra^c-ı berceste idüp istisnā
- 13-Lūtf ü tevfiķ-ı Ĥüdā maḥz-ı kerāmetle yine
Kāpudān oldu sa'ādetle Mehemmed Pāşā

-5-

TĀRİḤ-İ ÇEŞME YEGEN MEHMED PĀŞĀ DER-ŞUMNU

Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün

- 1-Şehen-şāh-ı cihān 'Abdü'l-Ĥamīd Ḥān
Kı ĥükmün sū-be-sū çarḥ eyler ıcrā
- 2-Felek mev^c-ı ĥiyāz kadr ü cāhı
Zemīn ġarḥ-āb-ı baħr-ı lūtfı hercā

6 (a) şehinşāhiden: şehinşāhından T

(b) bekām: baña T

5- T. 39a, İ.Ü, 29b.

3-Vekil muṭallakıyla ide kevnî
O aşl-ı pāk dīn ü devlet ihyā

4-Olup sārî kulūba lütf-i ḥalkı
Ṭibā^c-ı ʿālem oldu ḥayra mecrā

5-Ḥuşūşān bende-i şāḳî zamīrî
Yegen Ḥācî Meḥammed Ağa Pāşā

6-Bu ʿayn-ı selsebīl - āsāyî itdi
Ağa Kapısı karşısında ihyā

39b 7-Ne ʿayn ol ʿayn-ı tesnīm-i behiştî
Ne çeşme çeşme-i kevserle hem-pā

8-Bināsı zencebīl-i kāfūr ʿAdne
Şuyı āb-ı ḥayāt-ı reşk-fermā

9-Ḥidīv-i maʿreke-ārā ki kandı
Nice kez mevc-i şemşīrinden iʿdā

10-O ʿayn-ı istikāmet bir şudur hep
Derūn bīrun zebān ābına āsā

11-Nim-i ilhāmıla sir-āb kılsun
Dil-i pākin cenāb-ı menzılü'l-mā

12-Kulı Kānī zamīrū'l-cem^c-ı fikrīn
İdüp bānī ile ʿaṭşāne esrā

13-İderken cüstü^cyenbu^c-ı dilde
Duʿā şonı da bir tārīḫ-i raʿnā

14-Derūna geldi bī-kūlfet bu tārīḫ
"Saḳāhum rabbūhüm şirbān ṭahūrā"

14 (b) "Ve onlara rableri de gayet temiz bir şurup içirmiştir" İnsan 76/29

-6-

**ṬĀRĪḤ-İ BERĀY-İ KETHÜDĀ SEDEN MUŞTĀFA BEG
EFENDİ DER-RİKĀB**

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1-Bāreka'llāh ey zehi ikbāl-ı baht-ı bī-zevāl
Lev-Ḥaşa'llāh ey ḥuceste ṭal'at-ı ḥurşid-ı zāy
- 2-Şad hezārān bār-ı şükr ez-şafv-ı mır'at-ı derün
Yā hezārān şıdk-ı maḥş el-ḥamdım lutf-ı Ḥüdāy
- 3-Böyle bir lütf-ı 'amīmün cümleye vācib iken
Bilmeyüp şükrin reh-ı küfrāne koymak püşt ü pā
- 4-Zümre-ı 'irfāna belki ehl-ı İslāma bütün
Olamaz şāyeste bir vechle bā-ḳavl-ı Ḥüdāy
- 5-Ḥaḳ Te'ālā çün "Etba'ünî^x" didi Ḳur'ānda
Enbiyāya hem ulü'l-emre itā'atdur be-cāy
- 6-Ya'ni itdi tāt-ıyla tāt-ıyla tāt-ı peygamberī
Hem ulü'l emrün itā'atun çü ser pā-dest-pāy
- 7-Ser-te ez-dest ü ne dest ez-ser pūd-ı çün bī-niyāz
Vācib āmed Ḥaḳḳ-ı her seh-rāset āverden-be-sāy
- 8-Ba'de begden gelen begdür mü'eddāsınca Ḥaḳ
"Fes'elū ehlü'zzıkr" tenbīhin idüp reh-nümāy
- 9-Emr-ı lā-hūti vü fermān-ı ilāhisi ile
İtdi dest-ı Ḥaḳ-perest ehl-ı havāyı zır-pāy
- 10-Çün bu ma'nā zıhn-ı erbāb-ı reşāda buldı rāh
Feth-ı ebvāb-ı hidāyet oldı her yüzden ḳolay
- 11-Bir mūcib ḥüsn-ı rızāda işbu vaz'-ı Ḥaḳ-pesend
El-veklīl kāl aşıl olsa saña bir ḳa'keşāy

x Ṭārīḥ-ı Kethüdā şeden Muştafa Beg der-rikāb,ı humāyun İ.Ü.

6- T. 39b, İ.Ü. 30a.

5 (a) "etba'ünî" (Bana tabi olunuz) : Ayet-ı Kerime

8 (b) "Zıkr ehline sorunuz" Nahl 16/42

11 (a) bir : - İ.Ü.

12- Hırde dān şāhib-i hırd bu bahşde itmez °inād
Dā'imā nāçizānuñdur hemān tezyīf-i rāy

40a 13-Ehl-i °ırfāna hele hiç olmaz ol çeşbān kim
İmtişāl-i emr-i Hākda olmaya pīşine pāy

14-İşte bir zāt-ı sūtūde menkabet ayağına
Kethūdā-yı şadr-ı °ālī şadr-ı kulūb çehre-sāy

15-İtmişiken Hāzret-i Sultān Selīm-i kāmṛān
Şānına ta°zīmen anuñ rütbesin hāsıd-güzāy

16-Bā-huşuş ol dāver-i dāvāvırūñ mānend mī
Cānışın şadr-ı hurşīd efseri fermān-revāy

17-Cünbüş ü reftār ü tarz ü tavrın istihsān idüp
Re'yine tedbīr yine her maşlahatda vire rāy

18-Daḥi kimdür medhe şāyeste ki mī ögmek gerek
Hāne-i erbāb-ı °ırfān kande bulsun cilve-cāy

19-Gel sen ey şā°ir bre nāşih behey bī-mağz u hūş
Kime şarf itsek gerek her kāndan alsan da pāy

20-Yā kimūñ vār kim medihinden nedāmet gelmesün
Bir re'īs-i feyz enīsūñ bir de işte Kethūdāy

21-Şāh-ı cem-cāh āşaf-ı şāfi menişden soñra bir
Var mı dest hāmede ruḥşatıña ide it°āb pāy

22-Vaşfına ḥarç eyleye şu mu°tenā güherleri
Medhine dere eyleye bunca yevākit-i senāy

23-Lü'lü-i terdür müdāvim baḥrınūñ her kaṭresi
Cāy sıra gıtme güherdür bu degüldür seng cāy

24-Bu burūdetle ışınmazsın medih-i ḥāşaya
Lāzım oldu ṭab°uñı ta°rīk için maṭbūḥ-ı cāy

13 (b) emr i - T

20 (a) Vār kim : vār dır İ.Ü.

22 (a) güherleri : cevherleri İ.Ü.

- 25-Bir de gel ey şabr-ı fî-i tab^c-ı hârc it cevherüñ
Ol cevâhir-pâş-ı ahlâk-ı behînden sonra cây
- 26-Meclis-i hâşında ihsâs-ı mekârim şöyle kim
Bî-ķaradan bezm-i bî-mânendi hef-şad perde-bây
- 27-Hatm eyler hatm-i maķzı nesh-i hûkm cûd-ı ten
Ma^c-n-ı ma^cnîden tehlî za^cm eyler in^câmen cû-tây
- 28-Medhûñe hare itmeyen baķr-ı sũhan güherlerin
Sâhil-i endîşede varsun çağursun vây vây
- 29-Gel ey inşâf-ı fesinde ey fesinde-mağz gör
Nice envâr-ı zükâ gördüñ nice zer mehçe oy
- 30-Ol zamân ki ayı hûkkâm-ı medîhin yazdı çarķ
Baķdı rûķ-ı mâha didi şad te'essüf birle oy
- 31-Düşmedi bir veķķ-ı dilh^vâha sũhan sincân-ı çarķ
Bu behîñ maţlûb-ı nevâyın benâmızd yây
- 32-Ben ne deng aleng-i bî-tengüm ki haddim bilmeyüp
Eyledüm maķdûrumuñ ^caksiyle kendüm halka şây
- 33-Bir meġl-i bu ^calî sîret dinür baķılsa ger
Resm-i in^câm-ı hâkimâneyle çendân suķt-pây
- 40b 34-Eyler ĩmâ bu neşîd-i nâ-şenîde ser-be-ser
Vaż^c-ı maķbûl serf-i nâdânına bî-leyy ü lây
- 35-Kim dimiş nâziçe bir beyt-i ķarîñü'l-leyynde
Yekke tâzı bu fenâfı-ı belâġuñ hem Hüdây
- 36-Terceme itdüm idüp tazmîn-i ma^cnâ ^caynını
Dinmesün mesrûr kadr-i ma^cnâ yâhud lafz ezber ay
- 37-Hâme-i âteş saġırı şu ġibi itdi revân
Semt-i ġabrâ-yı ^cibârâta çü esb-bâd-bây

30 (a) hûkkâm : aħkâm İ.Ü.

36 (b) mesrûr : meserred İ.Ü.

(b) lafz : lutf: T

38-Budur ol ra^cnā-^ciyār ol tercemān-ı zer gıyār
Bî-zebān iken öter meclisde çün hulküm-nāy

39-Ĥarf ĥarf eyler edā olmaz ĥarīf-ı inhīrāf
Dî-bahār āyār ta bustān ĥarīf oldu dem-sirāy

40-Budur ol ġadr i^czār ^canber ızār ü ten nızār
Zār zār ol neş'e-i zār zār da olmuş becāy

41-Güş ü hüş ^carīf-ı medhūşa ilkā itmeden
Ĥālî olmaz ĥāl-ı müşfik zann ider ĥāl-ı āşınāy

42-Kim maḳām-ı seyfe vaḳ^c-ı nīdā maḥzūrdur
Nitekim ḡāh nīdāda seyf olur endīşe-cāy

43-Bu edā-yı dīl-nişīn tarz-ı behīn re^c-yi zerrīn
Bī'z-żarūra itdirür na^ct-ı güzīnün hāy hāy

44-Ĥiffet-ı rū-yı delīle şıḳlet-ı baḥşāyısı
Muḡbeceyle dīht-ı rezden çekdi reng-i huy-hāy

45-Neş'e-i yāver rīkāb muṭṭalī-ḡāh va^cdde
Keyf-i deyr āşār dü endāzına yok ḥadd ü pāy

46-Gel du^c-ā eyle ḳula fī-vakṫ faḥriyye degül
Şayma gel faḥriyyeye faḥre neden düşsün gedāy

47-Ta ki bu niḡeh-kār ḡāh āsumāni perdenün
Ola birūnı ḥalā yāḥud melā-yı teng-nāy

48-Ola ḳaşr-ı devlet ü iḳbālīnün pīrāmeni
Lā ḥalā velā melāya gün ḡibi revnaḳ-fezāy

49-Şevḳle Kānī didi tāriḡ ^cizz ü cāhını
Bu hümāyun mışra^c-ı berceste-i ḥāṭır-küşāy

50-^cAdd idüp güherlerin ḳoysun bün-i ceyb-ı dile
Mābeynci Muşṫafa Beg ḡıydı ziyi-ı kethūdāy

51-Bu mübārek mışra^c-ında cevher işin ḳıl ḥesāb
Ḥamdü'llāh Muşṫafa Beg oldu muḳbil Kethūdāy

39 (a) ĥarīf - T.

41 (a) u : - T

42 (b) cāy : hāy İ.Ü.

50 (b) Beg: - İ.Ü.

-7-

***TÂRİH-İ KETHÜDÂ ŞEDEN MUŞTAFÂ REŞİD EFENDİ
DER-RİKÂB**

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1-Yine bir nev-nümâyış vār gıbi cānā mübārek-bād
Vefā semtinden itmişsin güzer güyā mübārek-bād
- 2-Ser-i küyuñda gül-bank simāh-ārā-yı nüḥūt-vār
Disün şāyestedür ne künbed-i vālā mübārek-bād
- 41a 3-Degül Tūṭî-veşān-ı sebze-zārn şekkeristānuñ
Lebün şevkıyle söyler Tūṭî-i güyā mübārek-bād
- 4-Sen ol Mecnūn Sāz-ı fıkır-i zibā-yı felāṭunsın
Kı ola zindedür ez-cān ü dil leylā mübārek bād
- 5-Mübārek olduğında tal'atuñ yok şübhemiz zīrā
Lisānlarda nuṭḡ dillerde de ḥülyā mübārek-bād
- 6-Dimāğ ḡadd-ı sıyānı şubḡ-gāh eyler mu'atṭar hep
Şemīm-i ḡısu anuñla nesīm-āsā mübārek-bād
- 7-Yazar zā'ırce-i tevḡıḡ ṭomār-ı medīḥüñde
Becāy-ı besmele yā ḡaṭṭ-ı nā-peydā mübārek-bād
- 8-Şadā-yı dīk-i ebyaz şanma üç heft-gāh üzre
İder pīr-i seḡıd çarḡ-ı bī-pervā mübārek-bād
- 9-Mülemma° cezbe-i dīdār ile her cāyı ṭoldırdı
°Aceb mi işidilse cā-be-cā her cā mübārek-bād
- 10-Baḡışlasun seni °uşşāḡa vü °uşşāḡı saña Allāh
Raḡībāne ebed eglence sıl sevdā mübārek-bād
- 11-Ḥazer şad el ḡazer şemşīr-i nāzuñ iştiḡārından
Kı °uşşāḡa o dem ser-kūçe-i ferdā mübārek-bād

7- T.40b, 31b.

*Tārīḡ-ı Kethūdā : Tārīḡ-ı Berāy T.

- 12-Keşide tut °inān-ı cevri °uşşākı uşandırma
Ki senden Kethüdā-yı devlete şekvā mübārek-bād
- 13-Cenāb-ı nā-müdāş Muştafa Roştoy bī-pervā
Ki dirler gūşe gūşe cāhına dünyā mübārek-bād
- 14-O mesned-zīb-ı istīgnā degül şadr-ı müsteşnā
Ki gören görmeyen dirler °ale'l-°ümyā mübārek-bād
- 15-Zamān re'y ü tedbīrinde görse vaz°ın eflātūn
Hezārān güne ta°zīm eyle dir Mā-şā'- mübārek-bād
- 16-°Aţāsın eylese hūsn-rūh-ı ma°n virmeli hātem
Gelürdi gūşe zīr-ı hākden hālā mübārek-bād
- 17-Hüdā ıkbālın efzūn eyleye dil-h°ahımımaḵrūn
İde onı tezellüller diye l°lā mübārek-bād
- 18-Bu cevher-dār tārīḫimle tebrīk eylerim Kānī
Sitemi Muştafādur Kethüdā Ḥaḵḵā mübārek-bād

-8-

TĀRĪḤ-İ TA°MİR Ü TEVSİ° ŞEDEN SARĀY-I AYDIN DER-ZAMĀN
°YEGEN MEḤMED PĀŞĀ

Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün

- 1-Mükemmel sāz ḵaşr-ı ḵandān-ı devlet ü ıkbāl
Tetimme bend-ı bünyān-ı bedi°-ı °izz ü isti°lā
- 2-Vezīr-ı bī-naẓīr devlet-ı °Abdü'l-Ḥamīd Ḥānī
Sitemi meḤḵar-ı her dü-cihān Gāzi Yegen Pāşā
- 3-Ḵudūmuyla sarāyuñ tīre ḵāḵı döndü eksere
Gözüñ aydın dir idi birbirine rüzdan mīnā
- 41b 4-Vellī vīrānelikden teng dillikden olup dil-gīr
Zebān-ı ḵāl ile eylerdi her bir gūşesi şekvā

12 (a) tut: top T

18 (a) eylerim : eyler T

8- T.41a, İ.Ü. 29b.

5-Egerçi sözde bir mıkdarcası ta^cmîr olunmuşdı
Dineldi vefk-ı dil-h^vâh üzre ammâ kâbil-i süknâ

6-Yine hâli degüldi rıhte vü surâhdan her semt
Ne yapsun sâdece bir tesliyetle ^câşık-ı şeydâ

7-Kemâl-i ihtiyâç sâkın ü meskûnı gördükde
O destûr-ı keşîrû'r-rahm idüp endîşe inşâ

8-Saraya kıldı zımm bu kıt'a-ı ğarrâ-yı dilbendi
^cAlâ kavlin behište zımm-ı huld-ı heşt-mîn âsâ

9-Ne kıt'a kıt'a-ı elmâsdan maṭbu^cdur dirdim
Eğer şekl-i müselles itmese nokşanını İmâ

10-Havâle cennete revzenleri ol rütbe kim müşkil
Seçilmek birbirinden geşt iden ğilmân mı ya hûrâ

11-İder cîde gül-i zerrîn mihri nîm cünbüşle
Şikâf-ı revzeninden el şunan bî-rîh ü bî-pervâ

12-Gül-i maṣṣûdı bir rengîn çiçekdür kim naḳş virmez
Hezârân sâl mâni meşḳ taḳlîd eylese karzâ

13-Zemîni saḳf-tāvân bülend eyvân-ı keyvânı
Fırâz-ı bâmi mânend-i verâ-yı ^carş nâ-peydâ

14-Şakınsun şûret-i nâ-maḥremi taṣvîrden naḳḳâş
İder zî-rûh olan taṣvîri zîrâ ol havâ ihyâ

15-Terenc-i mihr ü sîb mâhi fırûze ṭabaḳlarda
Ref-i bâlâsına şâyeste dūr çarḥ eylesün ihdâ

16-Ararken bende Kânî bir şikeste beste destâ-dîz
Hîred fil-hâl maḥşûl-ı ṭabî^catdan idüp i^ctâ

17-Muraşşâ^c pek nigîn - âsâ müzeyyen kıldı bir beyti
Dü - mıṣra^cda iki târîḥ-i cevher dâr-ı müsteşnâ

18-Bu resm üzre vezîri kıt'a şâhâne düşer elbet
Hemîşe çâr kaşr-ı himmet-i Hacı Yegen Pâşâ

5 (a) mıkdarcası : mıkdarca T

12 (b) eylese : itse T

-9-

TĀRĪḤ-İ VİLĀDET-İ AHMED NECĪB**Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün**

- 1-Maṭla^c-ı ıkbālden bir māh-ı nev ṭālī^c olup
Pertev-ı mīhr-ı cihān ārāya virdi nūr ü zīb
- 2-Hāzret-ı Hāfız Efendi ki şerīfū'n-nesidür
Virdi lutfundan aña Allāh bir naḥl-ı necīb
- 3-Eyledi esirre-ı ṭab^cum bu ma^cnāyı tırāş
Kādle ol ferzend-ı es^cad maḥzar-ı fetḥ-ı karīb
- 4-"Küllü şey'in yercī^c" eyler muḳtezāsın işkār
Ser-ı nev şetende yazılmışdır onuñ sırr-ı ^cacīb
- 42a 5-Hak-ṭe^cālā ol velīdi kābil-ı feyz eyleyüp
Fıtratında eylemiş ibdā^c bir sırr-ı ğarīb
- 6-Ol mürāyādan görür anı mezāya fehīm olan
Kim olur ol ṭıfl-ı kerrübı nıjād elbet edīb
- 7-Ḥ^vāhiş-ı feyz-ı pederden dāye-gīr olmuş meger
Kim sıyādet neş'esi olmuş ezeldentā naşīb
- 8-Anı hem taḥlīfini müstevceb olan vālideyn
İtmeye Allāh düçār şiddet-ı yevm-ı ^caşīb
- 9-İstedüm anuñ idem tārīḥ-ı mīlādın zabṭ
İstifāza eyledüm nūk-ı kalemden yā naşīb
- 10-Kān-ı gevher-baḥş dil-ı nısyān-veş-ı feyyāz olup
Cevheri-ı ṭab^c-ı nūrānisine virdi ferīb
- 11-Kılk-ı feyz-endüz Kānī yazdı tārīḥin tamām
Geldi nāz ile semā-ı ğaybdan Ahmed Necīb

9- T.41b, İ.Ü. 32a.

4(a) Hadis-i Şerif

4

TAHMÎS-İ KİTÂ-A-İ HÂZRET-İ ŞEHR-İ YÂR MA'ÂRİF-PERVER
SULTÂN SELÎM HÂN SELLEMA'LLÂHU
Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

I

1. İderdüñ intizâr ol emre kim zâtında zî-şāndur
2. Şehen-şāhān-ı dehre ğıbtā-fermā olsa şāyāndur
3. İdüp esbābın āmāde be-minvālî ki çeşbāndur
4. Te'āla'llāh naşib itdi bu bir taht-ı Süleymāndur.
5. Uyan kim h'āb-ı ğafletden bütün kişver perişāndur.

II

1. Cihād-ı Ekber-i nefse'azîmet eyle merdāne
2. İki yerden kuşan ğayret kuşağın Hakk bu meydāndur
3. Zen-i mekkāre-i dünyāyı tatlık ile rindāna
4. Cihāna gönlüñi virme uyup bu mekr-i şeytāna
5. Emānet eyle gel halkı ki sitāruñ nigeñ-bāndur

III

1. Der-i bî-gān Kānî himmetüm virmez rızā-dağka
2. İder müştakka-menhi ğayretüm terciñ-i müştakka
3. Kāsem-i mihr ü renk-āverdeye hem māh-ı münşakka
4. Havāle eyledüm ğayri umūrum Hāzret-i Hakkā
5. Baña bu mülki hep viren cenāb-ı Hakk-ı sübhāndır.

IV

1. Derūnuñdan çıkar Kānî sivā-yı jeng-i ev hāmı
2. Tarîk-i sa'ide aqdāma taqdim eyleyüp hāmı
3. Tevekkül tekye - ğāhında uyut bu nefis-i vehhāmı
4. Bu dünyāya tayanup olma ğafil gel ey ilhāmı
5. Saña da bākî kalmaz bu döner bir çarñ-ı devrāndur.

⁴ T. 42a, İ. Ü. 32a

IV

⁴ geh: -T.⁵ bir: -T

5

TAHMİS-İ ĞAZEL-İ NŪRİ BEG
Mef'ulü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

I

1. Ser-şadr-ı sine beyt-i hüzn şerhâ pâyımız
2. Dilde nühüfte nakl-ı gamuñ çün dolâbımız
3. Hün-ı çegân dide-i terdür çün âbımız
4. Fikrüm ayag ü la'l-ı lebüñdür şerâbımız
5. Hicrân ilinde suht çeker der-kebâbımız

II

1. Elden nüķūd-ı mǎ-melek-ı şevķ-ı ketmeden
2. Hüsñüñ niyetçe mev'id-i ma'lûmı yetmeden
3. Bu oyunuñ dañı şaklı bârı bitmeden
4. Devr-i hatında tek bizi sıfır elid itmeden
5. Görsüñ güzelce şimdi hesâb ü kitâbımız

III

1. Girsüñ vişâli bâğına gül-zâre nisbeten
2. Koksak o gül yañaklarını hâre nisbeten
3. Emsüñ dü-la'l-i nâbını hummâre nisbeten
4. Ağz ağza şöhet eylesen âgyâre nisbeten
5. Yok yere gitmese bu kadar intisâbımız

IV

1. İtmiş ihâta hâle-i hatt nŭr ü zulmeti
2. İzdâddan sirişte ser-â-pâ-yı hulkati
3. Şeb rŭz içinde rŭz-ı şebŭñ reng-i kısveti
4. Meh-tâba çıkdı seyr it o hurşid-i tal'atı
5. Olmaz nihân gice bizim aftâbımız

⁵ T. 42b, İ. Ü. 32b

V

1. Eyler keseste ḥabl-ı temennā-yı vārdan
2. Pāyın ider keşide reh-i i° tibārdan
3. Her bār atar seni hiç atılmaz o yārdan
4. Ḥaṭṭ gelse de kesilmeyecek dil o yārdan
5. Ceffe'l-ḳalem budur saña ḳaṭ'i cevābımız

VI

1. °Ulvi mizāc olur imiş āteş ü şān-ı °aşḳ
2. Bir ter imiş sipihr-i nehmedinde şān-ı °aşḳ
3. Ta°rife gelmez ancak o imiş nişān-ı °aşḳ
4. °Aşḳuñ tenezülen bulamaz ser-keşān-ı °aşḳ
5. Hengām-ı piri ile müsāvi şebābımız

VII

1. Kānī bu heft-bendi eger çarḥa sezdirür
2. Tezyin içün şu°a°-ı zer-i mihri azdırur
3. Ḥüsn-i edāy tā zımmi ḥassānı bezdirür
4. Nūrī bu nev-zemini el üstünde gezdirür.
5. Taḥmīs iderse Kānī-i °āli-cenābımız

6

(43a) TAḤMİS-İ ĞAZEL-İ BĀḲĪ
Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātun Fā°ilün

I

1. Ṭurdılar ma°reke-i nāzda ḥübān şaf şaf
2. Gözlerin gözlerime dikdiler el-ān şaf şaf
3. Şan ḳazā oklarıdur ḳarşu varır cān şaf şaf
4. Müje ḥaylin dizer ol ḡamze-i fettān şaf şaf
5. Gūyiyā cenge turur tize güzārān şaf şaf

VI

¹ Āteş: -T

² İmiş: İtmiş T

⁶ T. 43a, İ.Ü. 33b

II

1. Geldi güller seri gül-bende biraz gül sen de
2. Her görün bülbülün olsa ne olur gül-şende
3. Tende cān bülbül-i şivende dili gül sende
4. Seni seyr itmekiçün reh-güzer-i gül-şende
5. İki cānibde тұrur serv-i hūrāmān şaf şaf

III

1. Baħr-i hūn-ı mevc dil ü dideye reng itmekiçün
2. Kān-ı şengerfe çeker dāğnı reng itmekiçün
3. Def-i leb teşnegi-i kām-ı niheng itmekiçün

4. Leşker-i eşk-i ferādānla ceng itmekiçün
5. Gönderür mevclerin lücce-i ʿummān şaf şaf

IV

1. Perde feryād iderek semtüne dil sīrāhenün
2. Cevv-i eflākde her zerre olup germ-āhenün
3. Yalunuz bilmeyen dil-zāra hezāri hem-renk
4. Gökde efgān iderek şanma geçer hayl-i küleng
5. Çekilür kuyuña murgān-ı dil ü cān şaf şaf

V

1. Kimlerün hacle-i ser-vaktine ked-bānūsın
2. Kaḡı āğuşda ādāş-ı nev-i nānūsın
3. Kimlerün şu³-leder itdün bu gice fānūsın

4. Cāmi³ içre göre tā kimlere hem-zānūsın
5. Şekl-i sakḡāda gezer dide-i giryān şaf şaf

VI

1. Şevkle pā-be-hevā gitse ʿalem gibi kalem
2. Pişe-gāh-ı deriñe yetse ʿalem gibi kalem
3. Berd-i dūş dili incitse ʿalem gibi kalem

4. Vaşf-ı kaddūñle harām itse ʿalem gibi kalem
5. Leşker-i satrı çeker defter-i dīvān şaf şaf

VII

1. Ruḥ-ı huy-gerde ki nisbetle olup mest-i ğark
2. Oldılar şermle āzerde kefi mevc-i ğark
3. Olsalar rāḥ-ı teşekkürde n'ola ğark-ı ʿırk

4. Ehl-i dil derd ü gamuñ niʿmetine müstağrak.
5. Dizülürler germüñ ḥʿānına miḥmān şaf şaf

VIII

1. Biriküp bir yere ʿuşşāk süzölmüş gūyā
2. Terkü tecrīd ile ğayruñdan üzölmüş gūyā
3. ʿAşk iḥrāmı giyüp cildi yüzölmüş gūyā

4. Kūyuñ etṛāfına ʿuşşāk düzölmüş gūyā
5. Harem-i kaʿbe'de her cānibe erkān şaf şaf

IX

1. Kim açar Kāniye māni'ye saña hey Bākī
2. Öl diril pirāhen-i ahreti gey Bākī
3. Taşlar ile doğünüp ağlaya çün ney Bākī

4. Kadriñü seng-i Muşallāda bilüp ey Bākī
5. Turub el bağlayalar karşıña yārān şaf şaf

7

TAḤMĪS-İ DİĞER ĞAZEL-İ MEZKŪR

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Faʿlün

I

1. Sefer eyler harem-i cāna civānān şaf şaf
2. Cān virür ğamzesine ins ü kül cān şaf şaf
3. Kavırılır ʿaşkına hep maʿreke-i cān şaf şaf
4. Müje-ḥaylin dizer ol ğamze-i fettān şaf şaf
5. Gūyiyā cenge turur tize güzārān şaf şaf

⁷ T. 43b, İ.Ü. 34a

I

⁵ tize: tiz İ. Ü.

II

1. Hey'etüñ şanki şükûfte semeni gül-şende
2. Ölseñ ammâki görünce beni ey gül-şende
3. Bülbül itdikçe nevâ goncaları gül-şende

4. Seni seyr itmekîçün reh-güzer-i gül-şende
5. İki cânibde turur serv-i hırāmān şaf şaf

III

1. Çār-cū-yı çemen-i cānla cenk itmekîçün
2. Hūn-ı dāğ şerer-i efşānla cenk itmekîçün
3. Reşha-i şerha-i meysānla cenk itmekîçün

4. Leşker-i eşki firāvānla cenk itmekîçün
5. Gönderür mevclerin lücce-i ʿummān şaf şaf

IV

1. H̄asretüñle sekemez bāğda bülbül mā-leng
2. Servler sīne-i tihū gibi pür naqş-ı pelenk
3. Bu havālarla taķınmış iki yanında çeleng
4. Gökde efğān iderek şanma geçer hayl-i küleng
5. Çekilür kūyuña mürğān-ı dil ü cān şaf şaf

V

1. H̄ān-kāhlarda kimün rüşen idüp fānūsın
2. Şeh-nişinlerde kimün dinleyesin nānūsın
3. İdüp insāhıma ferzendini hem- bānūsın

4. Cāmiʿ içre göre tā kimlere hem - zānūsın
5. Şekl-i saķķāda gezer dide-i giryān şaf şaf

VI

1. Ğam-ı ebruñla pür derd ü elem gibi kalem
2. Zaħm-ı ğamzeñle bu ʿālemde ʿalem gibi kalem
3. Dizülüp havza ki cīrān-ı selem gibi kalem

IV

³ T. 'de "bir" kelimesi de var fakat vezni bozuyor.

4. Vaşf-ı kaddüfle harām itse ʿalem gibi kalem
5. Leşker-i şatrı çeker defter-i dīvān şaf şaf

VII

1. Ehl-i ʿaşk âteş-i ʿaşkuñla bütün mest-i ğark
2. Hayl-i hūbān hayālünle senün ğark-ı ʿırk
3. Mevc hülyā-yı vişālūfle taleb-kār-ı ğark

4. Ehl-i dil derd ü ğamuñ niʿmetine müstağrak
5. Dizilürler keremün hūʿânına mihmān şaf şaf

VIII

1. Harem-i hürmetün esbābı düzülmüş güyā
2. Kisve-i beyt-i Hüdā topdan üzülmüş güyiyā
3. Her biri hūʿāhiş-i vaşluñla büzülmüş güyā

4. Kūyuñ etrāfına ʿuşşāk düzülmüş güyā
5. Harem-i kaʿbeʾde her cānibe erkān şaf şaf

IX

1. Raḥmet-i Hākla tesellā da bilüp ey Bākī
2. Mevķif-i Tūr-ı tecellāda bilüp ey Bākī
3. Seni Kānī der-i mevlāda bilüp ey Bākī

4. Kadrūñi seng-i muşallāda bilüp ey Bākī
5. Turub el bağlayalar qarşuñā yārān şaf şaf

8

TAHMİS-İ ĞAZEL-İ DİĞER BAKİ
 Faʿilātūn Faʿilātūn Faʿilātūn Faʿlūn

1. Kaldı mı ʿaḳd-i nesīʾeyle şetāret Bākī
2. Mey-i müstakbelle neşeʾi hālet Bākī
3. Zevk anı gerek ʿāşıklara ʿādet Bākī

VII

² derdi: -T

VIII

² güyiyā: güyā T

⁸ T. 44a. İ.Ü, 35a

4. Sâkiyâ kalmaz imiş çünki bu şöhet bâkî
5. Mey-i gülgün içelüm bâde-i cennet bâkî

II

1. Bî-riẓâ meyve-i vuşlat çün olur cānānı
2. Lîk el hâle ānâ rāz-ı dil ü cān cān ānı
3. Hâliyâ cānımuñ âbı o bihr-i cānānı

4. H̱ābda olmuşidim būs-i leb-i cānānı
5. Cān dimāğında daḥi şimdi o lezzet Bâkî

III

1. Ey dil-āsîm nice bir dost vü düşmenle yetiş
2. Cāna yetmişdi ğamūm olmasa cānâ bu yetiş
3. Bir °ilâcı bulunur derd degüldür bu yetiş

4. Beni öldürdi firâkuñ meded ey dost yetiş
5. Hele bir pâre daḥi tende ḥarâret Bâkî

IV

1. İnlemezdim hele bir keşte şu'ün olduğıma
2. Ḥayret-i °aşkuñla vakf-ı sükûn olduğıma
3. Dâl iken hem-nesak ḥalka-i nûn olduğıma

4. Ağlamazdım bu kadar zâr ü zebûn olduğıma
5. Kalsa bir pâre ğamı çekmege tākāt Bâkî

V

1. Cevher-i Kānî-i çün mihr ü mehüm sen şağ ol
2. Yâz sîm-i eskef-i zerrîn külehüm sen şağ ol
3. Dil-nişînüm seh-i encüm siyehüm sen şağ ol

4. Bâkî olsun yoluña pâdeşehüm sen şağ ol
5. Baḥt-ı pâyında Ḥüdâ yâr-ı sa°âdet Bâkî

II

¹ çün: çü: İ.Ü.

III

² yetmişdi: yetmişidi, İ.Ü.

IV

³ Dâl: dil, İ.Ü.

9

TAHMİS-İ ĞAZEL-İ CÂLİ
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

I

1. Dilberâ şerbet-i la'lünde ne hoş hikmet vār
2. Nüş iden 'âşık-ı dil-hâstelere şihhat vār
3. Söyle şirin dehenünde nice hayşiyet vār

4. Lebünü öpmeye cânâ ne 'aceb lezzet vār
5. Bâ-huşûs ince belün koçmada çok hâlet vār

II

1. Ruhlarıñ Ka'be-i 'ulyâ ü kaşun kible-nümâ
2. Dehenün dâr-ı şifâ ü nefesün rûha gıdâ
3. Bâkışun 'ayn-ı vefâ ü gülüşün özge şafâ

4. Cümbüşün cânâ şifâ sevilişün derde devâ
5. Yalunız hüsn degül sende begüm hikmet vār

III

1. Reh-güzâruña düşüp sāye-i çeşmüm sürerim
2. Sensiz ey rûh-ı revân kâlib-ı bî-cân yürürüm
3. Kânde bakşam şanma nakş-ı hayâlün görürem

4. Görmez isem ölürüm görmeğe cânlar virürüm
5. Sende ey rûh-ı revānum ne 'aceb haşlet vār

IV

1. Ağlamak oldu işüm ben bu cihānda gülemem
2. Dāmen-i vuşlat ile seyl-i sirişküm silemem
3. Özimi vādi-i hayretde yitürdüm bulamam

4. Bilmezem baña ne sihr oldu ki kendüm bilemem
5. Şunu ancak bilürem bende 'aceb hayret vār

⁹ T. 44b, İ.Ü. 33a.

I

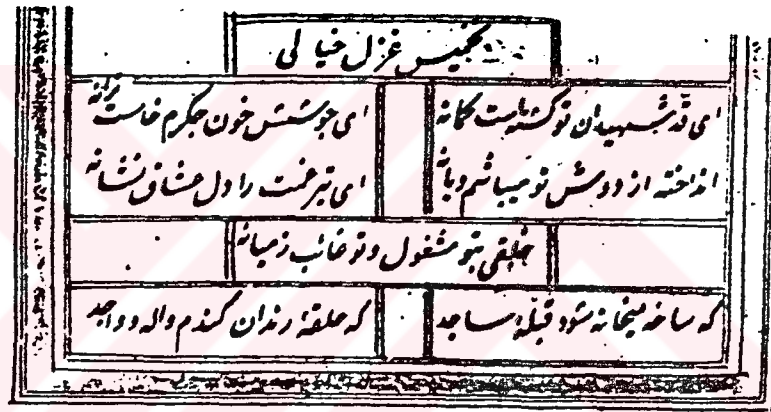
³ söyle: şöyle T.

V

1. Kāni sen serv-i sehi ḳaddūn olup pā-mālī
2. Sāye-evş pāyīfā yüz sürmeden olmaz ḥālī
3. Başa iletse n'olā devlet ile iḳbālī
4. Ayagūn tozını baş üzre tutarmış °Ali
5. İ'tikādım bu ki bāşında onuñ devlet vār.

10

TAḤMĪS-İ GAZEL-İ ḤAYĀLĪ

V

³ tozını: yüzini İ.Ü¹⁰ T.45a, İ.Ü. 35a

که بت برستم زده هزار اگر چه	که معشوق دیرم و که ساکن مسجد
یعنی که ترا میطلبم خانه بخانه	
که مقدسی کوی مغازه با ششم و درگاه	که مصطفی آرامی مسلمان تهکار
که دلت همی جویم و که بوی زلفزار	حاجی بزرگ کعبه و من طالب دیدار
او خانه همی جوید و من صاحب خانه	
هر دل بیکر کون ره عشق تو بود	هر قطعی بنوعی دم اسرار تو جوید
کلفنجیه این باغ باین طرز که بود	هر رخ بعبه کونه زبان حمد تو گوید
عاشق بسراید و مطرب بترانه	
در دست و در دشمن اگر دوست تو بود	در مغز اگر بوده و در پوست تو بود
در دیر اگر باشد و در گشت تو بود	چون در همه جا حکس رخ دوست تو بود
دیوانه نیم من که درم خانه بخانه	
دل بسته بیما نه اینجا توئی تو	در خانه نه خانه و اینجا توئی تو
دل خانه و صاحب این خانه توئی تو	مقصود من از کعبه و اینجا توئی تو
مقصود توئی کعبه و اینجا نه بهانه	
این دم که زمانه دل هر درد تو هست	کافی بکنه هاش و جیل حرم تو هست
این دوزخ عنصر که در ایم تو هست	تقصیر خیالی بر امید تو هست
یعنی کنه راه ازین نیست بهانه	

45b

MESNEVİ

DER-HASB-İ HÂL-İ HOD

-1-

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1-Karn-ı evvelde seyâhatde iken
Gâh mihnet gehl rāhatda iken

2-Geşt iderken bu zemîn şahrāsın
Seyr iderken kıarasın deryāsın

3-Nice esrār ü nice ʿibretler
Nice hayret virecek hikmetler

4-Nice yüz biñ yakalar çāk idecek
ʿAkl-ı bī-gāneyi idrāk idecek

5-Kuvvet-i ʿaqlıyla anlanmayacak
Kimse ol bābda tağlanmayacak

6-Rahş-ı endişeyi yoldan koyacak
Hilʿati dehn ü zekāyı soyacak

7-Nice ʿākılleri gördüm muhtāc
Serserī pā-yı berehne gezer āç

8-Nice biñ güher-i zī-kıymetler
Almağa yetmez anı kudretler

9-Nice hikmetlere oldum vākıf
Nice ʿibretlere oldum ʿārif

10-Nice ehl-i dile oldum vāşıl
Biñde bir kāmına buldum vāşıl

11-Hār ü hāsān içinde kalmış
Hikmet-i Hak anı hāke salmış

12-Nice raʿnā gül-i gülzār-ı çemān
Ki vişālî görünür ʿakla muhāl

13-Hem dem olmuş oña hadra-i dimen
Kimse kaldırmamış anı yerden

14-Nice erbâb-ı ma'ârif ki yeri
Zabt ider 'aqlı ile baır ü beri

46a 15-Bulmamış emr-i ma'âşa çäre
Künc-i külhānda yatur āvāre

16-Dimemiş kimse ki hālūñ nicedür
Aç yatarsın burada kaç gicedür

17-Nice şehirler ki ölüp zār ü zebūn
Bulmamış bir kimsecik köhne zebūn

18-Hālūñ olsun eger āgāhı
Her biri lāyık baht-ı şāhı

19-Lik devrān anı itmiş güm-rāh
Mesnedin āhire virmiş Allāh

20-Ki o āhir didigūñ zātında
Re'y ü tedbırde ve 'aql ü senede

21-Zāhirā beñzemez evvelkisine
Hayret alur beni bu yerde yine

22-Gelelüm semt-i hilāfa ammā
Ki gelür bunda cevāb-ı lemmā

23-Nice den tab'-ı muḳallid gördüm
Ki öter tabl-ı neşātı güm güm

24-Māye-i şervet ü sāmānı tamām
Yüzini görmemiş aślā ālām

25-İctibār eyler aña bāri ü gedā
Cān ile hıdmeti eyler edā

26-Hiç ol rütbeden inmez binmez
Sög se de kimse aña incinmez

27-Kimseye şöhbete virmez nevbet
Kimse tekdırine virmez ruḥşat

- 28-Gelse bir meclise ol hālī ile
Girse şehre eger vālī ile
- 29-Halk olup müşterī-i şohbeti hep
Her birisi olur engüşt be-leb
- 30-İder ammā yine ol istiğnā
Da'vet itsekde ider istiğnā
- 31-Ba'zı hikmetden olanlar ğāfil
Zann iderler anı merd ü 'āqıl
- 32-Hālī hep kendü kerāmātıdur
Muktezā-yı şeref-u zātıdur
- 33-Vār ise bir 'araz-ı zā'ildür
Bilmeyen cevhere dek kâ'ildür
- 34-İ'tibarı şeref-i nisbetidür
Vālinüñ aña olan rağbetidür
- 35-Buña şahid diler iseñ benden
Diñle bu nuṭṭ-ı kehribārımı sen
- 46b 36-Bir de başlu başına olsun ol
Hey'et-i sâbıkasın bulsın ol
- 37-O zamān gör ki kalur mı o dādā
Sen aña dırsın o dem yer ne gedā
- 38-Kanı evvel gelen ol mîr-i kelām
Virmeyen bilmediği şahsa selām
- 39-Da'vet itsek daḥi nāz eyler iken
Kendüye halk kıyāz eyler iken
- 40-Şimdi kendüsi ider 'arz-ı ahvāl
Lîk halk eyler anı istiṣkāl
- 41-Biz zamān bulmağa evvelki şuyı
Gösterir halka yine eski huyı
- 42-Girmeyince eline maṭlûbı
Kahve dükkânı olur maşhûbı

- 43-Ķahveci evvelen ikrām eyler
Bir iki Ķahve de in°ām eyler
- 44-Ya°ni bir şey şanur anı gözedür
Dir hiç olmazsa dükkānı gözedür
- 45-Şoñra ahvāline vāķıf olıcak
Tavrı tavrına muhālif olıcak
- 46-Başlarol dem dimege ol fı'l-ħāl
Çağırur Ķahveler için dellāl
- 47-Ki gıce Ķahvede yatmayacak
Aħbābını araya katmayacak
- 48-Añlar ol demde işi dīvāne
Ĥidmete gerçi olur pervāne
- 49-Līk bir şem°-ı şeb-ārā bulamaz
Başınun altına ĥārā bulamaz
- 50-Bi'z-zarūre şalıvirüp şāçın
Uydırup öylelerün bir kaçın
- 51-Eski bir sıkke bulup bir ĥarfe
Eyler endişeleri biñ fırķa
- 52-İder ol ehl-i tarīķi taklīd
İtmege başlar o zıķr ü tevħīd
- 53-Līk tenhāda ne o vār ne bu
Ĥalkı gördükde hemān der hū hū
- 54-Şimdi dervīşlere yoldaşlık ider
Tekye de ba°zıda fırāşlık ider
- 55-Sen tıyarsıñ o zamān esrārı
Ki ne itmiş o geçen eťvārı
- 56-İntisābı imiş ānuñ şerefi
Māye-i cūd ü sehā ü şerefi
- 47a 57-Gezdim Eflāk ĥavālisinde
Soñra nehr-i Tuna yalisında

58-Bir yere varmış idim Rusnucuk nām
Kendi ma'mūr ahālisi bekām

59-Şehr-i İstanbūli ol eṭrāfuñ
Bunda medḥalı herkez lāfuñ

60-Halkı hep zevk ü şafāya mā'il
Ekseri merd ü Hūdāya kâ'il

61-^cUlemā vü şuleḥāsı ekser
Şürefā vü nūkebāsı evfer

62-Birzamān anda ikāmet itdüm
Ehl-i tevḥīd ile ūlfet itdüm

63-İskele olmağla ol pesendür
Açık ebnā-i sebīle herdür

64-Nereden kopsa seyāḥat ehli
Kande ^cazm itse ticāret ehli

65-Uğrar ol şehre gezer seyr eyler
Ba^cde ^cazm-ı reh-i ğayr eyler

66-O sebebden katı çok ibn-i sebīl
Nice zıkr ehli merd-i zebīl

67-Nice taḥkīk vü taşannu^c ehli
Nice tecrīd vü teverru^c ehli

68-Bu fakīr ile görüşmüşler idi
Ki o işler de ^caceb işler idi

69-Gördüm ol demde bir ādem saçı var
Anda zānbilleriñ bir kaçı var

70-Başı üzre ^cālīyye mevlānā
Kendü ammā ki yline zeri kabā

71-Görüşüp ḥālin idüp istikşāf
Kavl ü fi^cli bütün bir kūrı lāf

72-Didüm ol zāta idüp istihzā
Sormak ʿayb olmasun cān ammā

73-Hālūñüz oldı baña keşf ü ʿayān
Sende vardur hele bir sırr-ı nihān

74-Līk ʿādet göricek bir cānı
İsmiñi sormak imiş pinhānı

75-Dıdı ġāfil olup istihzādan
Hışseme düşmüş o kim āsmadan

76-Hışse-i Hazret-i Şiddik o imiş
Kenise-i merkez-i tahkik o imiş

77-Baʿde itdüm iʿāde sözimi
Tutdum ol merd-i meride yüzimi

47b 78- Didüm āyā ne ola maḥlaşıñuz
İsterüm ānīd ben iḥlāşıñuz

79-Dıdı ey güher-i ʿirfān kānı
Bendeñe maḥlas olupdur Kānī

80-Bu sıyāk üzre idüp ḥatm-i kelām
Geçmişdi yine bir kaç eyyām

81-Birgün ol serseri-i dīvāne
İtdi tevdiʿ-i bütün yārāne

82-Dıdı dīdāra toyulmaz aḥbāb
Niye açıldı baña diğēr bāb

83-Gitmek ister gönül İstanbūla
İstegin belki o yerlerde bulā

84-İşidenler kimi tahsīn itdi
Kimisi ḥande-i şīrin itdi

85-Dıdı baʿzıları ey dīvāne
Gerçı ırğad vār dīvāne

86-Lîk adı anuñ ırğad
Anda yokdur aña cā-yı mu^ctād

87-Sen gibi pîr ü pāye ne gerek
Varā İstanbul'a zahmet çekerek

88-Ḳudretüñ vār mı gerā tutmağıçün
Ya ger acıları unutmağıçün

89-Sen gibi yüz bîñ vār her yolda
Kim şorar hiç seni İstanbulda

90-Gel otur bunda işüñ Hâk düzedür
Geçinürsüñ hem ağalar gözedür

91-Geldi bu söz baña ğāyet ağır
Lîk uyuşık olup ben şağır

92-Dıdüm ey merd-i sūtūde güftār
Baḫrde ḥār ü ḥasuñda yeri vār

93-Hāşılı fesh-i ^cazîmet olmaz
Ba^cde-zin bunda ıḳāmet olmaz

94-Bir zamānda gezelüm dünyāyı
Alalum ^cibret-i mā-fıhsāyı

95-Görelüm Hazret-i Mevlā neyler
Umarım ^cāḳıbetin ḥayr eyler

96-İtdi ol merd-i sebkār sūkūt
^cAzmimüz buldı o eşnāda şübūt

97-Ḳavli fi^cle götürdüñ gıtdüñ
Şehr-i İstanbūlı da seyr itdüñ

98-İki üç ay kadar anda oturup
Gāh gezüp gāh yatup gāh ṭurup

48a 99-Ba^cde cezbe-i āb-ı dāne
Eyledi sevḳ-i yabāne

100-Başka bir ^cālem olup bu gelişüm
Başka bir ^cālem olup bu gelişüm

86 (a) Vezin hatalı

99 (a) Vezin hatalı

101-Giderek Rusçuga geldüm tekrār
Līk işler degül eski reftār

101- Ya'ni dervīş kıyāfet degülüm
Şekl-i rahmetde bir āfet degülüm

103-Hey'etüm Hey'et-i Pāşalı idi
Serüm ol dağdağadan hālī idi

104-Şāç ü sıkke yoğ idi bāşumda
Çīn-i nahvet yoğ idi kāşımda

105-Vālī-i evzī Mehemmed Pāşā
Kāpūsunda ider idüm inşā

106-ittifākı sırr-ı jülīdemizi
İtmesün ta'n gören diyü bizi

107-Yeñi yoldan gelenün hālī nisyān
Ki işi anuñ olmaz pinhān

108-Eyledüm 'azm-ı dükkān yer yer
Ser-Süleymānīye oldum mazhār

109-Gördi anda beni bir şahş-ı 'acīb
Ki tırāş oldu diyen merd-i 'azīb

110-Bakdı eṭvārıma kim nahvet yok
Ya āverd itmekle kudret yok

111-Şohbete hiç kesel virmiyorum
Şakadan ğayri şeye girmiyorum

112-Gülüp oynamāğa dünden hāzır
Gözlerüm semt-i şafāya nāzır

113-Şahş-ı sābık şafālan ohşayarak
Hezeyān eyleyerek yağşayarak

114-Bıyık altından idüp istihzā
Gözi kaşıyla idüp çok ĩmā

115-Bulmayup ruḥsatı ızhāra delik
Söyledi bir iki elfāz-ı rekīk

116-Kalkup ol dem işime gıtdüm ben
Dıdüm onlara kalın sağ ü esen

117-Çıkıldığım gibi hemân kapūdan
Uzadığım gibi ol tapūdan

118-Dimiş ol demde ʿazīz ʿārīf
Sırrına oldum anuñ ben vāqıf

119-Baña keşf itdi Cenāb-ı Allāh
Oldum esrārına perde-āgāh

48b 120-Bunda yok hiç vaķār ü temkīn
Diyeyüm hālını olmañ ğam-kīn

121-Bu ademcık de bu seyrān ne demek
Baķa be kātīb-i dīvān ne demek

122-Ne münāsīb buña ol hıdmet-i pāk
İde yazdum hele ben yaķamı çāk

123-Bunda yok zerrece kudret o işe
Yok bu taklīde şu vazʿ-ı revīşe

124-İtibārı yaluñız pāşānuñ
İtibārına sebep hep anuñ

125-Yohsa bu böyle muķallid nādān
Ne dimekdür ola ehl-i dīvān

126-Bu tehevvrle dögünmüş yatmış
Hālimi halka bütün añlatmış

127-Bāreka'llāh zehi zıhn kavī
Ki olup ol günüñ plş-ı revī

128-Beni ben her ne isem göstermiş
Hālimi ortaya açmış sermiş

129-Bu ne kuvvet bu ne fıtnat bu ne hāl
Hayret-i ʿālūde olur bunda hayāl

130-Kı bile nazra-ı evlīde tamām
Añı kim añlamaya hās ile ʿām

131-İde Hāk fikrini anuñ te'yīd
Ki itdi taķkīk ile taklīdi bedīd

TERKİB-İ BEND*

-1-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1-Ey benim şemme-1 bû-yı gül-1 bâğ-ı emelüm
Reng-1 gül-gonca-1 ümmîd dîl-1 perver begüm
- 2-Ey benim hüsn-1 cihānsûz ile darb-1 meşelüm
°Ömrümün vārî gözüm nûrî efendim, güzelim
- 3-Manzara reng-1 tecelli-gede-1 lem yezel
Gerdiş-1 çeşm-1 işâretüne rûz erelüm
- 4-Ayağın tozına yüz sürmege irmezse elüm
Hecr ile olmadur ancak saña yarar °amelüm
- 5-Şimdi âteş-gede-1 hecrde ey bî-bedelüm
Reh-1 serv oldı dem-1 şubh ü mesâ mâ-şâşalum
- 6-Bir zamân gâştye ber-düş der-1 devlet idüm
Bây-ı cây harem-1 dâ'ire-1 devlet idüm
- 7-Bâ'îş-1 germi-1 halvet-gede-1 ülfet idüm
Gözi âhûlarla hem-dem-1 ünsiyyet idüm
- 8-Şive-kārân ile hem-neş'e-1 keyfiyyet idüm
Yanıma gelmez id; gam yüzine hasret idüm
- 49a 9-Teşne-leb mürde-1 °işret-gede-1 hayret olan
Beste-leb mâ'ide-1 tânî ile hasret olan
- 10-Hürmen-1 derd ü elem encümen-1 fırkat olan
Mahrem-1 bezm-1 cefâ çile-keş-1 gurbet olan
- 11-Hâne ber-düş ü ferâmûş-ger-1 vuşlat olan
Her güzel aña cefâ eylemesi °âdet olan
- 12-Ey benim şive-kerüm, hûb-terüm, bî meşelüm
İşte Kânî-1 cefâ-keşdür Efendüm güzelüm

1-T.48b, - İ.Ü.

*Klasik terkib-i bend kalıplarına uymamaktadır.

GAZELLER

-1-

GAZEL SİN

Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün

- 1-Açıldı bâb-ı rahmet gıtdı ğam gözden şehâb-âsâ
Nümâyân oldı âşâr-ı sa'âdet aftâb - âsâ
- 2-Dürüdi âlem-i âbuñ şafâsı mevsim-i dîde
Işındı erba'inde halk zevke mâh âb-âsâ
- 3-Göñüller akdı semt-i gülşen âbâd-ı mesâfâta
Kaçan kurtuldu sâhil-hâne-i câma habâb-âsâ
- 4-Leb-i cûya çekildi sū-be-sū aḥbâb çün sîlâb
Şaçıldı âb-ı rû-yı ğuşşa-vânde de âb-âsâ
- 5-Felek encüm-i zamân oldı yine rindânla ihvân
Tabâk-ı seb'ı arz ümm-i veled eflâk âb âsâ
- 6-Fekul yâ ḥayr-ı cîrânü's-selîmi men evâ 'ummâ
Ve's-sem yâ eşrefü'l-aḥibbâ-i min 'ummârâ-i bâsâ
- 7-Başıldı zevkler zor-ı mey-i köhneyle meclisde
Aşıldı şevkler Kânî ser-i diyâra bâb-âsâ

-2-

Mef'ûlû Mefā'îlû Mefā'îlû Fec'ûlün

- 1-Âyîn-i vefâ bir güzel âyîndür ammâ
Kânûn-ı edeb lâzime-i dîndür ammâ
- 2-Uğratma rakîbi ki saña toğrica bakmaz
Âkıl geçinür gerçi ki ḥod-bîndür ammâ
- 3-Gel rızık için ey tâlib-i Ḥaḳ olma perişân
Rızkuñ seni özler saña ta'yîndür ammâ

1-T.49a, İ.Ü.36b

2 (a) âbîñ : anıñ T

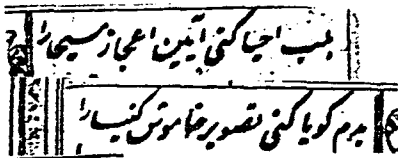
6-Arapça ifadeler

2- T. 49a, İ.Ü. 36b.

3 (a) rızık: zevrak T

- 4-^cĀşıqlara temkîn gerek rāh-ı vefāda
Temkîni daḥi şûret-i telvîndür ammā
- 5-Keşf ister o ^cirfān-ı şevāhidle bulunmaz
Ehl-i ḥikemūn pāları çü pîndür ammā
- 6-Pasam diyerek nekrece şîveyle yañaşur
Sakızlılarıñ şınları sîndür ammā
- 7-Emsem lebūnî öpsem o gerdānı didüm ben
Geldi didi ihsān yeri der ḥîndür ammā
- 8-Dil-ḥāstelerūn başı ucunda tırr ol şūḥ
Şûretde i^cade içi telkîndür ammā
- 49b 9-Bu dil seni gözler seni yüzler seni özler
Hep cāy-gehi Ḥāk reh-ü tîndür ammā
- 10-Bir kerre alur gözle meger bakmışum eyvāh
Ḥālā o bakışlar baña pür kîndür ammā
- 11-Ol âteşi kim bu yedi deryāyı ider maḥv
Bir bûse ile kâbil-i teskîndür ammā
- 12-Ser- sūre-i vaşf-i dil-i pākize-i şiddik
Taḥkîk ser-i sūre-i ve't-tîndür ammā
- 13-Ādemdeki aḥlāk-ı ḥamîde ola mecmu^c
Ser-levḥa-i mecmu^c daḥi leyndür ammā
- 14-Zāhirle iş olmaz ki işūn bātını vardur
Toḡırsa inanma ki o ^cannîndür ammā
- 15-Kānî bu ğazel olsa sezā yāre hediye
Me'mūl o perîden daḥi taḥsîndür ammā

-3-

1-

9 (a) yüzler: yüz T.

3- T. 49b, İ.Ü. 37a.

- 2- را از جاربیع صفت بیدم رخصت
 اگر نامت کند اویزه کردن عیباً
- 3- بیک چنین عیار از معدوم است
 بیک جلوه کنی موجود معدومات بسیار
- 4- کرده از حکمت افکند فکر و بیکسخت
 اگر نامت نگر دی فتح فصل اینجا
- 5- ز ما سببش پیدا شد نزع کفر و دین گالی
 اگر حرفی زند بند و زبان اهل قوما را
- 4- خنده ز لب سافر جاست اینجا
 1- نشسته پاوه بیگانه حراست اینجا
- 2- زاهد از بیکه مانجه کر زنی مکرز
 نشسته سابقه بیت حراست اینجا
- 3- کفر اگر دم زند از کلفت اثبات جوید
 حکمت مسلم را جای سداست اینجا
- 4- این همه است مدامند بیک قطره ز می
 بیک آن نشسته درین شوق دست اینجا
- 5- این چنین جلوه اگر میکند این بدویش
 بای ازین مجنون بد است اینجا
- 6- که رخ شاد به فکر از می شوق اردوینک
 لبه خاطر بروی راست اینجا
- 7- آنکه کام از ده دل داشته باشد
 این چنین دانکه آن شخص است اینجا
- 50a 8- نامت از بجز نام حمت زده
 هر چه منزه چون صاحب است اینجا
- 9- جرن دوامی ز جهان خلق نمیداند
 راستی شایسته رنگ دوست اینجا

- 10-
- 11-
- 12-
- 13-
- 12-
- 13-
- 13-
- 13-
- 5-

Mefā'ilūn Fā'ilātūn Mefā'ilūn Fā'ilūn

- 1-Olurdu ḥāṭıra-i vuşlatuñ dile reh-yāb
Geçeydi düzeḥe firdevs çeşmesinden āb
- 2-Dil aña olmayacak dide rū-şenā olmaz
Hüdā-yı ḥāneye muhtācdur güşāyış-ı bāb
- 3-Sa'ādet-i dü-cihān güşe-i firağdadur
Bunuñla kıble-i ḥācāt-ı halk olur miḥrāb
- 4-Kemāl-i kevkebe her nākışuñ mülāzimīdür
Kürede encüm ile devr ider gıce mehtāb
- 5-Dem-i vişāl dem-i vāpesine tev'emdir
Seherde gālīb olur dirler ekşeriya ḥ^vāb
- 6-Ḥelāl-zāde şikest itdiğin direct eyler
Ḥumārını yine kendüsi def^e ider mi tāb
- 7-Güriz-i fā'ide virmez kazādan ey Kānī
Çeker mesāfe-i devr-i deverāndan girdāb

5- T.50a, İ.Ü. 37b.

2 (a) Dil : dile T.

6 (b) Ḥelāl : ḥelāl İ.Ü.

-6-

Fā'īlātūn Fā'īlātūn Fā'īlātūn Fā'īlūn

- 1-Cāme-i fetvāyi-i dildāra virmiş ehl cevāb
Müfti-i ʿaşka danışdık biz bu remzi el cevāb
- 2-Dest-ü pāzen bu āteş-i mevcde küstāhdur
Her şenā-ver ʔalur ayakda virir her el-cevāb
- 3-Emr-i dāniş reşk ider gāh ʔāzabda rūyuña
Āteş olur ʔehre-i huy-gerdesi bu el-cevāb
- 4-Ĥarf-i taʿrīf eylemez cemʿiyyet-i lafza meded
Mes'ele muḡlaḡ degül baḡs-ıḡuzūra el cevāb
- 5-Kendūñü kendūñ gözet Allāh'a ışmarla öziñ
Kāniyā virmez saña civānlıḡı ʔo il cevāb

-7-

50b

Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn

- 1-Benim reftār-ı süstüm süst-i peymānedendür hep
Nücūm şaḡne-i hiss-i şīve-i mestānedendür hep
- 2-Bū-yı sāmānlıḡuñ aşı nızāma meylimizdendür
Periştāni-i ḡīsū-yı meḡālib şānedendür hep
- 3-Tehi dil māstivādan vāşıl-i feyz-i meʿānīdür
Eşer evfāḡda ḡālī vasat-ı pür ḡānedendür hep
- 4-Ĥatuñ derūnda sözler vaşf-ı laʿl-i nābe dā'irdür
Gülüşler vakt-i maḡrīb ekşeri meyḡānedendür hep
- 5-Sözūñ toḡrısı Kāñī bendedür benden suʿāl eyle
İşitmiş vār ise uşlu ḡaber dīvānedendür hep

6-T. 50a, İ.Ü. 37b.

2 (b) her: - T.

4(b) baḡs : baḡs T.

7-T.50b, İ.Ü. 38a.

-8-

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilû Fâ'ilün

- 1-Derd-i muḥabbetün eṣeri cānda mı °aceb
Bū-yı gülün kazā-yı gülistānda mı °aceb
- 2-Nîrān-ı ğam gönülde midür bende sende mi
Yohsa şerār-ı āh o külḥanda mı °aceb
- 3-Bu ḥüsnvān sende midür bilmem anı ben
Esrār-ı ḥüsn ü °aşk ise ol ānda mı °aceb
- 4-Hān-ı ḥalil mi baña ḥān-ı vîşāl mi
Ḥān-ı ḥalil didiğimiz ḥānda mı °aceb
- 5-Kānī bu gevher ādını virme kimesneye
Kān güher içre mi ya güher kānda mı °aceb

-9-

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1-Derün bîrün nemāmi cism-i tāb-ı rūḥdandur hep
Zemīn ü āsümānda āb ü revnaḳ yūḥdandur hep
- 2-Tenāfūr ehl-i °irfānile zāhid sen de inşāf it
Cenābında olan sīmāy çün pîrūḥdandur hep
- 3-Ḥaḳīḳat zāhîr-i her ḥuşk ü ter °unvān-ı bātından
Derūnuñ inkişāfı sīne-i meşrūḥdandur hep
- 4-Nüfūs-ı kāmîle ḳable'l-ḥisāb olmak gerek āgāh
Eşerler vaḳflarda rakme-i matrūḥdandur hep
- 5-Hazer kim bir gönül bir °ālemi ğarḳāb-ı ḳahreyler
Bîlā bārān-ı Tūfān inkisār-ı Nūḥdandur hep

8- T. 50b, İ.Ü. 38a.

4(b) m: - İ.Ü.

9- T.50b, İ.Ü. 38a.

4 (b) matrūḥ : maşrūḥ İ.Ü.

6-Bahāne bulma taqdīre tereccüh virme tedbīre
Hele nā-sāzlıklar şīve-i mercūhdandur hep

7-Ne mümkündür o hūnīden şikāyet eyleye Kānī
Şikāyetler yine varsa dil-i mecrūhdandur hep

-10-

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1-Ġamuñ gönlümde kondı cā-be-cā oymaqlardur hep
Çeker gūşem benüm bu sīnemi oymaqlardur hep

51a 2-Rakam-f dāğ hayāl-i hāldür bu şerhalar cedvel
Şerefle konmuş o hālī vasaṭ evfāklardur hep

3-Rek-i nāzık-nümā cısm-i laṭīf-i nāzenīninde
Gūlo-yı şīşede mer'i ü mubşır sākıldur hep

4-Tenimde °aks-i çeşmüñ halka halka dāğlar açdı
Hayāl-i ebruvānuñ āb içinde tāklardur hep

5-O halka halka zūlf-i müşg-bū ol °ukde-i gīsū
Kurulmuş Kānī-i nā-çarı şayda fāklardur hep

-11-

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1-Güle düşmez mi rāh-ı şebnem-i eşküm bu şeb Yā Rāb
Yeşermez mi bu günde gūlbün-i kāmum °aceb Yā Rāb

2-Açılmaz mı desām-ı el fām-ı ğonca-i maḵsūd
Kalur mı ğonca-ı taşvīr-āsā beste-leb Yā Rāb

3-Bu günde bir nefescik bāri semt-i kıble-i ümīd
Nesīm-i nev-bahār-ı kabza olmaz mı mehīb Yā Rāb

4-Mis-i nār iç amālīmī eksiri-i tevfiḵ.....
Nigāh-ı nīmle āyā niçün itmez zeheb Yā Rāb

10-T.50b, İ.Ü. 38b.

2 (b) o : - T.

11- T. 51a, İ.Ü. 38a.

4-Vezni bozuktur.

5-Fütûr ol deñlü vār Kānīde kim tenşīte meyl itsem
Ne dār ü kār ger ne penç ü ne afyon ne ḥabb Yâ Râb

-12-

Meʿûlû Fāʿilâtü Mefāʿilü Fāʿilün

- 1-İñlerdi sırr-ı cānımı feryād-ı °Andelib
Bilseydi kuş lisānı mı feryād-ı °Andelib
- 2-Fır Fır dolandı pır pır uçup eyledi figān
Kesdi bugün amānımı feryād-ı °Andelib
- 3-Bülbülce kâyıǵı şanurum iki dīdemi
Aldıkça dört yānımı feryād-ı °Andelib
- 4-Minkārı naḳr-ı nağme-i selmekde baḥş idüp
Başdı ağaç kaḳanı mı feryād-ı °Andelib
- 5-Ağlatdı aındırup dil-i nālān ü zārı hem
Ol göñlümü alānı mı feryād-ı °Andelib
- 6-Bülbül yuvāsı pür ıraqıyye be-farḳ ser
Koydım idüp figānımı feryād-ı °Andelib
- 7-Boğdı bülend ü tiz nevālarla şavtımı
Best itdi işfihānımı feryād-ı °Andelib
- 8-Çatlatdı murğun dil-i zār ü nizārımı
Yakdı yuvamı cānımı feryād-ı °Andelib
- 9-Yavri kuşın yuvasını Allāh yapar ḳuzum
Yapmaz mı āşiyānımı feryād-ı °Andelib
- 10-Efsūn idüp tükirdi gülün şāḥsārına
°Akd eyledi zebānımı feryād-ı °Andelib
- 51b 11-Bir çeşm-i bülbül içliǵı vār goncanun gireh
Şoydıkça cāme-dānımı feryād-ı °Andelib

12-Başdı sirāce-i dili eşk-i sitāre reşk
Yağdı girīvdānımı feryād-ı °Andelib

13-Kazdıkça kazdı nāleye kurlandı çün hamām
Diriltđi keff-i cānımı feryād-ı °Andelib

14-Yek dilüñ eylesün bana dilleşmede derdüm
Boş koymasun şu yānımı feryād-ı °Andelib

15-Bir hoş kanarya rengi virüp per-i nāleye
Zerd itdi güler hānımı feryād-ı °Andelib

16-Eyle kabūl efendicīgüm ki benüm degül
Virdi bu armağānımı feryād-ı °Andelib

17-Taqvīm-i sāl-i devletüñe şah gül ile
Yazsun du°ā-yı kānımı feryād-ı °Andelib

-13-

Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün

1-Beş on günlük misāfırdür tünekde cānını hoş tut
Kafesde çarpınan mürğ-i dil-i nālānını hoş tut

2-Havās-ı zāhir ü bātin saña imdād iderlerdi
İdüp inşāf-ı lā-büd sen dağı yārānını hoş tut

3-Bile düşdi senünle bil-ma°iyye kaldı bu a°zā
Medār-ı vüs°at-ı devr-ı ser ü sāmānını hoş tut

4-Çün ayrılsuñ gerek bil ıztırār elbet ahibbādan
Cefā görseñde Yūsuf-vārsın ihvānını hoş tut

5-Emānet itdüm Allāh'a seni ey gözlerim nūrl
Karībü'l,°ahd yolcıdur efendim Kāniñi hoş tut

12 (a) dili: vāli T.

13 (T. 51b, İ.Ü. 39a.

1(a) hoş:pek İ.Ü.

5 (a) gözlerim: gözüm T.

-14-

ز سبیل حق بیعت کرز کاهیست	ز ملک کرم در دهنه دریا کاهیست
بحسب من بد ازین نقاب کاهیست	سیدی و بیعی و چشم دور کاهیست
که نادیده در هیچ برک کاهیست	سر سزده من سر کوه دیبا کاهیست
برسته ایم ولی ناب نه کاهیست	اگر چه از غم قد و دو چشم و نه فراق
خو برک سبز و فادل برک کاهیست	نقان که بر سر کفنجکان کلبن ناز
	کن در درو لو کانی که چشم جبر ترا
	به از نظاره که بایس میشکاهیست

-15-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1-Şām-ı fırkat dem-i eyyām-ı vişāl it gice geç
Şefk - āsā o karanlıkda vār el it gice geç
- 52a 2-Ķīl ü qāl haber-i hat ile dīl-rīş olma
Müjde zımnı-i vuşlatda hayāl it gice geç
- 3-Saña ol nev haṭṭ-ı nāzende ḳati incinmiş
Gündüzün varmağı ol semte muḥāl it gice geç
- 4-Reng-i rū virme televvünlere sen yek-renk ol
Ya'ni eyyāmını hemreng-i leyāl it gice geç
- 5-Pās-pān ol ser-i kūyufīda o māhuñ Kānī
Şu zemīnde dīl-i ḥurşīdi mişāl it gice geç

14 (T. 61b, İ.ü. 39a.

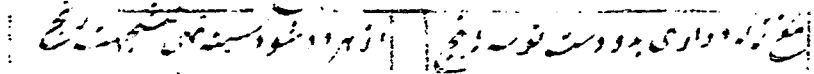
15- T.51b, İ.Ü. 39b.

-16-

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ûlûn

- 1-Bir haylidür ol yârı yitürdüm bulamam hiç
Ârâm-ı dil-i zârı yitürdüm bulamam hiç
- 2-Dil derler idi kânı şaçağ-ber olacaktür
Eyvâh o ğam-h^vârı yitürdüm bulamam hiç
- 3-Cânâ beni sen ğayb ide yazmış idün ammâ
Bende dil-i nâ-çârı yitürdüm bulamam hiç
- 4-Efkârûn ile añlatur idim gıce gündüz
Şimdi ben o eskârı yitürdüm bulamam hiç
- 5-Ben ol sere Manşûr-ı serdâr-ı vefâyum
Aşılmağışün dârı yitürdüm bulamam hiç
- 6-Ağyârı da görsem seni der-hâtır iderdim
Cânâ hem o ağyârı yitirdüm bulamam hiç
- 7-Gözyaşlarım incü gibi şalkımlu dökülsün
Ben ol dür-i şeh-vârı yitürdüm bulamam hiç
- 8-Gönlümde hayâlâtınî taşvîr iderdim
Ol şüret-i didârı yitürdüm bulamam hiç
- 9-Ne yâr ne ser ne elem-i dâr ne ğurbet
Dâr u der ü diyârı yitürdüm bulamam hiç
- 10-Kânî mi ne dirler di kühen bendeleründen
Hâlâ o dil-evkârı yitürdüm bulamam hiç

-17-

- 1-

16-T.52a, İ.Ü.39b.

2 (a) olacaktür: olacaktı: İ.ü.

9 (a) yar: ya T.

10(a) kühen: köhne T.

17- T.52a, İ.Ü. 39b.

از باده نهال که دوست جوینویست	وامانده بدو سرسبز باشد بوس بچ
از قبه انبویه بستان جو بخت شد	از دینه نه اندیشه در بوزه مار بچ
چون غرق بران دست و پای مرغان	تحقیق بدان بافته کنج بعد کنج
اشعار چیده است چه تعریف نویسد	انگیزه دل نشاند و ز اشعار لعل بچ

52b

معلوم کجا که ده شوی غایب مغلوب	آهوی خط را ندی غرقه از زنج
از قبه انبویه بستان جو بخت شد	از دینه نه اندیشه در بوزه مار بچ
چون غرق بران دست و پای مرغان	تحقیق بدان بافته کنج بعد کنج
اشعار چیده است چه تعریف نویسد	انگیزه دل نشاند و ز اشعار لعل بچ
معلوم کجا که ده شوی غایب مغلوب	آهوی خط را ندی غرقه از زنج

راستی بر لب چون شد و بجهت به آن پیش
کافی تو اکر دم زنی از رو شمشیر

-18-

Meḥḥülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

1-La'l-i lebün ki katre-i rengin çekidedür
Yāḳūt-ı sürhle ikisi bir çekidedir

2-La'l-i mekidesin bu zerün söylüyor yine
°Uşşāk-ı zāra vār ise kaşdı mekidedür

x Gazel 16: 6.7.8.9. beyitler: - İ.Ü.

18-T.52b, İ.Ü. 40a.

3-Āmed-i remş ise sine vü bustânın ʿāşıkā
Billāh o farṭ-ı cūd yine bir mekīdedür

4-Cām-ı firākuñl çekeli çekdirüp gider
ʿĀşık o cezbe ile ʿacāyib çekīdedür

5-Pekde heves gerekmeze şevküñ pekitmege
Fī'l-aşl o yerlü göklü fidāndur yeñīdedür

6-Töhm-i muḥabbet egdi o ḥāl,ı siyeh dile
Penç ü büni tutarsa o yüzden egīdedür

7-Şad laḥtdur çeker nice biñ pāredür gönül
Ümmīd odur ki yār aña berk īdedür

8-Dil-ḥastegī-i ʿāşıkı şorma çekmeden
Ol mes'ele vār ise de āḥeste-gīdedür

9-Ayrılmanuñ gönül nice ser-ristesin bulur
Kānī o riştenüñ ucu dil-beste-gīdedür

-18-

Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün

1-Zamān-ı vaşluñ āñladıkça çeşm-i rüzgār ağlar
Sivād-ı ḥaṭṭuñ eyyāmı görünse nev-bahār ağlar

2-Ḥayāl-i ḡonca-i ruḥsārı sünbül-zār gīsūsı
Gelürse ḥāṭıra ʿāşıkları leyl ü nehār ağlar

3-Ne kaldı ʿāşık-ı üftādeye resm-i muḥabbetden
Ki gelse meclise aḡyār ider feryād yār ağlar

4-Aḡardı şanma farṭ-ı giryeden çeşmān-ı ʿuşşākuñ
Reh-i vaşluñda cānā kurdı çeşm-i intizār ağlar

53a 5-Mişāl-i şīşe-i lebriz kim eşkeste olmuşdur
Derünü ʿāşık-ı bī-çāre eyler inkisār ağlar

18-T.52b, İ.Ü.40a.

5 (b) eyler: ile T.

- 6-O āb ü t̄āb-ı h̄üsni seyr idüp berķ bahār-āsā
 Şihāb-ı berķ-ı peyker yār ebr-ı şu°le-yār aġlar
- 7-O kadd ü k̄āmetiyle sen cemālūñ °arz kıldıkça
 Göñül Manşūr - āsā tırma bir bālā-yı dār aġlar
- 8-Ko ta°nı esk-i h̄unpāş-ı şerār efsāne ey zāhid
 Ne yapsun °aşık-ı bī-çārenūñde derdi vār aġlar
- 9-O yanık yüzli āfet şu gibi akdıkça gül-zāre
 Miyān-ı āb ü āteşdür perī Kānī niyāz aġlar

-19-

Mef°ülü Fā°ilātü Mefā°ilü Fā°ilün

- 1-Manşūrı çün gül-i serdār ide çekdiler
 Sırr-ı "Ene'l-Hakķı..." açacak idi çekdiler
- 2-Çāk-ı zemīn-i sīne-yi münbit maħal diyü
 Töhm-i muħabbeti dil-i şad çāke ekdiler
- 3-Hep Cibrīl t̄ānesıdūr remme °uķūl
 Düşdi pişine güle °aşkuñ şu ekdiler
- 4-Kesret enūşete cihet-i vahdet olmasa
 Bulmak olurdu mevkib-i hestīde yek-dil er
- 5-Mürġ-i muşavvire döner evzān mı haşrde
 Anlar ki kebk-veş bu çerā-gehde sekdiler
- 6-Mışr-ı bekāda şām-ı ġarībān olur şebi
 Añlar ki şevķ-i hummuş ü kāk ile gegdiler
- 7-Ma°şūķdan gelür taleb-i vaşla arzu
 Kānī o şuħ vuslatı hep istemek diler

19-T.53a, İ.Ü. 40b.

1 (a) ide: - T

1 (b) "Ben Hakķım" Hallac-ı Mansur'un asılmasına sebep olan söz.

5 (a) evzān mı: evzā°ı İ.Ü.

-20-

Mefā'īlün Fe'īlātün Mefā'īlün Fe'īlün

1-O dem ki kara haberlerle haṭṭ-ı yār gelür
Bahār ü sebzeyi alma dile ğubār gelür

2-Görüp o gül-bedeni āh ü zār iden bir mi
Bu gülistāna benüm gibiler hezār gelür

3-Benümle vaqt-i hazān cihān-ı refīk olmaz
Ayağla görürüz bir daḥl bahār gelür

4-Sen eyle rāḥat ile °azm-ı h^vāb ey dīde
Seni de seyr ideriz āh ü intizār gelür

5-Şikeste-bāl görüp mürğ-ı cānım ey Kānī
O yār nāz ile gelmiş dimiş şikār gelür

-21-

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1-Perīşānlık ser-ı ğīsūña beste bāğlar dandur
Ki sünbül nev°inün hep iştihār bāğlar dandur

53b 2-Ruḥ-ı pür tābda ol ḥāller kundağlılardır hep
Yanup yakıldığım şanma benüm bu dāğlardandur

3-Ne ki ğīsūlarıñdan göz yanıdır maḳde muḫṭardur
Şikāyet bāğbānlarda nihāyet zāğlardandur

4-Gönüldendür hemişe cünbüş-ı zātisi ecsāmuñ
Kānādilün fūrūğ-ḥāne-i zībi yāğlardandur

5-°Alākā bir dü-ğīsū ber-ṭaraf müy-ı miyān ğīsū
Baña bu inzivā-yı bī-tenāhi bāğlardandur

6-Sūḥan-cevher iken beyne'l- verā bī-āb ü tāb olmak
Maḫalsüz bir alāy bī-cevherāne lāğlardandur

20-T.53a. İ.Ü. 40b.

21-T.53a. İ.Ü. 40b.

7-Kebārık rū-yı servın mevsim-i ikbālde °afv it
Meh-i temmūzda berfūñ nüzülü dāğlardandır

8-Cemālī seyrini dil-h^vāhum üzre itmedüm Kānī
Bu küstāhlık nigāh-ı h^vāhişümde ağılardandır

-22-

Mef'ûlû Fā'ilâtü Mefā'ilü Fā'ilün

1-°Ālem bakılsa āhırı āhır degül midir
Āhırlar evvel evveli āhır degül midir

2-Dikkatg gerek °izām-ı ecellā-yı °āleme
Ziri'l-had-i °izām nev-āhır degül midir

3-Zühürü'l-kırām olan zeri eyler mi evhār
Ta°dād iden mekārımı vāhır degül midir

4-Tezyīn-i lafzı °ayb diyenler neden dimiş
Zemmi nazīf hıl°at-ı fāhır degül midir

5-Revnağ viren evā'il ise kāre zāhira
Ammā ki vesme ġāza evāhır degül midir

6-Teyyār-ı tab°uña nice öykündi şā'irān
Kānī tabī°atuñ yem-i zāhır degül midir

-23-

Mef'ûlû Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ûlün

1-Bī-ṭayy-ı mesāfe seviyy ḥaḳḳa güzer eyler
Ol ḥurşide kim kendü özünden sefer eyler

2-Ol ibn-i vakt kim ola dāniş-ver-i her ḥāl
Taḳlīd-i reh ü resm şī°ār-ı peder eyler

3-Ser-çeşme-i taḳdīrden olduysa şafā-yāb
İnşāf niçün şāfi-derūnān keder eyler

22-T.53b, İ.Ü. 41a.

23-T.53b, İ.Ü. 41a.

1 (b) kendü: kendi İ.Ü.

4-Ol kim idemez künc-i müdārāya taḥaṣṣün
Kendüsini çü bende-i eyne'l-mefer eyler

5-Her şivede ḥāmuş gerek ʿārif-i billāh
Zīrā üdebā lağz-ı sūḥandan ḥazer eyler

6-ʿĀrif edeb-āmūz olur her revişinde
ʿĀkıl ḥikem-i Ḥazret-i Ḥakka nazar eyler

54a Ben ḥamd-i hezārān iderüm Ḥakka ki ensız
Her maşlahatı lütf-ı ʿamīmi ider eyler

8-Ol ki der-i elṭāfına rehṣā ola elbet
Bir vechle maḥrūm ḳomaz her nider eyler

9-Devrān-ı şeter gırye edādan hele Kānī
İnsān olan iḥsās-ı kemāl-i ḥaṭar eyler

-24-

Mefʿülü Fāʿilātü Mefāʿilü Fāʿilün

1-Cevrūn çeken çerā ki ḥülyāyı çek çevir
Çöz pālehang-i fıkreti dünyāyı çek çevir

2-Aç dīde-i fütüvveti ṭavr-ı ʿimāyı ḳo
Feth-i ṭılsım ism-i muʿammāyı çek çevir

3-Sūd ü zebān-ı dağdağasın itme dil-ḥırāş
Erbābı ile eyle o sevdāyı çek çevir

4-Ne dāye ne devāye hele eyle dāyelik
Ne dāyılan ğamūma ne sevdāyı çek çevir

5-İn- destgāh çün ze zebān dil zebān-ı būd
Tā ez ziyān rehi vü besūdāyı çek çevir

6-Çekme ḳurı yere ğam-ı ḥuşk ü teri yeter
Terk eyle Kānī bu ser ü sevdāyı çek çevir

9 (a) şeter: şer T.

24-T.54a. İ.Ü. 41b.

1 (b) fıkreti: fıkri T

-25-

Mef'ulü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1-Tîr-i kazâ münâfıka eylemez kıyâs ıder
Allâh itdiği işi bilmez kıyâs ıder
- 2-Mışkâl zerre hayr ü şeri hak ıder hesâb
Kudret yazusıdur o seçilmez kıyâs ıder
- 3-Taķmış miyânına o zerîñ hançerîn gelür
Tîg-i nigâhı dilleri dilmez kıyâs ıder
- 4-°Uşşâķ küh-ı Kâfda olsa çeker ğamuñ
Ammâ döner arada çekilmez kıyâs ıder
- 5-Hünkâr-begendi servili destâr-ı bendini
Ol şeh-levend hiç begenilmez kıyâs ıder
- 6-Bî-çâre Kâniyi de yeñer kestġîr-ı merg
Vakt-i riyâda gerçi yeñilmez kıyâs ıder

-26-

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1-Peyâm-ı vuşlatı °uşşâķa pek irken tıyurmuşlar
Ger sîne çeşm-i ümîdi kulaġından tıyurmuşlar
- 2-Berât-ı vuşlatuñ tevcîhi ya hatt-ı hümâyundur
°Atıķın der-kenâra gerçi hâcet yok buyurmuşlar
- 3-Uyanıķ şandum ol şuñı uyurken h'vâb-ı nâz içre
Kulaķ tıtdum degül âġah güyâ ki uyurmuşlar
- 54b 4-Şitâbuñ seyr idüp terkîbde aġyâra nakl itdüm
Hele inşâf idüp ta°bîrin anuñ hayra yormuşlar
- 5-Derûn âsüdelik °azd eylemişler Kâni-i zâra
Yine dîvânenüñ gülgün-i ârâminı yormuşlar

25-T.54a, İ.Ü. 41b.

3 (a) zerîñ: zerrin İ.Ü.

26-T.54a, İ.Ü. 41b

2(b) °Atıķın: °atıķ T

-27-

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1-Ṭavıl çalsuñ uyanmaz ġāfil ancak uykusın gözler
Anı bilmez ki k̄an ağlayacakdur yārın ol gözler
- 2-Oyarsın tā hūn-ı hasretle bağruñ fā'ide virmez
Açılsa sīnede dilde ser-ā-pā dāğlar gözler
- 3-Olursın közleme bezm-i neşāṭ-efzāy eyleye
O püryān h̄ande eyler āteş-i h̄ayret seni gözler
- 4-Uyan yatdıkça sen bār-ı günāh eyler seni kanbūr
Ne deñlü yol alır fikr eyle bir kerre ʿaceb gözler
- 5-Yatursın sen eşekler gibi āduñ ise insāndur
Hele sahrāya bak bir k̄alkmışlar otlar öküzler
- 6-Saña hiç söz mi te'sīr eyler ey Kānī ki sen hūbān
Mişāl-i aḥter-i tābende dikmiş āsumān gözler

-28-

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1-Zāhid beni görür de şanur ki şafām vār
Ya'ni cihānda dilber-i şāhib vefām vār
- 2-Eskeste olmada yine dā'im kedū-yı dil
Bilür felek şamāra tayanur k̄afām vār
- 3-Yıldızdan oldu bezmime ehl-i birūn ırāk
Ol deñlü çeşm-i düşmene şimdi hıfām vār
- 4-Sırrımda āyet ü tenezzül okunmada
Kim nūş iderse k̄atre meyümden şifām vār

27-T.54b, İ.Ü. 42a.

2 (b) Açılma: açılmaz İ.Ü.

5 (b) otlar: - İ.Ü.

28- T.54b, İ.Ü. 42a.

5-Kānī egerçi itmez isem kimseye vefā
Şad şad hezār şükr ki ʿaşka vefām vār

-29-

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1-Gitdi ol mäh-ı sefer-gerde bugün gitdi gider
Bir onı gökde biri yerde bugün gitdi gider

2-Nāz ile ağladığın ʿāşık ıñitmiş di meger
Vār sevdā-yı deger serde bugün gitdi gider

3-Şoruñ ʿuşşākına āyā birisi içinden
Tayanur mı hele bu derde bugün gitdi gider

4-Hālīmī ʿarz idemem Hāzret-i Hākdan ğayrı
Yanamam derdimi bir ferde bugün gitdi gider

5-Görelī zerdīmī ben eşk-i sefidimle nerde
Heves-i sīm ü ğam-ı zerde bugün gitdi gider

55a 6-İñletürdi dil-i zārum nağm-ı bülbül ile
Gülşenümden o gül-i terde bugün gitdi gider

7-Ben dir idim ki ber-ā-ber oldum haylı zamān
Kalmamış kısmeti bu derde bugün gitdi gider

8-Seni aldatma da bir şey mi imiş ey Kānī
Çekdi ruhsārına bir perde bugün gitdi gider

-30-

Mefʿülü Mefāʿilü Mefāʿilü Feʿülün

1-Çün reklerüm aldı bedenimde ditirekler
Dir ten tene nādir-i tene diz diz ditirekler

2-Mellāh Hasan gösterecek ʿāşıkā kāmēt
Degdi direk-i kesti-i hicrānda direkler

29-T.54b, İ.Ü.42a.

2(b) bu: - İ.Ü.

30-T.55a, İ.Ü.42b.

1(b) Diz diz ımlalı yazılmıştır.

- 3-Çün püşt-i lebünde rek-i gül ola bedîdâr
Çeşmümde benüm rakşa gelür şevkle rekler
- 4-Çün tâcuñ şad terk-i vefâyı leb-ser itdüm
Halhâl birin buldı şu bilmem neterekler
- 5-Zâhid sor engûri meyinden müteğâfil
Mahrûm-ı ter neş'e-i engür harekler
- 6-Derk ehli için mi anı imâde ider Hâk
Gayyâ-yı gavânîd ki varınca direkler
- 7-Aldanma be çeşmüñ beserüñ dirse de Kânî
Ser-keşçe olur gâlib-i ahvâl serekler

-31-

Mefâ'ilün Fe'ilatün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1-O bezm-gehde ki mâverd o düne haml olunur
Behâ-yı cevher-i her cins düne haml olunur
- 2-Zamânede unutulmuş adın bilur dağı yok
Şudûr-ı lütf ü mürüvvet cünûna haml olunur
- 3-Tekerrümen sade igmâz-ı ʿayna virme vücûd
Ya bir ümîde yâ hâl-i zebûna haml olunur
- 4-İderse halt eger mîr-i meclisüñ birisi
Mesel furûş-ı şâç-fünûna haml olunur
- 5-Biri haqîkat-ı hâle virirse revnâk ü zîb
Degül kabâhata fart-ı mecûna haml olunur
- 6-Zanûn-ı muhtemel-i kızb iken elüñdeki âb
Bilür cām-ı mey-i âbgûna haml olunur
- 7-Maʿârifüñ saña sergoç taksa da Kânî
Şekince-i felege yâ serüne haml olunur.

-32-

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

1-Bu çāk sīneye yer yer rüfûlar hep senünçündür
Bu köhne cāmeye bu reng ü rûlar hep senünçündür

55b 2-Niçün ey muğbeçe ey dıht-ı zer sultānlık itmezsin
Miyān-ı meykeşānda hāy ü hûlar hep senünçündür

3-Bu şābūnu'l-hamūmu nūşdan maşşad haķıķatde
Bu cāme-şo-yı çeşmi şeşt ü şûlar hep senünçündür

4-Sebūdan sāğara ilķā vü sāğardan leb-ırinde
Leb-i rindāndan bu güft-i gûlar hep senünçündür

5-Aķıtmak seng-i diller  aşķına deryāçe-i eşki
Urulmak böyle t aşdan t aşa c ular hep senünçündür

6-Yetiŗdir ey nih al-i t ak-ı t   m-i dıht-ı eng rı
Yere t   m-i ged uden ser-fır lar hep sen n   nd r

7-N'olur K  niyi itse  bir sel m-i t  zeye ş  y  n
Z  mr-i dilde k  hne arz lar hep sen n   nd r

-33-

Mef  l  F  il t  Mef  il  F  il n

1-Eŗkim ol ş   ı g rse yolunda seb l olur
Hurŗ d  n nde necm-i s reyy  se  l olur

2-Peym  ye şey -i s lige olduk a reh-n m  
H ciya d    ef ar-ı   ry  n del l olur

3-Da v -y  d  n   a  l   fur   t  b lmeyen
Deyne ke  l   da vi-    ayra vek l olur

32-T.55a,  . .42b.

l(a)ye: -  . .

7. - T

33-T.55b,  . .43a.

4-Dā'im birāderine çeker hūsnvānda
Bintü'l-°ineb ki vālidesinden cemīl olur

5-Kānī girīve-gir-i °adālet cihānda
Akrānına tereccüh ider ba°idīl olur

-34-

Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün

1-Gözüm nazāre-i ruhsāre-i cānāne hasretdür
Kulağum istilma°-ı şohbet-i yārāne hasretdür

2-Elüm gül-deste-i peymāne-i ser-şārdan hālī
Ayağum cünbüş-i mestāne-i rindāna hasretdür

3-Dimağım āşinā-yı bū-yı ümmīd olmadan kaldı
Dehānum çāşni-i lezzet-i ihsāne hasretdür

4-Zebānum hūsn-i ta°bīr-i merāmum itmeden °āciz
Kelāmum imtizāc-ı harf-i istihsāna hasretdür

5-Dilüm endīşe-i vaşl-ı dīlārādan olup mahrūm
Hayālīm Kāniyā fikr-i sürūr-ı cāna hasretdür

-35-

Fe°ilātün Fe°ilātün Fe°ilātün Fe°ilün

1-Lebi gül-nār o tebek ğabğabı sīb-i terdür
Sīne ü nāfesi eyü öpecek yerlerdür

2-Deheniyle sühanı gül-be-şekerdür güyā
Lebi pālūde-i terden daħı nāzık-terdür

3-Safha-i çehre-i pākizesi tefsīr °uyūn
°Aks-i müjgānum o tefsīre °aceb muştardur

56a 4-Sīb-i dil-i siyehi haṭṭ-ı siyeh-kāruñdur
Yohsa hāl-i siyehūñ cāna değer °anberdür

34-T.55b, İ.Ü. 43a.

2 (a) şārdan: şādan T

35-T.55b, İ.Ü.43a.

- 5- Hāl bu bin ise bir °anber-i dūd-ı ālūde
Sīmden sahte güyā zekani mūcmerdür
- 6- °Ālemü'l-ğayb taḥallūs edinürsek şāyān
Dilimiz vākıf-ı sırr-ı dehen-i dilberdür
- 7- Üstüne düşmemenün vār mı meger imkānı
Beni āğušta be-ḥūn eyleyen ol ḥançerdür
- 8- Būse-i la°lini bintü'l-°inebün bī-teklīf
Muğbeçe aldığı vāki°se er oğlu erdür
- 9- Sözüni eyleme āvīze-i gūs-ı nādān
Kāniyā kām-ı me°ānide sūḥan güherdür

-36-

Mefā°ilün Fō°ilātün Mefā°ilün Fā°ilün

- 1- Tefāḥūr itmege lāyık nejādımız yokdur
İzāfet-i suḥana i°tiyādımız yokdur
- 2- Arada biz hele şaşdık irāde maḥv oldu
Murādımız diyecek bir murādımız yokdur
- 3- Vücūd erersek efendi vücūdsuzlukdur
Vücūd-ı °āriziye istinādımız yokdur
- 4- Ne nīk-nāmıḡımız vār ne pek de bed-nāmız
Taḥallūs eyleyecek rabbe ādımız yokdur
- 5- Mu°ārizān şorula olundı şulḥ-ı ebed
Bizim bu ma°rekelerde cihādımız yokdur
- 6- Reh-i vefāda ebed zıkr ü fikrimizsin sen
Cerāb-ı dilde bizim ḡayri zādımız yokdur
- 7- Beri o rütbe yüz esbābdan ki ey Kānī
Tevekkül ile daḡılttiḥādımız yokdur

36-T.56a. İ.Ü.43b.

4 (b) eyleyecek: eyleye: T.

-37-

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1-Bu bir sâ'ir meşeldür iş içinde vār iken işler
Fitili alsa işler işledikçe yāreler işler
- 2-Eger bu ğarkā-gehde yalınız bir ğıryedür rehber
Olur elbete pirāmen -res-ı ğırdāb cūnbüşler
- 3-Piyāde bāz ruḥ-fersūde eyler nırre yılānı
Şehā ferzāne ol bāziçedür bu mātlar kışler
- 4-Sebük-mağz andan eyler felāṭun-hoşleri ser-sām
Miyān-ı şohbet-i 'irfāniyānda heyler-i hişler
- 5-Ne semte varsa dilber şoluğı anda alur ağıyār
Ṭuyurmaz āh dil sūzın yorılmış güyiyā hişler
- 6-Burūdet baḥş ider bezme rakībūn āh ü meserredī
Yerinden kendüsü def' olsa lā-būd sıkleti kışler
- 56b 7-Eğer küstāḥı-i birün bağışlandıysa da Kānī
Gayūrāne tutar anuñ yerin sineñdeki ğışler

-38-

Meḥ'ulü Fā'ilātü . Mefā'ilü Fō'ilün

- 1-Sāki Nedim ki sāğār-ı şahbāyı ṭoldırır
Ḥurşīd şanki nūrı ile āyı ṭoldırır
- 2-Bir kez ṭağıtmasun saçın ol leyli-i cemāl
Mecnūnları ṭağı ṭaşı şahr-ābı ṭoldırır
- 3-Bir müslim-i müselle müñ aşkıyla āhımız
Ṭād ḥāne-i zemīn-i bahār āyı ṭoldırır

37-T.56a, İ.Ü.43b.

2(a) rehber: her T.

7(a) bağışlandıysa: bağlansa T.

38-T.56b, İ.Ü.44a

- 4-Hercāyi olmayan kişinüñ şît ü şöhreti
Ercāyine yeter bütün ercāyı tolderır
- 5-Her cān zānis ü cān degül ol feyze müste'id
İllā o cān ki cānla her cāyı tolderır
- 6-Kānī āvāmi çehrelü hurşid behrelü
Niçün ğāzabla ağzına āyı tolderır

-39-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1-Mā'il olma cāme-i cāha gönül şikletlidür
Hırka-i fakrı libās it işte ol hıffetlidür
- 2-Rāzı ol "Naḥnū Kāsemnā Beynehüm" taḳdīrine
Eyleyen Hakkā tevekkül rütbesi rifatlidür
- 3-Nīm nān hırsında mı ol söyleme hālüm sevdür
Sırrını setr eyleyüp 'arz itmeyen 'izzetlidür
- 4-Ağlarisek gūşe-i vahdetde kimse bilmesün
Dönmesünler vār ise bir kimseden hācetlidür
- 5-Kāniyā yārān ile ülfetden eyle ihtirāz
Muntazır olma selāma ol daḥi minnetlidür

-40-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1-Cān eger endūḥdan efkār ise serir çıkar
Dil derādan rişte-i efkār ise serir çıkar
- 2-Rüzgāruñ pāk dāmenler çeker ser-bendisın
Kānde bir ālūde dāmen vār ise serir çıkar
- 3-Dīde-i tufān-zār eşk içre iki girdābdur
Çār-ı mevc-i gırye deryā yār ise serir çıkar

39-T.56b, - İ.Ü.

2(a)"Biz onların aralarında dünya hayatındaki malşetleri taksim ettik" Zuhurf 43/32

40-T.56b, İ.Ü. 44a.

3 (a) eşk: esk İ.Ü.

4-Mezheb-i Manşūr ehl-i Hakkı te'yîd eyleyen
Zülf-i meşkin tâbına ber-dâr ise serîr çıkar

5-Bi't-ıav^c-ı ikbâle istidbâr iden müstağniyân
Gavta-h^vâr-ı kulzüm-i idbâr ise serîr çıkar

6-Rüzgâr ile olan keşti-i kâme nâ-Hüdâ
Bâd-bân-ı himmeti der-kâr ise serîr çıkar

57a 7-Deşt ü heşt-gâh iklim-i cünûn gümgeşteyi
Rüşdi tām 'aklı başına yâr ise serîr çıkar

8-Hûn kutelâ-yı şehîdânda şenâh eyler gönül
Sems-i server dest-veş-i ser yâr ise serîr çıkar

9-Kâni-i şühîn-edâ hum-hâne-i 'aşka düşüp
Neş'e-i cüyâ-yı dil hoş-yâr ise serîr çıkar

-41-

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1-Dağı kanar ya yâresi şızlar ya âh ıder
Bâl ıztırâr ümmet-i 'aşkuñ günâh ıder

2-Oldı sevâd dîde sefid intizârdan
Bâlâ terâz sıyâhı 'aķidem tebâh ıder

3-Ol molo mı ki 'aşkı kapar takyesin dilün
Şoñra döner mukâbelesinde külâh ıder

4-Başı açık delisi olup nây-veş gönül
Mağz-ı serinde cevher-i cennet şitâh ıder

5-Bir yol alursa çâr gül-i la'lüñü fakîh
Vehmüm budur ki dört yol ağzın penâh olur

6-Eyler sıphri tûde-i 'anber şerâresi
Kâni şemîm-i hâlün oñup çünkü âh ıder

9 (a) şühîn : şühîn: T

41-T.57 a, İ.Ü. 44a.

-42-

Fā'ilātün Fa'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1-Sūziş-ı şem'î neden idrāk ider pervāneler
Sūziş-ı ʿaşk ile bî-pervā nice pervāneler
- 2-ʿUnşur-ı her nāzı tertīb eyledi dört üstüne
Ol dürr-ı yektā-veşl beş beş toğursın āneler
- 3-Bendağ-ı la'lüñ ile pā-dām-ı çeşmüñ mütteḥid
Ol sebebdan çatlar ey āteş meniş kestāneler
- 4-Āb-ı huşk āteş ise ter-ḥāk-ı şiklet bād-ı serd
ʿĀlem-i āba neden eyler heves mestāneler
- 5-Merd-i dīvāne nümāyı eyleme taḥkîr kim
Nezd-i ḥakda ʿāķile maḳbūt dur dīvāneler
- 6-Şehsü-vār-ı ʿarşa-ı iḳbāldür ehl-i cünün
Pā-bürehne hep piyāde gezmede ferzāneler
- 7-Vaḥdet-i Ḥaḳķı niçün münker olurlar Kāniyā
Muʿteber olmak gerekmez mi ʿaceb pervāneler

-43-

Mef'ulü Mefā'ilü Mefā'ilü Fā'ülün

- 1-Āh eylediğüm ḥāl-ı siyeh kārūñ içündür
Kān ağladığüm la'l-ı güher yāruñ içündür
- 2-Ārāma düçār olmadığüm bāğ-ı fenāda
Ol serv-ı sehi şiveli reftāruñ içündür

42- T.57a, İ.Ü. 44b.

1 (b) pervāneler: yāneler İ.Ü

2(b) beş: - T

43-T.57a, İ.Ü.44b.

1(a) ḥāl: ḥāl T.

2(a) olmadığüm: oldığüm T.

57b 3-Lāl oldığım aḥbāb meyānında çü şüret
Tuṭī gibi ġayrīlere ġüftāruñ içündür

4-Dilberleri sensiz göze göstermediğim hiç
Ey rūḥ-ı revām ḥ^vāhiş-i dīdāruñ içündür

5-Vuşlat hevesin eylediğim eyleme taʿyīb
İnkār idemem cürmümü ikrāruñ içündür

6-Hep rāsted-ı şāh-reh-i aşkuñ olanlar
Pür rāste-ı kāmēt-ı hem-vāruñ içündür

7-Kānī seni şīrīn süḥanlarla ögerse
Hep çāşnī-ı şīve-ı ızāruñ içündür

-44-

Mefʿūlü Mefāʿilü Mefāʿilü Feʿūlün

1-Şolmuş çiçeği başıma takmış ne revādur
Dildār-ı ḥaṭṭ āverdeye bakmak ne revādur

2-Yā Rāb kulıñı nāz ü naʿīm ile büyütdüñ
Soñra birağub āteşe yakmak ne revādur

3-Kanım yolıñı şulamağa ḥāzır iken hiç
Boş yerlere şular gibi akmak ne revādur

4-Şimsek gibi ʿaşkuñ şereri dilde çıkarken
Meyḥānedeki bādeyi çakmak ne revādur

5-Bir kimseye iyilik idüp soñra da Kānī
Şohbet arasında başa kakmak ne revādur

-45-

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Faʿlün

1-Süḥan-ı ʿaşk-ı Hüdā çün ezeli kâlemdür
Kıl ü kâl eylemek lâzime-ı ḥâlemdür

44- T.57b, İ.Ü. 44b.

45-T.57b, İ.Ü. 45a.

2-Aklımı mihr virüp dıht-ı zeri ʿağd itdüm
Ki helālīm de disem ʿayb degül mālīmdur

3-Bize erbāb-ı taşarruf olamaz şarf-endāz
Sığa-i emşile-i ʿunşurumuz şālīmdür

4-Zāhidüñ dahli mi bī-meze-i ğafletedür
Almaz ağza lebüñi mes'eleye ʿālīmdür

5-Gamzesi kanlu idü kende nazār vār Kānī
Hançeri dil dökerek kana girer zālīmdür

-46-

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fōʿilün

1-Her zamān sāğār-ı bezm-i meyl dilber mi sürer
Yohsa bu zevk ü şafāyı yine sāğār mı sürer

2-Sürünürmüş dīdiler duhter-i zer leblerüñe
Bize bu sürmeceği yohsa kadehler mi sürer

3-Üstüme at sürer oldu o sipāhi-zāde
Şeh-levendüm bunu tā ʿarşa-i maḥşer mi sürer

58a 4-Vaşf-ı hattın mı yazar hāme-i meşkīn hāme
Yohsa Kurʿānı Bīlāl-i Habeş ezber mi okur

5-Zāhidi telh-i dīmāğ eyledi şīrūñ Kānī
Bilmezem hāmesine fülful-i aḥmer mi sürer

-47-

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1-Girye-i mestāne keyf-i sāğār-ı şahbā virür
Gāh olur kim katreler keyfiyyet-i deryā virür

5 (a) idü: endü T.

46-T.57b, İ.Ü.45a.

1 (a) sürer: süzer İ.Ü.

47-T.58a, İ.Ü. 45a.

2-Āşīnā-yı kıl ü kâl bahş-ı vahdet olma kim
Ma'nî-i bîgāneye her biri bir ma'nâ virür

3-Ehl-i devlet va'd-i bi-incâz ile aldar seni
Şeyhler de şimdi dervîşâne hep esmâ virür

4-Bārgāh-ı gayrîden umma huşûl-ı maṭlabı
Ādeme her ne virürse şâh-ı istîgnâ virür

5-Sen hemân dest-i niyâzı bārgāh-ı Hakkâ aç
Kāniyâ her ne dilerseñ Hâzret-i Mevlâ virür

-48-

Mef'ûlû Mefâ'îlû Mefâ'îlû Fe'ûlûn

1-Āyîneye naṣṣ-ı ḥaṭṭı şûret virecekdür
Bir şûretlî de c'âşîka elbet virecekdür

2-Erbâb-ı ḥased her ne kadar olsa müzâḥım
Bir kerre felek bâkide nevbet virecekdür

3-Bir kimseyi leb-teşne geçürmez şu arar hep
Sâkî-i eccl herkese şerbet virecekdür

4-Gerdân olur elbette seri şaḥn-ı cefâda
Gerdûn aña kim nevbet-i devlet virecekdür

5-Kānî olur âzâde sırr-ı minnet dutân
Ol kimseye Allâh ki sa'âdet virecekdür

-49-

Mefâ'îlûn Mefâ'îlûn Mefâ'îlûn Mefâ'îlûn

1-°Aceb bir ḥâle düş oldum dilim vār dilberüm yokdur
Ne sürür derc-i dil hem çün şad fiken güherüm yokdur

48-T.58a, İ.ü.45b.

49-T.58a, İ.Ü. 45b.

2-Ser-i kūyuñda olurdum rızāñ olsaydı ben dā'im
Velākın ol ser-i kū'da ne çāre bir yerüm yokdur

3-Saña çok yalvarurdım bitse yalvarmağla işler
Görürsın ceyb-i dilde nakd-i tāmıyla zerüm yokdur

4-İderdüm hālın ol dayı revişle āfetün teşbīh
Bu °anber-vānda bir habbe deñlü °anberüm yokdur

5-Gamuñ konaklamak ey rūh göñlümnden geçürmüşdüm
Derün-ı sīne-i āğuşta hūnda ezberüm yokdur

6-Zen-i dünyāya zarra olmak isterdüm nezāketle
Devāc himmeti esed ele gıc kaldım ırem yokdur

58b 7-Ne fakruñ köhne bürd-bürd-i fersāsın kodum düşe
Ne tāt ü taht sevdāsı serümde efserüm yokdur

8-Degül ĩrāz-ı nā-maḥsūs maḥsūsın bile bilmem
Ki bu şir efyānda cide şāyān cevherüm yokdur

9-İderdim dilli defter şerḥa ü dāğı dil-i zāra
Raḥam-senc olmağa şāyeste dilli defterüm yokdur

10-Ben ol şīr-i girān-gerdār-ı şahın-ı ḡāye-i °aşkum
Elümde zū'l-fikārım vardır ammā Ḥaydarum yokdur

11-Rakīb esterice yegen baba ṭāḡın zīb-i cāy itmiş
Benüm ol āfetün semtinde ḡayri isterüm yokdur

12-Kāpu Allāh kapusu eşīḡın yalın veş pāşdan
Derinde deridür dīvāneyüm ḡayri derüm yokdur

13-Ne Maṣṣūrüm ne ber-dār-ı ser-i zūlf olmak ister dil
Nesīmi-vār hem de yüzmege lāyık derüm yokdur

2 (a) ben: - T.

4- İ.Ü.'de 10.beyitle yer deḡiştirmiş

5-İ.Ü.'de 4.beyitle yer deḡiştirmiş

6-İ.Ü.'de 5.beyitle yer deḡiştirmiş

7-İ.Ü.'de 6.beyitle yer deḡiştirmiş

8-İ.Ü.'de 7.beyitle yer deḡiştirmiş

9-İ.Ü.'de 8.beyitle yer deḡiştirmiş

10-İ.Ü.'de 9.beyitle yer deḡiştirmiş

- 14-Yine bir güçlü kuvvetli civāna mübtelā oldum
Meded ey nev-civān eyyām-ı pīrdür ferüm yokdur
- 15-Berü döşekden ayırma beni ey gelin-i tāze
Dıraht-ı huşk-ı neşve tā pezir-āsā yerüm yokdur
- 16-Yolum hep huşk-sāl-i vahşe düşdi bu esnāda
Kurıdı kânı cism-i zârimuñ herkez terüm yokdur
- 17-Bütün hayruñda şerrüñde kaderdür maşdarı lā-būd
Benüm kendü yedümde zerrece hayr ü şerüm yokdur
- 18-Getürmez cünbüşe bu huşk şāh-ı cismimi devrān
Beni bir şālla şırt eyler kucaklar şarşarum yokdur
- 19-Fevā'idi lā-yezirrün-nāsi bel la yenfe^cūd dünyā
Ki herc ü vaşldan ğayri ebed nef^c ü zarum yokdur
- 20-Degül kırāt-ı güher pāre-i kadrüm benim ma^clūm
Güher şünideyüm kadrüm bilinmez tartarum yokdur
- 21-O rütbe kalbim mahv itdi nār-ı şevk-i ^cālem-gir
Ki hākister meyānında ııldar ekserüm yokdur
- 22-Beni ğam yer egerçi ben ğamı yerdim birāz eyyām
Velıyyü'l-hālete heze yerüm yokdur yerüm yokdur
- 23-Düşüp pirāmen-i girdāb-ı fakre bir havā buldum
Velākin keşti-i ümmide yarar lengerüm yokdur
- 24-Şahān sevdāsı rabt-ı kalbe māni^cdür mevāliye
Hele bu h^vānçeye vaz^c idecek mes-lengerim yokdur
- 25-Hudā temkīnler ihsān ide cān-ı sebük-mağze
Egerçi ser-be-sevdā-yı vakārum lengerüm yokdur
- 26-Yazardım nāme-i şevk-i be-vefk-i h^vāhiş ey Kānī
Velākin teşlīm-i yāre gider nāme-berüm yokdur

19(a) Arapça ifade

21 (b) ııldar: ııldım T.

-50-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1-Ne tevān-ger ne ger mūr ne zevl'l-cāh yapar
Ne hıdīv ü ne müşīr ü ne şehen-şāh yapar
- 2-Kaşr-ı vīrān şede sin hāne harāb ğadrūñ
Sen elem çekme gönül Hazret-i Allāh yapar
- 3-Şar sar-ı ʿātiye depretmeyecek hāneleri
Bir nermce şıcacık āh-ı sihir gāh yapar
- 4-Ġam yeme ey dil-i hayret-zede ğaddāruñ işüñ
Hazret-i Müntekim-i ʿadl be-billāh yapar
- 5-Yed-i Tūlā-yı haşm yetmeyecek yerleri hep
Ġayret-i Allāh olıcağ bir yed-i kütāh yapar
- 6-Dime ihmāl ider ümmīd ki imhāl eyler
Bir gün olur işi bir şūret-i di'l-h^vāh yapar
- 7-Kahr-ı haşma idecek emr-i teʿalluk haḫkuñ
Passeye şakb-ı dimāğ ü dehenün rāh yapar
- 8-Dilde kim hāşıl ola cezbe-i mıkñātısı
Haşm-ı pulād-ten olsa bayāğı gāh yapar
- 9-Böyledür kâide-i kahr ü lütf ʿālemde
Hāne-i ehl-i dili gāh yıkar gāh yapar
- 10-Şeb-i hicrūñ sihrî yaklaşıcağ Hazret-i Haḫ
Ahıñuñ her şererin meşʿale-i māh yapar
- 11-Sen hemān hāzır ol Allāh unutmaz kulını
Sen uyurken işi birden bire nā-gāh yapar
- 12-Kāñiyā eşk yıkar hānesini ğaddāruñ
Ahıñelden koma mağdūruñ işüñ āh yapar

50-T.59a, İ.Ü. 46a.

12 (b) işiñ: işiñ İ.Ü.

-51-

Mef'ulü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1-Ey nūr-ı başār dīde-i' cānum seni gözler
Nūrun ki şu'le-i feşānum seni gözler
- 2-Cismimde benim her ser-i mū bir nıgeh oldı
Hep göz göz olup bu ten ü cānum seni gözler
- 3-Āynelenüp °aks-ı ruḥuñla der-i sīne
Bu rūz neden rūḥ-ı revānum seni gözler
- 4-Ol gözleri vār mı görecek bir güzel °āşık
Virsen ki dü çeşm-i nekrānum seni gözler
- 5-Hiç göz göre geçmek nice mümkün ola senden
Çeşm-i nıgehüm sırr-ı nihānum seni gözler
- 6-Müjgānlarum merdūmegüm ḥalka-ı çeşmüm
Heft dā'ire-i ḥūn şedkānum seni gözler
- 7-Rāḥat mı ider °āşık olan ḡamze-i şūḥa
Ser-ta-be kadem cism-i hazanum seni gözler
- 8-Ürkütdi dilüm dehşet-i endīşe-i hecri
Düşde daḡı bu rūḥ-ı revānum seni gözler
- 59b 9-Gel gör göze hiç göz göre nūr itme izāfe
Aldār bu teḡāfülle a cānum seni gözler
- 10-Kānī gıblı şehrah-ı ḡayālünde oturmuş
Dil şāhnısininde bu cānum seni gözler

-52-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fa'lün

- 1-Ṭaleb-i vuşlat-ı dildār dile °ayb mıdur
Hecre şalduñ beni bu cāy ki reyb midür

51- T. 59a, İ.Ü. 46b.

4 (a) bir: - T

6 (b) ḥūn : çün: T (Vezin-bozuk)

9 (a) Gel göz göre nūr itme izāfe T.

52- T.59b, İ.Ü. 46b.

- 2-Hâtıruñ neyle muṭayyib olur ey âfet-i cān
Cān ise maṭlab eger ol daḥi der ceyb mîdûr
- 3-Şübhe vār mı ḥaṭṭ-ı ruḥsār-ı yüze çıkmaya mı
Zelike's-şuḥuf 'aceb muşḥaf-ı lā rey b mîdûr
- 4-Geçmeyen kaṭre-i 'aşk-ı mecāzîden eger
Ka'il-i safta-i kaṇṭara mı ceyb mîdûr
- 5-Kāniyā cān ü dehānı o 'adîmü'l - mîşlûñ
Nokṭa-i şek mi süveydā mi ḥaṭṭ-ı ḡayb mîdur

-53-

Mef'ûlû Fâ'îlâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1-Ey şūḥ-ı ḥaṭṭ- resîde şafâlarla şeb necîr
Ey rūḥ-ı nev-resîde cefâlarla şeb necîr
- 2-Ey burc-ı âsumān-ı fütûḥ ey şafâ-yı rūḥ
Ey aḥter-i sepîde vefâlarla şeb- necîr
- 3-Ey nūr-ı cebhe-i şeref ey dürr-ı her şadef
Ey pertev-ı dü-dîde şifâlarla şeb necîr
- 4-Ey serv-ı ser-firâz-ı ser-â-ser-ı sürûr ol
Ey sürûr-ı nedîde ḥifâlarla şeb- necîr
- 5-Kānî bu köhne-ḡāḥda sen kaşr-ı nāzda
Ey gevher-ı çekîde refâlarda şeb necîr

-54-

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'ilün

- 1-Bâdeyi virme şusuz baña kî ol şu götürür
Zülfüñü baña koḡutma çelebim bû götürür
- 2-Vaşlñuñ naḡdini gösterme meded-i aḡyāra
Kāle-i vaşluñı hep o götürür bu götürür

53- T.59b. İ.Ü. 47a.

54-T.59b. İ.Ü. 47a.

1 (a) kî: - T.

3-Āhū-yı çeşmini gör ol perī ruhşāruñ sen
Göze göstermege gelmez sāde ya hū götürür

4-Beni kıl deñlü miyānı çeker ol semte hemān
Bir kıl ile yedilür ʿāşıkı bir mū götürür

5-Hār ü hasdur ten-i ʿuşşāk-ı sitem-keş güyā
Anı hep semt-i dilārāya begüm cū götürür

6-Gül anuñ ğoncası ğonca lebinüñ rençesidür
Ne kadar medh iderseñ de o gül-rū götürür

60a 7-Āh meyhāneye kimdür seni dirseñ götüren
Beni ol cānibe bu āb-ı keder şu götürür

8-Şorma ʿuşāka sizi kim götürür ol yāre
Ben işāret iderüm aña beni su götürür

9-Ādı zāddur ammā ki perī-zād da direm
Beni ol vādilere hep o melek-hū götürür

10-"Kābe kavseyne" çıkar bahtımızın zerrātı
Egri toğrı ne ki dir isem hep o ebrū götürür

11-Hayli ʿuşşāk koķı aldı senüñ zülfündeñ
Koķdılar ğayrı o koķu muşlardı bū bū götürür

12-Dime "lā lā" baña "li, li" dir iken ben saña "lo"
Dirsem ol gevher-i dendānesi "lū'lū" götürür

13-Çok zamāndur ki senüñ kūyuña ben varamadum
Beni bāğuñda öten nağme-i gū gū götürür

14-Kūyını Kāʿbe gibi kıble idindi Kānī
Semtüne varmak olursa o ser,ı gū götürür

6 (a) ğoncası: - T

10(a)"İki yay kadar" Necm 53/9

10 (b) o : - T

11(b) kokumuşları: kokmuşları. T.

-55-

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ul

1-Ruhsârımı çün eşk-i nedâmet yaykar
Esrârımı hep hûy-ı hacâlet yaykar

2-Hep bâde bi-ğışla yunar çerk-i günâh
Çerk-i bedeni reşha-i şafvet yaykar

3-Dîdâr-ı huba virür insâna neşât
Evsâh-ı ğamı âb-ı muhabbet yaykar

4-Hûn-ı şühedâ her günehi mahv eyler
Da'vâ ü sühân reşh-ı şehâdet yaykar

5-Erbâb-ı riyâ yek-zer o câme şûya
Kur bâtınını zâhîr-i kismet yaykar

6-Evsâh-ı riyâyı yedi deryâ yuyamaz
Ol lekeyi bir cüz'lî kabahât yaykar

7-Şuyın bulıcak tezehhüb olur her bir
Şadrında ğamı bezm-i devlet yaykar

-56-

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilû Fâ'ilûn

1-Hayyât-ı ğamze kâle-i cânı keser biçer
Bilmez amân o şûh amânı keser biçer

2-Artar o kıddi nâr ü nemden kumâş-ı şabr
Kendüsiñe nigâhı kalanı keser biçer

3-Alur kesendiye kesîm-i fenn-i 'ismeti
Kemânına gelürse nihânı keser biçer

60b 4-Rıdvân olup kıddüñ kıdd-i Tûbâ ü sidreye
İstebrakı-i sebz-i cinânı keser biçer

5-Ağyâra faşl ider seni kat'ice bil bunı
Destere-i sitem seni Kânî keser biçer

55-T.60a.İ.Ü. 47a.

56- T.60a, İ.Ü. 47b.

-57-

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ûlûn

- 1-Handân gelen °âleme giryân gidecekdür
Giryân gelen °âleme handân gidecekdür
- 2-Şohbet keselen eyleme aḥbāb ile tecvīz
Elbet bu cihāna gelen insān gidecekdür
- 3-Farḳ itmeyen insān ne demek oldıḡın eyvāh
Ḥayvān gelecekdür yine ḥayvān gidecekdür
- 4-Tıfl iken olan °āzīm-i °uḳbā şu fenāda
İnsān gelecek ḥūrī ü ḡilmān gidecekdür
- 5-Kānī şakınup fırsatı fevt itme görüş kim
Bir kaç güne dek şu ḳoca oḡlan gidecekdür

-58-

Mefâ'ilûn Mefâ'ilûn Mefâ'ilûn Mefâ'ilûn

- 1-Elif ḳadd-ı dılbere olma maḳanūñ olur ḳaddūñ
Bu da'vānuñ kevāh-ı °adl-ı Ḥaḳḳ-ı nüktesi nādūr
- 2-Terelelli yelli yentir yellā ile geçdi °ömr
Bu fīr-nāmuñ nihāyetde ḳarar na°mesi-nādūr
- 3-Ḥaṭā ü sehvi Kānī i°tirāf it nezd-i bārīde
Du°ānuñ efdālī ḡün lā te'hīzān nesinādūr

-59-

Fā'ilātûn Fā'ilātûn Fā'ilātûn Fā'ilûn

- 1-Rāhyāb-ı ḥalvet-i vaşl olmayan °āşīḳ mıdur
Ḥalvete ehl olmayanlar vuşlata lāyīḳ mıdur

57-T.60b, İ.Ü.47b.

3 (b) Ḥayvān: ḥayvan T

58-T.60b, İ.Ü.47b.

59-T.60b, İ.Ü.47b.

- 2-Dir imişsin ʿāşıkān mest-i müdām olmak gerek
Cām-ı şevkūn vü derun bir kez gören āyık midur
- 3-Dest-ber-i dil sikke-i teslîmdir gerden gerek
Rû-be-hāk-ı dergeh-i dil olmayan şādık midur
- 4-ʿUnşur-ı hākiden itmezse güzer mānend-i rūh
ʿAsumān-ı feyze her tā'if-menîş tarîk midür
- 5-Olmadıkça neş'e-i irfān ile ālûde dil
Her nidā niste derûni feyzine şā'ık midur
- 6-Cevher-i rūh olmadıkça maʿden-ārā-yı vücûd
Cevher-i ʿulvîye bu hāk-ı siyeh fā'ık midür
- 7-Hāk didi "Ve's sâbıkūn, es sâbıkūn inşâfıkūm"
ʿArşa-ı ʿirfānda her süst-pā sâbık midur
- 8-Şevkden hūn-germ ü dil-nerm olmadıkça Kāniyā
61a Ser ü dil bu bezm-i germā germde şā'ık midür

-60-

Mefʿülü Fāʿilâtü Mefāʿilü Fāʿilün

- 1-Nāz itse dāhi vuşlatı biñ el amān deger
Enîsi zevk-ı saltanat-ı şad cihān deger
- 2-Bilmem nedür tefādüt-i nāz iltifâtdan
Degmez o şūh hâtırıma bir zamān deger
- 3-An an da ağla derdle ol anı bir zamān
An an vücûd-ı mülkını ol hüsnavān deger
- 4-Bir vār ise başı göge degmiş cefāda da
Ben görmedim Veli o kadar ser ü sāl deger
- 5-Teşbih ider hezār gülistāna rūhların
Şad-berk-ı leb şukūftesi yüz gülsitān deger

7 (a) "Üçüncüsü de ileriye geçenlerdir. İleriye geçenlerdir."Vâkı'a 56/10
60-T.61a, İ.Ü. 48a.

6-Bî-hânümân mıdır şu harābāt erenleri
Yek dem serîr-i mey-gede şad hânümân deger

7-La'î-i lebin lebimle be-hem-res idince yâr
Gül-büsesi hezâr hezârân cân deger

8-Bir itdiğin seni kati çok sanma Kāniyâ
Degmez degül bir °ömri bil ol nev-civân deger

-61-

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1-Ne nâzık cilverle gelmişdün geldiğin günler
Ser-i peykân-ı müjgānuñla bağrum deldiğün günler

2-Ferāgatde hemānā şāh kendü °ālemindeyken
Ne sihr itdün a zālīm āh °aqlım çeldiğün günler

3-Benüm senden murādım yoğ iken hālüm deger gönder
Kanı ardım sıra bād-ı şabānuñ yeldiğün günler

4-Ben imhāl üzre saña gönlümü virmekte billāhi
°Aceb gelmez mi cānā hātıra mihmeldiğün günler

5-Göñül bu pîrlikde nev-civānlık vakti mi şanduñ
Ne idi pîr iken ol şevkle genceldiğün günler

6-Vişālün hāletın zor añlamışken farı-ı ğayretle
Ne idi sevdiğüm genceldiğün inceldiğün günler

7-Benimle āşınālık yoğiken kimlerle eğlendün
Şükür geçdi hele bî-gānelikler aldıgün günler

8-Kıdem da°vāsı eylerdün raķīb-i hādise her gāh
Saña bu fahr yetmez mi idi evveldiğün günler

9-Karāruñ yok esüp şavırmadan ārāmsızlıktan
Bu günler mi °aceb Kānī şabā-veş bildiğün günler

61-T.61a, İ.Ü. 48a.

3 (b) şabānuñ : şabā: T.

-62-

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1-Gönül ebrû siyeh çeşm-i siyâhı sürmeli ister
Raķīb-i rû-siyâhı ol aradan sürmeli ister
- 61b 2-Kefîl olmak gerek ğamze-i nigâh nâzına yâruñ
Velâkin ol kefîl isterse sâde sürmeli ister
- 3-Kış süfliyet ile °ulviyâta intisâb itmez
Bu bâlâ kad güzeller cezbe-i sırr-ı °alî ister
- 4-°Akıl kârı degüldür °aşk-ı Eflâtûn da olsañ
Birâz Mecnûnca etvârlar ister deli ister
- 5-°Tam a°kâr-ı vişâli olduğuñ hiss eyledi Kani
Yaşın söyletmeyüp bu naķd-i cânı virmeli ister

-63-

Mef'ulü Fā'īlâtü Mefā'īlū Fā'īlün

- 1-Lengerzen-i sevâhîl-i ümmîd olur muyuz
Âsûde-i menâzîl-i ümmîd olur muyuz
- 2-Geşt-i emel-resîde-i vakt-i hisâr olup
Taḥşildâr-ı ḥâşıl-ı ümmîd olur muyuz
- 3-Ḳalur muyuz bu zâviye-i hicrde ebed
Yohsa felekde vâşıl-ı ümmîd olur muyuz
- 4-İtmez mi rüzgâr bizi ḥāk-i kū-yı yâr
Bād-ı havāca nâil-i ümmîd olur muyuz
- 5-Kāñî eser mi şurṭa-i tevḥîk gird-kâr
Lengerzen-i sevâhîl-i ümmîd olur muyuz

62-T.61a. İ.Ü. 48b.

1 (b) aradan: arada: İ.Ü.

63- T.61b. İ.Ü.48b.

-64-

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ûlûn

- 1-Bu sâde dü-yekden ne çıkar çifte ki oydur
Her bir sese oy çifteye çifte teke tek vār
- 2-Düm tek teke başla teke tek işte taḳaddüm
Dümdârlık it tekyede urunca anuñ vār
- 3-Eyler mi eşer mâ'ı hayât eylese lerzîş
Pür dâne-i pür suḥteye baḥta semek vār
- 4-Çift itme merâmı telelilerle seni hep
Tek çift degül mültezim ü ḥâceti tek vār
- 5-Ol çifteli tek tırmaz ıder ten tene ağâz
Der der depinür durur ıder vār
- 6-Çiftçi eline geçmişe döndükde ne çâre
Bâl ü per ü minkâr peride vār

-65-

1- [الای روح قدسی باش زنجبار / که میگوید جانم میس ویدار
2- [غریبم و ز سوز دور مانده / خرابیم و در آرزو ز سهار
3- [62a 3- [دل کانی که کان حسرت است
نمیرد - بخیز و بدار زنجبار

-66-

Mefâ'ilûn Mefâ'ilûn Mefâ'ilûn Mefâ'ilûn

- 1-Teninde merdum-ı ten perverüñ naḳş-ı ḥaşır olmaz
Sütür-ı meşk hiç ezerde-i târ-ı ḥarîr olmaz
- 2-Eli ehlinden al kim tâ ola ḥaşıyyeti zâhır
Vezâret mührü dest-i vezre girmekle vezîr olmaz

64-T.61b, -İ.Ü.

65-T.61b, -İ.Ü.

66-T.62a, İ.Ü.48b.

- 3-Zamānuñ i'tibārāt-ı cihānda medhālî yokdur
Sepīde-rış olan kibrit ile zātında hür olmaz
- 4-°Alāka mānī°-i hüküm-i taşarrufdur mevālîye
Esīr-i hūb rüyuñ °āşıkı rabbü'l-esīr olmaz
- 5-Şeref bahşı hakikatçe işāfet ister ey Kānī
Giyenler °āriyet bir sebz-i destārı emūr olmaz

-67-

Mef'ülü Mefā'îlü Mefā'îlü Fe'ülün

- 1-Şa'fî geçinür zāhid-i har mezhebi bilmez
Rindān-ı muḳallid gibi kim meşrebi bilmez
- 2-Söz düşse mu'allim geçinür cehle baş egmez
Şa'fî ki der-i medrese vü mektebi bilmez
- 3-Ferzend-hüner-mesned-i felānum deyü söyler
Şorsañ meşelā şöhret,ı cedd ü ebi bilmez
- 4-Hummā şanur eylerse şitā mevsimî lerze
Emvāc-ı dü-hāşıyyet-i cūş-ı tebi bilmez
- 5-Yerden göğü fark eylemez ol mest-i cehālet
Hammāl şıfat kevkeb ile kebkebi bilmez
- 6-Heyzüm görünür °aynî ile şekl-i hurūfāt
Sözi uzadur akreb ile akrabı bilmez
- 7-Bir takye kapaydum diyıdūr sa°yi hemîşe
Kānī hünere gelse şad ü fārgabı bilmez

-68-

Mef'ülü Fā'îlātü Mefā'îlü Fā'îlün

- 1-Eyler vişālî h^vāhiş eger ister istemez
Gördi ki vaşlı cān deger ister istemez

67-T.62a, İ.Ü.48b.

68-T.62a, İ.Ü.49a.

2-Cevr ü cefâsı ʿâşık-ı zâruñ belin bükür
ʿUşşâkı kendüsüne eger ister istemez

3-Çıplak da binse menzîl-i maksûduna yeter
Ey dil rîkâb-ı vaşla eger ister istemez

4-Vuşlat metâʿinuñ degerin bilmeyor hele
Hâtırlara o şûh deger ister istemez

5-Girmiş hayâle bilmez iken ben muhabbeti
Almış o düzd-i cānı meger ister istemez

62b 6-Kendin dil ehli âteşe atmak da iş midür
Kānî ider fedâ-yı ser ister istemez

-69-

Mefʿûlü Mefāʿilü Mefāʿilü Feʿûlün

1-Zâhid hele tesbîh ü revâ hiç çekilmez
İzlâl ile taklîd-i Hüdâ hiç çekilmez

2-Vakıtle kılarum diyü her bâr namâzı
Zâhid bize itdigün edâ hiç çekilmez

3-Her ne çekülürse çekilür sevdiğim ammâ
Fâhr-i cühelâ nâz-ı gedâ hiç çekilmez

4-Râşide eger olsa riyâ muʿteber olmaz
Âhengsiz olduğda şadâ hiç çekilmez

5-Kurbıyyet ider ʿâşık-ı ʾirâş-ı tesellî
Dilber olıcak hâne cüdâ hiç çekilmez

6-Tevfîk eger terbiyeye virmese revnâk
Perverde-i taʿlîm-i Hüdâ hiç çekilmez

7-Cānum da tenüm de saña hayrân saña kurbân
İtmezseñ o ağıyârı fedâ hiç çekilmez

8-Kānî ne be-tahkîk-ı terennüm gibi ki zâğ
Bülbül gibi de itse nidâ hiç çekilmez

2 (a) ü: - T.

5 (b) düzd : derd T.

69- T.62b, İ.Ü. 49a.

-70-

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1-^cUşşâka bir kırım kodı ki kân efendimiz
Her bir nigehte eyledi pür kân efendimiz
- 2-Yâruñ bize hep itdiği cev̄ ü cefâ idi
Oldı hep itdiğiñe peşmân efendimiz
- 3-Hâ'inliğı becerdi çü tatar ğamzesi
Şâhin-Girây nāmına bir hân efendimiz
- 4-Sābit kadem bu şārī^c-i a^czamda kām alur
Bā kav̄l bu Hanīfe-i Nu^cmân efendimiz
- 5-Re'sü'l hakem meḥāfet-i yezdāndur dīm̄ış
Şīr-i Hüdā nazār-geh-i yezdān efendimiz
- 6-Gülbün tırāz-ı hüsñ olalı ğonca-i femi
^cĀşıqlara açılmadı bir an efendimiz
- 7-Ak yazılı işāret idüp nefyini ğamuñ
Fermān virür Kızıl dili sulṭān efendimiz
- 8-Sulṭān-ı heft-dā'ire-i mülk ma^cnivej
Mecnūn olursa ^cayb mı dīvān efendimiz
- 9-Dıht-ı zer eyledi yine ser-mest bizleri
Geldi bugün sarayına sulṭān efendimiz
- 10-^cAks mı şefk-i sereyān āl ider ālın
Reng-i hınādan olsa ğirizān efendimiz
- 63a 11-Kānī yine cevāhır,ı ma^cnāyı keşf idüp
Buldı zemīn-ı dilde yeni kân efendimiz

70-T.62b. İ.Ü.49b.

2(a) cefâ idi: cefâydı İ.Ü.

10 (b) ğirizān : ğirizdān T.

-71-

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1-**Hûn-ı şehid-i nâzış** imiş çün şerâbımız
Berķ-ı sitize ğamze bışürsün kebâbımız
- 2-Ağızla ağladur diyemez yok bizim ise
Tâ mâverâ-yı ğaybdadur intisâbımız
- 3-Dillerle ğamzelerine dâd ü sitedde dūr
Ġam nist kesse kesmese haṭṭı hesâbımız
- 4-Ḥamdin sebûya sâġara iken şitâb mı
Bir °aksdir bezm-i ḥama toġrı şitâbımız
- 5-Himmet-i ḥavâle-i ser ü düş etmedikçe tâ
Yâ zor u zer-kesân açabılsun mü bâbımız
- 6-Nûri begûñ düşüp bî-ṭab°-ı münîrine
Bulduk sivâd-ı nazmda biz aftâbımız
- 7-Ol şehsüvâr-ı °arşa-i neşr ü nazm ki yok
Ansız şu süfle-gehde °uluvv-i cenâbımız
- 8-Ma°mûre-i serâçe-i ikbâl odur düşe
Semt-i vell ni°mete beyt-i ḥarâbımız
- 9-Ḥâdi °aşer nümûneleri cevherindedür
Budur vaşıfda meblaġ-ı ḥadd-i nişâbımız
- 10-Kânî gibi du°âcısı biñ vār anuñ veli
Bizden su'âl eyleseler yok cevâbımız

11-Allāh muammer eyleye zāt-ı şerîfîni
Zîrâ odur hakikat-ı na'cül-me'âbımız

-72-

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1-Ey duhter-i sûtûde şeym nice bir bu nâz
Kâr eylemez mi hiç saña sevdiğüm niyâz

2-Alduñ gönülcüğüm beni koyduñ zebûn ü zâr
İtdüñ halâşa^{te}ş-ı aşkıñ şabr-ı güdâz

3-Şehbâz-ı hüsn nicesine düşmesün gönül
Allâh etmesün yine bâb-ı kazâyı nâz

4-Şaddüñ hevesine düşeli râhat olmadum
Oldı bu kışsa gıderek ey sırr ü şadd ü râz

5-Acı söze ne borcı vār aşıkun begüm
Gâhice istemez mi dil-i zâre bir piyâz

6-Aç sîneñi görünsün o âyine-i tılsım
Yum gözlerüñ açılmasun ol vahme-gâh-ı nâz

7-Kāñi o hoş kırışmeler ol hoş çıkındılar
63b İtdi beni esîr-i telâş ol gârîm-i nâz

-73-

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1-Perçem kıkar rakîb-i muğaffil fes istemez
Zevk-i vişâli dil hele pek fel fes istemez

72- T.63a, İ.Ü. 50a.

2 (b) güdaz: güzâr T.

73-T.63b, İ.Ü. 50a.

- 2-Haṭdur tutan dili iki tellü kabağla
Zen tek ricāl-ı āyine-i elmās istemez
- 3-Sevdāsı şardı °aşık-ı zāruñ o perçeme
Gerçekden olsa şāh ü yār fes istemez
- 4-İlk tabī°āt ehline itmek gerek yine
Şekkerde vırseler yemege kerkes istemez
- 5-Dāğ-ı derūnu sīnelerūñ şerhasın baña
Egme amān efendi baña kes kes istemez
- 6-Bū-yı şemīm-i kākülünü al getür baña
Ey bād iste esme sen ister es istemez
- 7-Bir kerre yāri rām idebilseñ baña felek
Bundan ziyāde lütfuñi besdür bes istemez
- 8-°Üryān-ı ten olmalı beden rūḥ açıqdan
Başı kıçı açık gezinür cānfes istemez
- 9-Alma kesendiye bizi ey zāhid-i ḥurūf
İsterse medḥ it iste o māha kes istemez
- 10-Ses çıkmaz olmalı ḥarem-i °iffet-i betān
Esrār-ı °aşq °āşık-ı şādık ses istemez
- 11-Eski °asesleri yetişür cān ü dil gibi
Kūy-ı muḥabbete yeñiden °as °as istemez
- 12-Besdür bu şerhalar yine lāzım bu dāğlar
Gör ḥāne-i derūn açık menfes istemez
- 13-Öz kes iderse keslik ider Kāniyā saña
Nā kesden ol vefāyı gönül az kes istemez.

9 (a) ḥurūf ḥārdan: İ.Ü.

10(b) Esrār: İstirār T.

-74-

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1-Semt-i derîce bend-i nigâre varur muyuz
Birgün olur mu dergeh-i yâre varur muyuz

2-Leb-teşneyüz zülâl-i vişâle yanık yanık
Bir kez maķâm-ı bûs-ı kenâre varur muyuz

3-Cây aman toķunma meh-i-der-keyf zâhîde
Biz hiç semt-i merv-i çenâra varur muyuz

4-Añlanmayup gider mi mezâyâ-yı vaşl-ı yâr
Ol nûk.te-i zamîr-i şikâre varur muyuz

5-Oldu ayak bağı bize haylûlet-i şitâ
Bilmem o semte Kâni bahâra varur muyuz

-75-

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

64a1-Ĥuceste baĥt olan ebvâb-ı şâha ne varur varmaz
Ĥudâ-perver olan ümmîd-i ĥ^vâha ne varur varmaz

2-Vücûd-ı encümi maĥni olur ĥurşîd-i ruĥsârân
Anuñçün zâhirâ eṭrâf-ı mâha ne varur varmaz

3-Teġâfûl şivesi mestâne cünbüşlerde zâhirdür
Uyurlar ĥ^vâbgâh-ı şeb-külâha ne varur varmaz

4-Mu'ârîzdur hemîşe zümre-i izdâda gümrâhân
İder ta'cîz ü zâdan râsterâhâ ne varur varmaz

5-Taķarrüb rû-sepîdâneye Kânî ser-ĥiredlikdür
Aġarır iş gerdûn şubḥ gâha ne varur varmaz

74-T.63b, İ.Ü. 50b

4 (a) vaşl-ı yâr: vâşıl T.

75- T.64a, İ.Ü. 50b.

-76-

Mef'ûlû Fâ'ilâtün Mef'ûlû Fâ'ilâtün

- 1-Zevk-i şarâb-ı nâbı peymâneler de bilmez
Ser-hoş bezm-i şevkı meyhâneler de bilmez
- 2-Her zerre bi defîne her kürre bir hazîne
Ol nükte-i hafî ne virâneler de bilmez
- 3-H^vâb âver olmanuñ hiç aşlın ider mi idrâk
Benden işit bu sırrı efsâneler de bilmez
- 4-Şehmât kimden olsun niçün piyâde kalsun
Kıl itibâr bulsun ferzâneler de bilmez
- 5-Bu söz ü sâz neymiş sūziş ne gūne şeymiş
Bu sırrı kaç seneymiş pervâneler de bilmez
- 6-Ol zūlf o perçem ol an dilden çıkar mı el ān
Hālüm neden perîşān hiç şāneler de bilmez
- 7-^eUnşur şadef gönüldür bu hârdır o güldür
Kandan bu çār-ı eşdâf dürdâneler de bilmez
- 8-Sevdâ-yı ^eaşk-ı zevkı Kānî nedendür āyâ
Esrārînî cünûnûñ divâneler de bilmez

-77-

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1-Dil olur ol perî sonra dil-i mahrûkdan çıkmaz
Yataklı düzd-i kâmil hâne-i mesrûkdan çıkmaz
- 2-Dili düzd-i nigâhuñ cānı bir diger melek peyker
Devkār-ı müstakıldür ikisi bir okdan çıkmaz

5 (b) subhğāha: subhga: İ.Ü.

76- T. 64a. İ.Ü. 50b.

5-(a) sâz: - T.

6(a) el-an: - T.

77- T.64a. İ.Ü. 51a.

3-Miṣāl-i cevher-i ferd itse cismüm teczine ol şüh
Zarār yok muḳtezā-yı tıynetī meshûḳdan çıkmaz

4-Dehānından viṣāle dā'ır olmaz ḥarfcik mesmu^c
Çıkan hep vārdandur emr-i mümkin yokdan çıkmaz

5-Sipihriñ darb-i gü-bāl-ı kahrından hirās itme
İyār-ı ḥās Kānī ma^cden-i meṭrûḳdan çıkmaz

-78-

Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün

64b 1-Baḥa bu teşne-i cām-ı şetāret her zamān gelmez
Eger gelse miṣāl-i fikr-i vuṣlat rāyegān gelmez

2-O deñlu ḥasretüñle künc-i ğamda olmuşum bī-tāb
Niyāza ḳudretüm ḳalmaz elinden el amān gelmez

3-Nice dill-mürde olmaz şüret-i ten zindede insān
Küser ^cuṣṣāḳına ol āfet-i cān bir zamān gelmez

4-Ne deñlü cevır iderseñ ḥoş görür elbet anı ^cāşık
Kışıye sevdiğinden her ne eylerse hemān gelmez

5-iderseñ nīm miḳdār iltifāta Kānī-yi mazhar
Felekden yağsa da seng-i sitem aşıla girān gelmez

-79-

Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün

1-Şeref insāna zīb-i cāme vü destārdan gelmez
Dıraht-ı ḥuşka revnaḳ mihr-i pür envārdan gelmez

2-Dil nā-müste^cid-i feyyāzdan bī-behredür dā^cim
Nümā ḥārā-yı suḥte ebr-i feyz āşārdan gelmez

3-Degül gül-bank-ı şevḳe leb-küşā ḥāki ṭabī^catlar
Şadā gūşe dehān-ı şüret-i dīvārdan gelmez

78-T.64b, İ.Ü. 51a.

79-T.64b, İ.Ü.51a.

4-Fürû^c-ı feyze isti^cdâdkâr-ı kâbiliyyetdür
Şadefdendür güher nisân güher-i yârdan gelmez

5-Cihân ağıyardan hâli mi kaldı bilmem ey Kânî
Bir iki gice dūr ses hâne-i ağıyardan gelmez

-80-

Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün

1-Hayālün sînden ey rûh-i ʿâlem bir zamân çıkmaz
Pezîrây-ı fenâ olmazsa cism elbette cân çıkmaz

2-Ne deñlü taş bağırlı olsa etmez nâ-gehân teklîf
Mü'ezzinler menâra hiç bî-vaqt-ı ezân çıkmaz

3-Tabânı yanmış âsâ pek yürür zâhîd nedür
Sıpâh âhından ey dil tîğ-i t̃abân çıkmaz

4-Hatıñ geldikde çıkmaz ğayretün ağıvâr eger ʿâşık
Sitem-kârâne kes hengâm-ı idbârında yân çıkmaz

-81-

Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün

1-Hayâl-i sîne-i sîmîn sitâmuñ sîneden çıkmaz
O sâde dil neşine cevheri âyineden çıkmaz

2-Yerin buldı hadengiñ ok diyüp yan düşdi kalbime
Hele bu bir güdâzuñ hâtır-ı bî-kîneden çıkmaz

3-Libâs-ı zerķ ğâyet yol bulamadı gerek hayyât
O hîrdâne-i hîrdâr vār her peşmîneden çıkmaz

65a 4-Bizi peş mi çeker hayyât-ı rengîñ kâr-ı çeşmānuñ
Kumâş-ı cân u dilden eksilen peşmînden çıkmaz

80-T.64b, - İ.Ü.

81-T.64b, İ.Ü. 51b.

- 5-Gıyüp şofıye  üryāni dede cıs çıplak olmuşken
Yine Şofı şoyunmaz delk-i cerbîn penbeden çıkmaz
- 6-Dile te'sîr-i keyf merhem-i vuşlat kadar segmiş
Lebûn bir kıymeti cevherdür o gencîneden çıkmaz
- 7-Rıyâzî Kıddüs-i sırra kî gırmış ravza-i vaşla
Dil-i Kānî gibi ol ravza-i pür zîneden çıkmaz

-82-

Fā'îlâtün Fā'îlâtün Fā'îlâtün Fā'îlün

- 1-Rāh-ı aşka bu dil-i şeydāyı şaldım yalınız
Künc-i hayretde tek ü tenhāca kaldım yalınız
- 2-Çün kabûl itmez metā°-ı aşk ü şevk ortaklığı
Uymadı kendimle de bāzār aldım yalınız
- 3-Bulmadım cem'ıyyet-i hâtırdan efzûn bir şafā
Yalınız kaldım bu hâletden hoş aldım yalınız
- 4-Kendimi kendim tesellî itdi gördüm  ākıbet
Bir yaşıma tâ bün-i deryāya taldım yalınız
- 5-Hiç bir sâz uymadı âheng-i sâz-ı şevkime
Sâz-ı pür âheng-i istîğnāyı çaldım yalınız
- 6-Dil dadanmış idi naql-i hoş-güvār-ı vaşlına
Şimdilik zehr-âb-ı hecrāne kıor aldım yalınız
- 7-Şad hezārān şükr ba°dâz ferāhi derûn
Vüs°at-ı pinhā-yı şabr ile tıaraldım yalınız
- 8-Kāniyā nîk ü be-dem bir kimse bilmez şad şükr
Nice yüz biñ sâldur tıoldum boşaldım yalınız

-83-

Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün

- 1-Bir içim şu diyü âteşlere gırsem gider gelmez
Ya bir kerre yüzün görmege cān virsem gider gelmez

82-T.65a. İ.Ü. 51b.

4 (a) gördüm: görmedim T.

83-T.65a. İ.Ü.51b.

- 2-Biri birinüñ ardı sıra biñ kerre helāk olsam
Reh-i ʿaşkında ben ġā'iblere irsem gider gelmez
- 3-O rāy-ı rāyet-ı Hindüsitān-ı kışver-i hūsne
Amān şad el amān rāy el amān dirsem gider gelmez
- 4-Buña hāmūşlukdan ġayri hiç bir var mıdur çāre
Bu rāzı ben eger bir kere söylersem gider gelmez
- 5-Beni görmek hevāsından geçerse varırum dirse
Eger ben h^vāhiş-i dīdārı göstersem gider gelmez
- 6-Dadanmışdur o gül-ķand istiġnāya birāz eyyām
Ki ben sitem helāhilde eger yersem gider gelmez
- 7-Serāfil eylese ol ķarn-ı ervāhı baña teslīm
Vekāletle anı üç kerre üflersem gider gelmez
- 65b 8-Hadeng-i ġamze-i fettānı bir tīr-i hevāyidür
Latīfeyle eger bir kez göġüs gersem gider gelmez
- 9-Baña imdād-ı mevlānā mı revm irer yeter yoħsa
Yolunda ol şehün tā ʿarşa da irsem gider gelmez
- 10-Amān bir gelseler de o ceng de meyyitin sersem
Dil-i mecrūħumuñ ben meyyitin sersem gider gelmez
- 11-Meger bu semte bilmezlikle ʿavdet eyleye yoħsa
Göñül hālın eger bir kerre diyü yersem gider gelmez
- 12-Baña ızārı içün ġam yeme lākin velā-zārum
Raķıb-ı rü-siyāhı zemm idüp yersem gider gelmez
- 13-Şefāʿath^vāhlık dīñlenmez ʿözre iʿtibār itmez
Zemīn ü āsumānı başıma dirsem gider gelmez
- 14-O deñlü bī-amāndur ġamze-i pīr ħam ü hūn-rīzi
Göñül sevdā-yı cān maħzūn ħired sersem gider gelmez
- 15-O deyr ālufte-i keyf-i ġubār nīk-i şev ķūndür
Göñül dīvānesin göndersem ol sersem gider gelmez

10 (b) Bu mısra İ.Ü.'de 14 (b)'de yer almış.

14 (b) Bu mısra İ.Ü.'de 11 (b)'de bulunuyor.

16-Baňa rağmen raķibe iltifâtın söyler ammâ ben
Disem cem'iyetüñ bir aşlına irsem gider gelmez

17-Er oğlı er ağızdan fehm ider ser-i şebistânı
Uzun tıynet bu şeb bezme eger irsem gider gelmez

18-O âfet küsdi gıtdı Kânî-ı bî-çāreye şimdi
Dil-i dīvāneyi ardınca göndersem gider gelmez

-84-

Mefā'îlün Mefā'îlün Fe'ûlün

1-Çün cāşık cān görem dirse bedensiz
Aña ma'şûk dir cān biz bedensiz

2-Eger cîd-i vîşāl itse takarrüb
Harām olsun raķibe bûse bensiz

3-Görüp hüsnün dimiş hiç nokta konmaz
Dimek ister raķib ol yāre bensiz

-85-

Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün

1-İder āyine kendin halka elbet herzamān ser-ḥoş
Bulür evzā'ına şāyeste bir sırr-ı nihān ser-ḥoş

2-Bilür halkuñ reh-i teşvîşe rû-gerdānlığın elbet
Zarûri eyler anı def'e dāmen der-meyān ser-ḥoş

3-Olur heft-āsumān bir çend-i rûza ser-ḥoşa mağlûb
Anuñçün dā'imā cevri-i felekden der-amān ser-ḥoş

4-Sarāy-ı şîşe reng-i dehr-i dūn olmaz aña vāsi'
Eger gül-bang-ı şevki eylese âteş-feşān ser-ḥoş

84-T.65b, - İ.Ü.

85-T.65b, İ.Ü. 52a.

3 (a) ser-ḥoşa: ḥoşa: T.

(b) Felekden: Felekde: T.

4(b) âteş-feşān: âteş-fesān T.

66a 5-Berehne ser varur meyḥāneye göz yumup açınca
Serin açar velâkın sırrın açmaz bir zamân ser-ḥoş

6-Ayağ olmak ser-i engüştüne elvermese nāçār
Çu eṭfārü'l-meniyye endūḥa vırmez amân ser-ḥoş

7-Şeṭâretle ider meclisde şevk-i tâze istiḥdâş
Eger olmazsa bed-mestlik ile pek ser-gırân ser-ḥoş

8-Ne deñlu fâş-güde olsa keşf itmez ḥıyâbânı
İder sırrında ol ser-beste esrârı nihân ser-ḥoş

9-Sebük-ser zevk-i meyden neş'e-i mestîden añlar mı
Reh-i ʿirfânda çekmek gerek ḥayli tabân ser-ḥoş

10-Gerekdür esb-i nâzı gibi bir şâḥıb-ḥaseb ʿayyâş
Ne bilsün ittifâkı olsa da zevkın ḥarân ser-ḥoş

11-Diyâr neş'e-i maʿmûr olduğundan soñra bir kerre
Başını kaldırıp bakmaz ḥarâb olsa cihân ser-ḥoş

12-Olur gâhı ki cûş-ı feyzle melhem olur ğayba
Cenâb-ı Ḥakla bir cıve eyler nâ-gehân ser-ḥoş

13-Cevâhir rîze-i neş'e vırür Kânî aña bir ḥâl
کآرلور. zâtında bir künc-i muṭalsam gizlû kân ser-ḥoş

-86-

Mefâʿilün Mefâʿilün Mefâʿilün Mefâʿilün

1-El aldım Ḥamdü'llāh pîr-i meyden işte benden peş
Ser-i engüştüm kesilmez sakb-i neyden işte benden peş

2-Ḥıyâruñ bir ki eyler nice evkāta işâret hep
Hiç ayrılmam o ḥuzursuz meyden işte benden peş

3-Felekden baḥş-i ḥams müsterakdur müjde-i vaşla
Ben eylersem de şey-ledd-i şîden işte benden peş

8 (b) ol: evvel. İ.Ü.

13(b)....کآرلور.. tarafımızdan okunamadı.

86-T.66a. İ.Ü.52b.

4-Devābir ü çeşm veylini hüsniñ esbābın ider ikmāl
Şorarlarsa o māha hüsniñ ziden işte benden peş

5-Hired dil-i cān ü ten sāmān nām ü teng ey Kānī
Dilerse yār bahş-i dilde hayden işte benden peş

-87-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1-Lezzet-i būs-i dehān bir var imiş bir yoğ imiş
Zevk-i āgūş-ı mlyān bir var imiş bir yoğ imiş

2-Fıkr-i müstaḳbel ü māziyi bırak ʿārif iseñ
Böyledür hāl-i zamān bir vār imiş bir yoğ imiş

3-Kim bilür şive-i nā-gāh şetr-i gıryesini
Çarḥ-ı gerdūndan amān bir vār imiş bir yoğ imiş

4-Ya cefādur ya vefā münteziiri ʿuşşākuñ
Senden ey şūh-ı cihān bir vār imiş bir yoğ imiş

5-Zinde eyler o dü-leb mürde-i şad sāle peydā
Ten-i dil-mürdede cān bir vār imiş bir yoğ imiş

66b 6-Gel ko nefsanıyyeti maḥv-ı vücūd it ey zāhid
Bu şu'ünāt-ı inān bir vār imiş bir yoğ imiş

7-Ne içinde ne taşında ne ikiden ḥālī
Cünbüş-i rūḥ-ı revān bir vār imiş bir yoğ imiş

8-Mütteḥid olmaludur ʿāşık ü maʿşūk gibi
Biline sırr-ı nihān bir vār imiş bir yoğ imiş

9-Çekme mezāhil hi mem lā vü neʿam izārın
Nedür ol zill ü hevān bir vār imiş bir yoğ imiş

10-Nefi vü işbāt ki tevḥid-i ḥaḳīḳi oldur
Eyler ol sırrı beyān bir vār imiş bir yoğ imiş

87-T.66a, İ.Ü.52b.

5 (a) dü leb: devlet: T.

6 (a) ey: - T.

- 11- Kāşıdān-ı reh-i ʿirfān yedūn çekmezler
Kılma bu yolda beyān bir vār imiş biri yoğ imiş
- 12- Hareke nokta kabūlünden elif müstağni
Vahdete işte nişān bir vār imiş biri yoğ imiş
- 13- Kışşa-ḥ^vān-ı felek aḥvāl,ı dil ü kânîyi
Başladı nakle hemān bir vār imiş biri yoğ imiş

-88-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1- Bezm-i şevküñ isterüz meyḥāne olmuş olmamış
Cām-ı la'lüñdür ğaraż peymāne olmuş olmamış
- 2- Hāller pervāne-i şem^c-i cemālüñdür senüñ
Şem^c-i bezmüñ üstüne pervāne olmuş olmamış
- 3- Tatlu dildür dilbere lāzım olan ḥüsn-i edā
Lebleri dendānları şeh-dāne olmuş olmamış
- 4- Başı Kaysı mı idi Leylā nuñ āh vü zār Kays
Ya^cni Mecnūn ʿaḳlı dīvāne olmuş olmamış
- 5- Kaysisi lebişān-ı ʿaşkuñ rūy-ı zerd-ı kayşdur
Zerd-ı cānfes cāme-i şāhāne olmuş olmamış
- 6- Mā der-i eyyām ider zāyide elbet ādemi
Dehr aña babalanur hem āne olmuş olmamış
- 7- Bā-lebüñ bā'sı o müşgin ḥāl-i zibā noktası
Ey elif kadd ne şanur yabāne olmuş olmamış
- 8- Hāb-ğāh-ı nāzda mış mış uyur ol nāzenin
Tuhfe-i gül-būseye sen kānī^c olmuş olmamış
- 9- ʿĀkıbet evden biri geldi hele dīvānecek
Kaysuñ evvelki sözü yābāne olmuş olmamış

13 (a) dil: - T.

88-T.66b. İ.Ü.53a.

1(b) ğaraż: ʿarz T.

8 (b) sen: - T.

10-Sevdigüm bu āne-i hüsniñ uyutdu °āleml
Gicelerde kıışsa-h^vān efsāne olmuş olmamış

11-°Arş-ı rahmān şuffe-i lāhūtdur miskin saña
Gam ne Kānī bu küben kāşāne olmuş olmamış

-89-

67a1-

آرام که جو جام دل زکات شکسته نش در معرکه انانی انا شکسته شد انیت که بین خانه که بینی بایت شد ز سه که بیخ زرد بر سر بخت شد	کماله عیورفت خود بهاچه اند نش چشمه نش که هر کار شد ما شده و رسم جوهر که بود لایق قفسه خط جیب نش سردان جهمان باب و غار انکاش بد
--	---

کافی توبت باشد فکات جبهه و کوش
آزیت پسند بود که باری میرشد نش

-90-

Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün

1-Hüner da°vāsın eylerse ne gam her süfle-i bī-hüş
Şadā efzunter oldığı ma°lüm olsa mīnā boş

2-Çalır pūşide °ayb-ı serverān bā-himmet-i etbā°
Olur vāreste ser-zibā-ter olsa zīnet-i ser pūş

3-Girizāndur kereve bed-menişden pāk tıynetler
İder imā bu ma°nāya şitāb şive-i hor gūş

4-Çulağunda küpe olsun dimekdür pend-i cūyāne
Hemīşe gūş-ı hūş-ı bend-i kān-ı şāhda mengūş

5-Sebū ber-düş geldi düş-ı bezm-i vaḥdete Kānī
°Ale'l-ğafle meger sāķī-i bezm-i °aşka olmuş düş

89-T.67a. - İ.Ü.

90-T.67a. İ.Ü.53a.

-91-

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1-Hatt āver olmuş eyyām-ı bahār-ı hüsnevān geçmiş
Bilür ol şūh görse ʿāşıkuñ ammā zamān geçmiş
- 2-Olup pā-māl-ı hayret kendüden geçmiş dil-i şeydā
Semend-i nāza binmiş karkarım ol bī-amān geçmiş
- 3-Şad ü hāl dil-i ʿuşşākdan geçdikçe meclisde
Baña dā'ır de şöhet geçmiş ammā pek nihān geçmiş
- 4-Geçerken sīm-tenler āh ü feryād eylemiş ağıār
Bu bir darb-ı meşeldür kim it ürmüş kār-bān geçmiş
- 5-Bu günlerde hāzer it geçme Kānī semt-i dilberden
Seni ğamz eylemiş ağıār o pīr-i hama yan geçmiş

-92-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1-Görünür āyīne-i dilde yine jeng-i vedā^c
Karkarım itdi o āyīne ruḥ āheng-i vedā^c
- 2-Ey eccl-i nevbet bīr pūr-hāş saña degmeyecek
Şavdı zīrā gönül ol neveti der-ceng-i vedā^c
- 3-Benī hem cünbüş-i sīm-āb görüp itme ʿaceb
Şīşe-i şabır şikest itdi bu gün seng-i vedā^c
- 67b 4-Reng-i kāhi-i zerdī mī görmüşlere şor
Nicedir fark idesin māhiyyet-i reng-i vedā^c
- 5-Eşer-i rīze-i elmāsı unutturdu baña
Ciger-i suḥtede yer ideli ceng-i vedā^c
- 6-Olsa şoranlar eger bu kalemün gösteremez
Baña gösterdiğini nuşa-i erjeng-i vedā^c

91-T.67a, İ.Ü.53b.

92-T.67a, -İ.Ü.

7-Şimdi eglence bütün nokş-ı hayâlatundur
İtdi ol rütbe serâsime beni beng-i vedâ^c

8-Cennet-i vuşlata me'lûf olanuñ çeşmde
Künc-i düzeñ görünür gûşe-i evreng-i vedâ^c

9-Kāniyâ yâr girān-ı dü cihān-ı vezn olsa
Olamaz şiddet ü külfetde yine deng-i vedâ^c

-93-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1-Dāğ dāğ sīne tutdı merhem-i vaşluñla bāğ
Gam degül şimden gerü cānā baña dāğ üstü bāğ

2-Cüst-i cū eyler felek tā igneden iplige dek
İster İseñ Hazret-i 'İsî mişālî göge ağ

3-Eyle teblîğ şevkle tokunma şakın zulfüne
"Mā 'ale'l-meb'ūs min şavbî'l hedy ille'l-belāğ"

4-Gıryeden şanma ağardı dīde-i gıryānımız
Sen hümā-yı şayd için kurduk bir iki yerde āğ

5-Vahdetün fehm eyleyen keşretten olmaz zevk-yāb
Şīme-i hāmuñ tıyanlar zulfüne itmez dimāğ

6-Töhmet-i düzd-i nigāhı sevdiğüm ma'zūr tut
Bu meşel meşhûrdur herkez göze olmaz siyāğ

7-Bir şolak maḥbûbı sevdim şimdi ben sağdan şağa
'Āfiyet oldum direldim eyledim işimi sağ

8-İntihāb için konulmuş noktadur levḥ-i dile
Nükte nā-fehmān anı Kānī şanurlar gerçi dāğ

-94-

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1-Nigāh-ı ḥayra ṭab'an olamaz pertev gedā-yı 'aşk
Anuñçün rû-şenā çeşm olmak ister āşinā-yı 'aşk

93-T.67b, İ.Ü. 53b.

3 (b) İfade Arapça.

94-T.67b, İ.Ü.53b.

- 2-Olurdu büt-perest ızâdkân rıka-ı şüret
Eger keşf olsa idi şüret-i ğayret-nümâ-yı ʿaşk
- 3-Bekâsından fenâsı yeg fenâsından bekâsı yeg
Ne mümkündür temeyyüz daʿvi-i illâ velâ-yı ʿaşk
- 4-Enîs-i şâhid-i vahdet-serâ-yı ʿâlem-i dildür
ʿAceb mi beyt-i maʿmûr-ı muhabbet olsa câ-yı ʿaşk
- 5-Yüzün tut kıble-gâh-ı sümme vechi'llâha ey Kânî
68a Menâr-ı hânkâh-ı dilde okundu şalâ-yı ʿaşk

-95-

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1-Haber al gel baña ol şüh-ı şîr-nigârdan vār yok
Muhaşşal bir tesellî vir baña ol yârdan vār yok
- 2-Bilür vârn yoğun ufağ tefek dirler seni söyle
Dehân-ı nâzik-i şüh-ı şeker güftârdan vār yok
- 3-Temâyüz var mıdur temyîz kıl i'dâm-ı beyninde
Amân gel bir şeker çîne leb-i dildârdan vār yok
- 4-Vaşıldan müjde-res i'dâmı yokdan vârdan Allâh
İştirdirsün dü-ḥarf-ı la'l-i cân ızârdan vār yok
- 5-Gül-i şebnem çegâne ʿan delîl-i pür nühuft edâ
Habercik vir nevâ-yı ʿandelîb-i zârdan vār yok
- 6-Şabâ çîn-i ser-i zülfün nühüfte yokla bir kerre
Dil âgâh it beni ḥâl-i dill-i ber-dârdan vār yok
- 7-ʿAceb bir neş'e vār mı sende ʿirfân-ı ilâhiden
Dil-i Kânîyi kurtar bârî şu efkârdan vār yok

-96-

1- | اَوْدُرْبَا شُحِّي اَنْ مِّنْ عَلَمٍ |
| اَلْفَمُّ هَرَّ بِرَيْدِ سَجَانِ زَنْ جَوْدِ |

95-T.68a, İ.Ü.54a.

96-T.68a, - İ.Ü.

- 2- | خلك كه سینه و بروی هم ز لوفش لهن |
 | بان نوا العبتاح و بان نوا العبتاح |
- 3- | كالون يوداي سبه لبدو و را |
 | الكواز لجا و به عجبته جاده بون |
- 4- | ابن هفت سده كه بنست و بنست |
 | از كوره كه بنست ابن آو بنست |
- 5- | ما از كه زاده ايم و كور و |
 | ما رجه كهفته ايم و شسته ايم و شسته |
- 97-

Mefā'ilūn Fe'ilātūn Mefā'ilūn Fe'ilūn

- 1-Şikār-gāh-ı emel devr-ı pā-yı kudret-i leng
 Seg-i mu'allim-i nefis harīs süst-i āheng
- 2-Gemīn-i dilde raşad-bīn-i vaqt-i firsatdur
 Emīn şandığımız şā'id-i sebük-ferheng
- 3-Huşūl-i kām-ı mu'allah zen-i hevā-yı ümīd
 Derūnı ber-ţarāf itmiş o şāh-bāz-ı āveng
- 4-O şūh-ı hāţurum olar raķib ıder ızār
 Şikār h'ārelīğī °ayb şaymaz ol bī-teng
- 5-Bu teng-i kāfiyelerle dehānı vaşında
 Nedür sühanda bu °acz vu fütür-ı tengā teng
- 68b 6-Şu bī-direnk-i sıpihr itdi bī-direnk bızı
 Kİ reng-i dide olan eyler elbet ādeme reng
- 7-Bediheten kım ıderse bu şı'rimi tanzır
 Sezā anuñ serine Kāntıyā zerine çeleng

-98-

Mefā'ilūn Fe'ilātūn Mefā'ilūn Fe'ilūn

- 1-Felek hemān beni bulduñ imtiḥān ıdecek
 Ğarīķ-ı ĩ üçce-i endūh-ı bī-girān ıdecek

97-T.68a, İ.Ü.54a.

98-T.68b, İ.Ü.54b.

- 2-Ĥadeng-i ſīve-i kavs kadar bu menzilde
Bu bī-niſān mı gördi hemān niſān idecek
- 3-Virirdi bir söz ile cānını saña °aſıķ
Ne vār o ġamze-i ĥūn-rīz arada kan idecek
- 4-°Akīķ-i pāre-i laķt-i derūn-ı ĥūn çeker
Derūn-ı sīne-i çākımı buldı kān idecek
- 5-Ferahnā-yı felekde gönlü mü kaldı hemān
Metā°ı miķnet ü naķd-i ġamı nihān idecek
- 6-Misāfiretse tīr-i ı°tikāf ise Kānī
Benim derūnumu mu buldu ġam mekān idecek
- 7-Laṭīfedür saña maķſūd-ı ġam yīme ey ġam
Yīne karīķa-i Kānīdür āſıyān idecek

-99-

Mef°ulū Fā°ilātü Mefā°ilū Fā°ilūn

- 1-Geçmez ele kolaylıķla dāmenūñ senūñ
Virse yakayı bārī ele gerdānuñ senūñ
- 2-Yer kalmamıſ nızāreye °uſſāķ-ı zār iķün
Almıſ rakībler yine pirāmenūñ senūñ
- 3-Ŧon üstü ſanma dostluķu vaſluñ niyāz idüp
Ŧarılſa cism-i pākiñe pirāhenūñ senūñ
- 4-ķurbānuñ aldıķım göre ſu cān fedālıķı
Ĥāl-ı lebūñ dimez dil ü cānı neyūñ senūñ
- 5-Her çend seng-dil ise de yumſārını görüp
Nāzıķlık ile gönlümü aldı tenūñ senūñ
- 6-Kānī n'ola bu ġāzı geçiſse lebūñ öpüp
Tuzlı oturdu ĥāme-i ſūr-efgenūñ senūñ

-100-

Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn

- 1-Niçün bir de teğāfūl rükdesinden kalkmaz başuñ
Gül iken hayāl-i hām ider yāln nāz başuñ
- 2-Niçün bu dāz-gün-i tās hured fersā tehi kalsuñ
Hayāl-i hāmdan bir kerre de gelmez mi dāz başuñ
- 3-Degüldür az hırş-ı māl ü cāh ey dil yeter gayri
Dīmāğ efserde eyler āz āz bu hırş dāz başuñ
- 69a 4-Çıkılmaz başa başdan başa gūşış-āz māl olsañ
Gider araya bir gün ister azma ister az başuñ
- 5-Dirāz itme sözü rāz-ı felek rūh āşinā olmaz
Düşürdükçe seni endīşeye devr ü dirāz başuñ
- 6-Raķīb ile sülūk ü seyre Kānī cān-sıpār olma
Kızı mānend o merdüm-h^vārdur yer ol girāz-bāsuñ

-101-

Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn

- 1-Felek ne'tdūñ ki benden bir ölümle intikām alduñ
Anı fkr itmedūñ ki boynuña hūn-ı harām alduñ
- 2-Yetişmek istemez miydi q zālīm meyve-i maķşūd
Koparduñ ğadr idüp olmazdan evvel anı hām alduñ
- 3-°Aceb bir ben miyim di'l-hūn-ı ğadruñ biñ mi yüz biñmi
Vefāsızlık mesānīdende pek °ālī maķām alduñ
- 4-Nedür hūniligūñ cellād mı merrīh mi n'olduñ
Meger fermān-ı bī-dermān nefī ve ķatl-ı °ām alduñ

100-T.68b, İ.Ü.54b.

1(a) rükdesinden: rükdesinde: İ.Ü.

2(b) de: - T.

101- T.69a, İ.Ü.55a.

1(a) ölümle: olmağla T.

- 5-Görürler görmesem ben ıdecek zır ü zeber Allāh
İyü günler görürseñ şanma zır ebed du°ām alduñ
- 6-Sefer-bersin senün de dā'ımā pür keştedür hālün
Niçün sen boynuña böyle vebāl-ı pür aşām alduñ
- 7-Senün ben boynu bađlu °abd-ı memlūk miyem ey çarğ
Benim rām oldıgum gördükde zann it dñ ğulam alduñ
- 8-Bu güne kađramānlıklar ıdersin kalmamışken sen
Kahırlar eyledün bu Kānı-ı nā-kāma kām alduñ

-102-

Mefā°ılün Mefā°ılün Mefā°ılün Mefā°ılün

- 1-Senünçündü raķībān ile tā derdim niçün küsdün
Yoluñda bī-meħābā cānımı virdim niçün küsdün
- 2-Beni virdiñ ki bu kutbüd-devā'ırdür muħabbetde
Miyān-ı merkez-ı °aşķuñda miħverdüm niçün küsdün
- 3-Nıĝāh-ı germimi itdüm ya bād-ı serd-mi esdi
Günāhım ne ne oldu bā°ı-ı tardıñ niçün küsdün
- 4-Sihām-ı cān-güdāz-ı āhı atdım tā verā-yı °arş
Kemān-ı şevķi ol ğāyātde gerdim niçün küsdün
- 5-Eger esrārını fāş eyledimse gizleme Allāh
Seni ben cānlar ortasında gizlerdim niçün küsdün
- 6-Vişālın ħ^vāhiş-ı °arż eylemişdüm cān-ı küstāħun
Anı da añladuñ bildün ħaber virdim niçün küsdün
- 7-Yoluñda dıde şalkım şalkım incüler nişār itdi
Gel ey şhvār-ı vārum cevher-ı zerdim niçün küsdün
- 8-Her a°zā zerre zerre pāre pāre luħt luħt oldı
Hemān bir cān kaldı anı da serdim niçün küsdün

7(b) aldın: - İ.Ü.

102-T.69a, İ.Ü.55a.

6 (b) anı da: anıd İ.Ü.

7(a) itdi: eyler İ.Ü.

(a)şalkım: - T

69b 9-Gülāb efşān-ı hüsn teselliyet idün baña evvel
Çü yānuñda ne cev-r-vānile⁶anberdüm niçün küsdün

10-O gül-ruḥ esb-i nāz üzre piyāde ben niyāz-āmiz
Şeh-i satranca döndi kur⁷a-i nerdüm niçün küsdün

11-Gelürdün Kāniye her bār yıldızlar barışmışdı
Tutup öpsem de küsmez ba⁸d-ezin derdüm niçün küsdün

-103-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1-Lekkenlendirme peleng-āsā kubā-yı ⁹arzı pek
Püstün-i şîr zîrā istemez naḳş ü benek

2-Hâtırın itme şikeste imtiḥānsız kimsenün
Kesr-i kalb ehl-i istiḡnāya hiç kār itmez ek

3-Egme her bir töḥmi temyîz itmeden keyfiyyetin
Mevsiminde nef¹⁰-i ümmîd itdügün maḥşûlü ek

4-Halkı hep tā-be-ḳadem olsun diyen her kārın
Olmasun mānende-i devr-i felek kendü döneḳ

5-Hisseti ḡālîb olur dirler felek-meşreblerün
Sifre-i gerdūnda devr eyleyen iki çöreḳ

6-Hüd¹¹a itme ḳavl vü fî'lünde şaḳın ¹²arîflere
Meşreb ehli istemez sāḡarda ḳıl deñlü direḳ

7-Da¹³vet-i aḥbāba çün bād-ı şabā ile şitāb
Da¹⁴vet-i a¹⁵dāya dizgin ger atun başını çek

8-Fā'ide yokdur umūr-ı itibārîde dime
Şatdırır zîrā ḥanı bu ḡonca ü zîri köpek

9-İmtinān eyle yeme rengîn-i simāṭ herkesi
Seyr-i çeşmāndan ḳabûl eyle noḥud ü mercimeḳ

103.T.69b, İ.Ü.56a.

7.- İ.Ü.

8.- İ.Ü.

9.- İ.Ü.

10-Kāniyā nāfi° degül rüsvā-yı māder-zāda hiç
Gayret-i ihvān ile pend-i peder netsek gerek

-104-

Mef'ûlû Mefā'ilû Mefā'ilû Fe'ûlûn

1-Bir yaña olub al ayağı ele ser çek
Sen baña yalan söyleme ben de saña gerçek

2-Bintü'l-°inebin semtine yaklaşma müdāmā
Bâri çeker iseñ kucaga taze püser çek

3-Esb-i himem-i nâz-ı perîşânı egerle
Ol saña baş egmez dime Billāh eger çek

4-Çekmem dime kahrın degerin aña o şūhuñ
Degmez mi şanursun bu kadar nāza deger çek

5-Meyhānede plr-i mey-i bintü'l-°inebi gör
Muğbeçeyl Kāni bu ikisine siper çek

-105-

Mefā'ilûn Fe'ilâtûn Mefā'ilûn Fe'ilûn

70a 1-O kim ānuñ diye seri rizā-yı yāre gerek
Derûn bîrûn nice biñ şerha nice yāre gerek

2-Der-i nigāra vārılmaz Efendi gözlemeden
Peşin o dergehe varmağa istihāre gerek

3-Gönülden °aşık olan istifāza-i nūra
Şeb-i siyāh gibi iki yüzi kâre gerek

4-Yem-i vişâlde dā'im şināha tālīb olan
Mişāl māhi-i yem-i cismi pāre pāre gerek

104.T.69b, İ.Ü.55b.

105-T.70a, İ.ü.55b.

1(a) anıñ: - İ.Ü.

3 (a) nūra: nūr T.

5-**Ḥuẓūr-ı yārde rū-yı sıyāhdur maṭlūb**
Felekde gırmege ol meclise sītāre gerek

6-**Emīr-ı kışver-ı dildir egerçi ʿarīf olan**
Dili bu şāhlığa Kāniyā emāre gerek

-106-

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1-Ey benim behīce- vech-i ḥasenüm hoş geldün
Gülşen-i ḥüsn-i dillim gül-bedenüm hoş geldün

2-Şekeristān-ı melāḥat saña mı manşib oldu
Ey benim Tūti-i nā kes sūḥanum hoş geldün

3-Uzayup nāzişi günden güne mānend-i berāt
Defter-i mlhr-i vefāyı dürenüm hoş geldün

4-Dilenüp gezmede ben gāh zekāt-ı ḥüsnün
Dilimi kārđ-ı ğamla delenüm hoş geldün

5-Nāz idüp āḥır-ı ḥüsnünde ḥaṭṭ-ı sebzi ile
Dāʿvi-i ḥüsnde ḥuẓra trenüm hoş geldün

6-Dilini çneyerek nāz iderek Kāni'ye
Şekerin ḥarf-i zebānın günüm hoş geldün

-107-

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1-Uçdı mürġ-i dil-i zārım yuvadan zār iderek
ʿAzm-ı gülgeşt-i çemen şufe-i gülzār iderek

2-Sen daḥl çamlıca seyrinde şanursuñ kendün
Üsküdar servillgi fikrini der-kār iderek

3-Üski dāruñ katı dār oldu o çamlar bardak
Gel çenār itme bizi bī-hüde bī-zār iderek

106-T.70a, I.Ü.56a.

2 (a) oldu: idi: İ.Ü.

5 (a) idüb: iden İ.Ü.

107- T.70a, İ.Ü. 56a.

4-Mürşidüñ hem-rehüñ olmak gerek ey rūḥ-ı revān
Kendünü bedreḳa-ı şāḥ-reh-ı yār iderek

5-Sen seni gözle ki sensin saña lāzım Kānī
Ġayrı görme özüñe cānı nıgeh-dār iderek

-108-

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

1-Murād itmezse Ḥaḳ Billāḥ iş olmaz añladık bildik
Şıve-yı bāde-i āmāl ṭolmaz añladık bildik

70b 2-O gülşen kim hemīşe bağbānı Ḥazret-i Ḥaḳdur
Anuñ gül ḡoncası Billāḥ şolmaz añladık bildik

3-O kim evvel olur şāne-zen-i ḡisū-yı isti'dād
Mişāl-ı sünbül-ı ter şāç bulmaz añladık bildik

4-O kim taḳdīr ezelde ḡüsnün anuñ bī-zevāl itmiş
Öñünde sāmde esse bozulmaz añladık bildik

5-O gül kim Ḥazret-i Ḥaḳ reng ü bū virmiş aña ey dil
Dimāḡuñda şadāḳatsız ḳoḳulmaz añladık bildik

6-Luḡūm-ı ehl-ı aşḳ elbette semmü-zūd-ı fersādur
Cihān hep ejd-hā olsa şoḳulmaz añladık bildik

7-Kerāmet tācı her bir bāşa lāyık mı degül Kānī
O tāc-ı mekremet her başa olmaz añladık bildik

-109-

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

1-Her zaḡm sīnede bereler müntehi degül
Mānende-ı ḡabāb-ı derūnum tehi degül

2-Bız ḡāye-ı ḡaḳīḳate kim şīr-i şerzeyüz
Şīrān-ı bezmle elleşemez rū-behi degül

108-T.70a, İ.Ü.56a.

4 (a) ezelde: evvelde T.

109-T.70b, İ.Ü.56b.

3-Şāhān-ı ʿaşk müştehi-ı h^vān-ı ʿaşkdur
Bu h^vānçe-ı serūze ammā şehidegöl

4-Hep sehv-ı secdedür ne kadar itse ser-fürū
Eşcār-ı bāğ kaddiñe serv vü sehi degöl

5-De düşdüm ʿāşikuñ nem-ı bī-ğışşına ve lîk
Ruhsār-ı zerdî pekde zerd hedi degöl

6-Rüyā nızād ekseri ehl-i zamānenüñ
Zirā yüze gelince heme rū-behi degöl

7-Kānī şakın o şar-ı hîred sözden ki hîç
Hāl-ı tebāh ʿāşıkınuñ āgehi degöl

-110-

71a

و اعمود من حجر ادا هو آفت يصلو على وقد صبري سفل واما دني بوصول عين اعزل نشأته راجع شناه فالحاصل لا اوار الحبيب بقا رمل يا روح لم تحبني فالك حواسم	انكوتن الحبت الذي هو تان يا عاين قوت المصل و جان يا رب حبب شانه قدش نني لم راجع راجع فواوي المشاي في من حرة سكرته بها اما قه يا نور لم صا ان بقا رمل
لم من قيتن مكره و قات قات ما اذا اسالك بانه انما زان	ارفتني وان رفاي العجوة النومي قشعي و تار مناه و ارجح محبتي

-111-

Mef'ulü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1-Gördüm sakız kızını yañaklar kızıl kızıl
Gözler siyeh o la'î dudaklar kızıl kızıl
- 2-Yalıñ ayak göğüs bağır açık ceb'ın küşād
Sākî elinde cām ayaklar kızıl kızıl
- 3-Çıkmış beline belkide ta sîne neş'eler
Gülgün kemer mışāl kuşaklar kızıl kızıl
- 4-Meyle gülüv idüp harem-i humda taşşun
Olsun sirācelerde şokaklar kızıl kızıl
- 5-Muğbeçe dıht-ı zerle keşā-keş meyn çeküp
Pîr-i muğanda oğul uşaklar kızıl kızıl
- 6-Bınmış şabāvetiyle sürüp rühn-i derd āl
Etfāl-i şehri itdi firāklar kızıl kızıl
- 7-Elde mışāl-i hançer-i merrîh tığ-i nāz
Kānî-i zāra oldu kıyāklarkızıl kızıl

-112-

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1-Ťutar bālā-yı gerdūnda kamer bir mu'teber keşkül
Degül çeşbān egerçi bu kalenderlikte zer keşkül
- 2-Felek emeşb helāl hāle pirāy idüp der-dest
Hümāna döndi ol dervîşe tutmuş bir kemer keşkül
- 3-Sıpihrüñ dūn himmet oldıñ bundan kıyās eyle
Kı tutmaz işkār e'ārif-i şāhib-i nazar keşkül
- 4-Mukābil düşdi mäh-i yek-şebe hurşide meşriķde
Ťutar bir pîr-i nūrāniye şan bir sîm-ber keşkül

111-T.71a, İ.Ü.56b.

112-T.71a, İ.Ü.56b.

5-Heme rû-pûş-ı esrâr-ı gedâyân sermıordur
Anuñçün Kānyā elden ele dā'im gezer keşköl

-113-

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

1-Olur pür hūn dü dīde hem-çü soğār dilberüm ańsam
Gülef bağlar dü-ruhsārum o māh-ı enverüm ańsam

2-Derūn-ü dilde dāğ ü şerhalar baş gösterır yer yer
Geçen eyyāmda ol yār ile itdiklerüm ańsam

3-İdüp sılāb-ı ğam bir de bütün esbāb-ı ārāmum
Dem-ı fırkatde eşk-efşān olançesm-ı terüm ańsam

71b 4-Ruḥum zerd olmağa başlar gözüm ser-çesm-ı sīm-āb
Dem-ı ikbālde der-kīs olan sīm ü zerüm ańsam

5-Şabāh-ı rūzaya f'kāb-ı vaşla döndürür vaḳtım
°Akīb-ı neş°ede tārı olan derd-ı serüm ańsam

6-Uzadukça uzarefkār-ı u°cūbe kıyāmetdür
Uzun ğıce olunca şubḥ o qadd-ı °ar°arum ańsam

7-Sırāğ-ı fıkri gümgeşte ider nā-gāh ey Kānı
Ümīd-ı vaşlla tahmīnlerüm ḥāletlerüm ańsam

-114-

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

1-Velā evvel gönüldü yār-ı ğār ol gitdi ben qaldım
Ġam-ı dirīnemızden ğuşşa-h^vār ol gitdi ben qaldım

2-Gül-ı ruhsāruñ idi behcet-ı cān ü dil-zārım
O daḥi şimdi oldu gözde hār ol gitdi ben qaldım

3-Senün °aşkuñdan özge var mı şimdi tā mülk ğayrı
Derūn birūn ğamuñla her ne vār ol gitdi ben qaldım

113-T.71a, İ.Ü.57a.

1(a) dīde: dīdem: İ.Ü.

3 (a) İdüb: ider İ.Ü.

114-T.71b, İ.Ü.57a.

- 4-Benimsin ben senün zann eyler idim bir zamān ammā
Sen olduñ āşınā-yı şad hezār ol gitdi ben kaldım
- 5-Saña °aşık degülken ār ü nāmus idi endişem
Hebā oldu sevildin teng ü °ār ol gitdi ben kaldım
- 6-Göñül peykān-ı gamla ülfet itdi kaldı gönlümde
Der-āhır-kār o da itdi güzār ol gitdi-ben kaldım
- 7-Ġam-ı aġyār ü fikr-i yār idi cān yoldaşım °ömr ey
Benimle olmadı bir lahza yār ol gitdi ben kaldım
- 8-Çıkardım tā hasineye birāz eyyām-ı efġanı
Muḥayyer oldu vuşlatda karār ol gitdi ben kaldım
- 9-Ser-i şehrāh-ı vuşlatda piyāde idim ey Kānī
Çün oldu eşheb-i nāza süvār ol gitdi ben kaldım

-115-

Mef°ülü Mefā°ilü Mefā°ilü Fe°ülün

- 1-Bir kaşları ya dilber-i sīmīn yere düşdüm
Peykān-ı ser-i tīrine sīnem gere düşdüm
- 2-Fikr-i dehenün teng-i derün itdi ḥayālīm
Bī-aşl ü faşldur düşüşüm yok yere düşdüm
- 3-Gönlünden ider her kişi ümmīd-i vişālün
Sevdim seveli Ḥazretünī dillere düşdüm
- 4-Esrārımı tırmadan ider cümle tırāş ol
Sır şaklanamaz hiç, °aceb bir yere düşdüm
- 5-Düşdüm ġam-ı hicrānla meyhāne-i °aşka
Maḥmūrluk elvireli derd-i sere düşdüm
- 6-Ebrūlarıñuñ fikri olup bir käre sevda
Karardı gözüm ḥasretle ḥançere düşdüm

6 (b) itdi : - İ.Ü.

7 (a) ey: - T.

115- T.71b, İ.Ü.57a.

1(a) yere: bize T.

72a 7-Ümmîdi mi kesdim hele halkuñ kapusundan
Allâh kapusu gibi açık dere düşdüm

8-Câh ü şeref-i dehre gönül bağlamadum hiç
Ne fikr-i makâmâta ne hayr ü şere düşdüm

9-Şad hamd ki yüz bulmadı benden zen-i dünyâ
Âhır didi kendim gibi bir şevhere düşdüm

10-Vezn eyledi mîzân-ı felek kadrımı şad hamd
Ol vezn hesâbınca hele ben täre düşdüm

11-Her bâr rehâ ister iken ester ü harden
Şofî gibi bir kendüyi bilmez hâre düşdüm

12-Geldüm kapûsı önüne ʿâlem baña güldü
Bu bâbda ey Kânî katı mushîre düşdüm

-116-

Mefâʿîlün Mefâʿîlün Mefâʿîlün Mefâʿîlün

1-Hazân-dîde nihâlüm nev-bahârı bil geçer görmem
Çü nahl-i mâtem-ârâ berk ü bârı bil geçer görmem

2-Bahâr-ı hasretim didâr-ı yârı bil geçer görmem
Gönül de gıtdi elden ıztırârı bil geçer görmem

3-Sefînem câr-ı mevc-ı gam çeker enginden engine
Çü keştibân-ı gırdâbı kenârı bil geçer görmem

4-Kış kendü diyârında tesellîsiz firâr itmez
Ben ise gurbet ilde gam-güsârı bil geçer görmem

5-Ġarib-i hasretiyim gurbet-ender-gurbetem Yâ Râb
Peyâm-âvarde-i dâr ü diyârı bil geçer görmem

6-Şabâhü'l-hayr yâm-ı vuşlatın berkin dahî görmem
Küşad-ı ıztilâm-ı şâm-ı yârı bil geçer görmem

11-(b) gibi: - T.

116-T.72a. İ.Ü.57b.

2 (b) elden: elinden T.

- 7-Degül ğam bîr qarara hîcrlê kî lâl dege zârım
Neşât-ı ibâd-ı rû-yı lâle-zârı bil geçer görmem
- 8-Görünce dâr-ı ʿaşkı tār düşer dil-cân atardım hep
Bî-Hamdü'llâh kim dâr ü dîyârı bil geçer görmem
- 9-Müzeyyîfdür ʿayâr-ı külçe-i ihlâş her yerde
Bu dârü'd-đarbda hâlîş ʿayârı bil geçer görmem
- 10-Ben itdim ğalîbâ nāmūs-ı nāmūsiyyesin şad çāk
Tahayyülde sırâğ neng ü ʿârı bil geçer görmem
- 11-Ġamum oldur bu yâd ilde bahârum oldu pejmürde
O olsun bârî şu kâhne bahârı bil geçer görmem
- 12-Hüseynî lendi çok feryâd dört yânım hîşâr oldı
Hîsârı deşt-i geşt vü kühsârı bil geçer görmem
- 13-Yetiş ey mâh iki günlü heste muhteżardur dil
Degül ayda seni ben yılda bârî bil geçer görmem
- 14-Ne çâre yârî görsem yârî görmezsem dahî yârî
Bu şûret-hûb h^vâb-ı nâzı yârî bil geçer görmem
- 72b 15-Açardım derdimi bârî serâ-perde neşînâna
Der-i divâr-ı yârın perde-dârı bil geçer görmem
- 16-Bu gündiden ʿibâretdür bütûn sîlâb-ı ğam-kârı
Şu ebr-i feyzden nîm âb-yârı bil geçer görmem
- 17-Felekden gördüğüm hep şîve-i setrdür ey Kânî
Neşât-ı esb-i baht-ı şîve-kârı bil geçer görmem

9 (a) ihlâş: ihlâş T.

(b)hâlîş : hâlîş T.

13(b) benî-T.

14 (a) yârî:yâr İ.Ü.

(b) nâzı: nâz: İ.Ü.

-117-

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ûlûn

- 1-Bir dem mi olur kân yudup sâğara dönmem
Bir lahza mı vār hālûn añup 'anbere dönmem
- 2-Çaldı deverândan ser-i kûyuñda bu kâlib
Bir rûtbe ki binsem serine çenbere dönmem
- 3-Kanbersiz ebed kûy-ı vefâda düğün olmaz
Ben sūr ü vişâlünle niçün kanbere dönmem
- 4-Tâ yek kademe itmeyecek sellim-i nâzı
Zîr-i kademinde o bîtek minbere dönmem
- 5-Tād yelmcek mişkab-ı âzâr-ı derûnum
Bu kânde Kânî-i negü cevhere dönmem

-118-

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ul

- 1-Çekmem ebedî dek vûkelâhı dönerem
Herkez olamam ya'ni mübâhi-dönerem
- 2-Âh eyleyemem âh seni eylemem izâr
Hep hâtır içün eylemem âhı dönerem
- 3-Ne çarçe ne bir kimseye töhmet iderem ben
Çok dinleyemem baht-ı siyâhı dönerem
- 4-Hiss eyledigüm anda kudûm-ı şeh-i şevkî
Çalinsa eger növbet-i şâhi dönerem
- 5-Hak söz baña te'sîr ider elbette Kânî
Ölsem de haţâ semtine râhi dönerem

-119-

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ûlûn

- 1-Cânâ seni ben miñnet ile terk ide yazdum
Billâh ben ey tâze gül-i terkide yazdum

117-T.72b, İ.Ü.58a.

118-T.72b, İ.Ü.58a.

119-T.72b, İ.Ü.58b.

2-Dil terkide baş terkide cān be-kef oldum
Ben nāme-i ḥasret yazısın terkide yazdum

3-Yokluk kokusun çün deheninden kokuladum
Varlık kapusun yok yere berkide yazdum

4-Sāde gül-i ḥod rūya müşāhib idi dāğum
Her berkini ben bir gül-i şad-berk ide yazdum

5-Meşhur budur ʿāşıkā Bağdād ırāğ olmaz
Rūz-nāme-i hicrānında ger-gide yazdum

73a 6-Tenhā o gülün rengi yāhud büyüdegülmüş
Cān levhine bu rengi de gül-berkide yazdum

7-Kānī nigeḥi kend ideli şafḥa-i cānı
Sersemlik ile kendimi de terk ide yazdım

-120-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1-Senden özge dilber-i pā-yı ḥūr olsa istemem
Aftāb-āsā ser-ā-pā nūr olsa istemem

2-Olmadıkça sūr çār-ı erkān-ı ʿanāşırdan birden
Şest-cihet pīrāya bend-i sūr olsa istemem

3-Kaynamadıkça çe-nā-kaʿr-yāb-ı şevḳden
Gırye-i nā-gehle çeşmim kör olsa istemem

4-Mülk-i istiğnāda hem-vāre Süleymān olmayan
Maşlahat fermā-yı mār ü mūr olsa istemem

5-Kesmeşe mānende-i pūrhān kaṭʿi dilleri
Satr-i eşʿarım eger sātūr olsa istemem

6-Heft-ḥ^vān-ı nefis-i bed-kāre dil olmazsa ğarībim
On sekiz biñ ʿāleme me'mūr olsa istemem

7(b) Sersemlik ile: sersemlikle: T.

120-T.73a, İ.Ü.58b.

2 (a) sūr: söz T.

(a) ʿanāşır: ʿunşur: T.

7-İtmedikçe nezd ü kurb Hâkda işbât-ı vücûd
H^vâhiş-i dâr-ı neyden dil dūr olsa istemem

8-"Leyse lil insāni illā mā se^cā" dur maṭmaḥum
Kām-ı ʿālem bî zer ü bî zūr olsa istemem

9-Mazhar-ı nūr-ı tecellî olmayınca Kāniyā
Başdığım yerler ser-ā-pā Tūr olsa istemem

-121-

Mef^cülü Mefa^cilü : Mefā^cilü Fe^cülün

1-Nerm ister iken dilberi serkeşlere düşdüm
Bir şuda idim ğamla ki âteşlere düşdüm

2-İtmezken ebed būs-ı girībāna tenezzül
Baht-ı siyeh-i sitemi gör peşlere düşdüm

3-Evlād-ı ʿArab sevmeye itdim heves ammā
Bahtım kara birolmayacak işlere düşdüm

4-Lāl itdi beni darbet-i ser-pençe-i kahruñ
Ellerle işāret iderüm peşlere düşdüm

5-Diriltdi ten-i Kāñiyi hummā-yı firākuñ
Sevdim seni cānā yine âtaşlere düştüm

-122-

Mef^cülü Mefā^cilü Mefā^cilü Fe^cülün

1-Ey şūh-ı siyeh-çerde seni görmese ādem
Tārik olurdu gözine çehre-i ʿālem

2-Bir kez seni sersem o ser-i şuffe-i vaşla
Biñ ğamla ʿĀşıkuñ olmaz idi sersem

73b 3-Minnet mi kalurdu heves-i vuşlata cānā
Bir kerre eger bezm-i vefāda seni görsem

8 (a) "Ve şüphesiz insan için çalıştığından başkası yoktur". Necm 53/39

121-T.73a, İ.Ü.58b.

122-T.73a, İ.Ü.59a.

4-Dāğ-ı dilime hançer ızārı gibi yok
İnşāf olunsa güzelim dirhem ü merhem

5-Āyine-i ruhsārına reşk eylese hurşīd
Mehtāb gīr-i hasret ile cāme-i mātem

6-Bir gün mü geçer ki seni zıkr itmeye Kānī
Bir dem mi olur şevkuñle eylesesun dem

-123-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1-Tārık-ı dār ü diyārum aña mı acıyayım
Mübtelā-yı ğam-vārum aña mı acıyayım

2-Bir yarālu berelu beste-i fitrāk-ı ğamum
Katı bir ham şikārum aña mı acıyayım

3-Zīr-i meşk şeb-i fırkat karaları itdi
Meşk-i hasret karalarım aña mı acıyayım

4-Meyledür rābıta-i rindegı-i her bārum
Rūz vü şeb bāde-güşārum aña mı acıyayım

5-Hıcr idelden beni jengār-ı ğam yāre dūçār
Kāntyā sīne fikārum aña mı acıyayım

-124-

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

1-Ağardı dü çeşm-i siyehüm gözlemelerden
Gül-handeye dil-beste iken ağılara düşdüm

2-Yüzsem n'ola dört elle yem-i eşküm içinde
İki ayağla çā-be-çāk ağılara düşdüm

3-Gül-ruhlar ki nāzır iken zülfün ilişdi
İzāde ser-i kıddün iken bāglara düşdüm

4-Eşk aşması pek çağlağan ammā neme lāzım
Çün ben o āfet-dīde hele çağlara düşdüm

123-T.73b, İ.Ü.59a.

124-T.73b, - İ.Ü.

-125-

Mef'ulü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1-Ağyar ile çünkim yine cânānımı gördüm
Ah āteş-i ğayret ile her yānımı gördüm
- 2-Koñşu kapusu eylediler şerha-ı dāğūñ
Ahū peçe-i nāz o cīrānı mı gördüm
- 3-Çeşmüm ıylce seyrin idüp sīneye şapdı
Ger māye ararken hele külhānı mı gördüm
- 4-Alnımda nice anlar idi hiç beşāşet
Yoğ iken efendim hele ben ānı mı gördüm
- 74a 5-Cān mubşır olur mu ya taşavvur götürür mü
Dün halvet-i germāyede ben cānımı gördüm
- 6-H^vābide iken gördüm iki būsecık aldım
Öpdüm dehenin yok yere hep kānı mı gördüm

-126-

Mef'ulü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1-Māhım seni ben pençe-i hurşīde deġışmem
Ol sīne-i şāfl dem-i espīde deġışmem
- 2-Bir lahza senūñle bile olmak hevesin ben
Şad ömr-i ğlrān māye-i cāvide deġışmem
- 3-Nikbet-zedelik nüktesinūñ şīvesini ben
Feth-i na'ta şan'atı tevlīde deġışmem
- 4-Ďarbü'l-meşel fıkır ü hāni meşelā ben
Her bir sahnē olsa da hābīde deġışmem

125-T.73b, İ.Ü.59a.

5-a-ya:tā: T.74a

5(b)..... okunamadı.

126-T.74a, İ.Ü.59b.

5-.....میش فiken tırta-ı idrāk ola bir söz
Yektā gühere olsa da plçide değışmem

6-Kānī bu köhn-i ırka-i peşimene hamāle
Şeh virse eger taht ile tācı da değışmem

-127-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1-Sen ne deñlü nāz eylerseñ yine ben bundayım
Çok iderseñ āz eylerseñ yine ben bundayım

2-Serr iderseñ hoş dil ü dīvānenüñ esrārını
Ya'ni keşf-i rāz eylerseñ yine ben bundayım

3-Sağ ol itmezseñ de o şūh-ı cihān وعد و ش
Lütf idüp incāz eylerseñ yine ben bundayım

128-

دی زما در اہمیزم خوش فوش میبزم اگر خالموس باشم سرور کر میستو عالم فروزان میشود و از جیش خاندان بپد کھایم بدون از عمد و شکر حق سرت	کہ خود را بخود و با ہوش را بہوش میبزم اگر کویم جہاز اذہ ذرہ کوثر میبزم وزین باد نش از غرض خیر میبزم کہ بسیار در قیبت و نشوی بر خوش میبزم
بہادان زمان اعجاز حشش سرکنم کانی کہ چوب خشک و سنگ منفرار چوب میبزم	

74b

6-b.taht ile : tahtla: T.74a.

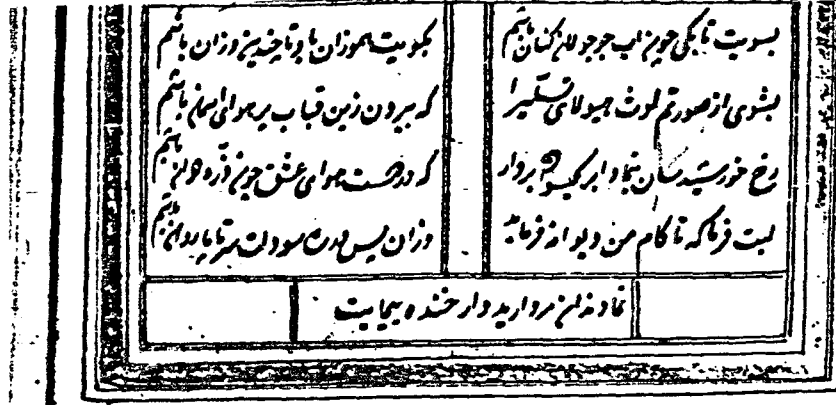
Gazel 127-T.74a, - İ.Ü.

1(b)ben: - T.

3(a)..میش okunamadı.

128-T.74a, İ.Ü.59b.

-129-

-130-

Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn

- 1-Hep evvelki şu istersin yürü Allāh'la ol sen
Göñül ben gıtdım işte ğayrı āh ü vāhla ol sen
- 2-Vefādārān-ı rāh-ı °aşqdan bir haṭve ayrılma
Şapa yollarda gezme var yürü hem-rāhla ol sen
- 3-Uyanıklar uyurlardan selāmetdür seferlerde
Çü rāh-ı °aşka düşdüñ gel dil-i āgāhla ol sen
- 4-Dıme herkez bu özden yoksa ta°dil-i erkān it
Ki ne tūt-ı emel ne himmet-i kūtāhla ol sen
- 5-Żarār gelmez kişye kendü cinsinden kim olsa da
Hılāf-i cınsı ko akrānla eşbāhla ol sen
- 6-Gel ey hādi-i rāh-ı °aşq gıtme ğayrı bir semte
Birāz da himmet eyle Kāni-i gümrahla ol sen

129-T.74b, İ.Ü.59b.

130-T.74b, İ.Ü.60a

4 (b) kūtāhla: kūyāhla: T.

-131-

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1-İlāhī meş'al-ı rāh-ı hedā it baña nūr ismin
Na'm-ı perverde ki sen mūcib-ı şükür it şekūr ismin
- 2-Reh-ı aşkda cüst-i cū-yı Hakkı'l-Hakka gayret vır
Refik i rāhbeyn it her azimet de gayūr ismin
- 3-Meded kim perdeler çok oldu sırlar fāş diller hūn
Dahı kağı güne şaklarsın Allāhım gafūr ismin
- 4-°Azī'zün-züntükām ismin netice zīb-i hāl itme
°Afūv ismine hem de kıl Halīm ismin Şabūr ismin
- 5-İlāhī mazhar-ı hāşiyet ism-i °azīz eyle
İden sensin cū gālib erc üzre silm-ü nūr ismin
- 6-Gulām ü cāriye niçün gerek olmayacak Mevlā
Göklerde mü'essir eyleyen Rıdvān ü hūr ismin
- 7-Ecr sensin şehīd-ı gazve't-i aşka diyet sensin
Hakikatçe küfrdür bende yād itmek ecūr ismin
- 75a 8-Bilenler sır-ı tahkiki bulūr semt-i tevfiği
Lisāna almak ister mi hele dārü'l-gurūr ismin
- 9-İlāhi yazma lutf it defter-i bī-gānegān içre
Yazarsan āşinādan yaz bu °abd-ı mendebūr ismin
- 10-Hemān Allāh hemān Allāh hemān Allāh ey Kānī
Ararsuñ anda bulürsın o ma'sukun kuşūr ismin

-132-

Me'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1-Ey bād-ı şubh aşığı hiç yād ider misin
Bī-gāne-dār ya unutup yād ider misin

131-T.74b. İ.Ü.60a.

132-T.75a. İ.Ü.60a.

1 (b) ya: - İ.Ü.

- 2-Hep yäreler mısın dil ü şadr ü dimāğın
N'etsek gerek daħı güzelim yādi der mısın
- 3-Peyğam-ı vaşlı bizlere fāş eyledüñ güzel
Ol rāz-ı ser- nühüfte peydā yāde der mısın
- 4-Piṣān-ı riṣāşe çegānın görüp didim
Ey hun-ı °anberīn °aceb yāde der mısın
- 5-Sīneñki bāb-ı vaşldı °uṣṣāka bestedür
Güller gibi açılmasın yā de der mısın
- 6-Tā "Rabbi yesir" okur iken ol elf-ı kadem
Kaddım dönerdi lāzım elf yāde der mısın
- 7-Āgāh iken viṣālını va°d eylemez idüñ
Āyā o sırrı sen bize rü'yāda der mısın
- 8-Āyā vefāda pāyemizi añladık mı hiç
Benden tehi kalur gehice yādi der mısın
- 9-Ey ser-ı hurdi-ı °aşk siyeh-mest olup gehi
Hançer çekermisin kışacık yādi der mısın
- 10-Ben bildiğim demezsin o egri sözü ve līk
Ebrūsuna hilāl di ya yādi der mısın
- 11-Bir nīm iltifātda itmez geçerse yār
İtdik bütün fedā bizi sen yādi der mısın
- 12-Ol şeh-süvār-ı nāza seni çiynerse de
Geldüm kapuñā şevkle ya yādi der mısın
- 13-Yaydı bizi cünūn-ı muḥabbetle °āleme
Ya kim şucūr-ı vaşlla ya yādi der mısın
- 14-Ebrūların muḥāṭab iden istiğānede
Harfu'n-nidā-i ḥāceye yādi der mısın
- 15-Te'sīr-ı zıkr-ārā dimağı ider taşih
"Men ḥanne °abde zükker" yādi der mısın
- 16-Eyle nuḥüfte sīnede sen °aşkı Kāniyā
Ol rāz ser-be-muhri dime yādi der mısın

15 (b): arapça ifade: " "

16(a) sen: - T.

-133-

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilû Fâ'ilûn

- 75b 1-Dil virme hâline seni rüsvâ ider şakın
Sevdâ-yı zabt-ı mülk-i süveydâ ider şakın
- 2-Mevc-i belâda merdüm-i çeşm olalı garîk
Korkum bu hûn-ı dağın deryâ ider şakın
- 3-Virme sipâh-ı nâza bu vechile i'tinâ
Ordu-yı şabr-ı âşıkı yağma ider şakın
- 4-Divâne-dâr nâ-be maḥall cânıma hücum
İtmez dime nigâhuñı cânâ ider şakın
- 5-Öldürse de seni dime öldürme kâ'il ol
Ol 'îsi-devlet gelür ihyâ ider şakın
- 6-Kânî seni o 'arbede çü imtihân idüp
Muẓtar-ı şad havâdiş ü gavğa ider şakın

-134-

Mefâ'ilûn Fe'ilâtün Mefâ'ilûn Fe'ilûn

- 1-Gönülde aşk yoğ ise şerâbı neylersin
Harâret olmayacak dilde âbı neylersin
- 2-Derûn-ı sînede çün dâğ ü şerḥa yok şofî
O halkasız rezesiz köhne-bânı neylersin
- 3-Şerâr-ı aşk kanı sende ḥamısın vār peş
Kim pişmemiş kanı tamâr kebâbı neylersin
- 4-Gönül gönül nice bir sen yapılmaduñ gıtdı
Yıkılmak ister o cā-yı ḥarâbı neylersin
- 5-Nezâre-i reh ü gîsusı vār iken Kânî
Giceyle seyre çıkup mâhtâbı neylersin

133-T.75b, İ.Ü.60b.

4 (b) devletî dü-leb İ.Ü.

134-T.75b, İ.Ü.61a.

-133-

Meḥḥülü Fāḥilātü Meḥḥilü Fāḥilün

- 75b 1-Dil virme ḥāline seni rüsvā ider şakın
Sevdā-yı zabṭ-ı mülk-ı süveydā ider şakın
- 2-Mevc-ı belāda merdüm-ı çeşm olalı ğarlık
Korkum bu ḥün-ı daġın deryā ider şakın
- 3-Virme sipāh-ı nāza bu vechile ḥṭinā
Ordu-yı şabr-ı ʿaşıkı yağma ider şakın
- 4-Dīvāne-dār nā-be maḥall cānıma hücum
İtmez dime nigāhuñı cānā ider şakın
- 5-Öldürse de seni dime öldürme kā'il ol
Ol ʿİsi-devlet gelür ihyā ider şakın
- 6-Kānī seni o ʿarbede çü imtiḥān idüp
Muḥtar-ı şad havādis ü gavġa ider şakın

-134-

Meḥḥilün Feḥilātün Meḥḥilün Feḥilün

- 1-Göñülde ʿaşk yoġ ise şerābı neylersin
Harāret olmayacak dilde ābı neylersin
- 2-Derün-ı sīnede çün dāġ ü şerḥa yok şofī
O halkasız rezesiz köhne-bānı neylersin
- 3-Şerār-ı ʿaşk kanı sende ḥamisin vār peş
Kim pişmemiş kanı tamār kebābı neylersin
- 4-Göñül göñül nice bir sen yapılmaduñ ğitdi
Yıkılmak ister o cā-yı ḥarābı neylersin
- 5-Nezāre-ı reh ü ġisusu vār iken Kānī
Giceyle seyre çıkup māhtābı neylersin

133-T.75b, İ.Ü.60b.

4 (b) devleti dü-leb İ.Ü.

134-T.75b, İ.Ü.61a.

-135-

Mefā'îlün Fe'îlâtün Mefā'îlün Fe'îlün

- 1-Nedir buva^cde-i ferdā saña düşer mi yalān
Kim itdiğin bilemem ben ise bu gönlüm alān
- 2-Unutma ^cāşık-ı üftādegî efendicigim
Efendim eski kuluñdur bu bende-i nālān
- 3-Kāre kûre görür oldum ğarīb rüyālar
Aşup karaları sevdāyi-i siyeh hālān
- 4-Göñül hāzın hāzın inleyüp yürek oynar
Bilürsin ortada Billāh oynayan çalān
- 5-Belürsüz oldu bezmde kemāl-i mestīden
Göbek atan yüzün şīvelerle baş şalan
- 6-Baňa inanmaz ümīd-i vişāle düştüğüme
Vefāya va^cde ider itmez o yalan bu yalan
- 7-Öterek ğiceye söz mü geçer nezāketle
Bir iki lafz-ı fuzûlāne kaldı ğayrı kalan
- 8-Rakīb de ğam-ı fikr-i vişāle talmışdur
Göñül birisi de sensin hem o fikre talan
- 76a 9-O şahbāza tuzakdur bu halka-i tevḥīd
Nedür bu ḥod münşānda olan yalan tolan
- 10-Ne bu tegāfûl-i nā-gāh ü nevme-i ğaflet
Olur mu pister-i ğafletde hiç ^cāşık olan
- 11-Metā^c-ı vaşl bir özge metā^cdur Kānī
Behā-yı ḥüsn vü dill ne şatan bilür ne olan

135-T.75b, İ.Ü. 61a.

8(b) fikre: fikr de İ.Ü.

10 (b) Olurmu: uyur mu. İ.Ü.

11 (b) ne : - T.

-136-

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1-Ögen al neş'e-i âbîñ hâzer eyle nubû'ından
İşe tedbîr lâzımdur mukaddemce vukû'undan
- 2-Sakın pîş-ı ez-vukû' itme işâ'a şerm-ketûmu
Şuyû'ı saht-ı terdür ba'z evzâ'uñ vukû'undan
- 3-O hâlûñ zîr gîsûdan zuhûru vaşlı meş'ardur
Sa'âdet ahterîññ yümni zâhirdir tulû'undan
- 4-Muhaşşaldır tevekkül ba'dâz tedbîr maflûbı
Himâyet-kârî-i Hâk yegdir ebtâlin derû'ından
- 5-Nifâk erbâbını başdan kara fehm eyle ey Kânî
Hurûş-ı sâmi'a rünçân girdâb ü mev'undan

-137-

Me'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1-Ey sūz-ı aşk bir yanar âteş misin nesin
Tâkât-güdâz-ı cân-ı belâ-keş misin nesin
- 2-Dâğ-ı tūd-ı kühenle nedür bu tezeyyünün
Ey şerha sen de mâr-ı menkuş misin nesin
- 3-Başuñ şalub niçün geçiyorduñ dem-i niyâz
Kurbanuñ olduğum büz-ı ahfeş misin nesin
- 4-Kurtar bu derd-ı nûşl-ı ğamdan bizi yetiş
Şahbâ-yı şâki mi mey-i bî-ğışş misin nesin
- 5-Dâmen gibi varır şokulür sun meyânna
Kânî o şüh-ı tünd-reve peşmîn misin nesin

-138-

Me'ûlû Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

- 1-Geldim bu cihāna öle yazdım kederimden
Ayrılmadı gıtdı bu gönül hiç giderimden

136- T.76a, İ.Ü.61a.

137- T.76a, İ.Ü. 61b.

138-T.76a, İ.Ü. 61b.

2-Minnet mi çeker girmekçün cennete âdem
Mîrâş kalubdur baña Âdem pederimden

3-Allâh derinden kovamañ gitme derine
Kapucısıym ben geçemem eski derimden

4-Dâvid olur mu didim ayrılmağı ol şüh
Didim didim ol dîde-i şühî dîderimdem

5-Ne itme gelür elden efendim ve ne  aksi
Bu nefis-i dağal geçmedi lâkin iderimden

76b 6-Cıld-ı ten pür-dağı Nesîmî gibi şoydu
Kısvet mi keser kendüye gerdün derimden

7-Ben mübtede-ı baht-ı neşâtım  aceb olmaz
Maḥkûm-ı  aleyhi seçemezsem haberimden

8-Kānî seni bu nefis ü hevâ der Tāya şaldı
İmdād saña var mı kazâ vü kaderimden

-139-

Mef  l  Mef     Mef     Fe     

1-Ey ş   -ı siyeh- erde am  n baht-ı siyehden
Varmı haber   y  g zelim vech-i Őebihden

2-EŐ    te g  l-b  seyi Şorma dudağından
L  y      -ı   mm  di su'  l itme Őebihden

3-  pmek dilemiŐdim ya ağın mest iken amm  
Bilmem ge il r m  o ya a tiğ-ı n lgehd n

4-Umdurma ko utma ser-ı g    y  efendim
G sterme ba a per em  n   arf-ı k  lehd n

5-G  l-b  seyi isr  fa vech neydi a c  nım
Ge mez  u  ocuk ur ne seref n  ne sefeh n 

6-K  n  ge il r m  g  l-ı peym  ne    lebd n
Ka mam hele ben b  yle nez  ketli g  neh n 

-140-

کمی خیال خط و کاه ساطع گلشن سوار باده گهواره بودم و در بند حریف دزد کران نشسته می غنم باغدار مکن نخ دوزخ دست است	دل ربه ده ما میرود چمن بچمن ترا دیدم و عشق تو ساختم تو سن من آن نیم که مرا کار کرد تو صد من که گفت خیر بشر افة السامع
سرت باز بیا زار عشق می کافی که بیش اهل فاهست این طریق	

-141-

رازی که از سر اجد دل میشود برون صافی زده می شناسی ابد مگر انجام عین غم عشق است زود تر باشم بخاکر ایش جازا چه بکل جزر	روحیت کز بیانه بکل میشود برون کامی که از درون تو غل میشود برون آن که از عمر می و جل میشود برون که از دزدان جور روح بکل میشود برون
کافی ز خون خویش کند بر باده را انگوز قبه حرمت وصل میشود برون	

77a

-142-

ای سوغ دامن درج لطفی کجاست ایینه عکس است از زار و زوهر	ای روح من در من جان از غیر طرف من هر آنچه شرط است از ان ایان خاطر من
---	---

140-T.76b, I.Ü.62a.

141-T.76b, I.Ü.62a

142-T.77a, I.ü.62a.

-143-

Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn

- 1-Çıkar tā göklere dūd-ı serüm mānend-ı tenbakū
Kızıl şarı boyanmak isterüm mānend-ı tenbaku
- 2-N'ola çün mārice olsa āhum °arşa bī-veste
Miyān-ı āb ü āteşdür yerüm mānend-ı tenbaku
- 3-Biber kutusına döndü noқтаdan kağıd-ı serhī
Şarardı çehre-ı hem-çün zerüm mānend-ı tenbaku

-144-

Mef'ūlū Fā'ilātū Mefā'īlū Fā'ilūn

- 1-Çıksa sıpihre kürre-ı dilden eger °alev
Taşdık virse göklere başum deger °alev
- 2-Dest-nām virse leblerine tābiş-ı °itāb
Oldur bedīd-ı sırr-ı nihān-ı sükr °alev
- 3-Hāl-ı siyāh şanma ki ol rū-yı āteşin
Yer yer yanar o dem ki şererler döker °alev
- 4-Oldukça hānde rū-leb yāķūt-ı fāmīla
Dilden zebāna deñlü zebāna çeker °alev
- 5-Kānī kuluñ düşüp °aleviler ocağına
Āşār-ı hubb aldar anda meger °alev

-146-

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1-Göñül bir tünd-ḥū dılber cefā-cū eşk-i rāḥat-şu
Nedür bu mîhr-bân-köşlik rakîb-i nâ-kese karşı
- 2-Rakîb-i ehrlimen hak gösterüb ol bir heman zâdı
İşâret itdi şofıye didi Vallâh şundan şu
- 77b 3-"Leḥü mülkü's-semâvâti vemâ fî'l-°arz"dan añla
Bu ḥırmengehde bir dānem seçilmez mâşdan maşû
- 4-°Araḡ iḥdâş ider mî neş'e-i şahbâ-yı gül-rengi
Sefîd aç ile levn ü kevnde hiç bir mîdir âşu
- 5-O çeşm-i bülbül oyayla oya yazdı yine bağrum
Oyalayan beni bu yâşda ey Kānî o yâşu

-147-

Mef'ûlü Fā'ilâtü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1-Kānî ḥelāl-i şer°-i vefāda bilenlere
Bintü'l-°ineb ḥarām olur bilmeyenlere
- 2-Şorsañ ne dir °aceb su muvaḥḥid geçenlere
Taḥkîk mü'min oluna kāfir diyenlere
- 3-Mānende-i Nesîmi-i °aḡdem ḥarāmdur
Kendi derisi ḥeybe-i vahdet giyenlere
- 4-Keyf-i mecāzdan ne şafā ḥâşıl ey °aceb
Ma°cûn-ı neş'e-dâr-ı ḥaḳîkat bilenlere
- 5-Var mı neşâṭ-ı neş'e-i taḳlîdden °aceb
Allâh diyüp müdām anı isteyenlere

146,T.77a, İ.Ü.62b

2.beyit İ.Ü.de 3.beyitle yer değiştirmiş.

3.beyit İ.Ü.de 2.beyitle yer değiştirmiş

3(a)"Ve göklerin de yerinde mülkü Allahındır". Nur 24/42

147.T.77b, İ.Ü.62b.

6-Kānī senüñ elüñde ne vār neylesek gerek
Allāh neşāt vırsün idüp eyleyenlere

-148-

Meḫ̣ūlū Fā'ilātū Mefā'ilū Fā'ilūn

- 1-Kānī ki cevheri felegüñ dāveri ola
Pertev gedāsi şa'ṣa'a-i ḥāveri ola
- 2-Ol dilberüñ ḳapusına dil eyler intisāb
Reftārı reşk şīve-i kebg deri ola
- 3-Hiç var mı kâ'inātda baḳ gıtme gel derin
Allāh derinden özge ānuñ bir deri ola
- 4-Ol kimse rū-sefīd olur zerr-i sūrḡ-veş
Kim giyse sende bir nice sīm ü zeri ola
- 5-Dünyā-yı dūndan nice me'mūldur vefā
Eyler vefā iderse özün kim eri ola
- 6-Eyler o ḥükmī ḥuşk ü tere bahır ü berre hep
Allāh āh-ı ḥuşkı ya çeşm-i teri ola
- 7-Ol ʿāşık eşk-i ḥasretüñ añlar şuyın ki ol
Göñlī oḳa bir āfete ḳalbi cerī ola
- 8-Añlar ḥarāret-i dil-i ʿuşşāḳı ḡālība
Ol merdūm-i fitāde ki ʿaşḳa ḥaremi ola
- 9-Her ḳanḡı semte çeksek uzanur bilā-ta'b
La siyemmā sūḡan didiḡüñ yaş deri ola
- 10-Ol zen saña nice ola rām anuñ evvelā
Şudur hezār-ı şad pīşī şevheri ola
- 78a 11-Ol kimsedür seri ki degül lāfı serseri
Ol yāre ser-fedālīḡa der ü seri ola

6-(a) Elünde: İ.Ü.de iki tane elinde yazılmış.

148,T.77b, İ.Ü.63a.

3 (a) geli - T.77b.

- 12-°Aşk ol sehi dıraht-ı riyāz-ı kabūldur
Bād-ı havāsınun deme-i şarşarı ola
- 13-Oldur maşūn serr-i aña līb-ı zārdan
Kim kudret-i muḥaṣṣal-ı nef ü zārı ola
- 14-°Aşık odur sıyeh ola āh eşk ser-i ḥıfām
Ruḥsār-ı zerdı yoḥsa ten-i lāğarı ola
- 15-Nāz eyleye dili ola hep sözleri dışı
Mānend-i ğamze ğābede şīr-ı nerı ola
- 16-°Uşşāk-ı kām-yāb odur el Ḥak kī Kāniyā
Bād-ı şabā revişlü peyām-āveri ola

-149-

Mef'ülü Fā'ilâtü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1-Düşme fer ü fikende gerek fikr-i cāhına
Beñzer cihān nümāyişı satranç şāhına
- 2-Oлма metā°-ı zāhıde mağrūr zinhār
Düşme fesād-pişelerün eser-i rāhına
- 3-Yapma tekerrüme nazar itme aşl gerek
Deyr-ı vücūd varsa da nīrū-yı bāhına
- 4-Sen yād-ı bī-devr mi şanursun bu sözleri
Tağlar erir sitem-zedenün yād-ı āhına
- 5-Cān-gāhdur ma°arife gāhınla olma hā
Zinhār beste-dil haber-i şıdk-gāhına
- 6-Oлма ferīgate şeb-ı °ayş ü neşāt da
Bağ hālet-i misāfire-i şubḥ-gāhına
- 7-Döndükçe dönmedir işi aldanma pek şakın
Çarḥün daḥl müsāfide-i gāh-ı gāhına

14 (b) Ruḥsārı: ruḥsār T.

149-T.78a, İ.Ü.63a.

1 (b) cihān:-T.78a.

- 8-Olursa da çü mîhr-ı kiyâ haşşası bedîd
Bağma şu geşt-râz-ı zemînüñ giyâhına
- 9-Dâs meh-ı nevl niçün âvize eylemiş
Çarhuñ nedür nişân-ı rûşen °ömr-gâhına
- 10-Bağma halâşa mîhr ü mehe çarh-ı encüme
Ne şâhne ferikate ol ne sıyâhâne
- 11-Üstündekilerüñ görünür hep nümûnesi
Der-zîr olanlaruñ bağma hâl-ı tebâhına
- 12-Gizlenmiş âfitâbı verâ-yı teğallübe
Akmaz nîk ne renk virirsın çebâhına
- 13-Sertâ-be-pâ-yı müy-me-mûruñ berk-ı günâh
Ey tîr sînemüñ ne gîrersüñ günâhına
- 14-Her gîce itdigüñ görebilsekdi Kânîyâ
78b Bağmak °abeş su şofîlerüñ her gün âhına

-150-

Mefâ°ilün Mefâ°ilün Mefâ°ilün Mefâ°ilün

- 1-Nedür ol nâz ü cîlve dilberân-ı ser-keşânlarda
O şîve var mıdur şîmşâd ü °ar°ar da yabanlarda
- 2-İl içün yırtmak yarmağdur âhen dillerüñ kân
Müşâhiddür bu ma°nâ dîkğat olunsa şabânlarda
- 3-Seni her zerre bir başka ğaflete itmede tavşîf
Kimi allâh kimi yezdândur dîrler zebânlarda
- 4-Sa°âdet meymenet bir terdür aşğâb-ı be-vâdîde
Olur fermân-revâî vâdi-i eymen şebânlarda
- 5-Ararsuñ neş°e-i taḥkîk sifâl-ı sâdeden iste
Ararlar mertebe zâhir gedâlar mertebânlarda

11(a) görünür: görünüb: İ.Ü.

150-T.78b, İ.Ü. 63b.

6-A zâhid kıaltabân kıasret-keşân ol günde bir kerre
Bir adam olmuşu gördün mü sen tek kıaltabânlarda

7-Şehenân aşk-ı alâyişden ızâde revişlerdür
Neler vardır alur göz ile bir baksañ cû-bânlarda

8-Uyanıklar egerçi muıttalıcdır lık fâş itmez
Kıalur şeb-düzdler esrârı mensi pâşbânlarda

9-Şakın dâmân-ı aşkı kıoyma elden vâr ise acıkluñ
Bilürsın Kâniyâ Allâh diyen kıalmaz yabânlarda

-151-

Fâcîlâtün Fâcîlâtün Fâcîlâtün Fâcîlün

1-Saña acışık olan olsa dağıdır mi hiç tu
Seyyimâ kıultü femen aktele inni diye tu

2-Çıkdı feryâd ü fığanum gıderek nüh felege
Dağıbir vuşlat içün ol yüzi mâhım dir ne

3-acışkın kıorkudur ol şüh-ı sebük-ser-gâhı
Hvâhiş-ı büsede oldığıuñı sezse dir be

4-Deşt ü kühi nice kıoldurmaya Mecnûnlar kıim
Hüsn-i leyli bu tecelli-gedede kıi dergeh

5- لا تَقْنَعُ مَا عَجِبُوا مِنْهُ قَانَ قَلْبُ فُقُل
فَيَسِرُ أَقْوَالُكَ الْآلَاخِ الْحَمِيرَةَ فُزْ

6- فَمَا خَالَ بَيْنَا دِيكَ قَلِّ لِلْهَيَا
مَالِكِ الْمَلِكَةِ إِذَا سَفَرُ صَبَحَ شَمْسُهُ

7-Kâniyâ rû-yı sepîdânla kıur encümeni
Tâ şû-yı encümen-ârâ-yı vücûhu'l-evce

-152-

Mefâcîlün Mefâcîlün Mefâcîlün Mefâcîlün

1-Düşer dil âsitân-ı dilbere meyğâneden sonra
İder bir secde-i İskenderi ammâ neden sonra

151-T.78b, İ.Ü.64a.

152-T.78b, İ.Ü.64a.

2-Der-āğuş eyleyüp koğdum yañagın cām-ı h^vāb içre
Didi rahm eyleyüp nüş it lebüm ammā neden şoñra

79a 3-O mest-i sāğar-ı nāzuñ elin ayağın öpdüm lik
Lebin öpmek kati müşkil iken peymāneden şoñra

4-Niçün rahm eylemezsin ey cihān-efrūz-ı istiğnā
Bu deñlü şiveden ızār-ı küstāhāneden şoñra

5-Bu şüret-hāne-i ʿālemde yokdur cā-yı āsāyiş
ʿAceb kande gidersin Kānlyā meyhāneden şoñra

-153-

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1-Fitne pābūş öper dil-dār-ı mest olmuş yine
Ġamze ol terlikle gör hançer be-dest olmuş yine

2-Nağme-i şeh-nāza boğdurmuş niyāzı ġālibā
Nāle'-i ʿuşşāk bir kaç yerde pest olmuş yine

3-Bülbülün yapsa yuvasın gül deñülmez reng aña
Şuʿle-zār-ı renk-i gül cā-yı neşest olmuş yine

4-Çin-i sihr pā-yı nigāh-ı germle başmış o şüh
Sine-i gül çatlamış yer yer şikest olmuş yine

5-Hād-nücūd zennār bend-i tāze ʿahd oldum bugün
Güşe-i vahdetde Kānı ħod-perest olmuş yine

-154-

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1-Düşdügünden ağlarum yārün raķibān üstüne
Sevdigüm ġavğa bütün ʿālemde yorğan üstüne

2-Gönlümü gördüm ħatın müyunda ben āvihte
Şan şikest-i taʿlik yazmışlardı reyħān üstüne

153-T.79a, İ.Ü.64a.

154-T.79a, İ.Ü.64a.

3-Cānı bir şiveyle ol tıfl-ı melek-hū istemiş
Dönmesün bārı sözünden baş degül cān üstüne

4-Ḳadd-i yāre eskef-i zerrīndür kuş konduran
Fāhte konmuş gibi serv-i hırāmān üstüne

5-Fıkr-i gīsū-yı siyāha düşmesün bī-çāregān
Ol belāyı atma ʿuṣṣāk-ı perīṣān üstüne

6-Çeşm-i hūninde hayāl-i ḥattı olmaz cāy-gır
Ḥatt yazılmaḳ mümkün olmaz Kāniyā kan üstüne

-155-

Mefʿülü Mefāʿilü Mefāʿilü Feʿülün

1-Cānā güzel olursa baña sen gibi olsa
ʿĀşık da olursa saña hep ben gibi olsa

2-Ḥāl-i siyehi ʿanbere taʿn eylese ammā
Ol şūḥ-ı siyeh-çerde hemān ben gibi olsa

3-Keşti-i tevekkülle gönül eylese gül-geşt
Himmet aña bambaşkaca yelken gibi olsa

4-Te'şīrde her ğamze birer tīr-i hevāyl
Müjganlar ammā ser-i sözün gibi olsa

79b 5-Süzülse yürise böylece ʿāşık-zāruñ
Pā-tā-be-ger beyān ser-i dāmen gibi olsa

6-Her dāğ-ı dil ʿāşıkını eylese rüşen
Sūraḥları sīnede sözün gibi olsa

7-Her şerḥa birer ser ü serā gül-şen-i taḥkīk
Her yāre siyeh ğonca-i sevsen gibi olsa

8-ʿĀşık kalıcak rāh-ı muḥabbetde pīyāde
Şevḳ ü taleb esvātla tevsen gibi olsa

155-T.79a, İ.Ü.64b.

2 (a) Ḥālī ḥāl: T.

6 (b) sözün: revzen: T.

9-Her güher-i esrâr dizilse rek-i cāna
Şanduka derûn cān evi mahzen gibi olsa

10-Bu çarh ü havâdiş ile Kāni-i ʿirfāna
Teşbîh-i kef-ü deste dehādan gibi olsa

-156-

Mefʿûlû Mefāʿilû Mefāʿilû Feʿûlûn

1-Düşdi güzelim pâyımıza ğam ğam içinde
Cevher gibi tîğ ü deyr ğam ğam içinde

2-Bir merhem ʿaceb var mı didim dâğ-ı derûna
Geldi didi gel leblerimi em em içinde

3-Bezm-i ğam-ı ʿuşşâkda var diñle nevâyı
Zîr-ender-i zîr idi nevâ yem yem içinde

4-Gel hâkde gör ceyl-i nüfûsı mündahıl
Key key omuzunda yatıyor cem cem içinde

5-Vâdi-i ğam-ı kâkülüne toğrica çıkmak
Mümkün mi gire der-gire vü ham ham içinde

6-Almış yine ortaya dili ğamze ü müjgân
Hançer kılıç üstünden aşar dem dem içinde

7-Ürkindi bıraktı yine ol âhû-yı vahşî
ʿUşşâk arasında göreñ rem rem içinde

8-Birden tıkıyor hiç nefes almağa komaz çarh
Bu nâ-yı gulûde göre gül dem dem içinde

9-Ben kâkülünü dil ser-i gîsûları kokdı
Aldık kokusun vuşlatınuñ şem şem içinde

10-Tîğ-i nıgehün ğamzelerün ile bir olmuş
Hançer görünür cevhere-i şam şam içinde

10(a) ʿirfāna: ʿirfāya İ.Ü.

156-T.79b, İ.Ü. 64b.

10 (a) ğamzelerün: ğamze gerün İ.Ü.

11-Emsem °aceb emsem ola mı la°lũñi didüm
Bir ſıve ile söyledi ki em em içinde

12-Ĥaṭṭuñ ruḥuña yazdı yine tüm kitâbı
Geçdi ſeref-ı sems-ı ḥüsn tüm tüm içinde

13-Ġam dilde ṭururken yine hıcrâne ſataşdı
Çarḥ-ı felek itdi kederi zam zam içinde

14-Gırsem ḥarem-ı ka°be-ı vaşla yata düşsem
Seccâde-ı pür dâğ-ı teni sersem içinde

80a 15-Söz kalmadı ki söylene bilmem hele Kânî
Kaldım bir alay bî-hûde-gû sersem içinde

-157-

Mef°ülü Fâ°ilâtü Mefâ°ilü Fâ°ilün

1-Yâr iltifât-ı °aşıka hem-vâre itmese
Ammâ nevâzîşî daḥî ağyâre itmese

2-Cem°iyyete olurdı perîşānlıgum bedel
Şemsîr-ı ġamze cısmımı şad-pâre itmese

3-Bu dâğ ü şerḥalar sebab-ı inşirāḥ idi
Kālbim nigāḥ-ı nîmi bütün yâre itmese

4-Gül-ğonca dermeyem o ser-â-pâ-yı cāmesin
Canfes yeten çiçeklü yeşil ḥâre itmese

5-Secde iderse o mehe Şofî-ı ḥār güzel
Ammâ °işāye cübbe dü-sitâre itmese

6-Birden olurdum uğrar idüm iki günlüğe
Ol çār-ı ebrûvānuñ eger çâre itmese

7-Kânî konardı ol daḥî bir āştyāneye
Bindik zen-ı dehen dilim āvâre itmese

-158-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1-Geçdi ol yāre beni ağyār-zār itmem yine
Geçse dilden gızlū biñ ok işkār itmem yine
- 2-Yār benden °ār ıder ben °ārdan °ār eylerüm
°ārdan ölsem de istiḥşāl-i °ār itmem yine
- 3-Bir kararā göz karardır ol siyeh-dil katlime
Ger pegim kopmam derūnum bī-karār itmem yine
- 4-Pīr-i mey muğbeçe dirler bir civānı sevķ ıder
Beyt girmek ğayrīsın ben ihtiyār itmem yine
- 5-İtibār ehli baña biñ itibār eylerse de
İtibārata virüp yüz itibār itmem yine
- 6-İsterüm āyīne-i cān ü dil olsun ser-nümā
Līk o sırrı cevher-i cānā ğubār itmem yine
- 7-Cevri-i kakhār-ı nazmuñ olmasa sırında ser
Kāniyā tanzīre bezl-i iktidār itmem yine

-159-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1-°Aşık olsun mu bu kim terk-i diyār it göz göre
Terk-i cān it hoş olur mu terk-i yār it göz göre
 - 2-El hāzer bī-dār iken endiše-i gül-būsedden
H^vāb-ı nāza varmadan olsun mu var it göz göre
 - 3-Terki terk itmek çü °ırfān-ı haķıķı didiler
Terk bir kayd-i degerdür itibār it göz göre
- 80b 4-Bülbüle taķlīd o kül-ḥande toķunmaķdur velā
Gül-şen-i kūyunda ṭur zār-ı hezār it göz göre

158-T.80a, İ.Ü. 65a.

4 (b) Beyt: bindi: İ.Ü.

159-T.80a, İ.Ü.65b.

5-Göz görürken kesb-i isti^cdād-ı rü'yet itmelü
Ey Me^cāza'llāh hasretle güzār it göz göre

6-Yārī ağyār ile görmekten vaṭanda Kāniyā
Yum gözün terk-i diyārı ihtiyār it göz göre

-160-

Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün

1-Getürmez hāṭıra bir kimse yād itmez hemān olma
Kimesne nā-murāduñ bir murād itmez hemān olma

2-Görür ittibā^cınuñ maḥzūn maḥzūn gezdiğın lā būd
Anı bir tesliyetle bārī şād itmez hemān olma

3-Kimesne du-sitān pesmand-kānın farṭ-ı şefkatden
Berā-yı hāṭır-ı aḥbāb yād itmez hemān olma

4-Kefīl zinde-i hāzır-ı vaṣī'i mürde-i gā'ib
Dıdırdüb kendüye bir ṭarfe o itmez hemān olma

5-Halāde-i taḥiyyet tuḥfe-i maḥşūş-ı da^cvetden
Saña bir dü seng ihdā-yı zād itmez hemān olma

6-Senün ḥürmetüne rahmetde mūr olmañ niyāziyla
Der ü ten mezra^c-ı zātü'l-cirād itmez hemān olma

7-Ne düşmenden ne dostuñdan mürüvvet iste ey Kānī
Abes kimse saña baḥş- fevā^cid itmez hemān olma

-161-

Me^cülü Mefā^cilü Mefā^cilü Fe^cülün

1-Yā Hāḫ beni Ḥazret-i Allāhı unutma
Kulsun kul iseñ kulluk idüb şāhı unutma

2-Rāhi olacaḫsın o yola bir gün olacaḫ
Evvel ola gör rāhı o şeh-rāhı unutma

160-T.80b, İ.Ü. 65b.

6 (a) ḥürmet: ḥürmet: T.

161-T.80b, İ.Ü.66a.

2 (b) o:ol İ.Ü.

3-Cehd it dime bîr gün iderüm belki tedârik
Gâhî añub ol pâdişehî gâhî unutma

4-Rehberlik ider Hâzret-i Allâh'a gıderken
Gönder peşin ol âh-ı sihr-gâhı unutma

5-Yan hasretle dök o kızıl kanları gözden
Dâğ-ı ğamı derd-i dil-i cân-gâhı unutma

6-Bir gün ki ap añsız seni da°vet idecekler
Añ ol günü ol da°vet-i nâ-gâhı unutma

7-Kānī yetişür ol vaqt Allāh unutmaz
Sen de kerem it Hâzret-i Allāh'ı unutma

-162-

Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün

1-Fem ü leb ruḥ zenah ber-büse-zār olmaz bu yerlerde
Terenc ü püste gül-i gülnār añār olmaz bu yerlerde

81a 2-Yıkar bîr cümlede zîr-i temelden dilberān elbet
Binā-yı şabr °aşık-ı üstüvār olmaz bu yerlerde

3-Temiz eşḥābı zevk-ı hāl ile hoş-ḥāldür her vaqt
Çü ibnî'l- vaqtı vakf-ı intizār olmaz bu yerlerde

4-Göñüllerde nihānıce tüten bū-yı vefā āsā
Tolanur gerçi °irfān iştihār olmaz bu yerlerde

5-Ḥaṭ-ı nāzuñ neşesti cevher-i āyīne-i dildür
Olur āyīne vü cevher ğubār olmaz bu yerlerde

6-Ḥaḳıḳat nesme-i şām ü eriḥadan °ibāretdür
°Abîr-i °tibāra °tibār olmaz bu yerlerde

7-Revān-ı Nābi-i mağfūra ṭab°-ı pāk-ı Kānīden
Aransa bundan a°lā bîr güzār olmaz bu yerlerde

-163-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fa'lün

- 1-Koma çeşm-i dilli h^vāb ile kapağı şîşe
Kas kavır mürğ-i kebâbı bedeli çek şîşe
- 2-Eylesün dîdelerün nār-ı tecelli rûşen
Tâb-ı meyle niceye dek bün-i müjgân pîşe
- 3-Ğaye-i ğaybe mülâşîk gerek etrâfı dîlün
Olamaz mü'esside-i sırr-ı kazâ her pîşe
- 4-Hîred-i hîrde şināse olamaz kes-i rehber
Hiç muhtâc mı fetvāya fütüvvet-plşe
- 5-Müslümāna ne belâ olmadığı kâfidir
Müslümân ol dime ğafletle o kâfir kışıye
- 6-Kāniyâ yâre pek aldanma ki iskeste ider
Dilünü seng-i cefâlarla mişâl-i şîşe

-164-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1-Bakma dikkatle ğazab vaḳtı amān çehresine
Uğrarız ğamzesinün nāvek-i ta ta kehresine
- 2-Komuş ol şūḥ ser-i sellim-i nāza ayağın
Meger ol bām-ı kazâdan uma nev-res āyine
- 3-Sînemi oya oya yağlığın ezdi çekerek
Dest-māl-i sitemün bakma şakın çevresine
- 4-Kimseler kâbizü'l-ervâhdan olmaz me'mün
Laḥd çün mehd-i sehm-nâk bün-i kabresine
- 5-Kaniya aşkla yanmamaga bir çare ara
O zebânı peçenün kartı ne nevresi ne

-165-

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

1-Gördüñ zamāne uymadı sen uy zamāneye
Aldan derūğa lāfa inan uy terāneye

81b 2-Kuş kondurur ser-i saḥne Kays-vār-ı aşk
Konmaz bu mürğ egerçi ki her āştyāneye

3-Sen feth-i bāb-ı vaşl ide dur teke-veş hemān
Başdırma ehl-i ʿuḳdeyi ol āsitāneye

4-Olmaz bahā metāʿ-ı . vişāle niyāz-veş
Virmez niyāz-ı fūrce-i fırsat bahāneye

5-Hālün gibi lezīz midür ḥabbe-i lezīz
Şekker uyar mı leblebū-yı şāhidāneye

6-Ol zārı yānebilse gerek lāf-ı ḥuşk ile
Mihr-i giyāyı pīş çeken rāz-ı yāneye

7-Eyler mi erbaʿine bu faşluñ iʿtibār
Kānī şovuk baḳan kişl bu celle ḥāneye

-166-

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1-ʿUyün-ı ehl-i ḥaḳḳa maṭmaḥū'l-enzār olur kıble
Mütün-i mecr-i māndan māḥi-i evzār olur kıble

2-Ve seḥaşvi günāh olmaḳda ḳalmaz zemzeme ḥācet
Sirişk-i ḥāceyāndan şöyle deryā yār olur kıble

3-Evinden ḳapūsından kimseyi Allāh redd itmez
Anuñcün gāhda buse ki eşrār olur kıble

4-Görür ʿaks-i cemāl-i bā-kemāl şems-i taḥḳīḳi
O pīşāniye kim āyine-i ishār olur kıble

165-T.81a, İ.Ü.66b.

7 (b) şovuk: şoḡuk: İ.Ü.

166- T.81b, İ.Ü.66b.

- 5-Dıraht-ı taze yār-ı °ömrden müşmer-ter it zannı
Ki lâ-büd menbit-ı her seyyidü'l ezhār olur kıble
- 6-Ebābıl Ebrehe-keşlik ne ma°nîdür hayāl eyle
Nice te'dib-ı bahş düşmen-ı bed-kār olur kıble
- 7-Gelür ebkār-ı feyz ol sâhada °arz-ı cemāl eyler
Ziyâret-gâh-ı erbâh-ı dem-i îkār olur kıble
- 8-O rûhānıyyet ol zîbâ şürûk-ı nār-ı feyzâ feyz
Şafâ bahşlde şâfi niyyete hem-vār olur kıble
- 9-Şabāhü'l-hayr sîmā-yı sa°adet andadur Kānî
Şümûs-ı ğayb feyze maṭla°ü'l- envār olur kıble

-167-

Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün

- 1-Seni ey şūh vaşfa h^vāhışüm vār mağz-ı hātırda
Dili harc itmege şāyeste cevher nist zāhırde
- 2-Dil-ı °uşşāk elbet müncezibdür semt-ı hūbāna
Mürāci°dür efendi mu°teber-ı lâ-büd şanma yerde
- 3-Edā-āmuz tarz-ı şive-ı hūbān-ı Türkistān
Neşāt- efrüz-ı şevk-ı rû-meyān evvelde āhırde
- 4-Tevāzu° meskenet-ı aḥz-ı pā-yı °lzz ü rifatdur
Hoş olmaz mı ru°ūnet ḳalmasa herkez ara yerde
- 82a 5-O āhū peççenün şevkıyle ğayrı serseri Kānî
Birāz bâşum alub ya gezmeyem mi kırdā bayırda

-168-

Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün

- 1-Dilüm ḳanlar yutar ḳanlar döker göz ḳana müstağrak
Bu demlerde °aceb şol cān sersem ḳande ben ḳande

8 (a) nār: na:İ.Ü.

167-T.81b, İ.Ü.67a.

3 (a) hūbān: cūbān T.

168- T.82a, - İ.Ü.

- 2-Odur vallāh ālūde ben āl-i ʿabā ḥaqqı
Gözümde kanlar akıtdum ya şebnem kande ben kande
- 3-Demüm dāğum ğama hem-dem hem āb akıdırum hem dem
Ġamın yoklar beni dem dem verem dem kande ben kande
- 4-Gözüm merdümleři āğuşta der-ḥūn ben şehīd-i ʿaşk
Baña ādem dinür mi ğayri ādem kande ben kande
- 5-Egerçi ʿālem-i āb içreyem yem ḥūna müstağrak
Bu talğunluk vār iken bende ʿālem kande ben kande

-169-

Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün

- 1-Şeb-i zulmāda nūr-ı Ḥaḳ gibi pinhāndur kahve
Ya zulmāt içre reşk çeyme-i hayvāndur kahve
- 2-Nebātīdür dili hayvāndan da dāye düzd olmuş
Tesettür itmiş anda gerçi kim hayvāndur kahve
- 3-Te'emmül eyledikde maʿnī-rahmāni zāhirde
Muharrāyāta güyā rahmet-i rahmāndur kahve
- 4-Görünce baʿsı elbet münkerān baʿsı ider ikrār
Hele şükr ʿulu kabrinde kīne cāndur kahve
- 5-Kibāruñ yüzi ağıdur siğaruñ defʿ-ı sevdāsı
Hele ārāyış-ı her bezm ü her dīvāndur kahve
- 6-Habeş reftār ʿasel güftār demi gerdārdur ammā
Necāşīdür süveydālarda zengin ḥāndur kahve
- 7-Muʿāvīndür ser-i sevdā-yı ḥübān-ı siyeh ḥāle
Hele hele meşreb-i sevdā ger ʿirfāndur kahve
- 8-İder ifnā vücūdın baʿd cüst-i cū-yı vaşl eyler
Ferīde-ḥān "küllu men ʿaleyhā fān"dur kahve

169-T.82a, İ.Ü.67a.

3 (a) zāhirde: zāhirdir: İ.Ü.

5(a) ḥāle: ḥacale T.

8-(b) "Onun üzerinde bulunan herkes fanidir." Rahman 55/26.

9-Egerçi esvadānda rū-sepīdān neş'e bulmazlar
Velākin kareler mülkünde şan şultāndur kahve

10-Muvakkīt mey gibi Kānī degüldür neş'e ü zevki
Şafā bahşâyılığda her dem-i dehrāndur kahve

-170-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1-Reng, işve, şive ki bir hüsn-i diger virmese
Ab-ı şive şu'le-i ruhsāruña fer virmese

82b 2-Telhi-i hicrānuña tākāt getürmezdi gönül
Fıkr-ı vaşluñ lezzet-i gül-ķand-ı şekker virmese

3-Ol behişt-i nāz olmazdı torāvet-yāb-ı hüsn
Selsebil-i vaşl aña peygām-ı kevşer virmese

4-İtibār itmez metā°-ı vaşluñ istibdāline
Eşk-ı °aşık sım-ı ruhsārı eger zer virmese

5-Sāyesine kim ider ol nev-nihālün ilticā
Refte refte şāh-sār-ı kām̄eti yer virmese

6-Ayağın öpdürmege kām̄il mi olurdu meger
Bī-ser ü sāmānlar uğrına ser virmese

7-Hiç mümkün mi idi pā-bend-i zülfünden rehā
Āhū-yı pür meşk kād baħr-ı °anber virmese

8-Heft nīsān-ı °ināyet reşha rīz olmaz aña
Yılda bir kerre şadef bir meşt-i güher virmese

9-Bu zemīnlerle ne mümkün kām almak Kānıyā
Kām ruḡsat-nāmesin çarḡ-ı sitem-ker virmese

9 (b) kareler: käre: İ.Ü.

170-T.82a, İ.Ü.67b.

5 (a) Sāyesine: sāyesinde İ.Ü.

-171-

Mef'ulü Fā'ilâtü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1-Olmaz muḳābil-i rūḥ-ı dılber her āyine
Çeşmān ü ebr-vānda ister her āyine
- 2-Pek rū-sefīd şaf-derūn-ı hoş-nümā gerek
Olmaz sıyāh şaḥra-ı bed güher āyine
- 3-Olmaz şurūṭı birşerefü'ş-semsle tamām
Sāl-ı vişālinün şeref ister her āyine
- 4-Māh-ı felek degül yalufız şaḥḥ-ı ceyb iden
Çık ser-fürü ide heme aḥter her ay āyine
- 5-Mihr-ı sıpihr-ḥüsn meh-ı burc-ı ān iken
Her āftāb sâ ki mey beñzer her ay āyine
- 6-Temkîn sedd-i Sikendere ĩrās-ı dehen ider
Yol virmez ehl-i miknet olan gırye āyine
- 7-Ol naḥvet o ğonc dü lāl istemez disün
°Arz-ı cemāl eyleseler ger her ay ne
- 8-Hind-ü-sitān-ı ḥüsne sıyeh-çerdegān-ı Rûm
Varsa eger mi bâş meger şāha rāyine
- 9-Ḥurşīd-ı ḥüsn esdün eger gösterirse bâş
Gırsün şermle ey kamer ebher ey āyine
- 10-İtme tevā'id-ı zen-ı dünyāya i'timād
Tursun mu hiç °acūze ma'tūha rāyine
- 11-Tevḥīd ehli şofī-ı ḥama uyar mı hiç
Nūr-ı şu'ā-ı ma'rifete mazhar āyine
- 12-Ḳaysuñ hevā mı zinde söz mi mu'teber mīdūr
Mecnūnluğında olmayacak şübhe rāyi ne

171-T.82a. İ.Ü.67b.

2 (a) sefīdī sepīd: İ.Ü.

5 (b) āyine: ne İ.Ü.

83a 13-Āyin ruyun güzāfa kulak tutma Kāniyā
 Āyin-i ʿaşk uyabilir mi her āyine

-172-

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

- 1-Sīnesin göstermez açmaz ol deri birden bire
 Bād-ı serv-ābdan şaklar deri birden bire
- 2-Şöyle oldum çeşm-i düz semt-i bāb-ı vuşlatuñ
 Zarfdur şanmam hele harf-i deri birden bire
- 3-Hak sözi evvel-be-evvel söylemez medhin müzāk
 Bulmadım bu bābda toğrı deri birden bire
- 4-Egrilik tahrīf erbābından anlatmaz peşin
 Añlaşılmaz harf-i bā lüknet deri birden bire
- 5-Gözlerin bir lahza kıpmaz ʿāşık-ı hasret-zede
 Devşirilmez bī-tekellūf yaş deri birden bire
- 6-Istılāh-ı ʿaşk bir başka edādur Kāniyā
 Fehm olunmaz Fārisiyyāt deri birden bire

-173-

Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün

- 1-Tururken ʿaks-i rū-yı yār mirʿat-i derūnumda
 Açılmaz mı gül-i ümmīd-i dağ-ı lāle günümde
- 2-Derūnumda cünūn ol rütbe teʿsīr eylemişdür kim
 Nümāyān nāle-i zencir her mūy birūnumda
- 3-Müʿeyyeddür kemāl-i küfr-i ʿāşık naşş-ı ĩmānı
 Budur ʿayne'l-yakīn-i meşhūd-ı mirʿat zanūnumda

172- T.83a, İ.Ü.68a.

6 (b) Fārisiyyāt: Fārisiyyāb: İ.Ü.

173-T.83a, İ.Ü.68a.

1 (a) derūnumda: derūnda T.

3 (b) zanūnumda: zanunda T.

4-Bakarken gerden kâfûr güne hîn-i besmelede
Nedür bu cûşis-i pey-der-pey ey kaşşâb hûnumda

5-Ben ol gümgeşte-i şahrâ-yı bî-pâyân-ı aşkum kim
Niye benden şorar râh-ı ümîdi reh-nümûnumda

6-Ben ol çâbuk-süvâr-ı arşa-ı elâm ü ekdârum
Kı bâl ü per olur peydâ ten-i eşb-i harûnumda

7-Tehl mağzam felâţun zann ider ammâ beni herkes
Ümîd-i neş'e eyler nûş câm-ı ser-nigûnumda

8-Degül Mecnûna teşbih eylemek Kânîyi şâyeste
Hezârân kays hayrân hâlet-i hayret-fuzûnumda

-174-

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1-Reşk-i füzûnla geliyor cânım ağza
Virdikçe sen rakıble hep ağız ağza

2-Ayran olur yoğurt gönül akıbetçe sūd
Gelmez o sūd koçar dehen-i nâz ağza

3-Yok yok neden sezâ dimiş ağıyâr bûseme
Söz vār mı şu fırıbe leb ey bak şu ağza

83b 4-Zevk-i lebüñle bir mi güvârişde cû-yı şîr
Şâfi süduñ müşâbeheti var mı ağza

5-Kânî amel şahîfesinüñ görse bir yüzün
Lâ-bûd demek gerek hele bir yüzi ağza

-175-

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

1-Nûş-ı mey-i gülgünü leb-i câme tıyurma
Bûs-ı leb-i yâr it fem-i gül-fâma tıyurma

6 (b) harûnumda: harûnumda: İ.Ü.

8(a) Kânî (y1): - : T.

174-T.83a, İ.Ü.68b.

175-T.83b, İ.Ü.68b.

3-Ben de ʿāşıklar ʿadābından olaydım maʿdūd
Bağda bakmaz idüm şekl-i hezār oldığıma

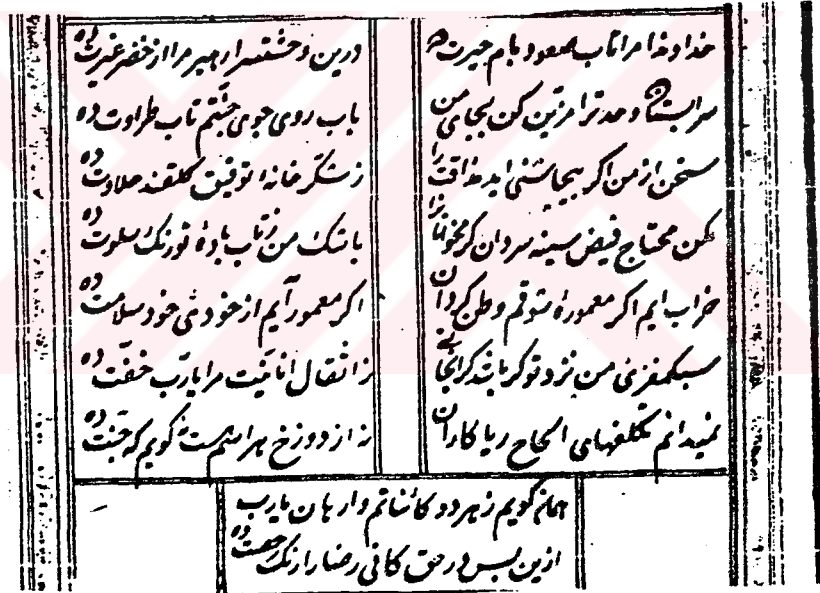
4-Arkasında o tebek zevk ü şafādur maṭlab
Līk maḥcūb olurum kendüye yār oldığıma

5-Sefer-i bādiye-i ʿaşka ayaklanmış iken
Pek kederlendi gönül nefse süvār oldığıma

6-Vasat-ı ḥāl-i veşk-ı dile eyle nazarı
Bakma şüretce benüm ehl-i kenār oldığıma

84a 7-Kāniyā lebb-i meʿānī beni canlandırdı
Tevbe sevdā-zede-i nakş-ı nigār oldığıma

-178-

6 (a) ḥālī: ḥālī: T.83b.

178-T.84a, İ.Ü.69a.

-179-

الهی از شراب فیض ناکاهی مدادم ده مرا از هر خند نازگفتدستی بخش زاه صبحگاه نامیدی روزگار بی جو خیر الزاد نقوی بود و زخم محو دم کتبی بود نام خوانده ترا خط پیشانی ز مادت غاشی افزون شود و ز کم می آید فراخی از سعادت سلامی از سبیل می رسد	ز رنگ ابروان ساقی بمجلس مدادم ده ز بیدار ستور زان فوق شوق مدادم ده ز آه سبکاه سبیه بختی بیاد دم کرم فرما ز بی زادی در این شهر مدادم ده ز حرف خود کجا بمیدیدی بوی کش دم چه حرف نمیده تاراج کردی باری مدادم ده صماخر را سعادت باد و حرف سعادت مدادم ده
---	---

84 b

الهی بوی تاب مکت نرود و عا دم ده ز نقد عمر رفته مشکلی مزو مدادم ده رواج کالها بارونق داد و ستاد دم الهی لطفکی فرما ربانی از کس دم الهی مایه تاب کر بندی بیاد دم	ز دانش ساختی باغ دم در سینه دم جو یوسف بند کانت اینچنین زان دم چه نقد معرفت دادی خرم بزم کجا باشد جو خرم را که انتر کرده از قطره باغ دم دل باد و زان افسرده ترا زاه سرد دم
بیا تا کلبه کانی بهشت خلد را نازد بیا که بوم ترا یارب نمیکویم مدادم ده	

-180-

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1-Muvāfıkdur hevā-yı aşk ervāha hevālarda
 Nevā-yı şevk gāyet sevdiğim hoşdur nevālarda

179-T.84a, İ.Ü.69a.

180-T.84b, - İ.ü.

1(b)hoşdur: - T. (Bunu İ.Ü.T.517 no'lu eserden öğrendik)

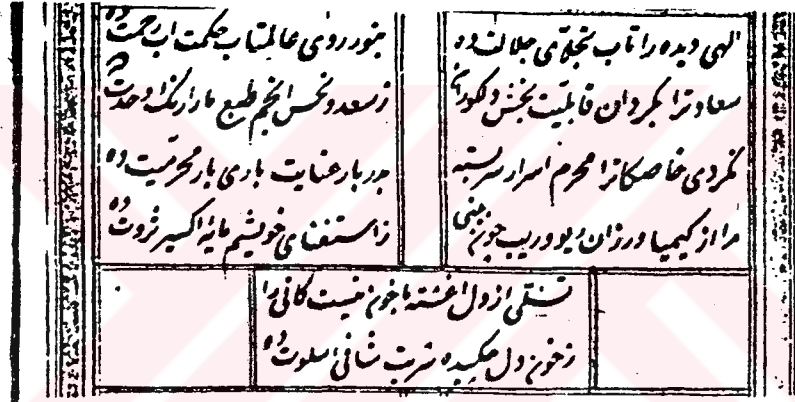
2-Yuvalanmak senüñ haddüñ mi şāh-ı sidrede ey zāğ
O ʿanka beççe-i pür nāz yavrılar yuvalarda

3-Senüñçün ağlamakda buldığım zevki hakk-ı zemzem
Degül bulmak müyesser sevdiğim ğayri edālarda

4-Ne maʿcün olduĖuñ maʿlüm oldu ey rahīk-ı ʿAdn
Devā-yı Kādi-yü'l-hā cātı gördüm ben devālarda

5-Yuvalanmak ser-i ʿuşşāka birbēziçedür Kānī
Keser ʿuşşākınuñ başların ol hūni yuvalarda

-181-

-182-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1-Şemʿ-i bezm-i şuʿle-gāh-ı vaḥdetüñ pervānesi
Olmaz ey dil kār-gāh-ı hikmetüñ pervānesi

2-Olsa pervāze gönül āmade pür pervāndur
Himmet etmez şanma şıdķ-ı niyyetüñ pervānesi

181-T.84b. İ.ü.69b.

182-T.84b. İ.Ü.69b.

- 3-Şevke-i gül-nahl-ı ıkbāle dırāz-ı engüşt olan
Olamaz ʿālemde şān ü şevketüñ pervānesi
- 4-Şeb-çerāğ-ı küngür-ı devlet söner mi bāddan
Feyz alur Rūhü'l-Ḳudüs'den devletüñ pervānesi
- 5-Hem-nefesdür Rūḥ-ı Cibrīl ile ʿAnḳā-yı himem
Rūḥ-ı rıdvāndur rıyāz-ı cennütüñ pervānesi
- 85a 6-Ḳonmasa fānūs-ı himmet fark-ı şemʿ-i devlete
Olmaz elbet meclīs-ı ünsiyyetüñ pervānesi
- 7-Ser ü diller germi-i ervāḥdan mahrūmdur
Ḥūn-germāndur bu ser-germiyyetüñ pervānesi
- 8-Şuʿle-zārdur çün fitil-i şemʿ-a-i revḡan-nedān
Ḳaydan āzādedür bu neşʿetüñ pervānesi
- 9-Gerçi kandil-i muḥā-reyb ḳalub olmaz canī
Ḳala mı bī-nūr āver sen tıynetüñ pervānesi
- 10-ʿAdetu's-sādāt çünki sādetu'l-ʿādātdur
ʿĀrif iseñ ola gör bu ʿādetüñ pervānesi
- 11-Şems-i Tebrīzi olur Tebrīz-i teb-lerze keşān
Yaʿni Mevlānāmı ʿālī himmetüñ pervānesi
- 12-Neşʿet-i uḥrāya eyle āḥirü'l-emr iʿtibār
Evvel āḥir olma gel bu neşʿetüñ pervānesi
- 13-Ḥaḳdan ister bīm-i dil yohsa bu dehşet-gāhda
ʿĀrif-i Billāh degül bu neşʿetüñ pervānesi
- 14-Siyme divār-ı kadīm-i mescide olma helāk
Ne hemīn olsun medār-ı vaḥşetüñ pervānesi
- 15-Rīze rīze ol şanevber şekl-i ḥunīn-i fāmdan
Āb ü reng āl olasin tü vaḥdetüñ pervānesi
- 16-Ḥırḳa-i peşmīne-i şevki dest ḥāk eyleme
Gālib esāsında ol bu kisvetüñ pervānesi

4.beyitten itibaren İ.Ü.de beyit sayısı fazla olduğu için beyit numaraları değişiyor.
9.-T.

17-İşte mevlânâ yüzünden şümme vechü'llâh yüzün
Tâ olasin hân-kâha fıtratuñ pervânesi

18-Hazret-i Neş'et Efendiye idüb hıfz-ı cenâh
Olma ğayrı Kâniyâ şu neş'etüñ pervânesi

-183-

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1-Nedür âyîne-i ruhsârda jengâr küsdün mü
Cebînünde niye bir çîn-i nahvet vâ r küsdün mü

2-Nedür pîşânı-l pākūñde meşkin turre-i der-hîn
Kararmış ebruvân-ı şūh-ı °anber yâr küsdün mü

3-Kızarmış tâb-ı reng-â-renk ile farf-ı tehevürden
Yañagında yine bir özge hâlet vâ r küsdün mü

4-Bu nâzişlerle cānâ yürüyüşden bellüdür elbet
Nedür söyle deger reftâr bu reftâr küsdün mü

5-N'olur sen de dîseñ ol şūh-ı şlr-niğāra ey Kāñi
Nedür bu çend-i rūza °lzzet-i dîdār küsdün mü

-184-

Me'ülü Mefâ'ilü . Mefâ'ilü Fe'ülün

1-°Aşkuñ şanma mülk-i dile velvele virdi
Bīm-ı haft-ı °anber-şikenün zelzele virdi

2-Serv-ı çemenün kaddını bükdü kadd-ı nāzuñ
Şimşād ile ol serv-ı çemān el ele virdi

85b 3-Sākī kadehe bādeyi ben eşkimi dökdüm
Şevk-ı rūh-ı pīrāyı yine sel sele virdi

4-Birbirine tayandı yine °aşk ü hüsn āh
Ol iki belā-yı ezeli bel bele virdi

183-T.85a, İ.Ü.70a.

184- T.85a, İ.Ü.70a.

2(b) Şemşād ile: şemsādla. İ.Ü.

- 5-Gīsū-yı siyeh-kāruñ üzüb rişte-i cām
Sāz-ı nigeñi düzmek içün tel tele virdi
- 6-Şofî bu gice meclise geldi şehir üstü
Kalkal diyecek halk-ı sebû kalkala virdi
- 7-Ağyār rākibe haber-i vuşlat uçurmuş
Sende baña vir sevdiceğim el ele virdi
- 8-Nev-peççe °Arab kâle feheli taṭlibû vaşlān
Lā te'emmüle iş teri hel hele virdi
- 9-Ben āh iderüm bād-ı şehir zülfünü oḡşar
Sen reşk ile var es şavur ol yel yele virdi
- 10-Kāni çün ııldar felegün pençe-i rāsti
Bahtuñda elin gördü kader sel sele virdi

-185-

Mef'ûlû Mefā'îlû Mefā'îlû Fe'ûlûn

- 1-Ġam aldı benüm dört yanımı cān saña kaldı
Eyü bilesin çünkü bu kurbān saña kaldı
- 2-°Aşkuñ dil-i °uşşākı Hüseyniye çıkardı
Taḡsîn ide gör hüsnünü iḡsān saña kaldı
- 3-Ey pādeşeh-i mülk-i melāḡ at yeter oldu
Etdüñ sitem- ābād bizi dīvān saña kaldı
- 4-Biz kesdik °Uṭaridden ümîdi hele şimdi
İş ba°d-ezin ey himmet-i keyvān saña kaldı
- 5-Geydirdi berehne dilimiz şu°le-i şevküñ
Ey cāme be-düş hüsn-i oğlan saña kaldı
- 6-Kānî nice pür vaşla heves hicre yanaş kim
Var ḡayli şerîki yine hicrān saña kaldı

9 (a) oḡşar: oḡşar T.

185- T.85b, İ.Ü.70b.

6(a) hevesî hevesin: T.

-186-

Mef'ûlû Mefâ'îlû Mefâ'îlû Fe'ûlûn

- 1-Bir demdür o mâhuñ yine meyli neye düşdi
Bilmezdi o dem zevkîni bilmem neye düşdi
- 2-Virmeñ saña bir şey mi dimişdim dil ü cānı
Ol tıfl-ı sebük-mağz hemān vir diye düşdi
- 3-Didüm saña ben cānı fedā ıdeceğimdür
İkrārıma başdı paṭa-daḡ isteye düşdi
- 4-Ben anuñ ıderdüm ġam-ı ʿaşkı ile hey hey
Şimdi o da bir tāze-veş-i hey heye düşdi
- 5-Yokluğla idi şöhreti ol ḡaḡka dehānuñ
Fāş eyledi sırr-ı dehenin söyleye düşdi
- 86a 6-Gıymeşdi sitem cāmelerin evveli ammā
Bilmem niye ṭarıldı bana kim giye düşdi
- 7-Dünyā yıkılır ummaz ıdüm buseye ruḡṣat
Bir buse didüm luṭufla gel gel diye düşdi
- 8-Müjde saña Kānī o lebi hem-cū la'l-i yār
Yārānla mūş-ı mey-ı per-der-peye düşdi

-187-

Mefâ'îlûn Mefâ'îlûn Mefâ'îlûn Mefâ'îlûn

- 1-Geçerken zîr-i kâşāneñden itdüm āh ṭuyduñ mu
Efendim ḡorḡarum uykuda idüñ āh ṭuyduñ mu
- 2-Bu şeb tā vardum bülbul gibi semte fiğān itdüm
Seni uyardım itdüm nāle-i nā-ğāh ṭuyduñ mu
- 3-Nezāketle varup bir buse de aldum yañağından
Tehevvr itme söyle ḡasbeten li'llāh ṭuyduñ mu

186-T.85b, İ.Ü.70b.

187-T.86a, İ.Ü.71a.

- 4-Ben olmuşdum ḥarāb-ender-ḥarāb neş'e-i şevkūñ
Sen olmaduñ mı ḥ^vāb-ı nāzdan āgāh tıyduñ mu
- 5-Gıderken bād-veş döndüm girifte pā-yı bī-tāba
Bulünmaz oldu ḥayretten sirāğ-ı rāh tıyduñ mu
- 6-Rakıbe rast geldim zır-ı kâşāneñde gör bahtı
Selām virdim yarım ağızla bālā girāh tıyduñ mu
- 7-Sükkān güce bend-i semtūñe itdüm müdārālar
Tevāzu^clarla itdüm ḥaylı ey Vallāh tıyduñ mu
- 8-Zenāḥdānuñ ḥayāliyle dönüşde bir ser-i cāha
İlişdi pāyum oldum Yusuf-ender-cāh tıyduñ mu
- 9-Senūñ seng-i ser-i kūyuñla dögdüm sīne-i çākım
Gırībān itdi dāmāne meded eyvāh tıyduñ mu
- 10-Yüzüm sürdüm gehi ḥāk-i siyāha ki göge tutdum
Gögerdi-mestlerden sīne-i cān-gāh tıydun mu
- 11-Dögündüm taşlarla pīş-i kaşr-ı āb-gūnuñda
Görüp güldi rakīb-ı bī-şerm-i kāh kāh tıyduñ mu
- 12-Taṭāf-ı ka^cbe-i kūyuñ müyesser kıldı Kāniye
Hele ölmezden evvel Ḥazret-i Allāh tıyduñ mu

-188-

Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün

- 1-Açıl semt-i gülistāna yine ey gül-şen-i ḥūbi
Şalın biñ nāz ile nā-çār "Ṭūbā lek" disün Ṭūbā
- 2-Görüp misket tolu peymānede ^caks-i zenaḥ-dānuñ
Baña egdirdi emr ü di-ḳadeḥler sīb-i-sinobi
- 3-O kaymak gibi ten Ḥaḳḳa ağızla şır-ı reng-endām
Dil-i bī-sūd ihtār itdi geşt-i deşt uyūbi
- 4-Ḳadeḥde çehremūñ seyr eyle reng-i zāğferānısın
Gönül yād itmesün mü ōl reng-ā renk maḥbūbi

86b 5- Kadeh der-kef nigh mestāne sīne münkeşif tā-nāk
Bu Kānī sevmesun n'etsün o fitān-ı dil-āşūbı

-189-

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1-Uykudan uyandım ki ezānlar okunurdu
Her nāğme birer ok gibi cāna tokunurdu
- 2-Almışdı ele zühre kemānını çalardı
Bāşma güneş dahi çekingen şokunurdu
- 3-Ta 'arşa-ı haşre varıcağ rāh-ı ğamuñda
'Uşşāk senüñ h^vān-ı ğamuña çü konurdu
- 4-Koy nokta-ı hālūñ şu süveydāya didim ben
Niçün komaduñ anı a cānım çü konurdu
- 5-Tır-ı müjesi sehm-i sa'ādetten atılmış
Kendise tecelli-gede ammā okı nūrdı
- 6-Sen az mı şanursın o mezāruñ şühedāsın
Ol tır-ı müje Kānı cihānıñ çü kan urdu

-190-

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1-İdersin da'vi-i 'irfān ammā şāhidūñ vār mı
Cenāb-ı Hākka lāyık bir zamīr-i 'ā'idün vār mı
- 2-Rakībā āşınālıkda idersūñ yāre ma'zūrsın
Senüñ vār nisbetūñ bi'n-nisbe ammā zāhidūñ vār mı
- 3-İdersin vuşlat-ı yāre liyākāt iddi'āsın hep
El aldum ki birinden bir mu'ayyen kā'idūñ vār mı
- 4-Tutuldum bir peri rūya diyü lāfuñ degül mesmu'
Şikār oldum şanursun kendūñ ammā şā'idūñ vār mı

189-T.86b, İ.Ü.71b.

190-T.86b, İ.Ü.71b.

5-Hemān taḳlīd ile girmek mi istersin sen ol bezme
Nihān-ḥāneñde Kānī yohsa ḥāl-i zā'idüñ vār mı

-191-

Mef'ulü Fā'ilatü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1-Kim koydı minḳal-i dile bilmem bu âteşi
Sāki meded meded sele başdır şu âteşi
- 2-Fıkr-i lebün niçün dile âteş virür müdām
Meşhūr degül mi başdırur elbet şu âteşi
- 3-Püryān iken derün yine bir yandan atmanuñ
Bir yandan aşlı ayāndur ki қо âteşi
- 4-Silāb-ı eşk °ālemi ğark-āb eyledi
Sen ey nigār şu°le-°izārum қо âteşi
- 5-Mümkin mi āb âteşle itsün imtizāc
Ben şu gibi mülāyim efendi o âteşi
- 6-Esb-i dilün қо dizginine çarpma Kāniyā
87a Şalvır ki dizginin ası virsün su at aşı

-192-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1-Ey benüm sīnemde cānum cānımuñ cān pāresi
Hasretünle oñmaduñ ḳaldı derūnum yāresi
- 2-Va°de-i vuşlat-i müteḥayyır olmanuñ hengāmıdur
Korkarım mahrūm-ı vaşl o lām o zādı arası
- 3-Hecr ile rūz u şebüm fark itmeden koydı beni
Sīne-i şāfuñ beyāzı ḳaşlarınıñ ḳāresi
- 4-Çok zamānlardur dimāğ-āzerde-i bū-yı ğamz
Bir esi vir ey Nesīm-i ğısu-vān yāresi

191-T.86b, İ.Ü.71b.

6 (b) at: āb T.

192-T.87a, İ.Ü.71b.

3(b) Fıkr dırler: Topkapı4da ek olarak bulünuyor.

4 (b) ma°nālu : ma°nālı İ.Ü.

5-Kāniyā oynar güler raġmen lienfisün raķīb
Kim elinde kāfirün eksek hemān çār-pāresi

-193-

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1-Ġamuñ ile hemān bir kālīb-ı fersüdemiz kaldı
Cihān ü māsivādan dāmen-i ālūdemiz kaldı
- 2-Gönül dirler aña nām-ı dıger yek-kaṭre hūn-kerem
Bu gül-bünde hemān bir ġonca-i nekşūdemiz kaldı
- 3-Bişürdün işleri nefis-i puḡteyle bu maṭbahda
Hayāl-i hām dirler fikret-i beyhūdemiz kaldı
- 4-Mişāl-i füft-i ġū-yı bi-hūde maḥv oldu eczāmız
Birāz man'ñālu birāz ma'nāsız köhn-i enşūdemiz kaldı
- 5-Gözüm merdümleşi ditrer ṭurur ol sīm-i sāk üzre
Bu ser-ḡande kaş-ı bād ehli pālūdemiz kaldı
- 6-Biziz ol ḡacde muṭlak kim baķamaz onda müstaġrak
Metā'-ı būddan bir ḡisse-i maḥcūdemiz kaldı
- 7-Ḥarābi-i kafes mürġān-i şevķi itdi pervāzi
Bozuldı üstükutsīn 'unşur-ı āsūdemiz kaldı
- 8-Sirāġ-ı cān ü dilden almadıķ Kāni ḡaber ammā
Şifā-yı şadr olur emniyye-i merşūdemiz kaldı

-194-

Meḡ'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

- 1-Ḥayretle hemān üstüme dilber düşe yazdı
Ben herkez inanmadum o dāḡi düşe yazdı
- 2-Āşıklarını öldüre öldüre o āfet
Evşāfını ser-i defter 'āşık küşe yazdı

3-Düşmez dir idüm bûsesinüñ mevsimin ammâ
H^vâb aldı şeker bâdem-i çeşmin düşe yazdı

4-Dil âyet-i aşkı okudu soñra üfürdi
Ser-şafha-i cân ü bedeni behişe yazdı

5-Eri ben anuñ vaşlını isterdim efendim
Zenbûr-ı bilâ dört yanımdan üşe yazdı

87b 6-Kânî nice olmasun uçar ebrûya mâ'il
Vefk-ı derk hüsnî felek-i dört köşe yazdı

-195-

Mef'ûlû Fâ'ilâ Mef'â'ilü Fâ'ilün

1-Sâkı getür bize yine sol zer-keşi seyi
Döndür şu gönca-i gül-i şadberke şîşeyi

2-Engüşt-ü ebruvân ü hatt ü gısvân ile
Döndür piyâle-i hecede terke şîşeyi

3-Devr-i lebinde bâde-i vuşlat mübâh iken
Cânüñ var ise tevbe idüp terke şîşeyi

4-Çeşmân ü ebruvân ü nigâh istemez güzel
İster mi hiç tîr ü kemân tîr-keş iş iyi

5-Zinhar itmesün tayâ-yı ham gibi odda
Sâkı bir ihtimâmlıca berke şîşeyi

5-Vir berk-i sebz-veş hele Kâniye dem-be-dem
Bi sâz ü söz ü meşgaledür ki şîşeyi

-196-

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1-Cân ü dil gitdi baña kalmadı âhdan gayrı
Elverir hâlîme yok hâl-i tebâhdan gayrı

2-Beni oy moloy şûhı gamına kıldı küçek
Kalmadı itmediği yâ ki külehden gayrı

195-T.87b, İ.Ü.72b.

196-T.87b, İ.Ü.72b.

2. - T.

- 3-Şehvet ol mertebe itmiş ki ihāta halkı
Okunur nüsha mı var nāme-i bāhdan ğayrı
- 4-Gündüzün rū-yı siyāhum beni eyler rüsvā
Gıce gelmez yānıma baht-ı siyāhdan ğayrı
- 4-Ma'ni mu'teber-i lafz-ı 'adālet oldur
Çıyınenür kalmaya ayaklara rāhdan ğayrı
- 5-Bu sitem ü rızler içre arama hiç mu'in
Kimse imdād idemez 'avni'llāhdan ğayrı
- 6-Şahne-i hāk-be-hākdur dil-i zāruñ mededi
Kaṭ'-ı ümmīd idelüm şehna ü şāhdan ğayrı
- 7-O kadar hānesi tārık dil-i nā-çāruñ
Açamaz ağzımızı nesīme-i āhdan ğayrı
- 8-Nüşha-i şî're nedür cā'ize verseñ el-ān
Görmedüm şüret-i tahsīnde bāhdan ğayrı
- 9-Galatāt erbābına düş oldu gönül ol rütbe
Eğitür yok baña bu kadd-i dü-tāhdan ğayrı
- 10-Kāle rabbi zeheba'llāhü cemī'an velecā
Ğadr-h^vāh olmaya Kāniye günāhdan ğayrı

-197-

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1-Devr-i felek hüsñ ü cemālün yine döndi
Mānend-i şihāb - āb-ı rūhı tiz sevindi
- 88a 2-°Aşka düşeli dīdelerüm itmedi rāḥat
Yoluñda senün virdi nice kerre dögündi
- 3-Zāhid yine sen halṭ-ı kelām eyleye düşdüñ
Te'dīb gerekdür seni gül- mesti sögündi
- 4-Bir kerre senün °aşkınla uğraşa ādem
Ğayrı kedere vār mı nazar virdi sögündi

4 (a) rū-yı siyāhum: rū siyāhım T.
197-T.87b, İ.Ü.72b.

5-Sâkı ele al sâğar-ı gülgünü ne turduñ
Yâ vir baña kan olacağı yâ ki döğündi

6-Ger mâye-i vaşluñda senüñ °aşık-ı ter-dest
Göz yaşı kadar yoğ isede çok şu dökündi

7-Ben °aşk ile virmişdüm o mağrûra nümâyış
O bilmedi kadrin yine taşlarla döğündi

8-Kânî bu kühen-i âsda mânende kendüm
İki taş arasında kalup hayli öğündi

-198-

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1-Peder hakkın sayar °âlemde bir evlād mı kaldı
Birāder hürmetin îfā ider bir yād mı kaldı

2-Taraf-dāri-i evlād beni itdikçe ümmetler
Muhālîfler aña bir itmedik isnād mı kaldı

3-°imāret-dāde-i mi°mār-ı °aşkuñ olduğum günden
Ziyāret itmedik hiç bir harāb-ābād mı kaldı

4-Ğubūriyyet maqāmında ta°yīn-i kesb idelden ben
Baña kul olmadık bir bende mi azād mı kaldı

5-Ele desti alup saqqālīga rağbet idelden ben
Gelüp el öpmedik şakird mi üstād mı kaldı

6-Rakibi hāturuñçün Zāhidi Allāh için Kānî
Dile vird itmedik in°āmmı evrād mı kaldı

-199-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1-Bāzi-i gerdūndan ehl-i cāh da kurtulmadı
Mātdan şatranclarda şah da kurtulmadı

8 (b) öğündü: öğündüm: İ.Ü.

198-T.88a, İ.Ü.73a.

5(b)mi:-İ.Ü.

199-T.88a, - İ.Ü.

- 2-Gāh kerem ü gāh murdār oldığı bulmuşdur şuyū^c
Kaydlardan şu siyeh -baht ahde kurtulmadı
- 3-Hile-kāra ta^cneden kurtulmağa yokdur maḥāl
Kim ser-i küh-sārda rū-bāhda kurtulmadı
- 4-Ehl-i pertev göklere çıksa yine medḥuldur
°Av^cav-i ~~okul~~ māhda kurtulmadı

-200-

Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün Mefā^cilün

- 88b 1-Bu murğ-ı dil bu gülistānda āşiyān mı kodi
Tutuşmadık gam-ı °aşkıyla gülistān mı kodi
- 2-Ḥayāl-i rū-yı dīlārāmuñ eyle tıfl-ı emel
Okutmadık saña bir bend mi gülistān mı kodi
- 3-Merīd-i °aşk olālī rāz-vār ḡamze-i yār
Bu āsitānede öpmedik āsitān mı kodi
- 4-Begüm bu geldi o ebrūdan olmadım bir kām
Kepāze eylemedik tır mi kemān mı kodi
- 6-Konuşdı Zeyd ü °Ömer dile büt-fedā-kārum
Felān festekzenden felān filān mı kodi
- 5-Tekellüm eylemege vār mı nāzdan ruḥṣat
Zebāne-i sitem anda zebān dehān mı kodi
- 7-Ne ḥoş-ḡadem idi nevk-i ḥiddetüñ nāz ammā
Tegāfül-i nigeḥi bizde ḥiç ṭabān mı kodi
- 8-Amān zamān virürse o bī-amān virmez
O bī-amān felekde amān zamān mı kodi
- 9-Rakībi ḥun be-ḡaḡḡ-ı dile fedā idemez
O pīr-i ḡam bu fīḡhlarda ḥiç fesān mı kodi

4(b) ~~okunamadı~~.. okunamadı.

200-T.88b, İ.Ü.73a.

4(b) Kepāze: kepāde İ.Ü.

- 10-Nigāh-i nāza da kâ'il idüñ dirîg itdi
Zebân-ı nâz yine ya bârı tercemân mı kodi
- 11-Rakîbe itmeden isrâf-ı amân şîvelerin
Amânsız nîgehüñ virecek amân mı kodi
- 12-Amân amân diyerek pâ-yı nâza düşmüşidüm
Belâ bu düşmege de tākāt ü tüvân mı kodi
- 13-Er oğlu erligüñi gördi ol dehen-i tengüñ
Dil ol fikrle semerkand mı Ardahân mı kodi
- 14-Kimüñ menākıb-i şevke kimini düş-ı dile
Ġamın o âfet-i °uşşâk-keş beyân mı kodi
- 15-Göñül mu°âvedet-i ğurbeti revâ görmez
O cân-bâz-sine cân tek armaĝân mı kodi
- 16-Medîh-i lü'lü-i dendân ü la'l-i nâbuñda
Bu Kânî şarf idecek mâ-ħaşal mı kân mı kodi

-201-

Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün

- 1-Derûna şevk-bahşâ-yı gümündur zevk-i tenhâyı
Ġalâşa dâfi°-i renc-i cünündur zevk-i tenhâyı
- 2-Cilâ-yı dide-i bâtın olur ħâşıl bu °uzletden
Zıyâ-bahşâ-yı envâr-ı °uyündur zevk-i tenhâyı
- 3-Virür rûħa şafâ şevk-i derûnu müstezâd eyler
Tarâvet âver-i cân zebünhdur zevk-i tenhâyı
- 4-Egerçi âşinâ-perverlik eyler âdemi dil-şâd
Velâkin zevk-i keşretten füzündur zevk-i tenhâyı
- 89a 5-Dil-i Kânî gibi kim ĝamdan özge âşinâsı yok
Hemîşe âşinâyâ reh-nümündur zevk-i tenhâyı

15 (a) mu°âvedet: mu°âvet: İ.Ü.

201-T.88b, İ.Ü.73b.

-202-

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ûlûn

- 1-Zulf-ı siyehûn silsile-i cāna tolaşdı
Tarf-ı külehûn gûşe-i imāna tolaşdı
- 2-Ser-tā-be-ka-dem mûy-be-mû oldu girifte
Tolaşdı gönûl zülfune ammā ne tolaşdı
- 3-Sākî gıce meclisde mey-i nābe göz itdi
Bu şiveyi seyr eyledi peymāne tolaşdı
- 4-İtdi kemer-i nāfe-i sūzānı keşûde
Ol tûde-i 'anber girih-i cāna tolaşdı
- 5-Bu cezbe-vān hep saña mevhûb-ı Hüdâdur
Ân ân dili şayd eyledi rindāna tolaşdı
- 6-Kırup geçirür gamze-i fettānı cihānı
Varup ser-i zülfü serine şāne tolaşdı
- 7-Şem itmege gisûlarını bu gıce Kānî
Dili boş uzatdı vü giribāne tolaşdı

-203-

Mefâ'ilûn Mefâ'ilûn Mefâ'ilûn Mefâ'ilûn

- 1-Elā ey tâlib-i gencine-i esrār-ı sultānı
Sûhanla kıl 'imāret bu kühen-i bünyād-ı vîrānı
- 2-Getür nazma perîşān sözleri çün lû'lû-i manzûm
Nizāmü'l-Mülk-i ma'ni ol mişāl-i mir-i Hākānı
- 3-İrişdür pāye-i şî'ri bülend-eyvān şu'arāya
İdüp âvize bir bālā-yı pür-dîn nazm-ı sübhānı
- 4-Celāl'üd-dîn-i Mevlānā Kıtāb-ı Mesnevîsinde
Kerāmât-ı bülend-i evliyādañdur dimiş anı

202-T.89a, İ.Ü.73b.

203-T.89a, İ.Ü.74a.

- 5-İdüp âmilhte hikmetle revnaķ vır mezâmine
Taşavvufla behişt,ı ʿâcıl eyle bezm-ı ʿırfânı
- 6-Dili inşâ'ı menşûrı bırakma zü'l-cenâhın ol
Şıkâr it soñra nesr-ı tã'ır-ı gerdûn gerdânı
- 7-Cihânda söyle töhm efşân-ı neşr ol gâhda âsâruñ
Mişâl-ı kalb ü âsâyır bu heft-anbar-ı devrânı
- 8-Taḥallüş itmek isterseñ sözüñ ḥüsni yeter maḥlaş
Miyân-ı ehl-ı dilde olsa da baḥt-ı süḥan-dânı
- 9-Şu güherler ki neşr itdim anı zîb-ı penâ-güş it
Eger olmak dilerseñ ʿâlem içre maʿrifet Kânı

-204-

Mefâʿilün Fecilâtün Mefâʿilün Fecilün

- 1-Raķīb-ı rû-sıyehâ âh didirür kalâsı
Gelür o şofî ḥaķķuñdan senüñ tomuz cilâsı
- 89b 2-ʿAdem diyârına şalmış şilâ-yı ʿaşķ benı
Bu şubḥ pîr-ı mey okutmuşa şu şilâsı
- 3-Anası hemşiresi duḥter-ı rezûñ meger eşek
Degül mi muğbeçenüñ duḥter-ı rezûñ ḥalâsı
- 4-Ḥavâle eyledi çün tîr kadd-ı bālâsıñ
Şu âhı ʿaşķ-ı karımende bir tatar bālâsı
- 5-İç ine aķdıķı ḥunı kızılca ırmaķuñ
Budur ki rengi meger cû-yı eşkle cilâsı
- 6-Kenâr-ı cû-yı sirişke konup ḥayâl-ı ḥaṭṭuñ
Ziyâsın eyledi yağma kara kaver kalâsı
- 7-Bu meşʿal-ı gama ʿakkâm istemez ʿuşşâķ
Omuzlarında gezer ta şipâḥ-ı mâ-selâsı

- 8-Rakīb ardı sıra geşt ider o şeh-nāzuñ
Gelür geriden ʿadūnuñ müdām mā-şelāsı
- 9-Hemān bir göçer evliye döndi ʿuşşākuñ
Ne āyine tecellisi kaldı ğamuñ ne ter halāsı
- 10-Kul oğlu sevme hele kanına şuşamakdur
Kazakçılar yeder ellerindeki palāsı
- 11-Göñül bāşın şalarak kalkdı h^vābdan bu şabāh
Düşünde ğamze meger tıĝın üstüne şalāsı
- 12-Gözün elāsına mā'il olup alındı göñül
Meger ki ğamze de bir ğüşeden beni alāsı
- 13-Miyān-ı baħrde ğırd eyler görüp didi yār
Hayāl-ı nāf ile dil lücce-i ğama talāsı
- 14-Hayāl-ı vaşl ile düşdü rakīb arduña hep
Asıldı ardımıza miħnet-gede er dalāsı
- 15-Güzellerüñ hele yık çala kullanmışma
Belā olur sene şırçalı parçalı belāsı
- 16-Negāhdan katı güç kırtulur hele Kānī
Meger ki iki yanın alabilde kırtalāsı

-205-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1-Rūyına ğaţtı gelüp rūzumuzu tār itdi
Der-i ğül-şen-gede-i vuşlatı dīvār itdi
- 2-Bir görünmezce belā idi ezel ʿuşşāka
Şimdi Ħak şaklaya kendözini ızhār itdi
- 3-Yüzine urdı felek itdigi istiĝnāyı
Yine yüz karalĝın kendözine yār itdi
- 4-Hafta başında idüp Ħalk ğaţ-ı meşkinin
Ħaţ degül ğaţ-ı Ħitādur diyü inkār itdi

5-Sāde-rūlukda lebin emme muḥāl iken o şūḥ
90a Kāniyā ḥaṭ gelcek ʿāşıkı bī-zār itdi

-206-

Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün

- 1-Bahār açdı cihān sitt-i şad-ı dāmen çiçek geldi
Çiçeklü altı yaprak bir etekliklü köçek geldi
- 2-Korıcı bir ḥalāş isterdi imzālusını ammā
Esāmisi kalemde dūnki gün üçlü köçek geldi
- 3-Yine tut pirāğı çok pāre eyler şimdiden soñra
Koyunlarda tuḥumlar kızdı eyyām-ı böcek geldi
- 4-Otuz iki ḥurūfī kurʿa-ı remle idüp taṭbīk
Belā bu ṭālīimde ḥaş ki merḥum böcek geldi
- 5-Kabūl eyle bu dest āvizīni luṭf eyle Kānīnūñ
Şükūfe-zār bāğ-ı ḡaybdan bu şimdicek geldi

-207-

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

- 1-İş uşulün buldı mesīḥ o dāre ḥācet kalmadı
Devr-i ebvāb itmege eṭvāra ḥācet kalmadı
- 2-Dil-ḥarīminde ne nā-maḥrem ne maḥrem kaldı hiç
Ravza-i dilde der ü dīvāra ḥācet kalmadı
- 3-Yoğı vārı lezzet-i vicdānla buldı gönül
Kendi kendin buldu yoğ ü vāra ḥācet kalmadı
- 4-Küh-sār-ı ʿālem-i temkīnde nām almışız
Kays-veş āvāze-i küh-sāra ḥācet kalmadı

206-T.90a, İ.Ü.74a.

207-T.90a, İ.Ü.74b.

1(a)mesīḥ:-T.

3 (b) ü: - İ.Ü.

5-Nevk-ı ğamzeñ çızdi şemşırın bütün hal eyledi
Ey müzehheb âlet-ı pür kâre hâcet kalmadı

6-Dâmen-ı dâr-ı vefâya bız aşıldık tâ ezel
Hazret-ı Manşûr-âsâ dâra hâcet kalmadı

7-Kâniyâ dâd ü setd-ı ma^cnâdadur şimden-gerü
Hüd^a-ı şûret-ger-ı bâzâra hâcet kalmadı

-208-

Mef^cülü Mef^câilü Mef^câilü Fe^cülün/Mef^cülü Fe^cülün

1-Âşık saña da ben gibi dilber mi gerekdür
Terk eyle bu lâfi

2-Hâl-ı sıyehi ğıbtâ-ı ^canber mi gerekdür
Olmaz mı hilâfi

3-Ser-bend-ı dü-ğisû saña sündüs gerek ammâ
Ev cevri behiştî

4-Târ-ı rek-ı dilden saña çenber mi gerekdür
Zer-keş ola bâni

5-Bâln gül egin gerek hâddi ki elbet
Kâl virür ^cale'l verd

6-Gülberk-ı cinândan dahî bister mi gerekdür
Yek-renk ola Şâni

7-Ey nâz-furûş eyleme ifrâṭ-ı temennâ^c
Mânende-ı hâk ol

8-Nüh-Pâyeli sellim gibi minber mi gerekdür
Hem ^carş ola râfi

9-Ey kesti-ı ümmîd neden muṣṭarib olduñ
Bu urşa bu çene

10-Âhen peçe-ı sâ^cıka lenger mi gerekdür
Olsun saña Kâfi

- 11-Yetmez mi ʿaceb şahṇ-ı serā gül-şen-ı canhā
Gül-gest idesin sen
- 12-Her muştabada şāhib-i lenger mi gerekdür
Fulād ola nāfi
- 13-Şahṇ-ı dil-i ʿuşşāk t̄elu hūn-ı ğamuñla
Mānende-i bestak
- 14-Perde zer-i zer ü rûhı lenger mi gerekdür
Bul kadr-i kifāfi
- 15-Eyġam ne bozulmaz ne sitem-ker revişüñ vār
Gerdün gibi hep geç
- 16-Rüstemle Nerīmān saña leşker mi gerekdür
Rast ola kavāni
- 17-Allāh kapusıdur kapu der-bānlığın eyle
Gel gitme derine
- 18-Allāh derinden iyü bir der mi gerekdür
Her derde o şāni
- 19-ʿAfvuñ yeri hiç yok mu ʿaceb mezhebüñizde
Mā mezhebeküm kul
- 20-Gerdün gibi maḥbūb-ı sitem-ker mi gerekdür
Allāh meʿāni
- 21-Yetmez mi saña şūh-ı siyeh-çerde be Kānī
Pek yüksek uçarsın
- 22-Yoḥsa saña bir māh hatt-ı āver mi gerekdür
Ko lāf ü güzāfi

-209-

ای آل طوطی شکر لب خوش آمدی	ببیند که از سره لب لب خوش آمدی
چون روح قدیم بر قاب خوش آمدی	بهر خدایه از آمد دور و بس دراز

از س غوی که نام لبه دلبرش بود
چون می زلب شستاقنه تا لب خوش
انکه بوی شیر در کاغذ و هارشت
در مغزشان جوش مجید خوش
کافی ز بس شب هر دانه ر بود
ای بزم بر بزم طبع خوش آمدی

91a

-210-

ای نور و ده رایی که نیایی در خانه آینه شبی که نیایی بر ز زنی های شای که نیایی ای آه سبک درجه نوازی که نیایی بمورد بود زود و خالی که نیایی آیا چه خواهی بداری که نیایی	ای روح مصور بچه جانی که نیایی آینه که است و موردی بر راید ای آفت در نه چه حاجت بشی ای طبع سر زده از چه سر خوی بزد ای تر هوای ببری از مرده دار ای طبع فرو خورده ز سبب حواش کافی بتوار روح بر ما نظر انکه بزمش ن بهوایی که نیایی
--	---

-211-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fa'lün

1-Şofıye söyleme sırr-ı aşkı
Ki beyân ağacı tutmaz aş

210-T.91a, i.Ü.75a.

211-T.91a, -i.Ü.

- 2-Eşk-ı gülğüneme itme taklîd
La'î olur mı amnâfık aşî
- 3-Gözümün yâşını taklîd itme
Kî deñüzlerle yaşıddur yâşî
- 4-Sifre-ı aşka elin şunma şakın
O degüldür senün ağzuñ aşî
- 5-Şâhibim gör beni fażl itme şakın
Naķşa söz itme añub naķķâşî
- 6-Ruhsâri sîb beñleri elmâ çekirdegi
Gül-büse câ-yı alevî hamrâ çekirdege
- 7-Gördüm dehân-ı dîlberi teşbihin-ârâ dem
Bu bir aşâr o lû'lü-ı lâ lâ çekirdegi
- 8-Elfâzdur mâr-ı dîraht tabî'atım
Mazmûn çâşnîsî ve ma'na çekirdegi

-212-

91b

افسانہ بخون کہ تحفہ و صدف لہران کئے	بہم و غلام کہ در بخل و خدمت زوران کئے
خدمت و بندگی کا پیہ بند زانہ و ہر	کی بر سر آمدی خدمت سروران کئے
فرید بان مایہ دار نسبت میرہ ہر	خونخوی و بیکت بلانی ابن خوران کئے
در سہ توبہ و مہر و غوغا کوغن و شہادت	چند ہوس و بیلی کوہر و لہران کئے
طرحہ نیرت زشت از خوابہ آیدینہ ہوا	بہدہ صیقلی ایزن سرہ کوہران کئے
نام فرید دار نام ہزار و یکسہ بدین	خدمت ایزدی لکھ خدمت اکران کئے
کافی کلام پر طعن جون کہت ہر سہ چند	
غوغہ خورنی بجہ قدم بی لہران کئے	

KİTÂLAR

MUKATTA'ÂT-I BERÂY-I VAŞF-I HANÇER
ŞEHİNŞÂH-I CİHÂN SELİM HÂN

-1-

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1-Ne şânursın buçak düşmenlerün bağrında ister kın
Ser-i şemşîr-i merrih eyle zîrâ kan bulaşmışdur
- 2-Buçağında o şâhuñ himmet-i merdânesin seyr it
Buçağı düşmenânun kanını özkes bulaşmışdur

Diger-2

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1-Buçaklar açmaz oldu Nemçe'nün Rusya'nun ağzın
Kı buçağında kesdi rişte-i cārâm-ı a'dâyı
- 2-Buçaga düşmesün a'dâ-yı dîn hançerlere düşsün
Kı tutdı şu'le-i berk-i şeh-i devrân dünyâyı

Diger-3

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1-Harîta şanma resm-i simyâ-yı ibn-i Sînâdur
Bulür fehminde anıñcün bulanlar bir kesi nâdur
- 2-°Aceb şûret-nümâ âyinedür zâhırde lâkin bu
Taşavvur eyledikçe anılanur şan Tûr-ı Sînâdur
- 3-Beş on âdem bu heft-ıklîmde vār ise bu kânde
Kemâle vâşıl olmuş ancak olur best di nâdur
- 4-Olur âhîr-perîde-dem bu fetk ehli câlemdе
Ney-î nâlırdenün tahfîf-i şîvesi nâdur

1-T.91b, İ.Ü.75b.

2-T.91b, İ.Ü.75b.

3-T.91b, -1.Ü.

Diger-4**Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün**

- 1-Hırāş-ı cāndur °uşşāka hayāl-i şāne °aşkuñ
Sırā-yı murğ-ı °Ankādur vār ise lāne-ı °aşkuñ
- 2-Atarlar top-ı āhı kesti-dil rū-nümā olsa
Senūñ şenlikle güle top tolidur hāne-ı °aşkuñ

92a

Diger-5**Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün**

- 1-Aryan bu cihānda kalmadı mahrūm bālā halāş
Bulūr maṭlūbunu meşhūrdur arāyı arāyı
- 2-Taararken kışvānuñ cāndan bir şemmecik buldum
Müyesser oldı bu nev-düzdlük arāyı tarāyı

Diger-6**Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün**

- 1-Ey sūz-ı °aşk pes yine küle eyledüñ beni
Nār-ı ğama müdām-ı ükül eyledüñ beni
- 2-Ser-sifre-ı muḥabbete vardım kazā ile
Zehr-ı ğama muḥāṭab-ı gül eyledüñ beni

Diger-7**Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün**

- 1-Dergāh-ı yār kim der-ı bār-ı °āliyyedür
Her dest-būsi °āşıkına bir eliyyedür
- 2-Her bir edāsi cān ü dile bir kazādelik
Hançer didikleri tevrīd ise beliyyedür

4-T.91b, İ.Ü. 76a.

5-T.92a, İ.Ü.76a.

6-T.92a, İ.Ü.76a.

7-T.92a, İ.Ü.76a.

Diğer-8

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1-Aftāba tutdı hürşīd aftābından senün
Girdi ebr-i māteme meh māhtābından senün
- 2-Revnağ-ı haṭṭuñ görüp hürşīd-i çarḥ aḥşamladı
Atdı cān aḥşāma haṭṭ-ı meş-k-tābından senün

Diğer-9

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1-Ol nigāh-ı şūh virdi baña ġā'ibden haber
Neyleyem ser-niçesinde buldı hep hāzır benı
- 2-Āh o nāz-ı nāzır izāruñ senün şad pâr-āh
Kıldı biñ derd ü belā iklāmına nāzır benı

Diğer-10

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1-Halvet-i ehl-i muḥabbet perde-duçār istemez
Ravza-i cennet der-i dīvārı deyyār istemez
- 2-Zer-be-zerdür şīve-i dād ü şitād-ı şevk-ı aşk
Tā cirān kāle-i mihr ü vefā-kār istemez

Diğer-11

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1-Sāki yine bülbul gibi öt bülbüle dönsün
Berk-i mey-i peymānesi berk-i güle dönsün
- 2-Gül bülbüle bülbul güle nāz eyleyerekden
Gül bülbüle bülbul de hümānā güle dönsün

8-T.92a, İ.Ü.76a.

9-T.92a, İ.Ü.76a.

10-T.92a, İ.Ü.76a.

11-T.92a, İ.Ü.76b.

92b

Diğer-12

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1-Nigāh-ı yāre karşı karşı varmak kahramānlıkdur
Kemān-ı ebruvān kahrını çekmek pehlüvānlıkdur
- 2-Seni ol ğamzelerden gözlerim ısırdı gördükde
Seni görmek de °ammā °āşıka ğāyet ziyānlıkdur

Diğer-13

Mef'ülü Mefā'īlū Mefā'īlū Fe'ülün

- 1-Öldürdü beni şive ile bir dili kanlı
°Aşık ne yapar dilberi olsun dili kanlı
- 2-Elbet yüregi yārelerin üzmede derdün
°Aşıklarının sīnesi pür-derd eli kanlı

Diğer-14

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1-Bir iki kor getürün derd ocağın yaçalum
Ya'ni mey nūş idelüm berk mişāli çaçalum
- 2-Çünkü cüyendeyi pā-bende dımişler eslāf
Biz daħi sevi haķķa cüy mişāli açalum

Diğer-15

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1-Sırāğ-ı hātır-ı maħzūni bulmuş vār mıdur bilmem
Şafā-yı bāde-i gülgünü bulmuş vār mıdur bilmem
- 2-Gönül kendin haṭṭuñ vādilerinde hayli otlatdı
Çerā gül şöyle ṭursun çevni bulmuş vār mıdur bilmem

12-T.92b, İ.Ü.76b.

1(a) karşı: - T.

13-T.92b, İ.ü.76b.

14-T.92b, İ.Ü.76b.

15-T.92b, İ.Ü.76b.

Diger-16**Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün**

- 1-Göñül ağıyār tursun yār olsa istemezsin sen
Degül endişesi dīdār olsa istemezsin sen
- 2-Kesel cā'iz degülken ehl-i ʿaşka kār-ı himmetde
Senün göñlünce bir bāzār olsa istemezsin sen

Diger-17**Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün**

- 1-Bu gün bildim o mīhr-i māh-ı pīşāni hele yetmiş
Felek-veş zer-beneklü lāciverdi cāmesin geymiş
- 2-İki temşīli varmış cism-i zerd ü zārımuñ güyā
Birisī tār-ı berk-i za'ferān anuñ birl yenmiş

Diger-18**Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'īlū Fā'ilün**

- 1-Senden raķībe şaklasa dīlber nevāzışın
Sen anı bilme añlama pek tıyuma gör geçür
- 2-H'vān-ı vişāle pek de girişme kanu' ol
Şav bir kırışmecik ile hep tıyuma gör geçür

Diger-19**93a Mefā'īlün Fe'ilātün Mefā'īlün Fe'ilün**

- 1-Cevāb-ı nā-be-maḥaldür muḥāl buyurulmaz
Efendi yolsuz olan ʿarz-ı ḥāl buyurulmaz
- 2-Bu kıl ü kāle neden meyl ider mühim-sāzāt
Niçün ʿarīza-ı erbāb-ı ḥāl buyurulmaz

16-T.92b, i.Ü.76b.

17-T.92b, i.Ü.76b.

18-T.92b, i.ü.77a.

19-T.93a, i.Ü.77a.

Diger-20**Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn**

- 1-Lebūn fıkri düşelden hātır-ı üftādeye nā-gāh
Dil-i zār hemān şahbā-yı nābe düşdi düşdükçe
- 2-Eşiginden geçerken hātırā üftādelik geldi
Şaşurdu kendüsün Kāni o yāne düşdi düşdükçe

Diger-21**Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn**

- 1-Senūn sūz-i ğamuñ vāri yogı āteşlere şaldı
Nedür bu farṭ-ı sūzış yaluñız birin mi kalmışdur
- 2-Birin dāhi seversem sevdiğim var mı benim cürmüm
Bu derd-i bī-tenāhīde benimle sen mi kalmışdur

Diger-22**Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn**

- 1-Reşk ebrū-yı siyeh-fāmuñla oldı ay kara
Kopdı burc-ı kavsde iken mihr-i enver yay kara
- 2-Pek de ol deñlü degül yüz karası haṭṭ-ı siyāh
Kim dimiş ey hüsn-i ālem-sūz saña ki kara

Diger-23**Meḥ'ülū Mefā'īlū Mefā'īlū Fe'ülūn**

- 1-Gül-ruḡları hummār-zedelik birle şolunca
Şağında yürür nāz ü edā şīve şolunca
- 2-Ot yoldura yoldura ne diş kaldı ne tırnak
Çalış göresin sen işüñi yolunu yolunca

20-T.93a, İ.Ü.77a.

21-T.93a, İ.Ü.77a.

22-T.93a, İ.Ü.77a.

23-T.93a, İ.Ü.77a.

1(a)hummār-zedelik:hummazedelik:T.

2(a)yoldura: - T.

Diger-24

Mef'ulü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ulün

- 1-Bir vakt ola ki çevre peşimān olasın sen
 'Aşıklarınuñ derdine dermān olasın sen
- 2-Ey cān seni ben sinede leblersem 'aceb mi
 Ben isterim ol 'idde kurbān olasın sen

Diger-25

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1-Haber al gel baña ol şūh-ı şīr-nigārdan var yok
 Muhaşşal bir tesellī vir baña ol yārdan var yok
- 2-Sabā çīn-i ser-i zūfūn amān gel yokla bir kerre
 Dil āgāh it beni hāl-i dīl-i bīmārdan var yok

Diger-26

Mef'ulü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ulün

- 1-Düstūr-ı mükerrerem gibidür rind bu demde
 Her semte ki dest uzada varur aña desti
- 2-Kānī şakınup eyleme taḥkīr be-ğaflet
 Rindān sebük-meşreb-i peymāne be-desti

93b

Diger-27

دک	چون سبها ناکه خط رسد در باب
اکتاب اکتاب با کتاب	داغها سرحد با دهن باز است
افتح با مفتوح الابواب	

24-T.93a, İ.Ü.77a.

25-İ.Ü.77b, - T.

26-T.93a, İ.Ü.77b.

27-T.93b, İ.Ü.77b.

Diger-28**Meḥḥülü Meḥḥāḥilü Meḥḥāḥilü Feḥḥülün**

- 1-Nerden geliřüñ küy-ı dılārāya mı varduñ
Bi diller iĉün yohsa dil ārāya mı varduñ
- 2-Ey bād-ı seher söyle ayaġuñ tozı ile
Evvelce mı var mışdı dil-ārāya mı varduñ

Diger-29**Meḥḥülü Meḥḥāḥilü Meḥḥāḥilü Feḥḥülün**

- 1-Sen itdüñ içim ḥasret-i cân-gāha ḥavāle
İtdim seni ben Ḥazret-i Allāh'a ḥavāle
- 2-Çıkmaz o řabāḥa görür Allāh o kıydı
Düşmen işin it āḥ seher-gāha ḥavāle

Diger-30**Fāḥilātün Fāḥilātün Fāḥilün**

- 1-Çünkü bir bāġcedür mecmuḥam
Nükteler meyve şatırlar aġřān
- 2-Maķsım-i ḥāme-i feyz-āverden
Bir kılem şu idelim biz de revām

Diger-31**Fāḥilātün Fāḥilātün Fāḥilün**

- 1-Mazhar-ı ḥaṭṭ-ı ḥiṭā olmaķdan
Ola Yā Rabbi bu mecmuḥa emīn
- 2-Nāfe-i mücessere-i meřkīnden
Eyle her řafḥasını ḥaṭṭa-i ĉīn

28-T.93a, İ.Ü.77b.

29-T.93a, İ.Ü.77b.

30-T.93b, - İ.Ü.

31-T.93b, - İ.Ü.

Diger-32**Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün**

- 1-Nûr-ı ʿirfân ile Yâ Râb dilimi lâmi^c kıl
Sözûme sâmi^a-ı ehl-i dili sâmi^c kıl
- 2-Țoldurup şaff-ı sûtûr-ı hûkm-ı ğayret ile
Cem^a-ı feyze bu mecmu^cacığım câmi^c kıl

Diger-33**Mef'ûlû Mefā'ilû Mefā'ilû Fe'ulün**

- 1-Yâ Râb eşer-i Țab^cımı maȚbû^c eyle
Erbâb-ı tab^c ʿindinde mesmû^c eyle
- 2-Mecmu^c-ı cevâmi^cü'l-keîâm ki söylemiş
Ser cümle bu mecmu^cada mecmû^c eyle

Diger-34**Mef'ûlû Mefā'ilû Mefā'ilû Fe'ulün/Mef'ûlû Fe'ulün**

- 1-Ey şûh-ı siyeh-çerde âmân baht-ı siyehden
Ol da saña hem-renk
- 2-Bir renk alınur mı'acebâ vech-i sebehden
Hem-renk yâ hem-seng
- 3-Öpmek dudâğıyla yañağın mest iken âsân
Uykuda haȚar vār
- 4-Geçme o yaña gözle emîn olma nigehten
Eyler saña bir renk

32-T.93b, - İ.Ü.

33-T.93b, - İ.Ü.

Vezin bozuktur.

34-T.93b, - İ.Ü.

Diger-35**Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün**

1-Gül-i şadberk dînsün gönca-i ruhsârma ammâ
Hele la'l-i leb-i mey-guni gâyet nekre gam olsun

2-Ne deñlü olsa devrâ-devr hep °avn-ı ilâhîdür
Raķib dîv haşlet isterem Yâ Rab cüdâm olsun

Diger-36**Mef'ûlü Fā'îlâtü Mefā'îlü Fā'îlün**

1-Ser-defter-i muhāsebe-i °aşk olan güzel
°Aşıklarun günâhını bir bir ider hesâb

2-Ol bahşış-i zekât-ı vişâle pür ıktîdâr
Kurbân-gâh-ı şevkde ben mâlik-i nişâb

Diger-37**Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün**

1-Bir iş it kim felek tahsîn ide anı seve evtât
Şakın uzatmağa olma heves-peymâ eve evkât

2-Kirişne çeşm olanlardan teşekkür nâ-müşâhiddür
Medi maşnû°atü'l küfrân an dayyî°ate evtât

Diger-38**Mef'ûlü Mefā'îlü Mefā'îlü Fe'ûlün**

1-Cem°iyyet-i vuşlat-gede-i şâhı unutma
Añsız olacak da°vet-i nâ-gâhı unutma

2-Peşîn ide gör olmayasın sonra peşimân
Vâpes nefesinde idecek âhı unutma

35-T.94a, İ.Ü.77b.

36-T.94a, İ.Ü.78a.

37-T.94a, - İ.Ü.

38-T.94a, İ.Ü.78a.

Diger-39

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1-Kim sîne ü nāfeñ göre baħr ü beri neyler
Kim çeşm ü dilim seyr ide huşk ü teri neyler
- 2-Hem-demligi var çünkü dem-i la'l-i lebünle
Çaldı düdüğü tã o zamāndan beri neyler

Diger-40

94b

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1-Bilmem yine düşdi saña gönlüm ne sebebden
Ey cãn-ı cihān cãn ü cihānum saña kurbān
- 2-Âciz seni vaşf ide bedi'ı heme-dāni.
Ey cãn bedi'ı heme-dānım saña kurbān

Diger-41

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1-O murğ-ı lã mekânı mã-verã-yı sînedden söyler
Mişâl-i ħ^vâce-i Tûtı pes-i âyineden söyler
- 2-Degülken muķtezã-yı tard ü 'aks-i Tûtı güyâlık
Aña ħayrāndur kim 'aksi ol ħãli neden söyler

Diger-42

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1-Ben kūy-ı ħarābātda bir ħāne-i ħarābım
Ammã göricek ehl-i dili şekl-i türābım
- 2-Ben bülbul-i kudsi idim ammã ki bu yerde
Bir behide-gū bāl-i siyh pîr-i ħurābım

39-T.94a, İ.Ü.78a.

40-T.94a, İ.Ü.78a.

41-T.94a, İ.Ü.78a.

42-T.94a, İ.Ü.78a.

Diger-43**Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün**

- 1-Nev civānum saña cāşık geçinen yaşlu gerek
Sîne haşlū gönül āteşlü gözi yaşlū gerek
- 2-Ben seni sevdim ise sen baña düşmen olcın
Sevdigüm mihr-i muhabbetse iki başlu gerek

Diger-44**Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün**

- 1-Ruhsār-ı yāni hāl-i süveydā şakınmasun
Bizden o tıfl-i nev-resi lala şakınmasun
- 2-Bildik ne'am o tıfla müşābih bulünmuyar
Vallāh dāyesi anı lā lā şakınmasun

Diger-45**Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fa'ilün**

- 1-İtme evkātuñi zāyî be meded İlk günü
cāhır oldur cōmrüñ her ne ise İlk günü
- 2-Ġasletile şakın evkātuña toz kondurma
Dest-i himmetle silüb pāklayub ilk günü

Diger-46**Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün**

- 1-Ġıyābdan sever cūşakkı yāne ġelmese de
Alur hayālî bu cānı cīyāne ġelmese de
- 2-O āfetüñ reviş-i şūhi pek güzeli Kānî
cAceb midir aña ġayrı bahāne ġelmese de

43-T.94a, İ.Ü.78a.

44-T.94a, İ.Ü.78a.

45-T.94b, İ.Ü.

46-T.94b, İ.Ü.78b.

95a

Diger-47

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1-Olursa gülşen-i ümmîd de hâşıl diken-siz gül
Bulunmak kâbil-i imkândur gayri diken-siz gül
- 2-Gönülde sūz-ı ʿaşk eyler bu göz yaşlarını tahrîk
Akar dilerse mâ'l her kim çegensiz gül

Diger-48

Mef'ülü Fā'ilâtü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1-Çāh-ı zekān ki mezlaḳa-i ʿaşıkāndur
Āya olur mu bizlere daḥi velā naşīb
- 2-Ebrūlaruñ müyesser olur mu no'lā didim
Ol nev-hilāl-i meh gülerek didi yā naşīb

Diger-49

Mef'ülü Fā'ilâtü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1-İtme şikāyet öziden ey şāḥib-i ḥired
اصبر تسبيل نسيح ايس نيز يكدرد
- 2-Redd-i mezāḥimini kabūl eylemez kader
"İz mā erāde rabbūke şey'en felā merādd"

Diger-50

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1-Ben merīd-i pīr-i ʿaşkım ʿaḳla itmēm inḳıyād
Sāḥa-i meyhāne meydān-ı irādetdür baña

47-T.95a, İ.Ü.78b.

48-T.95a, İ.Ü.78b.

1-a-Arapça ifade

2-b-Ayet-i kerime

49-T.95a, İ.Ü.78b.

1(a) Arapça ifade

2(b) Ayet-i kerime

50-T.95a, İ.Ü.78b.

2-Bir kader cūşış fezā-yı mevce-i baħr-i seħāb
Kāniyā āh eyledikçe giye °adetdūr banā

Diger-51

Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilātün Fā°ilün

1-Dil der-i sīnede tursun göre tā ħallerün
Ya°ni mānend-i kebūter yime gelsün ħitsün

2-Sen utanmaz mısın ol āfete gel ħit dimege
Kāniyā sen ħibi bir serseme gelsün ħitsün

Diger-52

Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün Mefā°ilün

1-Gönül ħ^vāhişker-i vuşlat felekse düşmen-i ħ^vāhiş
°Aceb kimden umarsın vār iken Allāh dil-ħ^vāhi

2-Söze gelse dil ile aldar ağızla şavar herkes
Şadaħ bir söz muħabbet dil ucu şoħbetle efvāhi

Diger-53

Me°ülü Mefā°ilü Mefā°ilü Fe°ülün

1-Şad seng-i melāħatda olsa ser-i şevka
Şanma şanma şanma gelür sāġār-ı şevka

2-Rü'yāda da virmez baña ārām o devābird
Düşsem ml gerekdir °acebā ħaņer-i şevka

Diger-54

95b

Me°ülü Fā°ilātü Mefā°ilü Fā°ilün

1-Keyf-i raħīk-i °aşķ bizim bāşımızdadur
Te'sir-i tiġ-i ta°n-ı cefā fāşımızdadur

51-t.95a, İ.Ü.78b

52-T.95a, İ.Ü.79a.

53-T.95a, İ.Ü.79a.

54-T.95a, İ.Ü.79a.

- 2-Biz vahdet-i vücūd-ı hakīkiyi anladık
Ma'kūs-ı ẖarika şu bizim ḵaşımızdadır

Diger-55

Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn

- 1-Sen ne deñlü nāz eylerseñ yine ben bundayım
Çok iderseñ az eylerseñ yine ben bundayım
- 2-Şer iderseñ hoş-dil-i dīvānenūñ esrārını
Ya'ni keşf-i rāz eylerseñ yine ben bundayım
- 3-Şağ ol itmezseñde ey şūh-ı cihān va'de vefā
Luṭf idüb incāz eylerseñ yine ben bundayım

Diger-56

Mefā'ilūn Mefā'ilūn Mefā'ilūn Mefā'ilūn

- 1-Yuvalanmak senūñ ḥaddūñ mi şāh-ı sidreye ey zāğ
O °Anka peçe-i pür nāz yavrılar yuvālarda
- 2-Seniñçün ağlamakda buldugum zevki ḥakḳ-ı zemzem
Degül bulmak müyesser sevdiğim ğayri edālarda
- 3-Yuvalanmak ser-i °uşşāka bir bāziçedir Kānī
Keser °uşşāķınıñ başların ol ḥūni yuvalarda

Diger-57

دگر	
افراد در دنیا خلق اناس من خلق	کفتم ما بر اینه سبحان من خلق
خاک کسینه دابردی هم کوشش کن	با خلق العجب و با خلق الفتن

Diger-58

Mefā'ilūn Mefā'ilūn Mefā'ilūn Mefā'ilūn

- 1-Alihā mālīkū'l mülkā kerem °ālemlere kārūñ
Meded-kār käre °aṭādır kār-ı gerdārūñ

55-İ.Ü.79a. - T.

56-İ.Ü.79a. - T.

57-İ.Ü.79a. - T.

58-T.95b, İ.Ü.79b.

2-Heme ʿālem saña ʿaskerdir emrîñ lâ-muḥāl aslar
Olurlar ḥışşedâr-ı her kerem mûruñ degil mâruñ

Diger-59

Mefāʿilün Mefāʿilün Feʿülün

- 1-Yürek oydukça o ḥançerle ğamzeñ
Senüñ ʿāşıkların dirler amān oy
- 2-Ġamuñda şoydı abdāl itdi ammā
O ḥuy-gerde ruḥuñ tâzeñde şoy şoy

Diger-60

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

- 1-Bilürem ḥürmetini ben bu şarāb-ı şevküñ
Ġāh nā-maḥremle ğāhıce maḥremle de şun
- 2-Sen kimi ister iseñ sâkı odur ʿindimde
O melek-rû ile vir iste su âdemle de şun

Diger-61

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Faʿlün

- 1-İhtiyār elde degildir o cibilliyetdür
Aşla ricʿatde kişi gerçil olunmaz taʿyir
- 2-Ne kesā ḥirm-kesā vaḥy-ı ilâhıdır ider
Sitemi taḫdîm-i meks ḥayr-ı şifâyı te'hîr

Diger-62

Mefʿülü Mefāʿilü Mefāʿilü Feʿülün

- 1-Râz-ı dehenüñ laʿlîne şorsam didim itdi
Hey yoğ olacak dimedim mi saña yok yok

59-T.95b, İ.Ü.79b.

60-T.95b, İ.Ü.79b.

61-T.95b, İ.Ü.79b.

62-T.95b, İ.Ü.79b.

2-Var mı dehenüñden baña bir buse didim yâr
Geldi didi sırr itmeli ammâ saña yok yok

Diger-63

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1-Ruhsârı sîb beñleri elma çekirdegi
Gül-buse câyı âlevî hamrâ çekirdegi
- 2-Gördüm dehân-ı dilberi teşbîhin aradım
Bu bir anâr o lü'lü'-i lâ lâ çekirdegi
- 3-Elfâzdır semâr-ı dıraht tabî'atım
Mazmûn çaşnîsi ve ma'na çekirdegi

Diger-64

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1-Lâ bûd ricâl- zâlim-i hunhâr-ı hor olur
Elbette merd-ı merdumuñ izâr-ı zâr olur
- 2-Düşme bu tâzelikde hayâl-i nümâyişe
Tâze nihâl-i nevrese her bâr yâr olur

Diger-65

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1-Zamân-ı niza'da gîsûlaruñ eylerse ıstışmâm
Olur ma'lûm-ı Kâni âşık ahşâma çıkar çıkmaz
- 2-Ümidim nâmesin buldum amân tahîre gerdündan
Şikest oldu devâtımdan ser-i hâme çıkar çıkmaz

63-İ.Ü.79b-T.

64-T.95b, İ.Ü.79b.

65-T.96a, İ.Ü.80a.

Diger-66

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün

1-Ser-i māye ḥasret ola gūşe-i çeşm-i siyehüñ
Tâb-ı nezzāreyı gözden çala düzd-i niğehüñ

2-Mû miyâ dest-i ümîd olmasa °uşşākuñdan
Hıç mümkün mü dost olması taraf-ı külehüñ

Diger-67

که میکردید جانم میسر دیدار	در	ای روح قدسی باش منشیار
خوابم دول از دوه ز معمار		غریبم وز کویت دور ماز
نمیر سشس بجز دیدار زنها		دل گانی که کان حسرت نشت

Diger-68

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1-Şebān ki gördüm olmuş şehrde Allāh çerāğanı
Ki bulmuş bir °aceb ḥüsne mekārın her çerāğ anı

2-Helāl-ı °izzeden cezve-i şevk ıktibāsiyla
Menār ile birer naḥl-ı tecelli her çerāğ anı

Diger-69

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1-Çāre var mı °āşık olub da ğamın fāş itmemek
Üstüne ādem gelür hem-vāre şaklar şaklamaz

66-T.96a, İ.Ü.80a.

67-İ.Ü.80a, -T.

68-T.96a, İ.Ü.80a.

69-T.96a, İ.Ü.80a.

2-Yâreler şızlar gönülde dâğlar püryân olur
Hâl diliyle söyler ʿaşık yâre şaklar şaklamaz

Diger-70

Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün

1-Elif kadd- dilbere olma maḳarın nûn olur kaddûn
Bu daʿvānuñ kevāh-ı ʿadl-i ḥaḳḳ nüktesi nâdır

2-Ṭerelli Yelli يملئ يملأ eyledikçe ʿömr
Bu tîr nāmuñ nihāyetde karar nağmesi nadır

3-Ḥatā ü sehvi Kānî ʾitirāf it nezd-i bārîde
Duʿānuñ efzālî çün lā teʿehhüzān.... نبيينا

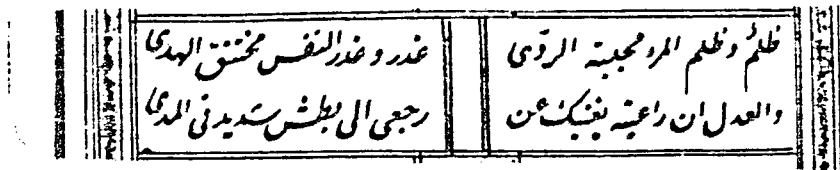
Diger-71

Mefʿülü Mefāʿilü Mefāʿilü Feʿülün

1-Ey rûḥ kuds-i beyt-i hüdādan mı gelürsin
Yâ meşrik-i envār-ı hüdādan mı gelürsin

2-Gün gibi ʿiyān söyle beni eyleme iğfāl
Ṭoṣṭoğrı ki ol māh-ı likādan mı gelürsin

Diger-72

Diger-73

Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün

1-Zamîr-i muğbeçeyle dıht-ı zerde hây ü hevesinden
Derûn-ı birûn gül ü şebboyda bu reng ü bûsundan

70-İ.Ü.80a, - T.

3(b) ... نبيينا... tarafımızdan okunamadı.

71-T.96a, İ.Ü.80a.

72-T.96a, İ.Ü. 80b.

73-T.96a, İ.Ü.80b.

- 2-Nemlz var zāhır ü bātında istıgnā ide icāb
Kı dilde cüst-ı cū harf u zebānda güft-ı gūsundan

96b

Diger-74**Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün**

- 1-Görmeyem ol ten ü bālūdeyi çeşmünden dūr
Sen o bālūdeyi cāşıqlara bādemle de şun
- 2-Katmadan la'l-i lebūñ neş'esini şahbāya
Virme cānım meded ol bādeyi zemzemle de şun

Diger-75**Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün**

- 1-Gırüb meyhāne-i kŭy-ı harābāta birāz eglen
Velāyet seyrin it bir kerre sen de yāri bir el gör
- 2-Velā cārif iseñ gel sen sen ol ayrılma kendūnden
Ne yāri bil ne ağıyāra medār it ne engel gör

Diger-76**Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün**

- 1-İhtirāz it hılmine aldanma erbāb-ı dilūñ
Bu meşeldir kim yavaş atuñ yavuzdur deymesı
- 2-Ol seni çün zır-i pā itdi tedārık- bī-hūde
Ayağ altına alub pabucu isterdib mesi

Diger-77**Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün**

- 1-Ağardı dü-ceşm-i siyehüm gözlemelerden
Gül-ħandeye dil-beste iken ağılara düşdüm

74-T.96b, İ.Ü.80b.

75-T.96b, İ.Ü.80b.

76-T.96b, İ.Ü.80b.

77-İ.Ü.80b. - T.

2-Yüzsem no'la dört elle yem-i eşkim içinde
İki ayağımla çā be çāk ağılara düşdüm

Diger-78

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1-Bu günlük mü şanursın sen beni rüsvā-yı ʿaşk ü şevk
Seniñ ben tā ezelde ʿāşık-ı meftūnuñum sākī

2-Sen ol fettān fettān şīvelerle cılve itdikçe
Harāb ender harāb kāmēt-i mevzūnuñum sākī

Diger-79

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1-Yine kūy-ı harābāt içre o ihrākklar neydi
Bize nā-gāh göstermişdün ol pīrākklar neydi

2-Be zāhid sen meye kāfir gözüyle bak ya çün zançoç
Der-i meyhāneyi tesbihle tak takklar neydi

Diger-80

وَأَجْمَلُ النِّجْمِ نُقُوبُ عَيْنِي سَهْرًا
مَنْ لَمْ يَلْمِ لِنَفْسِهِ لَمْ يَلْمِ لِمَنْ سِوَاهَا
وَأَرَأَيْتَ مَثَلُ صَفَا دَارِجٍ مَسْرَعَةٍ
بَلْ لَا أَرَى الرَّاغِبَ إِلَّا غَاغًا وَلَا سَهْرًا

Diger-81

Mef'ūlū Mefā'īlū Mefā'īlū Fe'ūlūn/Mef'ūlū Fe'ūlūn

1-Boyun gül-i ter bu glce duht-ı reze virse
Ammā süzerekden

2-Şadberk der-i işrete zibā-reze virse
Gelse gezerekden

78-T.96b, İ.Ü.80b.

79-T.96b, İ.Ü.81a.

80-T.96b, - İ.Ü.

81-T.96b, İ.Ü.81a.

3-Āğuşuma zīb-āver-i vaşl olsa da yārim
Nāz eyleyerekden

97a 4-Ağyārı da düzeh gibi bir körfeze virse
Bāşın ezerekden

Diger-82

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

1-Sensin bütün haberlere Yā Rabbi mübtedā
"İnnī le-ğaffārun limen tābe ve ihtedā"

2-Yā Rab beni sarāy-ı 'ubūdiyyetiñde қо
İtme harīm-i hāş hareminden beni cüdā

Diger-83

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

1-Her ki ezelīdir ebedī olmağa muhtāç
Dilde қалur elbette қadīm olsa ebed hū

2-Her ne ıderiseñ umulur 'afv ide mevlā
İtme hele ğaddārlığı āh meded hū

Diger-84

ای الکه حسن را بغیر اید بیان تو	دگر	شکر فروش کرد و همراز زبان تو
کفنی مازیده بدون ارمن ز بیم		کردم ف نه از عدم در دمان تو

Diger-85

Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün

1-Çü cāşık cān görem dirse bed sensız
Aña ma'şūk dir cān bız beden sensız

82-T.97a, İ.Ü.81a.

1(b)Ayet-i Kerime

83-T.97a, İ.Ü.81a.

84-T.97a, İ.Ü.81a.

85-İ.Ü.81a, -T.

1- Vezin hatalıdır.

2-Eger ʿīd vişāle itse takarrüb
Harām olsun rakībe būse sensiz

3-Görüb hūsnün dimiş hiç nokta konmaz
Dimek ister rakīb ol yāre bensiz

Diger-86

Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün

1-İder hecri muhavvel matem ü sūrı iden Allāh
Çü lāle her siyeh-dāğı gül-i sūrı iden Allāh

2-İder vuşlatla da bir gün olur maḥzūnları mesrūr
Dü şahsi mübtelā-yı ʿillet-i devri iden Allāh

Diger-87

Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün

1-Be hey vāʿız-i ʿinād ehl-i ʿirfāna sebebsin sen
Anıñcūn müsteḥakk taʿn ü laʿn ü şitem ü lebsin sen

2-Bunu bi'l-cümle aña bil saña ḥaşm-ı ğarīm olsun
Sehin-şāhān-ı ʿirfān mazḥar-ı ğayz ü ğadābsın sen

Diger-88

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1-ʿArz-ı ḥāl itme ki yok kudret-i teʿlīf-i kelām
Lüknet-i ibād olalı nāṭıka-i şūḥ edā

2-Hakka-i muḥayyere bir kara çanaklı miskīn
Kalem eşkeste zebān bu dil-i maḥzūn-āsā

86-T.97a, İ.Ü.81b.

87-T.97a, İ.Ü.81b.

88-T.97a, İ.Ü.81b.

Diger-89

	در	
از روز که امروز نما بد فردا	لطفی کن آتشی لاتذرنی فردا	
کفنی و من الماد کل شیء حی یارب	وہ ان دو کہ بھیج نیاید فردا	

Diger-90

Mefā'ilün Fā'ilātün Mefā'ilün Fa'lün

1-Açıl beşir dem-i şubhğāh-ı vuşlatdır
Vefāt-ı merdum-ı bî-dāra h^vāb-ı rāhatdır

2-Hemîşe āyine der bā'is-i tekeşşür zāt
O dem ki āyine ref^e ola cümle vahdetdir

Diger-91

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1-Şuyun buldurdı hükkām-ı zamāne celb-i dünyānun
Çekerler medd-i °inlñ hāteminden āb elmāsı

2-Şoyub neşv ü nemādan sîb-i taşvîr eyler āhîr-kār
Biri bir kimsenüñ destinde görse misket elmāsı

Diger-92

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1-Ġamze-i cellād düzd-i °işvenün me'vāsıdır
Her belā-yı nāghāninün yed-i tûlāsıdır

2-Pādeşāhım kıyma bu °aşık hazîn bî-çāreye
Āsitānın bir gedā-yı bir ser ü bî-pāsıdır

89-T.97a, İ.Ü.81b.

90-T.97b, İ.Ü.81b.

91-T.97b, İ.Ü.81b.

92-T.97b, İ.Ü.81b.

Diger-93**Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn**

- 1-Bırak bu devr-i ebvābı kapu Allāh kapusudur
Hūdādan ğayriye tapma tapū Allāh tapūsudur
- 2-Tuttun ister iseñ gönlün al bir zāt-ı nā-yābuñ
Ne vār insān yapusunda yapū Allāh yapusudur

Diger-94**Mef'ulū Mefā'īlū Mefā'īlū Fe'ulūn**

- 1-Sevdāsı ile cāşık-ı bī-dil dile düşdü
Bensevdim anı ol da beni dil dile düşdü
- 2-Düşdüm heves-i la'li ile cām-ı şarāba
Āb āba sererler serere gül güle düşdü

Diger-95**Mef'ulū Mefā'īlū Mefā'īlū Fe'ulūn**

- 1-Süflilere itme niĝeh nāz ü teĝāfūl
Bālā-yı umūr-ı dü cihān zīrine bağlu
- 2-Ol haṭ ki bütün āyet-i ḥüsn olduğu zāhır
Ammā haṭ-ı pūşt-ı lebi tefsīrine bağlu

Diger-96**Fā'īlātūn Fā'īlātūn Fā'īlātūn Fā'īlūn**

- 1-Nice bir āhū-yı vahşī gibi bende būrum
Nice bir mahżar dūtanda boynum būrum
- 98a 2-Nice bir ḥārkeş olsun reh-i ümmīdime çarḥ
Nice bir nārkeş-ı minnet-i kavm-i būrum

93-T.97b, İ.Ü.82a.

94-T.97b, İ.Ü.82a.

95-T.97b, İ.Ü.82a.

96-T.97b, İ.Ü.82a.

Diger-97**Mef'ulü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün**

- 1-Mizāna ur görüşdügün aḥbābı dā'imā
Rehber taşavvur eylediğün rehzen olmasun
- 2-Elbette uğrar âteşine ol bir âfetün
Ey dūd-ı āḥ gel felege bizden olmasun

Diger-98**Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün**

- 1-Gülistānuḥda gül yok bülbül-i şeydāyı neylersün
Döküb şebnem gibi āğuştā ḥün-ı deryāyı neylersün
- 2-Saḥa birgün ʿaceb gün gösterir mi bu zen-i dünyā
Düşüb ardına sen de bî-vefā dünyāyı neylersün

Diger-99**Mef'ulü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün**

- 1-Tüffāḥ-ı ğabğabın idüp ʿuşşākına meze
Emr ü di cāmı doldura şahbā-yı ālla
- 2-Dönse āşār içine mey bir ḥabāb gibi
Şunsaydı ol terenc-i mememi pur-ı şikāl ile

Diger-100**Mef'ulü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ulün**

- 1-Şahbā-yı emel-cām-ı talebden taşā düşdü
Cām-ı mey-i ümmīd elimden taşā düşdü
- 2-ʿĀşık nice demler idi şaklar idi dāğın
İçinde idi derd-i derūnı taşā düşdü

97-T.97b, İ.Ü.82a.

98-T.97b, İ.Ü.82a.

99-T.97b, İ.Ü.82a.

100-T.97b, İ.Ü.82a.

Diger-101

Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn

1-Derūnum eyledūñ pūr kešte ü berbād neylersin
Sipihr a zālīma söyle ne bu bī-dād neylersin

2-İdüb ifnā sūrūr esbābını bī-pāk ü bī-pervā
Sitem āletlerin tā eyledūñ i'dād neylersin

Diger-102

در	در
اسلم من الحبح الذي هو خاتل	واعوذ من بهر اذا هو اقل
يا عالبا فوق العسل وجهك	بعلو على وقد صبري سافل
يا رب حسن تاه قدس نبي	واما دني بالوصل بين اعزل
كم راح راح فوادى المستان في	نشات راح شفا به فالحاصل
من خمره سكرت بها اما قد	لما اوارى كحاطبة بقاتل
يا نور كم ضات بيفيك بعفتي	يارو حكم عطيت بذاك حاصل
ارضى دات رضاي عجرة النوا	كم من قتل كره يا قاتل
فتلى اذا ارضاك ارجع نيتي	داوا اصابك بته فتعازل

101-T.98a, I.Ü.82b.

102-I.Ü.82b, - T.

xEBYĀT**Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün**

1-Bu çağında Hüdā itmiş müyesser taht ü baht-ı tāt
Bu çağın sīne-ı düşmende görsün baht-ı bī-dārı

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'īlū Fā'ilün

2-Beñsiz gerek güzel olıcak sāde dillere
Bir hüsn ola ki aña hiç nokta konmasa

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

98b 3-Vefā bir töhm-i nā ma'hūddır bu keşt-zār içre
Şuvār kevşerle hāk-ı cennete biñ kerre ek bitmez

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

4-O zülf-ı kâfırsı tā zenahdāne uzatmış el
Kızıl elmaya da el koydular Efrençler eyvā

5. ||| اذ كنت نفسي مفرقا ||| ||| انزلت فعمل الله نزل فسر |||

Mef'ülü Mefā'īlū Mefā'īlū Fe'ülün

6-Ol hançer-i ser- tizi bize göstere düşdük
Hiç düşmemenün üstüne vāy var mı ilācı

Mef'ülü Mefā'īlū Mefā'īlū Fe'ülün

7-Sīneñde ser-i zulfüne miskin mi gerekdir
Zāğ-ı siyehiñ lānesi gülşen mi gerekdir

xEbyati - T.

1-T.98a, İ.Ü.83a.

2-T.98a, İ.ü.83a.

3-T.98b, İ.Ü.83a.

4-T.98b, İ.Ü.83a.

5-T.98b, İ.Ü.83a.

6-T.98b, İ.Ü.83a.

6(a)bize:bende T

7-T.98b, İ.Ü.83a.

Mef'ûlû Mefâ'îlû Mefâ'îlû Fe'ûlûn

8-Ger mâye-i vuşlatda yapıldık o perinûn
Kânî yetişür divşirelim taş ü tarağı

Mefâ'îlûn Mefâ'îlûn Mefâ'îlûn Mefâ'îlûn

9-Ġamuñla yanmadık gülşen mi vār kûlhan mı kalmışdur
Ruġuñ dâġ urmadık lâle gül-i gülşen mi kalmışdur

Mefâ'îlûn Mefâ'îlûn Mefâ'îlûn Mefâ'îlûn

10-Senûn bût-ġâne-i hecriñde ben maġmûr idim ammâ
Senûn mest-i şarâb-ı nâb-ı cām-ı vuşlatın kimdir

Mef'ûlû Fâ'ilâtû Mefâ'îlû Fâ'ilûn

11-La lîn mîzâcü's-şedîreli ġaġt-ı sebz ile
Oldu ġidâ-yı rûġ benefşe ġamîresi

Fâ'ilâtûn Fâ'ilâtûn Fa'lûn

12-Eyleyüb ġıfz-ı cenâġ-ı şefkat
Ĥâkden ref'a beni kıl himmet

Mef'ûlû Fâ'ilâtû Mefâ'îlû Fâ'ilûn

13-Belle sarây-ı sâġa-i aşkı karış karış
İşe karışma olmaya tâ iş emş-i karış

Mef'ûlû Mefâ'îlû Mefâ'îlû Fe'ûlûn

99a 14-Dîdâr-ı şafâ gülşeninûn bâġı göründü
Kûhsâr-ı vefâ lâlesinûn dâġı göründü

8-T.98b, İ.Ü.83b.

9-T.98b, İ.Ü.83b.

10-T.98b, İ.Ü.83b.

11-T.98b, İ.Ü.83b.

12-T.98b, İ.Ü.83b.

13-T.98b-İ.Ü.83b.

14-T.99a-İ.Ü.83b.

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

15-Bir iş it kim felek tahsîn ide anı seve evkât
Şakın o şatmağa itme heves her pārāde evkât

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

16-Şikār mı fitne karaltı hatt-ı meşkîne gizlendi
Şikār-ı cāna peydā itdi şimdi bir kemîn-i nev

Mef'ülü Mefā'īlū Mefā'īlū Fe'ülün

17-Semm eylemedüñ kaldı mı hiç °avd ü °avdi
Ya eyyühen'nefs ilâ rabbike °üdi

Mef'ülü Mefā'īlū Mefā'īlū Fe'ülün

18-°Azm eyledi dil hazretüñ Allāh'a emānet
Hep dā'ire-i haşmetüñ Allāha emānet

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

19-Dile fesih̄teser ey dār-ı °ālem dārdır sensiz
Der kâşāne-ı °isret baña divārdır sensiz

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

20-Dost yolunda lâ cürm cānın vırır yārın viren
Bu meşel meşhürdür yād olmamış vārın viren

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

21-Lebüñden nuṭṭ-ı güher yāre mazhar olmadım gıtdı
Bu °ālemde dirigā sevdiğim yok vār hiç kimim

15-T.99a- İ.Ü.83b.

16-T.99a- İ.Ü.84a.

17-T.99a- İ.Ü.84a.

18-T.99a- İ.Ü.

19-T.99a- İ.Ü.

20-T.99a- İ.Ü.

21-T.99a- İ.Ü.

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilû Fa'lün

22-°Älemde kim ki eylese da'vâ-yı Kimyâ
Dîvâne ol degil de bu °âlemde kim yâ

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fa'lün

23-Ne görmüşü görebildim ne bir ıştırılmış vār
Seni ben ey meh-i °ışmet °aceb kime şoram

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

24-Senün mecnûnların mecnûn ider Selmâ vü Leylâyı
Senün derbânların dārâb ider dārâb ü dārâyı

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fa'lün

99b 25-O deñlü gül-ruhuñ vaşfın eyledim taş'îd
Devât ü haqqalarımndan bütün gül-âb koçar

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ûlün

26-Serden ki ser-i zülf-ı sıyehârı çözüldü
Şan tâcir-i mülk-i haţtının bârı çözüldü

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

27-Rüz-ı keyf meyle gelse her nedem-dem çeşmeñe
Cân degil °isi-dem olsa virir âdem çeşmeñe

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilû Fâ'ilün

28-Virdi kıyâmetün haberin şâkı kâmetün
Döndi uzunca odaya evşâf-ı kâmetün

22-T.99a- İ.Ü.

23-T.99a- İ.Ü.

24-T.99a, İ.Ü.84a.

25-T.99b, İ.Ü.84a.

26-T.99b, İ.Ü.84a.

27-T.99b, İ.Ü.84a.

28-T.99b, İ.Ü.84a.

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ûlûn

29-Âh itmege kudret mi kalur bende efendim
Itldi diseler daħi saña âh inanma

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ûlûn

30-Allâh ki bir kerre hayâlûn dile düşsün
Ol kimse ta'accüb olunur mı dile düşsün

Mefâ'ilûn Mefâ'ilûn Mefâ'ilûn Mefâ'ilûn

31-Se'âdet yâr-ı devlet câr-ı rıf'at dâr-ı izzet yâr
Hüdâyadur kader rehber felek çâker melek dâye

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ûlûn

32-Deryâ-yı melâhatde levend olalı ol şüh
Oldum sefin-i sâhil-i endişeye mellâh

Mefâ'ilûn Mefâ'ilûn Mefâ'ilûn Mefâ'ilûn

33-Düçâr itmek diler c'aynel-kemâl keç-i nikâhâne
Felek ehl-i kemâlûn şanma manzûr oldugun ister

Fâ'ilâtûn Fâ'ilâtûn Fâ'ilâtûn Fâ'ilûn

34-Gâh serden geçüb eyle c'alemü'n-naşrı be-düş
Gâh hûn-ı siyeh-i düşmene gir dal kılıç ol

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilûn

35-Kışver-sitân-ı feyze virir revnağ-ı diger
c'Aks-i şu'â-ı cerbeze efrûzı bâdenüñ

29-T.99b, İ.Ü.84a.

30-T.99b, İ.Ü.84a.

31-T.99b, İ.Ü.84a.

32-T.99b, İ.Ü.84a.

33-T.99b, İ.Ü.84b.

34-T.99b, İ.Ü.84b.

35-T.99b, İ.Ü.84b.

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

100a 36-Devr-i dem-i mesih-i nevāz-ı lebünde hiç
Yokdur dehān-ı tengiñe dā'ır didi kodu

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

37-Hāl-i mümessiki taraf-ı vāhid istemez
Ol çifte beñlünün her işi iki yüzlüdür

Fā'ilātün Mefā'ilün Fā'ilātün Mefā'ilün

38-Ruğlarıdır o āfetün lāle-sitānı cennetün
Her revīşi o kāmētün tāze fidānı cennetün

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

39-Şu hāk-i cām-ı meyden şüret-i āyine mümkündür
Şad ü sırr āşınā üstād taḥşilindedir ammā

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

40-Gel ḥesābın görelim itdiğün istiğnālaruñ
Ey şeh-i mülk-i ḥaseñ defter benim divān senün

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

41-O āfet āşık-ı nā-çāre nāz eyler gider gelmez
Gam-ı eyyām-ı hicrānı dıraz eyler gider gelmez

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

42-Dilde ḥayāl-i ḡonca la'lün yatur ṭurur
Sīnemde dāğ ü şerḥa ü na'lün yatur ṭurur

36-T.99b, İ.Ü.84b.

37-T.100a, İ.Ü.84b.

38-T.100a, İ.Ü.84b.

39-T.100a, İ.Ü.84b.

40-T.100a, İ.Ü.84b.

41-T.100a, İ.Ü.84b.

42-T.100a, İ.Ü.84b.

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

43-Âyinler cemâlîne hayrân degil midür
°Aksîñ ğamuñla ser- be-ğiribân degil midür

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

44-Bilmezem laht-ı ciger der eşk-ı hünînem şarâb
Bilmezem ki kıande olsun °aşık-ı dildâde sağ

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

45-Paşam buyur bir °anber ye iç diyüb döker
Dürr-ı niyâzı duhter-ı sâkız sapar sapar

Mef'ûlû Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

100b 46-Yâ Rab dilimi mazhar-ı nûr-ı kadem eyle
°Ahd-ı ezeli üstüne şâbit kadem eyle

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

47-Kitâb-ı hüsnünün dânen-de-ı fenn-ı vücûhâtı
Miyân-ı ebruvânın vaşın eylerler imâyleyle

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

48-Ben sakınurdum il saña yaklaşmasun deyu
Kendimde kendime bayâğı bir rakîb imiş

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

49-Düşdüm firâkı âteşine ol peri-veşün
Derd-ı zebân şubh ü mesâm oldu ve kınâ

43-T.100a, İ.Ü.85a.

44-T.100a, İ.Ü.85a.

45-T.100a, İ.Ü.85a.

46-T.100b, İ.Ü.85a.

47-T.100b, İ.Ü.85a.

48-T.100b, İ.Ü.85a.

49-T.100b, İ.Ü.85a.

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

50-Ḥ^vāb-ı ğafletle bu köhne hanḳāhda gelme yan
Şubḥ-ı vuşlatdur gözün aç ḥ^vāb-ı ğafletden uyan

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

51-El virir būs itmege °uşşāka virse pāy-ı dost
El virir teşrîflerin keff-i yed itse pāy-ı dost

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

52-Saña reşk eylesem lâyıkdır ey ḥār-ı derūn āzār
Tekārüb neş'esinden ol gül-i pîrîn kî dāyeñ vār

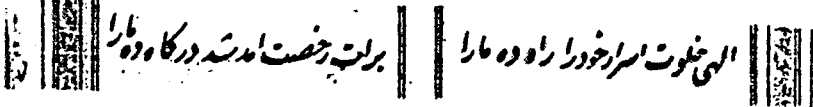
Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

53-Nemāz-ı °aşḳ diğeri resm ü edāb üzredir Kānî
Cihāna °abdestsiz gelmemiş °aşḳa uyanlarda

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

54-Ḥayālîñ sîneden ey rūḥ-ı °ālem bir zamān çıkmaz
Pezirā-yı fenā olmazsa cism elbette cān çıkmaz

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

55-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

56-Kara kedi geçdi aradan yine
Mevc-i ğamūm aşdı karadan yine

50-T.100b, İ.Ü.85a.

51-T.100b, İ.Ü.85a.

52-T.100b, İ.Ü.85b.

53-T.100b, İ.Ü.85b.

54-T.100b, İ.Ü.85b.

55-T.100b, İ.Ü.85b.

56-T.100b, İ.Ü.85b.

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

101a 57-Bu şem^c-i meclis-ārā-yı gamuñ pervānesiyem ben
Velākin ol kadar vār ki o şem^a yānesiyem ben

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

58-Biz mi kulaklarına olub penbe düşmenün
Sengin sühanla dişlerine taş virdiler

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

59-Bu hüy u hā ise geçiyor hep hevā ile
Sām sām-ı sitem karışık māsivā ile

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

60-Mā ki der rüz-ı ezel tarh-ı şafā endāhteyem
Cur'a pür bālā-yı çarh-ı bī-vefā endāhteyem

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

61-Ruḥ-ı zerdim görüb ol şüh-ı siyeh-çerde dimiş
Şimdi bildim ne imiş sırr-ı tesirrün-naẓır

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

62-Āb-ı hayvān istemez mā'il-ı hayāt ister gönül
Āb-ı hayvān irtibārında hazırlık şuyudur

Mefā'īlün Fā'ilātün Mefā'īlün Fā'ilün

63-Çekirdeğin çıkarır ışretiñ ol rind-ı güzîn
Ki eliyle ider engür-ı teriñ terbiyesin

57-T.101a, İ.Ü.85b.

58-T.101a, İ.Ü.85b.

59-T.101a, İ.Ü.85b.

60-T.101a, İ.Ü.85b.

61-T.101a, İ.Ü.85b.

62-T.101a, İ.Ü.85b.

63-T.101a, İ.Ü.85a.

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fa'lün

64-Bir başına ne yapar ʿāşıkā ferdā düşmen
Gelsün işte bu gün ol düşmen-i ferdā düşmen

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fa'ilün

65-Metn-i cefāya hāşiyeler kondurur deyü
Ol tıfl-ı tāze h^vāce-i dānā kulak çeker

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fa'lün

66-Şive-i hüsnünü ihlāl ıder āh ʿāşık
Öf disek āyine ber vech-i hasen göstermez

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

101b 67-Benimde bu cihānda haylce sultānhğum vardur
Şehinşāh-ı serīr-i ʿaşkım el'an hānğum vardur

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

68-Gam-ı dünyā ferāmūş oldu cām-ı la'lü āluñla
Alışdı gayri gönlüm ibtilā-yı reng ü āluñla

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

69-Vedā' itdi bu gün ʿuşşākla bir dil-rubā gitdi
Gönüller bir yaña ʿāşık-ı bī-dil bir yaña gitdi

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

70-Niyāza virmedim ārām ol yārı gücendirdüm
Tenezzül-hāneme āsān idi lākin güç endirdüm

64-T.101a, İ.Ü.86a.

65-T.101a, İ.Ü.86a.

66-T.101a, İ.Ü.86a.

67-T.101a, İ.Ü.86a.

67(a)haylce: haylce: T.

68-T.101b, İ.Ü.86a.

69-T.101b, İ.Ü.86a.

70-T.101b, İ.Ü.86a.

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

71-Ayrılmasa şu'banınuñ urunca yürise
Dilber olıcağ ol Ramazānum gibi olsa

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ûlün

72-Ko gelsün yār-i cānım ba'dāzān āl
Felek lütf ile mühlet vır bu güncük

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

73-Nümāyāndur cemāl-i neş'e olmaz gözlüye gizlü
Kü'üs-i pur habāba mānı'ı şafvet degül tıynet

Mefâ'ilün Fe'ilâtün, Mefâ'ilün Fe'ilün

74-Varālum maḥkeme-i 'adlde da'vā görelüm
Dil-i maḥrūra o şularda midādā görelüm

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

75-Beni şavub çıkayım dār-ı vişāle dir imiş
Zāhidā dāmen-i şahrā baña devār saña

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fa'lün

76-Dār-ı vuşlata şalınmaksa murāduñ zāhid
Gidelim biz yalıñızca şalın ol dārda sen

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

77-Göz göz olub oyuldu serv-i sīnede cürûḥ
Bir yaña oldı dilde de dōğum çukur çukur

71-T.101b, İ.Ü.86a.

72-T.101b, İ.Ü.86a.

73-İ.Ü.86a, -T.

74-T.101b, İ.Ü.86a.

75-T.101b, İ.Ü.86b.

76-T.101b, İ.Ü.86b.

(b)yaluñızca:yalıñız T.

77-T.101b, İ.Ü.86b.

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

78-Yâ Rab senün na°melerüne cümleten şükür
Ser-tâ kadem-i vücūd ider cümleten şükür

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

102a 79-Bu nehy çenber ki berdârdan ve pür-hûn taşlardur hep
Hubûbât-i vücūdı dıkkı için bādâslardur hep

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

80-Dü çend oldukça cāhuñ kadd-i düşmen nīm-çend olsun
Nükāt-ı harf-i ikbālün işitdikçe sipend olsun

Mef'ûlû Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

81-Bir kul ki ola şün-ı Hüdā aña nıgeh-bān
Herkez ne şerr işde bulünur ol ne bed eyler

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

82-Nağme-i cān-gāh-ı sultāni hüseyñiler kanı
Muṭribā sen °aşka dā'ir bir havā bilmez misin

83-Çāh-ı zekānda dili bir şūḥ kovalar
Korkaram bu kovadan dil-i maḥzūni kovalar

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

84-Ol °āsım ki zıştı'-ı i°mālmi görüp
Benden cehennem āteşi dāmen-keşān olur

78-T.101b, İ.Ü.86b.

79-T.102a, İ.Ü.86b.

80-T.102a, İ.Ü.86b.

81-T.102a, İ.Ü.86b.

82-T.102a, İ.Ü.86b.

83-T.102a, İ.Ü.86b.

(b)dil: - T.

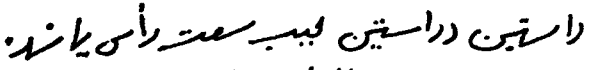
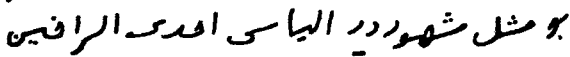
84-T.102a, İ.Ü. 86b.

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

85-Bilmezem cānā seni hep bildigüm midür şuçum
Bilmeyüp yohsa seni ırkıldigüm midür şuçum

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

86-iki ma'na müşāhiddür def-i der-dest muṭribde
Birisī sem'a dā'irdür birisi çeşm-i bī-nābe

87-

Fā'ilātün Mefā'ilün Fa'ilün

88-Mihr-i kāšāne sende āyinse
Bezmine āftāb yanmağa mum

85-T.102a, İ.ü.86b.

86-T.102a, İ.Ü. 87a.

87-T.102a, İ.Ü.87a.

88-T.102a, İ.ü.87a.

MISRALAR

^xMAŞĀRİc**Fā'īlātūn Fā'īlātūn Fā'īlātūn Fā'īlūn**

102b 1-El amān ey dāvır-ı ıqlım-ı istıgnā amān

Mef'ūlü Fā'īlātü Mefā'īlü Fe'ūlūn

2-Rūşen-çerāğdur şeb-ı ğam berķ-ı ābdan

Fā'īlātūn Fā'īlātūn Fā'īlātūn Fa'lun

3-Ötemez bülbul-ı şivende bu günden sonra

Mef'ūlü Fā'īlātü Mefā'īlü Fe'ūlūn

4-Gökden yağanı itmeyecek kabūl yer

Mefā'īlūn Fā'īlātūn Mefā'īlūn Fā'īlūn

5-Efendi kaht-ı sühandedi aşmalar budayum

Fā'īlātūn Fā'īlātūn Fā'īlātūn Fa'lūn

6-Āşıķa zehr-ı sitem içerenüm hoş geldün

Mef'ūlü Fā'īlātü Mefā'īlü Fā'īlūn

7-Gördüm boğaz içinde ben ol sım gerdeni

^xMaşārīc-i-T.

1-T.102b, l.ü.87a.

2-T.102b, l.ü.87a.

3-T.102b, l.ü.87a.

günden:gün: T.

4-T.102b, l.ü.87a.

5-T.102b, l.ü.87a.

6-T.102b, l.ü.87a.

7-T.102b, l.ü.87a.

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

8-Kırk öksüz ile şankı kapanmış mağaraya

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

9-Odur sa'îd ki hâsıdleri şınās ider

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

10-Saňa kulluk yedi iklîme şultân olmadan yegdür

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

11-H^vâce-i üstür süvâra mār olur baht-ı sıyâh

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

103a 12-Vār ey habâb sen de birâz dîde-banlık it

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fa'lün

13-°Akl müşâveredeyken cünûn alur meydân

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

14-Fıkr-ı la'lüñdür dil-i bî-çāreye cān yoldaşı

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

15-Enseb degül midür büyük ağzı büyük başa

Mef'ûlû Mefâ'ilü Fe'ülün

16-Cins cinsini cezb ider elbet

8-T.102b, l.ü.87a.

9-T.102b, l.ü.87a.

10-T.102b, l.ü.87a.

11-T.102b, l.ü.87a.

12-T.103a, l.ü.87a.

13-T.103a, l.ü.87a.

14-T.103a, l.ü.87a.

15-T.103a, l.ü.87b.

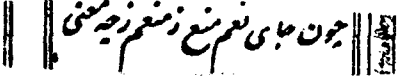
16-T.103a, l.ü.87b.

Mef'ûlû Mefâ'îlû Mefâ'îlû Fe'ûlûn

17-Luṭf eyledi Allāh yine sultānımı gördüm

Mef'ûlû Mefâ'îlû Mefâ'îlû Fe'ûlûn

18-Şān virmede gīsū-yı perīşānuña şāne

19-

Fe'îlâtûn Fe'îlâtûn Fe'îlâtûn Fe'îlûn

20-Köpek ısırsa seni sen de mi ısır köpeği

Fe'îlâtûn Fe'îlâtûn Fe'îlâtûn Fe'îlûn

21-Seni ey şūḥ-ı cihān kande arayum gezeyüm

Mef'ûlû Mefâ'îlû Mefâ'îlû Fe'ûlûn

22-Bed-baḥt ḥācıyı deve üzre yılan şoḡar

Mef'ûlû Mefâ'îlû Mefâ'îlû Fe'ûlûn

103b 23-Bî-hūde imiş çün görinen köye kulāḡuz

Mef'ûlû Fâ'îlâtû Mefâ'îlû Fâ'îlûn

24-Meşhūr meşeldür ki bu yok gözlüye gizlû

17-T.103a, l.ü.87b.

18-T.103a, l.ü.87b.

19-T.103a, l.ü.87b.

20-T.103a, l.ü.87b.

21-T.103a, l.ü.87b.

22-T.103a, l.ü.87b.

23-T.103b, l.ü.87b.

24-T.103b, l.ü.87b.

SONUÇ

Hakkında çalışma yaptığımız Ebu Bekir Kânî Efendi, 18. yüzyılda yaşamış bir Türk edibidir. Kânî hakkında tezkirecilerin hepsi ittifakla aynı şeyi söylemişlerdir. Şiirlerinde nükteye, hezeliyâta fazla meyl ettiğinden dolayı edebi açıdan kayda değer bulunmamıştır. Kânî hakkında tezkireciler tarafından sık sık tekrar edilen bir özellik de nâsiriliğinin şâirliğine baskın olduğu hususudur. Bilhassa, yazmış olduğu mektuplarda, nesir sahasındaki kabiliyeti açık olarak görünür. Mektupları içerisinde Hirre-namesi ünlüdür.

Şiirlerinde içten bir dil olmakla birlikte, nüktenin dozunu ayarlayamaması sebebiyle birden bire seviye düşer. Kânî'nin Dîvânı'nda tasavvuf, bir takım mazmunlar, sembollerle göze çarpmaktadır. Fakat bu kullanım bir amaç için değil, bir geleneğin içinde bulunulmasından dolayıdır.

Kânî, 18. yüzyılda etkisi gittikçe artan Mahallîleşme akımının tesiri ile şiirlerinde sade bir dil kullanmıştır. Dîvân'ın içinde atasözleri ve deyimler oldukça boldur.

Dîvân metni iki nüshanın tenkidî yapılarak oluşturulmuştur. Kânî, Dîvânı ile ilgili tesbit ettiğimiz kaynaklar, nüsha tavsifleri bölümünde belirtilmiştir. Bu çalışmamızda Kânî ile ilgili belirtmiş olduğumuz fikirler sadece Dîvân'ı incelenerek ortaya konulmuştur. Kânî'nin edebî şahsiyetinin daha şumüllü ortaya konulabilmesi, bütün eserlerinin incelenmesi ile mümkündür.

BİBLİYOGRAFYA

- 1- Akşin, Sina, **Türkiye Tarihi**, Cem Yayınevi, İstanbul 1993
- 2- Alparslan, Ali, **Şeyh Galib**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1988
- 3- Banarlı, Nihad Sami, **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1987.
- 4- Bilmen, Ömer Nasūhî., **Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Meali Âlisi ve Tefsiri**, Bilmen Yayınevi, İstanbul, 1966.
- 5- Ebuzziyâ Tevfik, **Numûne-i Edebiyât-ı Osmâniye**, İstanbul, 1352.
- 6- Elazzuzi, Muhammed El-Arabi, (Mütercim: M. Emin Es'adoğlu) **Mevzularına Göre Hazırlanmış Kur'an-ı Kerim Fihristi**, Sönmez Yayınevi, İstanbul, 1971.
- 7- El-Haşimi, Es-Seyyid Ahmed, **Muhtarü'l-Ahâdis'in Nebeviyye**, Eser Yayınevi, İstanbul 1964.
- 8- Fatih, Davud, **Hâtimetü'l Eş'âr**, İstanbul, 1271.
- 9- İpekten Haluk, Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1994.
- 10- İpekten Haluk, Mustafa İsen, "18. Yüzyıl Divan Edebiyatı", **Türk Dünyası El Kitabı**, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1992.
- 11- Komisyon, **Büyük Türk Klasikleri**, Ötüken Yayınları, İstanbul 1988.
- 12- Komisyon, **Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi**, Kombassan Şirketler Topluluğu, Konya, 1994.

- 13- Mantran, Robert (Çev. Server Tanili) **Osmanlı İmparatorluğu Tarihi** Cem Yayınevi, İstanbul 1995.
- 14- Mazıoğlu, Hasibe, **Nedim'in Divan Şiirine Getirdiği Yenilik**, Akçağ Yayınları, Ankara, 1992.
- 15- Mehmed Süreyyâ, **Sicill-i Osmânî**, İstanbul, 1358.
- 16- Muallim, Naci, Esâmi, İstanbul, 1358.
- 17- -----, **Osmanlı Şairleri**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1995.
- 18- Tansel, Fevziye Abdullah, **İslam Ansiklopedisi**, "Kâni Mad." Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1967.
- 19- Tekindağ, M. Şehabettin, **İslam Ansiklopedisi**, "Çeşme Mad." Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1967.
- 20- Öksüz, Yusuf Ziya, **Türkçe'nin Sadeleşme Tarihi, Genç Kalemler ve Yeni Lisan Hareketi**, Türk Dili Kurumu Yayınları, Ankara, 1995.
- 21- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, **Osmanlı Tarihi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1948.
- 22- Vak'a Nüvis Mehmed Efendi, **Tarih-i Edib**, İstanbul, 1358.
- 23- Yeniterzi, Emine, **Divân Şiirinde Na't**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ank., 1993.
- 24- Yücel, Yasar, Ali Sevim, **Türkiye Tarihi**, Sabah Grubu Yayınları, Ankara, 1991.